

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ชื่อโครงการ

การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความ
ขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการ
ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

Exploring and Analysis of Social Factors Resulting the Initiation and
Unwinding the Political Doctrine Conflict for Preserving and Planning
of Historical Tourism in Nan Province.

โดย นิคม ธรรมปัญญา และคณะ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
มีนาคม 2560

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ชื่อโครงการ

การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความ
ขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการ
ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

Exploring and Analysis of Social Factors Resulting the Initiation and
Unwinding the Political Doctrine Conflict for Preserving and Planning
of Historical Tourism in Nan Province.

คณะผู้วิจัย

1. นายนิคม ธรรมปัญญา
2. นางอารียา พนมไพร
3. นายสุพจน์ ดีอินคำ
4. นายบรรจง อุบแก้ว
5. พันโทสมชาย รอดบ้านเกาะ

สังกัด

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน
กองบัญชาการกองทัพบก

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นชอบด้วยเสมอไป)

คำนำ

โครงการ “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน” เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์และทฤษฎี เพื่อสืบค้นและถ่ายทอดเรื่องราวจากบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ช่วงสงครามคอมมิวนิสต์ในจังหวัดน่าน โดยชุมชนมีส่วนร่วม รวมทั้งเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาและวางแผนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

อนึ่ง คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ เป็นฐานข้อมูลในการนำไปเผยแพร่ ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและภาคภูมิใจในความเสียสละของนักต่อสู้ทั้งสองฝ่าย เพื่อผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต่อไป

คณะผู้วิจัย

มีนาคม 2560

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยโครงการ “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน” ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้เพราะการเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และรศ.ดร.ศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา ผู้ประสานงานเครือข่ายวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ - ภาคเหนือตอนบน ที่ให้โอกาสและสนับสนุนโครงการวิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ สมาคมทหารผ่านศึก ทหารกองหนุนภาคเหนือ และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (นักสู้เพื่ออุดมการณ์) บ้านห้วยลอย ที่กรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทรงคุณค่าแก่การบันทึกและถ่ายทอดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาตบ้านเมืองและคนรุ่นหลังสืบไป

ขอขอบคุณหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ที่ให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการจนสำเร็จลุล่วง

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยทุกท่านที่ช่วยให้โครงการวิจัยดำเนินการได้อย่างราบรื่น และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าโครงการวิจัยฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่านต่อไป

คณะผู้วิจัย

มีนาคม 2560

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG58A0021

ชื่อโครงการ: การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความ
ขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการ
ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

คณะผู้วิจัย : นิคม ธรรมปัญญา และคณะ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

อีเมล: Nikom@Rmutl.ac.th, Nikom_tamma@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ: 1 สิงหาคม 2558 – 31 กรกฎาคม 2559 (ระยะเวลา 1 ปี)

โครงการการสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความ
ขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิง
ประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นข้อมูลและบันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์การสู้
รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างในพื้นที่จังหวัดน่าน สร้างเสริมพลังความร่วมมือให้เกิดการ
ขับเคลื่อน และหาแนวทางในการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาเป็น
แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน โดยมีกระบวนการศึกษาค้นคว้าทั้งทางประวัติศาสตร์และ
มานุษยวิทยา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขยายเขตงานและฐาน
มวลชนเข้าไปสู่พื้นที่ชนบทในเขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ป่าเขาทุรกันดารซึ่งยาก
ต่อการเข้าถึงของภาครัฐ อีกทั้งจังหวัดน่านมีเขตแดนติดกับสปป.ลาว ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จัดตั้ง
กองกำลังติดอาวุธแทรกซึมเข้าในพื้นที่ ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2510 เป็นวัน “เสียปืนแตก” ครั้งแรก
ในภาคเหนือ เมื่อ ผกค. เข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ที่ใช้กำลังเข้าปิดล้อมเพื่อทำการจับกุมสมาชิกผกค. ที่
อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน จากนั้นการต่อสู้ได้ขยายไปในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้พลเรือน
ตำรวจ ทหาร และ ผกค. ต่างเกิดการสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บด้วยกันเป็นจำนวนมาก กระทั่งปีพ.ศ.
2523 มีนโยบาย “66/23” ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ใช้ “การพัฒนา” นำ “การทหาร” ทำให้
ผกค. (ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) กลับใจมาเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” ทั้งนี้สามารถเชื่อมโยงข้อมูล
ทางประวัติศาสตร์เพื่อจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิ
การเมืองจังหวัดน่าน ตลอดจนข้อค้นพบด้านประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิต
ในป่าของทั้งสองฝ่าย โดยได้จัดทำร่างแบบแปลนการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอทุ่ง
ช้าง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องราวประวัติศาสตร์ของนัก
ต่อสู้ทั้งสองฝ่ายที่อยู่ในเหตุการณ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหา
ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกต่อไป

คำสำคัญ : ปัจจัยทางสังคม, ลัทธิการเมือง และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ABSTRACT

Project Code: RDG58A0021

Project Name: Exploring and Analyzing the Social Factors Influenced on Extricating
the Political Doctrine Conflict for Preserving and Planning the Historical
Sites in Nan Province.

Researchers: Mr. Nikom Tammpanya, et al.

Rajamangala University of Technology Lanna Chiang Rai

Email Address: Nikom@Rmutl.ac.th, Nikom_tamma@hotmail.com

Project Period: August 1st, 2015 – July 31st, 2016 (1 year)

This project was a trend toward preservation and plan for improving the historical sites in Nan province. The aims were to explore and record the historical information of conflict among different political doctrines and to encourage people to seek the solutions in restoring the historical sites for preservation and development them to be the one of tourism attraction in Nan province. From the study of historical and anthropological results showed that Communist Party of Thailand were extended and laid the foundation into the North Thailand, specially, backcountry where was a difficulty of controlling by government. Moreover, the armed group was established around the frontier between Laos and Nan province by Communist terrorists who infiltrated on February 26th, 1967 as “Gunfire’s Day”. The Communist terrorists fought with governmental soldiers at Tung Chang District in Nan Province. After that, the fighting was largely extended to other areas, and then the trauma and agony of fighting affected on people, governmental police and soldiers. In 1980, the “66/23” Policy by Field Marshal Preme Tinnasulanon was used as “development” to lead “soldiers” for converting the terrorists to be “Thai Developer”. As results, this information could be connected to produce a historical site map for representing the political doctrine conflict through the information of tradition and culture, also, the knowledge while surviving in the forest area. These were used for planning and improving the Soldiers’ Museum at Tung Chang District via community’s participation, additionally, the printing media was produced for new generations to see causes and effects of solving conflict problems by peaceful means, respectively.

Keywords: social factors, political doctrine, and historical sites

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รหัสโครงการ: RDG58A0021
ชื่อโครงการ: การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน
หัวหน้าโครงการ: นายนิคม ธรรมปัญญา
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
เชียงราย
อีเมล: Nikom@Rmutl.ac.th, Nikom_tamma@hotmail.com
ระยะเวลาโครงการ: 1 สิงหาคม 2558 – 31 กรกฎาคม 2559 (ระยะเวลา 1 ปี)

โครงการการสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้น และบันทึกข้อมูลเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลทั้งเอกสาร หลักฐาน รวมถึงบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ ประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันในพื้นที่จังหวัดน่าน ตลอดจนการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและภาคภูมิใจในความเสียสละของนักต่อสู้ทั้งสองฝ่ายในประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยการวิจัยนี้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลัก 2 ส่วน ทั้งการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยา โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการปฏิบัติการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และพื้นที่โดยตรง เป็นส่วนที่อ้างอิงเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ในพื้นที่รวมถึงการทบทวนวรรณกรรม เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และวิธีการทางมานุษยวิทยา ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม และสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลในส่วนของทหารที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ และอีกส่วนหนึ่งเป็นนักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) เพื่อเป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงกับแหล่งประวัติศาสตร์ จากนั้นได้มีการจัดทำเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนะ การให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะ เพื่อสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาด้านสังคมของจังหวัดน่าน และร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนา แบบร่างเพื่อการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในช่วงการสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันทั้งสองภาคส่วน โดยมีความร่วมมือในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน อีกทั้งได้มีการจัดทำแบบแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จากแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนการจัดทำข้อมูลรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องราวประวัติศาสตร์ของนักต่อสู้ทั้งสองฝ่ายที่อยู่ในเหตุการณ์

ผลการศึกษายังพบว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขยายเขตงานและฐานมวลชนไปสู่พื้นที่ชนบทเขตภาคเหนือของประเทศไทย ทำการมุ่งเข้าหาพื้นที่ป่าเขาในเขตจังหวัดน่านและจังหวัดเชียงราย ต่อมากลุ่มคอมมิวนิสต์ได้เริ่มส่งคนเดินทางไปศึกษาอบรมในประเทศจีน เพื่อที่จะนำมาปฏิบัติงานขยายมวลชนในชนบท โดยมุ่งเน้นไปที่ชาวเขาที่อาศัยอยู่ตามภูมิประเทศทุรกันดารตามแนวชายแดนไทย - สปป.ลาว มีการจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ ซึ่งจังหวัดน่านมีลักษณะภูมิประเทศที่อยู่ห่างไกล ในอดีตมีการเข้าถึงยากลำบาก ทำให้ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ อีกทั้งจังหวัดน่านมีเขตแดนติดกับสปป.ลาว จึงทำให้เป็นสาเหตุที่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จะเข้าไปแทรกซึมในพื้นที่ได้ ซึ่งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2510 เป็นวัน “เสียปืนแตก” ครั้งแรกในภาคเหนือ เมื่อ ผกค. เข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ที่ใช้กำลังเข้าปิดล้อมเพื่อทำการจับกุมสมาชิกพคท. ที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน จากนั้นการต่อสู้ได้ขยายไปในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้พลเรือน ตำรวจ ทหาร และ ผกค. ต่างก็เกิดการสูญเสียชีวิต และบาดเจ็บด้วยกันเป็นจำนวนมาก ทั้งสองฝ่าย จนถึงปีพ.ศ. 2523 จึงมีนโยบาย “66/23” ของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ใช้ “การพัฒนา” นำ “การทหาร” จนทำให้ ผกค. (ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) กลับใจมาเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” ในส่วนมานุษยวิทยา ได้ค้นพบเรื่องราวที่สอดคล้องกับข้อมูลทฤษฎีภูมิ ทำให้เชื่อมโยงข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์ได้ เช่น อนุสาวรีย์ พลเรือน ตำรวจ ทหาร อำเภอ ทุ่งช้าง, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ทุ่งช้าง, ถ้ำผาเก้ง, ฐานปฏิบัติการทหารกิโลเมตรที่ 35, ฐานปฏิบัติการบ้านห้วยโก๋น, สะพานบ้านปอน และอ่างเก็บน้ำบ้านปอน, สำนักสหทัยงค์, และสำนัก 708 ภูพยัคฆ์ เป็นต้น ซึ่งทำให้คณะผู้วิจัยได้จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองจังหวัดน่าน โดยการเชื่อมโยงข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งข้อมูลทฤษฎีภูมิและแหล่งข้อมูลมานุษยวิทยากับแหล่งประวัติศาสตร์ที่ศึกษา และข้อค้นพบอีกส่วนหนึ่ง คือประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิตในป่า ทั้งสองฝ่าย อีกทั้งคณะผู้วิจัยได้จัดทำร่างแบบแปลนการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑสถาน อำเภอทุ่งช้าง โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน และทั้งนี้ได้จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องราวประวัติศาสตร์ของนักต่อสู้ทั้งสองฝ่ายที่อยู่ในเหตุการณ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	จ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ความมุ่งหมายของงานวิจัย	2
1.3 ความสำคัญของงานวิจัย	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 บริบทของจังหวัดน่าน	7
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับลัทธิทางการเมือง	11
2.3 วิวัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย กำเนิดผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย	15
2.4 การเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน	20
2.5 การล่มสลายของคอมมิวนิสต์	27
2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่มีผลทำให้เกิดเหตุการณ์และเกิดการคลี่คลาย	33
2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	34
2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวพหิภรณ์ท์	36
2.9 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3.1 ขอบเขตของการวิจัย	43
3.2 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	44
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
3.4 การจัดทำแบบแผนผังพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์	45
3.5 สรุปกระบวนการดำเนินงานวิจัย	45
3.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ข้อมูลทฤษฎีภูมิ	47
4.2 ข้อมูลภาคสนาม	52
4.3 การจัดทำแบบร่างแผนผังพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์	75
4.4 การประชุมประชาคมประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอทุ่งช้าง	84
4.5 การศึกษาดูงานเพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดหลักในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง)	88
4.6 ผลการจัดการทบทวน ตรวจสอบ ข้อมูลวิจัยโดยผ่านบุคคลสำคัญผู้อยู่ในเหตุการณ์	98
4.7 ร่างสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องกองไฟในหุบเขา	99
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 อภิปรายผล	100
5.2 ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก การสัมภาษณ์ ทหารและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย	110
ภาคผนวก ข การประชุมแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง	124
ภาคผนวก ค การประชุมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง	129
ภาคผนวก ง สถานที่แหล่งประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษา	132
ภาคผนวก จ การรวบรวมข้อมูลจากเหตุการณ์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน	142
ภาคผนวก ฉ แบบฟอร์มการจดบันทึกเรื่องราว และแบบฟอร์มสัมภาษณ์	152
ภาคผนวก ช ประวัติผู้วิจัย	155

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 การประชุมของคณะผู้วิจัย	52
ภาพที่ 4.2 สมาคมทหารผ่านศึก ทหารกองหนุนภาคเหนือ	52
ภาพที่ 4.3 ที่ปรึกษาโครงการวิจัยได้รับฟังข้อมูลจากสมาคมทหารผ่านศึก ทหารกองหนุนภาคเหนือ	52
ภาพที่ 4.4 คณะผู้วิจัยได้รับฟังข้อมูลจากทหารในฐานบ้านห้วยโก้น	53
ภาพที่ 4.5 คณะผู้วิจัยได้รับฟังข้อมูลจากผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (นักสู้เพื่ออุดมการณ์) ณ บ้านห้วยลอย	53
ภาพที่ 4.6 พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอยางตลาด จ.น่าน	56
ภาพที่ 4.7 อนุสาวรีย์วีรกรรมพลเรือน ตำรวจ ทหาร ยางตลาด	56
ภาพที่ 4.8 พิพิธภัณฑ์ทหารกลางแจ้งฐานห้วยโก้น	57
ภาพที่ 4.9 การเก็บข้อมูลทหาร ณ พิพิธภัณฑ์ทหารกลางแจ้งบ้านห้วยโก้น	57
ภาพที่ 4.10 พื้นที่สำรวจบริเวณ กม. 35	57
ภาพที่ 4.11 พื้นที่สำรวจถ้ำผาแก้ว	57
ภาพที่ 4.12 อ่างเก็บน้ำบ้านปอน	58
ภาพที่ 4.13 พื้นที่สำรวจหลุมหลบภัยบ้านห้วยลอย	58
ภาพที่ 4.14 พื้นที่สำรวจสำนัก 708 ภูพยัคฆ์	58
ภาพที่ 4.15 พื้นที่สำรวจสถานวีรชนเพื่อประชาธิปไตย สหายยงค์	58
ภาพที่ 4.16 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จทรงเยี่ยมข้าราชการทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครที่ได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ ปราบปรามผู้ก่อการร้าย	68
ภาพที่ 4.17 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงพยาบาลน่าน เพื่อทรงเยี่ยมทหาร และอาสาสมัครที่ได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากการปฏิบัติ หน้าที่ปราบปรามผู้ก่อการร้าย	69
ภาพที่ 4.18 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จทรงเยี่ยมทหาร ตำรวจ และราษฎรที่บ้านปอน	69
ภาพที่ 4.19 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมทหารและราษฎร ณ กิ่งอำเภอเชียงกลางและบ้านปอน	70
ภาพที่ 4.20 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จทรงเยี่ยมชาวเขาที่บ้านถ้ำเวียงแก้ว และบ้านปอน	71

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.21 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน พระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	71
ภาพที่ 4.22 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางพวงมาลา ณ อนุสาวรีย์วีรกรรม พลเรือน ตำรวจ ทหาร อำเภอทุ่งช้าง	72
ภาพที่ 4.23 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถและสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จทรงเยี่ยมราษฎร ทหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนต่างๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ ฐานปฏิบัติการบ้านฝ้าง	72
ภาพที่ 4.24 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎร ศูนย์อพยพและสงเคราะห์ชาวเขาบ้านป่ากลาง	73
ภาพที่ 4.25 ตัวอย่างแผนที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จังหวัดน่าน	74
ภาพที่ 4.26 แผนผังตำแหน่งแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง	77
ภาพที่ 4.27 แบบร่างแปลนเดิมแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง	78
ภาพที่ 4.28 แบบภายนอกและภายในเดิมแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง	79
ภาพที่ 4.29 แบบร่างแปลนปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง	80
ภาพที่ 4.30 แบบแปลนปรับปรุงภายนอกและภายในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง	81
ภาพที่ 4.31 แบบแปลนปรับปรุงภายในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง	82
ภาพที่ 4.32 แบบจำลองภายในปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง	83
ภาพที่ 4.33 การนำเสนอแบบแปลนผังแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร	86
ภาพที่ 4.34 ตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมการประชุมแบบแปลนผังแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร	86
ภาพที่ 4.35 ผู้ร่วมประชุมและที่ปรึกษาโครงการทบทวนข้อมูลและแสดงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร	86
ภาพที่ 4.36 ผู้ร่วมประชุมข้อมูลและแสดงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร	88
ภาพที่ 4.37 การศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์รบพิเศษค่ายวชิราลงกรณ์ จังหวัดลพบุรี	89
ภาพที่ 4.38 การประชุมการออกแบบแผนผังแหล่งท่องเที่ยว	90
ภาพที่ 4.39 แบบแปลนปรับปรุงภายในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง หลังจากการศึกษาดูงาน และการประชุมของตัวแทนผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐ	93

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.40 แบบแปลนปรับปรุงภายในมุมมองที่ 1 ของแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ทหารทุ่งช้างหลังจากการศึกษาดูงาน และการประชุมของตัวแทนผู้เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาครัฐ	94
ภาพที่ 4.41 แบบแปลนปรับปรุงภายในมุมมองที่ 2 ของแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ทหารทุ่งช้างหลังจากการศึกษาดูงาน และการประชุมของตัวแทนผู้เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาครัฐ	95
ภาพที่ 4.42 ตัวอย่างแผนที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิ การเมืองใน จ.น่าน หลังจากการประชุมของตัวแทนผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงาน ภาครัฐ	96
ภาพที่ 4.43 การจัดการทบทวน ตรวจสอบ ข้อมูลบุคคลสำคัญผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์	98

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการวิจัยเรื่อง “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน” เป็นโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ข้อ 2 การวิจัยเพื่อตอบ
โจทย์เฉพาะพื้นที่จังหวัดน่าน ในประเด็นการจัดการท่องเที่ยวบนฐานประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของ
ชุมชน จังหวัดน่านเคยมีประวัติศาสตร์สงครามคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2510 ซึ่งมีกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่
ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้เป็น
ระบอบคอมมิวนิสต์โดยสาเหตุที่ทำให้ชาวไทยภูเขาในจังหวัดน่านเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์เชื่อว่า
ระบบภาษีศุลกากรที่ไม่เป็นธรรมได้กลายเป็นสาเหตุจูงใจที่ทำให้ชาวเขาเผ่าม้งและลัวะเข้าร่วมกับพล
พรรคคอมมิวนิสต์ ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดน่านอยู่ติดชายแดนประเทศลาวตรง
ช่วงที่มีความยาวที่สุด อีกทั้งพื้นที่ยังเป็นป่าเขาสูงชัน รกทึบ เส้นทางที่จะติดต่อกับจังหวัดอื่นมีเพียง
เส้นทางเดียว คือ เส้นทางอำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ – อำเภอเวียงสา – อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
จึงเป็นการก่อกูลให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เข้ามาจัดตั้งเขตฐานที่มั่น อำนาจรัฐ
และกองทัพปลดปล่อยประชาชนได้อย่างเสรี โดยมีการจัดตั้งกองบัญชาการสูงสุดที่อยู่ในฐานที่มั่นบน
ดอยภูยัคฆ์ อำเภอปัว จังหวัดน่าน ทำให้สำนัก 708 หรือ “ภูยัคฆ์” เป็นเขตปลดปล่อยของ
ประชาชนหรือที่เราเรียกกันว่า “เขตฐานที่มั่น” หนึ่งในหลายเขตของจังหวัดน่านเหนือจรดใต้ และ
ภูยัคฆ์อยู่ในเขต 4 เขตฐานที่มั่นของชนชาติลัวะที่ตั้งอยู่ไม่ห่างจากสำนัก 61 และมีฐานที่มั่นในเขต
จังหวัดน่านอีกหลายแห่งทั้งในอำเภอทุ่งช้าง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน นับตั้งแต่ “วันเสียงปืนแตก”
วันที่ 26 ก.พ. 2510 ถือว่าเป็นเหตุการณ์การปะทะกันเป็นครั้งแรกในพื้นที่ภาคเหนือ ส่งผลให้ใน
จังหวัดน่านเกิดสงครามประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์โดยมียุทธการเกิดขึ้นหลายยุทธการ อาทิ ยุทธการ
พิชิตศึก ยุทธการน่านร่มเย็น ยุทธการโพธิ์ทอง ยุทธการบุรพา ยุทธการน่านเกรียงไกร และยุทธการ
ผาแก้ว เป็นต้น มีพื้นที่ปฏิบัติการแบ่งเป็น 8 เขตงาน ประกอบด้วยเขตงาน 1 ผาแดงมีศูนย์การอยู่ที่
ดอยภูแว ในพื้นที่อำเภอทุ่งช้าง ประชาชนในเขตนี้เป็นชาวเขาเผ่าม้ง เขตงาน 2 ขุนน้ำปัว ตั้งอยู่
บริเวณขุนน้ำปัว บริเวณอำเภอปัว (ตอนกลาง) ลงมาครอบคลุมพื้นที่อำเภอท่าวังผา ประชาชนในเขต
นี้เป็นชาวเขาเผ่าลัวะ เขตงาน 3 ตั้งศูนย์กลางอยู่บริเวณขุนน้ำหนาว ครอบคลุมพื้นที่ตอนกลางของ
อำเภอปัว และตอนเหนือของอำเภอแม่จริม เขตงาน 4 ขุนน้ำช้าง เป็นเขตงานที่มั่นคงที่สุดเพราะ
ลักษณะภูมิประเทศเอื้ออำนวย เนื่องจากเป็นป่าเขาสูงชัน เหมาะแก่การหลบซ่อนและจัดตั้งฐานที่มั่น
เขตงาน 5 ครอบคลุมพื้นที่อำเภอปัว ศูนย์กลางอยู่บริเวณสบปาง ทิศตะวันออกไปจรดชายแดนลาว
เขตงาน 6 ครอบคลุมพื้นที่อำเภอแม่จริม ตั้งศูนย์กลางอยู่บริเวณขุนน้ำพาง เขตงาน 7 ปฏิบัติงานใน
พื้นที่รอยต่อ 3 อำเภอ คือ อำเภอปอง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และกิ่งอำเภอบ้านหลวง อำเภอ
เมือง จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่จะเรียกเขตนี้ว่า “ฐานที่มั่นน้ำสาว” จัดเป็นฐานที่มั่นที่ใหญ่ที่สุดใน

ภาคเหนือ และเขตงาน 8 ครอบคลุมระหว่างอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน กับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นคลังเก็บอาวุธยุทโธปกรณ์ของจังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา

ในปัจจุบันยังมีนักสู้เพื่ออุดมการณ์ที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์สงครามอุดมการณ์ที่แตกต่าง ประกอบกับสถานที่ เส้นทาง แหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และข้อมูลที่นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) ของจังหวัดน่านที่ยังไม่ถูกเปิดเผย ซึ่งนับวันเหตุการณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนักสู้เพื่ออุดมการณ์เหล่านี้จะถูกกลืนเลือน ทั้งนี้จังหวัดน่านยังหลงเหลือพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ รวมถึงเรื่องราวในอดีตจากนักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) ที่ยังมีชีวิตอยู่ในช่วงเหตุการณ์สู้รบระหว่างรัฐบาลกับผู้ที่เห็นต่าง คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจพื้นที่เส้นทางน่าน – ปัว – ทุ่งช้าง – ห้วยโก๋น พบว่ามีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเหตุการณ์การต่อสู้ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยางตลาด จังหวัดน่าน แต่มีความเสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังขาดการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ทรัพยากรที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของวีรชนอุดมการณ์ที่แตกต่าง อาวุธที่ใช้ในสงครามครั้งนั้น ตลอดจนภาพถ่ายในเหตุการณ์ซำฮาดทุดโทรม และหายสาบสูญเป็นจำนวนมาก

โครงการวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อสืบค้นเรื่องราว และหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับสงครามอุดมการณ์ที่แตกต่างทั้งแหล่งเรียนรู้เดิมและแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่ได้จากการลงพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จากคนในพื้นที่ โดยถ่ายทอดเรื่องราว ข้อเท็จจริง สอดแทรกภูมิปัญญา วิถีชีวิต และแหล่งเรียนรู้ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ตลอดจนร่วมกันวางแผนหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนและคนในชาติได้ตระหนักถึงคุณค่าของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ บทเรียนความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากสงครามอุดมการณ์ที่แตกต่าง อันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาด้านสังคมในจังหวัดน่าน และนำเสนอแนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อสืบค้นข้อมูลและบันทึกเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลเพื่อสร้างเสริมพลังความร่วมมือให้เกิดการขับเคลื่อนเพื่อฟื้นฟูบูรณะดูแลรักษาสถานที่ และข้อมูลประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันในพื้นที่จังหวัดน่าน ให้เป็นไปอย่างมีระบบที่ยั่งยืน
2. เพื่อเสนอแนวทางฟื้นฟูสภาพแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและภาคภูมิใจในความเสียสละของนักต่อสู้ทั้งสองฝ่าย โดยอาศัยฐานข้อมูลทั้งจากเอกสารหลักฐาน รวมถึงบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์
3. เพื่อศึกษากระบวนการในการเชื่อมโยง และประสานการเสริมสร้างองค์ความรู้และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการฟื้นฟู ตลอดจนอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ในช่วงการสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันในพื้นที่จังหวัดน่าน

1.3 ความสำคัญของงานวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูล เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ก่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่อจะสามารถนำรายได้จากการท่องเที่ยวมาสู่ชุมชน

2. ผลงานวิจัยที่ได้สามารถเรียบเรียงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเหตุการณ์ และเกิดอรรถรสในการอ่าน นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องราวการท่องเที่ยวของแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์สงครามอุดมการณ์ที่แตกต่างจากบทเรียนของจังหวัดน่านให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ

3. เพื่อให้ได้แบบแผนผังการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน สามารถนำไปใช้ได้จริง

4. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์สงครามอุดมการณ์ที่แตกต่างจากบทเรียนของจังหวัดน่านสู่คนรุ่นใหม่ต่อไป

5. ทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องราวความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากสงครามอุดมการณ์ที่แตกต่าง อันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในจังหวัดน่าน ตลอดจนนำเสนอแนวทางการป้องกันจากบทเรียนสงครามอุดมการณ์ที่แตกต่างของจังหวัดน่านไม่ให้เกิดซ้ำอีก

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

โครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการสืบค้นบันทึกเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลของบุคคลที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ และวางแผนหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์สงครามอุดมการณ์ที่แตกต่าง โดยครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอบัว อำเภอบัวชุม อำเภอทุ่งช้าง อำเภอแม่จริม อำเภอบ่อเกลือ อำเภอท่าวังผา อำเภอสันติสุข อำเภอเชียงกลาง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ลักษณะของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสืบค้นข้อมูล และบันทึกเรื่องราวจากแหล่งประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่ต่างกันไป รวมถึงภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิตในภาวะสงครามในพื้นที่จังหวัดน่าน เพื่อเสนอแนวทางฟื้นฟูสภาพแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ตลอดจนเพื่อศึกษากระบวนการในการเชื่อมโยง ประสาน การเสริมสร้างองค์ความรู้ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการฟื้นฟู และอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ในช่วงการสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่ต่างกันไป ตลอดจนผลกระทบต่อการพัฒนาด้านสังคมในจังหวัดน่าน

ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากฝ่ายทหาร พลเรือน และนักสู้เพื่อ
อุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) ที่เคยร่วมอยู่ในเหตุการณ์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิทาง
การเมือง ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน สิงหาคม 2558 ถึง เดือน
กรกฎาคม 2559

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สงครามอุดมการณ์** หมายถึง ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองกันระหว่างฝ่าย
ทหารที่ยึดระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กับฝ่ายพลเรือนที่มีความต้องการให้
การปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ฝ่ายพลเรือนมีการใช้ความพยายามที่จะ
เปลี่ยนจิตใจของมวลชนให้เข้ามาอยู่ในฝ่ายของตนโดยการแทรกซึมและบ่อนทำลาย ในพื้นที่จังหวัด
น่าน สงครามอุดมการณ์ มีลักษณะดังนี้ (1) มีการใช้การโฆษณาชวนเชื่อ (2) มีการใช้โครงการทาง
วัฒนธรรม (3) มีการใช้โครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา ศิลปะ และวิทยาศาสตร์ (4) มีการ
ช่วยเหลือในแบบให้เปล่า (5) มีการใช้กิจกรรมอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเอาชนะใจหรือผูกใจคน

2. **การเมืองการปกครอง** หมายถึง การเมือง เป็นการแสวงหาอำนาจซึ่งส่งผลกระทบต่อ
สังคม หรือส่วนใหญ่ของสังคม ส่วนการปกครอง หมายถึง การบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับ
สังคมเพื่อให้สังคมมีความสงบสุข หรือเพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การเมืองและการปกครอง
มีความหมายทางรัฐศาสตร์ “การเมือง” คือ กิจกรรมทางสังคมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าไปกำหนดทิศ
ทางการปกครองหรือทิศทาง การทำงานของรัฐหรือส่วนราชการ และ“การปกครอง” คือ การใช้
อำนาจของรัฐที่กระทำต่อสังคมดังนั้นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขจึงเป็น อำนาจของฝ่ายบริหารการเมือง
และการปกครองจนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะการปกครองจำเป็นต้องจะต้องอาศัยอำนาจ
คือการเมืองจึงจะสามารถดำเนินการได้สำเร็จ

3. **ลัทธิทางการเมือง** หมายถึง แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับ
ประชาชน อำนาจทางการเมือง อำนาจของรัฐบาล และการได้มาซึ่งอำนาจของรัฐบาล ระบบทาง
สังคม สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตวางแนวทางการประพฤติปฏิบัติสำหรับ
สมาชิกในปัจจุบัน และการบรรลุจุดมุ่งหวังในอนาคตพร้อมทั้งให้ความหมายแก่ชีวิตความประพฤติ
และความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งแวดล้อมและระบบสังคมทั้งมวล

4. **ปัจจัยทางสังคม** หมายถึง ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ความ
ขัดแย้ง การพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม การเลือกปฏิบัติกับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างไม่เท่าเทียม ซึ่งมีกลุ่ม
คอมมิวนิสต์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ จึง
ทำให้เกิดความขัดแย้งทางแนวความคิดของประชาชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

5. **ลัทธิคอมมิวนิสต์** หมายถึง ระบบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองสังคมและการ
เคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้ข้อกำหนดของความเป็นเจ้าของร่วมกัน และการมีรายได้ที่ขึ้นอยู่กับ

การผลิต ระเบิดคอมมิวนิสต์มุ่งจุดประสงค์ให้สังคมไร้ชนชั้น ประชาชนทุกคนมีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกัน เป้าหมายของลัทธิคอมมิวนิสต์ คือการทำให้รัฐสูญสลายสิ้นไป คือ การไม่มีตัวการให้มีองค์การทางการเมือง

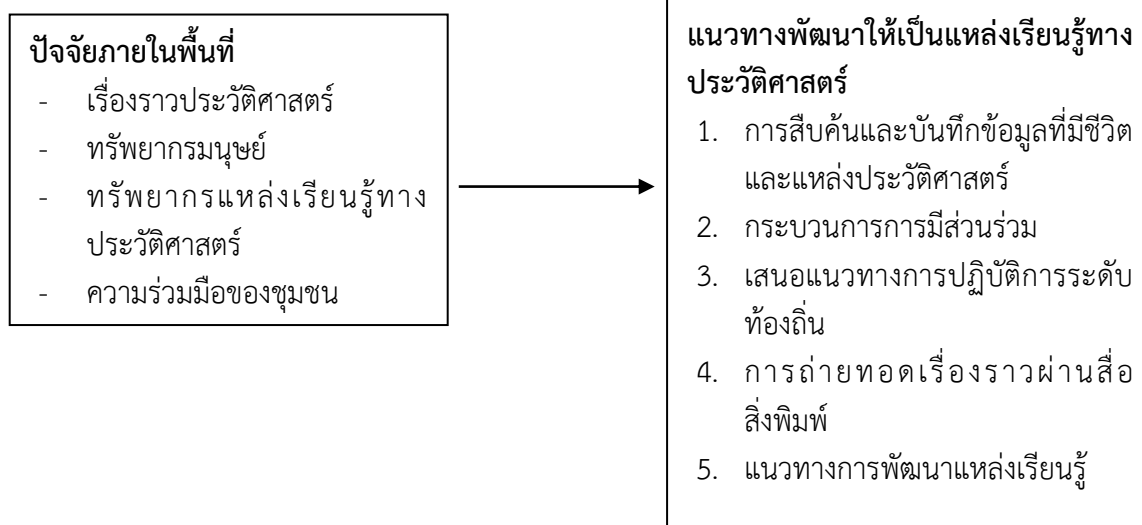
6. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวควรต้องมีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

7. การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษาทรัพยากรด้านสถานที่ เรื่องราว ทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความขัดแย้งแนวความคิดทางการเมืองในจังหวัดน่าน

8. นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) หมายถึง กลุ่มประชาชนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ร่วมมือกันใช้กำลังอาวุธเข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยตั้งฐานปฏิบัติการในพื้นที่จังหวัดน่าน

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดมุ่งเน้นการทำให้เกิดการสังเคราะห์ข้อมูลในเรื่องราวประวัติศาสตร์สงครามอุดมการณ์ที่แตกต่างของจังหวัดน่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยโครงการ “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน” คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยซึ่งได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. บริบทของจังหวัดน่าน
2. แนวความคิดเกี่ยวกับลัทธิการเมือง
3. วิวัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย
4. การเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน
5. การล่มสลายของคอมมิวนิสต์
6. แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่มีผลทำให้เกิดเหตุการณ์และเกิดการคลี่คลาย
7. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
8. แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม
9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บริบทของจังหวัดน่าน

“น่าน” เป็นจังหวัดทางชายแดนภาคเหนือ มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 11,472.072 หรือประมาณ 7 ล้านไร่ เป็นเมืองที่ตั้งอิงแอบอยู่ในหุบเขาที่ล้อมรอบเมืองไว้ เป็นดินแดนล้านนาตะวันออก น่านมีชื่อเดิมว่า นันทบุรี หรือ นันทบุรีศรีนครน่าน อาณาเขต ทิศเหนือและทิศตะวันออก ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดแพร่และจังหวัดพะเยา ทิศใต้ ติดกับจังหวัดแพร่และจังหวัดอุตรดิตถ์ การปกครองแบ่งออกเป็น 15 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองน่าน อำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย อำเภอนาหมื่น อำเภอบ้านหลวง อำเภอท่าวังผา อำเภอปัว อำเภอทุ่งช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอสองแคว อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอป่อเกลือ อำเภอแม่จริม อำเภอสันติสุข และอำเภอภูเพียง

น่าน มีทิวเขาหลวงพระบางและทิวเขาผีปันน้ำ ซึ่งเป็นทิวเขาแกรนิตที่มีความสูง 600 – 12,000 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล พื้นที่ของจังหวัดน่านโดยทั่วไปมีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนชันเกิน 30 องศา ประมาณร้อยละ 85 ของพื้นที่จังหวัด

จังหวัดน่าน ดินแดนในอ้อมกอดของขุนเขาอยู่ทางตะวันออกของภาคเหนือ อุดมด้วยธรรมชาติผืนป่า สายน้ำ ทะเลหมอก หล่อหลอมรวมกับวิถีวัฒนธรรมของผู้คนชาวไทยลื้อ ทำให้เสน่ห์ของน่านไม่ได้มีเพียงธรรมชาติอันพิสุทธิ์ แต่ยังมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่แฝงด้วยแรงศรัทธาในพุทธศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ประชากรในจังหวัดน่านมีอยู่อย่างเบาบางเป็นอันดับ 3 ของประเทศ (ประมาณ 41 คนต่อตารางกิโลเมตร) กระจายไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

ชาวไทยวน หรือ คนเมือง ส่วนใหญ่อพยพมาจากเชียงแสนและบริเวณต่าง ๆ ของล้านนา ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด

ชาวไทลื้อ (ไทลื้อ, ไทยอง) ส่วนใหญ่อพยพมาจากสิบสองปันนาและหัวเมืองต่าง ๆ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งมีทั้งอพยพมาด้วยความสมัครใจและอพยพมาเนื่องจากเกิดศึกสงครามทั้งภายในหัวเมืองลื้อเอง โดยอพยพมามากที่สุดยุคเก็บผักใส่ซ้าเก็บข้าใส่เมืองของเจ้ากาวิละแห่งนครเชียงใหม่ และเจ้าอัครพิญโญฯ แห่งนครน่าน ยุคของเจ้าสุมนเทวราช อีกทั้งมีการอพยพเข้ามาเรื่อย ๆ ในช่วงการปฏิวัติการปกครองในประเทศจีน ชาวไทลื้ออาศัยมาตั้งบ้านเรือนอยู่กระจายตามลุ่มน้ำต่าง ๆ ในจังหวัดน่านมากที่สุด คือ บริเวณอำเภอบัวแทบทุกตำบล อำเภอท่าวังผา อำเภอสองแคว อำเภอเชียงกลาง และอำเภอทุ่งช้าง เลยไปถึงอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ภาษาไทลื้อในจังหวัดน่าน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) ไทลื้อฝั่งสิบสองปันนาตะวันออก ได้แก่ เมืองลำ เมืองมาง (อาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลปากา อำเภอท่าวังผา และแกดตำบลยอด อำเภอสองแคว) สำเนียงพูดใกล้เคียงกับภาษาไทอีสานปนลาวพวน

(2) ไทลื้อฝั่งสิบสองปันนาตะวันตก ได้แก่ เมืองยู้ เมืองยอง เมืองเชียงลาบ เมืองเสี้ยว (อาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำย่าง บริเวณชุมชนตำบลยม อำเภอท่าวังผา แถบลุ่มแม่น้ำปัว ตำบลศิลาเพชร ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว ถึงตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ) สำเนียงพูดเหมือนสำเนียงคนยองในจังหวัดลำพูน-เชียงใหม่

ชาวไทพวน หรือ ลาวพวน อยู่ที่บ้านฝายมูล อำเภอท่าวังผา และบ้านหลักมีนพวน อำเภอเวียงสา

ชาวไทเขิน หรือ ชาวไทจีน อพยพมาจากเชียงตุง ปัจจุบันส่วนใหญ่จะถูกกลืนทางวัฒนธรรมจากคนเมือง ทั้งภาษาพูดและเครื่องแต่งกาย แต่บางหมู่บ้านยังมีการนับถือผีเจ้าเมืองของไทเขินอยู่ จึงรู้ว่าเป็นไทเขิน เช่นบ้านหนองม่วง อำเภอท่าวังผา ส่วนบ้านเชียงยืน ตำบลยม อำเภอท่าวังผา ถูกชาวไทลื้อกลืนวัฒนธรรมจนไม่เหลือเค้าของชาวไทเขิน

ชาวไทใหญ่ หรือ เงี้ยว หรือ ไตโหลง มีถิ่นฐานในรัฐฉาน และเชียงตุง อาศัยอยู่บริเวณแกวอำเภอทุ่งช้าง ในปัจจุบันถูกกลืนวัฒนธรรมจนแทบแยกไม่ออกว่าเป็นชาวไทใหญ่

นอกจากนี้ในบริเวณที่สูงตามไหล่เขายังเป็นชุมชนของชนกลุ่มน้อยที่เรียกกันว่า "ชาวเขา" ได้แก่ ชาวม้ง, เมี่ยน, ลัวะหรือถิ่น, ขมุ รวมถึงชาวตองเหลืองหรือมลาบรีที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา

ผู้คนในจังหวัดน่านจึงมีภาษาพูดที่หลากหลายด้วยเช่นกัน แต่ส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยถิ่นเหนือหรือคำเมืองสำเนียงน่าน (สารานุกรมเสรี. 2558)

เมืองน่านเริ่มก่อร่างสร้างเมืองมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในชื่อเมืองปัว สมัยต่อมาได้กลายมาเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรล้านนา ต่อมาสมัยอยุธยา เมืองน่านทำศึกหนักกับพม่าและอยุธยาบ่อยครั้งจนพ่ายแพ้ ทำให้เมืองร้างผู้คนยาวนานหลายสิบปี จนเข้าสู่กรุงรัตนโกสินทร์ จึงเริ่มมีการสร้างบ้าน

บูรณะเมืองขึ้นมาใหม่ ช่วงยุคลัทธิพรหมคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย น่านกลายเป็นที่มั่นของพรหมคอมมิวนิสต์ในภาคเหนือ จนกลายเป็นพื้นที่สีแดงที่เกิดการสู้รบปราบปรามอย่างรุนแรง

ปัจจุบัน เมืองน่านยังคงดำเนินวิถีชีวิตอย่างสงบสุขและเรียบง่าย ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพิงเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก โดยมีแม่น้ำน่านซึ่งนับว่าเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเมืองไหลหลังจากเทือกเขาหลวงพระบางและเทือกเขาผีปันน้ำ จนไปรวมกับแม่น้ำปิง วัง ยม เป็นแม่น้ำเจ้าพระยา เส้นเลือดหลักของประเทศ

สังคมของจังหวัดน่านเป็นสังคมหลากหลายชาติพันธุ์เช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ ของล้านนามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้โครงสร้างสังคมรวมที่มีพื้นฐานอยู่บนระบอบศักดินาแบบจารีต และมีลักษณะเฉพาะของตนเองที่มีพื้นฐานอยู่บนวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม กลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญของจังหวัดน่านประกอบด้วย กลุ่มที่อยู่บนพื้นราบได้แก่ ยวนหรือคนเมืองและลื้อ อาจจะมีกลุ่มไทกลุ่มอื่นบ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก กลุ่มที่อยู่บนพื้นที่สูงได้แก่ ถิ่น (คนภูเขา) ขมุ (กลุ่มตระกูลมอญ-เขมร) ม้งหรือมั่ว (การสันนิษฐานจากตำนานกำเนิดของเผ่าเชื่อกันว่าชาวม้งอพยพมาจากที่ราบสูงทิเบต ไชยปรีเยและมองโกเลีย) เมี่ยนหรือเย้า (ถิ่นฐานเดิมอยู่แถบมณฑลยูนนานทางตะวันออกของจีน) และ ผิต้องเหลือง (ถิ่นฐานเดิมอยู่ในจังหวัดไชยบุรี ประเทศลาว)

คนน่านเป็นผู้รักสงบ มีจิตใจกล้าหาญ รักความซื่อสัตย์ ทำมาหากินโดยสุจริต บรรพบุรุษชาวน่านส่วนใหญ่เป็นไทยที่อพยพจากดินแดนล้านช้างทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางชายแดนตอนเหนือของเมืองน่าน บริเวณติดกับชายแดนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนั้นยังประกอบด้วยคนเมืองหรือไทยวนเป็นหมู่ที่ถูกรเรียกว่า “ลาวพุงดำ” เนื่องจากพวกผู้ชายจะสีกวตลายด้วยหมึกสีดำตั้งแต่ท้องถึงโคนขา และในเขตตัวเมืองยังมีพวกขมุ เจี้ยว (ไทใหญ่) พม่าหรือลาวเป็นชนกลุ่มใหญ่ ส่วนเขตรอบนอกมีเผ่าต่าง ๆ หลากหลาย เช่น ไทลื้อม้ง เมี่ยนถิ่นหรือลัวะ ขมุ ผิต้องเหลือง เป็นต้น บรรดาคนเมืองและชนเผ่าเหล่านี้ต่างมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่และความเชื่อของตน ซึ่งบางอย่างก็มีความแตกต่างกัน แต่บางอย่างก็มีความเหมือนกับคนเมืองที่เป็นชนกลุ่มมากในสังคม (คณะทำงานเอกลักษณ์น่าน. 2549)

ประวัติศาสตร์เมืองน่านเริ่มปรากฏขึ้นราว พ.ศ. 1825 ภายใต้การนำของพญาภูคาและนางพญาจำปาผู้เป็นชายา ซึ่งทั้งสองเป็นชาวเมืองเงินยาง ได้เป็นแกนนำพาผู้คนอพยพมาตั้งศูนย์การปกครองอยู่ที่เมืองล่าง ต่อมาเพี้ยนเป็นเมืองย่าง (เชื่อกันว่าคือบริเวณริมฝั่งด้านใต้ของแม่น้ำย่าง บริเวณตำบลศิลาเพชร อำเภอปัว เลยไปถึงลำน้ำบัว ไกล่ทิวเขาตอยภูคาในเขตบ้านเสี้ยว บ้านทุ่งฆ้อง บ้านลอมกลาง ตำบลยม อำเภอท่าวังผา) เพราะปรากฏร่องรอยชุมชนในสภาพที่เป็นคูน้ำ คันดิน และกำแพงเมืองซ้อนกันอยู่ เห็นชัดเจนที่สุดคือบริเวณข้างพระธาตุจอมพริกบ้านเสี้ยวมีกำแพงเมืองปรากฏอยู่ซึ่งเป็นปราการทิศใต้ และป้อมปราการทิศเหนือลักษณะที่ปรากฏเป็นสันกำแพงดินบนยอดดอยม่อนหลวง บ้านลอมกลาง เป็นกำแพงเมืองสูงถึง 3 ชั้น ในแต่ละชั้นกว้าง 3 เมตร สูง 5 เมตร ขนานไปกับยอดดอยม่อนหลวง ต่อมาพระยาภูคา ได้ขยายอาณาเขตปกครองของตนออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยส่งราชบุตรบุญธรรม 2 คนไปสร้างเมืองใหม่ โดยขุนนุ่นผู้พี่ไปสร้างเมืองจันทบุรี (เมืองพระบาง) และขุนฟองผู้น้องสร้างเมืองวรรณครหรือเมืองปัว

ภายหลังขุนฟองถึงแก่พิราลัย เจ้าแก้วเถื่อนราชบุตรจึงได้ขึ้นครองเมืองปัวแทน ด้านพญาภูคาครองเมืองย่างมานานและมีอายุมากขึ้น มีความประสงค์จะให้เจ้าแก้วเถื่อนผู้หลานมาครองเมืองย่าง

แทนจึงให้เสนาอำมาตย์ไปเชิญ แต่เจ้าแก้วเถื่อนเกรงใจปู่จึงยอมไปอยู่เมืองย่างและมอบให้ชายาคือนางพญาแม่ท้าวคำปิ่น ดูแลรักษาเมืองปัว แทน เมื่อพญาภูคาถึงแก่พิราลัย เจ้าแก้วเถื่อนจึงครองเมืองย่างแทน ในช่วงที่เมืองปัวว่างจากผู้นำ เนื่องจากเจ้าแก้วเถื่อนไปครองเมืองย่างแทนปุนั้น พญางำเมืองเจ้าผู้ครองเมืองพะเยา จึงได้ขยายอิทธิพลเข้าครอบครองบ้านเมืองในเขตเมืองน่านทั้งหมด นางพญาแม่ท้าวคำปิ่นพร้อมด้วยบุตรในครรภ์ได้หลบหนีไปอยู่บ้านห้วยแร่ จนคลอดได้บุตรชายชื่อว่าเจ้าขุนใส เต็บใหญ่ได้เป็นขุนนางรับใช้พญางำเมืองจนเป็นที่โปรดปราน พญางำเมืองจึงสถาปนาให้เป็นเจ้าขุนใสยศ ครองเมืองปราด ภายหลังมีกำลังพลมากขึ้นจึงยกทัพมาต่อสู้อันหลุดพ้นจากอำนาจเมืองพะเยา และได้รับการสถาปนาเป็นพญาผานอง ขึ้นครองเมืองปัวอย่างอิสระระหว่างปี 1865-1894 รวม 30 ปีจึงพิราลัย

ในสมัยของพญาการเมือง (กรานเมือง) โอรสของพญาผานอง เมืองปัวได้มีการขยายตัวมากขึ้น ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับเมืองสุโขทัยอย่างใกล้ชิด พงศาวดารเมืองน่านกล่าวถึงพญาการเมืองว่า ได้รับเชิญจากเจ้าเมืองสุโขทัย (พระมหาธรรมราชาลิไท) ไปร่วมสร้างวัดหลวงอภัย (วัดอัมพวันาราม) ขากลับเจ้าเมืองสุโขทัย ได้พระราชทานพระธาตุ 7 องค์ พระพิมพ์ทองคำ 20 องค์ พระพิมพ์เงิน 20 องค์ ให้กับพญาการเมืองมาบูชา ณ เมืองปัว ด้วยพญาการเมืองได้ปรึกษาพระมหาเถรธรรมบาลจึงได้ก่อสร้างพระธาตุแช่แห้งขึ้นที่บนภูเพียงแช่แห้ง พร้อมทั้งได้อพยพผู้คนจากเมืองปัวลงมาสร้างเมืองใหม่ที่บริเวณพระธาตุแช่แห้ง เรียกว่า ภูเพียงแช่แห้งในปี พ.ศ. 1902 โดยมีพระธาตุแช่แห้งเป็นศูนย์กลางเมือง (มวลสารจากพระธาตุแช่แห้งใช้ทำพระสมเด็จจิตรลดา) หลังจากพญาการเมืองถึงแก่พิราลัย โอรสคือพญาผากองขึ้นครองแทน อยู่มาเกิดปัญหาความแห้งแล้ง จึงย้ายเมืองมาสร้างใหม่ที่ริมแม่น้ำน่านด้านตะวันตกบริเวณบ้านห้วยไค้ คือบริเวณที่ตั้งของจังหวัดน่านในปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ. 1911

ในสมัยเจ้าปู่แข่งครองเมืองระหว่างปี พ.ศ. 1950-1960 ได้สร้างวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดพระธาตุเขาน้อย (มวลสารจากพระธาตุเขาน้อยใช้ทำพระสมเด็จจิตรลดา) วัดพญาภู แต่สร้างไม่ทันเสร็จก็ถึงแก่พิราลัยเสียก่อน พญาจ้าวพารผาสุมผู้เป็นหลานได้สร้างต่อจนแล้วเสร็จและได้สร้างพระพุทธรูปทองคำปางลีลา ปัจจุบันคือ พระพุทธรูปนันทบุรีศรีศากยมุนี ประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

สมัยล้านนา

ในปี พ.ศ. 1993 พระเจ้าติโลกราชกษัตริย์นครเชียงใหม่ มีความประสงค์จะครอบครองเมืองน่านและแหล่งเกลือบ่อมาง (เขตตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือปัจจุบัน) ที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์และหาได้ยากทางภาคเหนือ จึงได้จัดกองทัพเข้ายึดเมืองน่าน พญาอินตะแก่นท้าวไม่อาจต้านทานได้จึงอพยพหนีไปอาศัยอยู่ที่เมืองเชลียง (ศรีสัชนาลัย) เมืองน่านจึงถูกผนวกเข้าไว้ในอาณาจักรล้านนาตั้งแต่นั้นมา

ตลอดระยะเวลาเกือบ 100 ปีที่เมืองน่านอยู่ในครอบครองของอาณาจักรล้านนาได้ค่อย ๆ ซึมซับเอาศิลปวัฒนธรรมของล้านนามาไว้ในวิถีชีวิต โดยเฉพาะการรับเอาศิลปกรรมทางด้านศาสนา ปรากฏศิลปกรรมแบบล้านนาเข้ามาแทนที่ศิลปกรรมแบบสุโขทัยอย่างชัดเจน เช่น เจดีย์วัดพระธาตุแช่แห้ง เจดีย์วัดสวนตาล (มวลสารจากวัดสวนตาลใช้ทำพระสมเด็จจิตรลดา)

เจดีย์วัดพระธาตุช้างค้ำ แม้จะเหลือส่วนฐานที่มีช้างล้อมรอบซึ่งเป็นลักษณะศิลปะแบบสุโขทัยอยู่ แต่ส่วนองค์เจดีย์ขึ้นไปถึงส่วนยอดเปลี่ยนเป็นศิลปกรรมแบบล้านนาไปจนหมดสิ้น ในระหว่างปี พ.ศ. 2103 - 2328 เมืองน่านได้ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าอยู่หลายครั้งและต้องเป็นเมืองร้างไร้ผู้คน ถึง 2 ครา คือ ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2247 - 2249 ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2321 - 2344

สมัยรัตนโกสินทร์

ปี พ.ศ. 2331 เจ้าอัครพรปัญญาได้ลงมาเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเพื่อขอเป็นข้าขอบขัณฑสีมา หลังจากนั้นเจ้าอัครพรปัญญาก็ยังมิได้เข้าไปอยู่เมืองน่านเสียทีเดียวเนื่องจากเมืองน่านยังรกร้างอยู่ จึงได้ย้ายไปอาศัยอยู่ตามที่ต่าง ๆ คือ บ้านตึ๊ดบุญเรือง เมืองจั่ว (บริเวณอำเภอพาน้อย) เมืองพ้อ (บริเวณอำเภอเวียงสา) จนกระทั่งหลังจากได้บูรณะซ่อมแซมเมืองน่านพร้อมทั้งได้ขอพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงกลับเข้ามาอยู่ในเมืองน่านในปี พ.ศ. 2344 ในยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองน่านมีฐานะเป็นหัวเมืองประเทศราช เจ้าผู้ครองนครน่านทุกพระองค์ต่างปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเที่ยงธรรม มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี ได้ช่วยราชการบ้านเมืองสำคัญหลายครั้งหลายคราด้วยกัน นอกจากนี้เจ้าผู้ครองนครน่านต่างได้อุปถัมภ์ค้ำจุนและทำนุบำรุงกิจการพุทธศาสนาในเมืองน่านเป็นสำคัญ ได้สร้างธรรมนิทานชาดก การจารพระไตรปิฎกลงในคัมภีร์ใบลาน นับเป็นคัมภีร์ได้ 335 คัมภีร์นับเป็นผูกได้ 2,606 ผูก ได้นำไปมอบให้เมืองต่าง ๆ มีเมืองลำปาง เมืองลำพูน เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงราย และเมืองหลวงพระบาง

ในปี พ.ศ. 2446 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาให้เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ เลื่อนยศฐานันดรศักดิ์ขึ้นเป็น พระเจ้านครน่าน มีพระนามปรากฏตามสุพรรณบัฏว่า พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช กุลเชษฐมหันต์ ไชยนันทบุรมหาราชวงศาธิบดี สุริยจารีราชานุการักษ์ วิบูลยศักดิ์กิตติไพศาล ภูบาลบพิตรสถิตย์ ณ นันทราชวงษ์ เป็นพระเจ้านครน่านองค์แรกและองค์เดียวในประวัติศาสตร์น่าน ภายหลังได้รับการสถาปนาเป็นพระเจ้าน่าน พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ได้สร้างหอคำ (คุ้มหลวง) ขึ้นแทนหลังเดิมซึ่งสร้างในสมัยของเจ้าอนันตวรฤทธิเดชฯ และด้านหน้าหอคำมีช่วงไว้ทำหน้าที่คล้ายสนามหลวง สำหรับจัดงานพิธีต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่จัดขบวนทัพออกสู้ศึก จัดขบวนนำเสด็จ หรือขบวนรับแขกเมืองสำคัญ และในปี พ.ศ. 2474 เมื่อเจ้ามหาพรหมสุรธาดาเจ้าผู้ครองนครน่านถึงแก่พิราลัย ตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครก็ถูกยุบเลิกตั้งแต่นั้นมา ส่วนหอคำได้ใช้เป็นศาลากลางจังหวัดน่าน จนปี พ.ศ. 2511 จังหวัดน่านได้มอบหอคำให้กรมศิลปากร ใช้เป็นสถานที่จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่านจนกระทั่งปัจจุบัน (คณะทำงานเอกลักษณ์น่าน. 2549)

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับลัทธิทางการเมือง

ลัทธิทางการเมือง คือ สิ่งที่ย่ออธิบายความเป็นมาของระบบสังคมมนุษย์ในอดีต สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตวางแผนทางการประพฤติปฏิบัติสำหรับสมาชิกในปัจจุบัน และการบรรลุจุดมุ่งหวังในอนาคตพร้อมทั้งให้ความหมายแก่ชีวิตความประพฤติและความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งแวดล้อมและระบบสังคมทั้งมวล ลัทธิการเมือง เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน อำนาจทางการเมือง อำนาจของของรัฐบาล และการได้มาซึ่งอำนาจของรัฐบาล

ประเภทของลัทธิทางการเมืองแบ่งออกเป็น 5 ประเภทโดย (อานนท์ อาภาภิรมย์. 2545) คือ

1. ลัทธิอนาธิปไตย (Anachism) หรืออรรถนิยัม
2. ลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism)
3. ลัทธิสังคมนิยม (Socialism)
4. ลัทธิประชาธิปไตย (Democracy)
5. ลัทธิฟาสซิสต์ (Fascism)

1. อุดมการณ์หรือลัทธิอนาธิปไตย หรืออรรถนิยัม (Anachism)

อนาธิปไตยหรืออรรถนิยัม เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อล้มล้างแกนกลางทางการเมือง คือ การล้มล้างรัฐหรือองค์กรการเมืองรูปแบบอื่น ๆ หลักการที่สำคัญของอนาธิปไตยคือ ความเชื่อมั่นว่ามนุษย์เป็นคนดี ไม่เห็นแก่ตัว ร่วมมือสร้างสรรค์ เสียสละเพื่อส่วนรวม สภาพการณ์การไม่มีรัฐเพื่อตัดสินยุติปัญหาก่อให้เกิดภาวะไร้ระเบียบหรืออนาธิปไตย (Anarchy) ซึ่งเป็นสภาพที่ขาดองค์อธิปัตย์หรืออำนาจสูงสุดของประเทศ

2. ลัทธิคอมมิวนิสต์

อุดมการณ์คอมมิวนิสต์มีลักษณะคล้ายอุดมการณ์รัฐนิยม เป้าหมายของลัทธิคอมมิวนิสต์คือการทำให้รัฐสูญสลายสิ้นไป คือ การไม่มีตัวการให้เมืองค้ำการทางการเมือง อุดมการณ์คอมมิวนิสต์แพร่หลายในช่วงศตวรรษที่ 19 ถือว่าเป็นอุดมการณ์ค่อนข้างใหม่ อุดมการณ์ที่ใหม่กว่าคอมมิวนิสต์คือ อุดมการณ์ฟาสซิสต์ ซึ่งมีขึ้นในศตวรรษที่ 20 และอุดมการณ์ซ้ายใหม่ซึ่งแพร่หลายหลังปี ค.ศ. 1960 ตามทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์ สังคมคอมมิวนิสต์ ได้แก่ สังคมที่ไม่มีกลไกของรัฐ ซึ่งหมายความว่ารัฐจะต้องปราศจากองค์กรที่เกี่ยวกับการปกครองทุกประการ กล่าวคือไม่มีประมุขของรัฐ ไม่มีประมุขของรัฐบาล นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ไม่มีระบบศาลมลรัฐ สำหรับประเทศสหภาพโซเวียต คิวบา และจีนในปัจจุบันนี้แม้จะมีรัฐบาลโดยพรรคคอมมิวนิสต์ ก็ถือว่าอยู่ในขั้นตอนของการมุ่งไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์คืออยู่ในสภาวะการณ์ที่เรียกว่าสังคมนิยมแบบมาร์กซ์ (Marxian socialism)

ผู้วางรากฐานทฤษฎีคอมมิวนิสต์ ได้แก่ คาร์ล มาร์กซ์ (ปี 1818 - 1883) คาร์ล มาร์ก เกิดในประเทศเยอรมนีและสืบเชื้อสายมาจากตระกูลที่เป็นผู้สอนศาสนาวย ในสมัยนั้น นักปรัชญาที่มีชื่อและมีอิทธิพลต่อความคิดของปัญญาชนในยุคนั้น ได้แก่ ฟรีดริค เฮเกล (Friedrich Hegel) ปรัชญาของเฮเกลความเชื่อว่าการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา ฯลฯ เป็นผลมาจากความคิด ความคิดมีอิทธิพลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในสังคมเฮเกลถือว่าศาสนาเป็นเรื่องของความคิด เป็นเรื่องของจิตมาร์กซ์ เขียนหนังสือหลายเล่มที่มีอิทธิพลมากต่ออุดมการณ์ และขบวนการคอมมิวนิสต์นานาชาติ ได้แก่ คำประกาศของคอมมิวนิสต์ (Communist Manifesto) และทุน (Capital) คำประกาศของคอมมิวนิสต์เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นร่วมกับเอดเงิลส์ มีอิทธิพลต่อการก่อตัวของการปฏิวัติในรัสเซียในปี ค.ศ. 1917 โดยมีสาระสำคัญคือ การยึดที่ดินเป็นของรัฐและการใช้ค่าเช่าจากที่ดินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของรัฐ ภาษีเงินได้ที่เก็บในอัตราส่วนที่สูงขึ้นเมื่อรายได้สูงขึ้น จัดเป็นการเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า (progressive tax) ยกเลิกสิทธิในมรดก ให้มีศูนย์กลางสินเชื่อโดยการจัดตั้งธนาคารของรัฐ และรัฐเป็นเจ้าของโรงงานมากยิ่งขึ้นและให้มีการจัดสรรที่ดิน เป็นต้น

องค์ประกอบของลัทธิ มาร์กซ์ (Marxism) มี 3 ประเด็น คือ

- 1) ทฤษฎีวิภาษทางวัตถุ
- 2) ทฤษฎีเศรษฐกิจการเมือง
- 3) ทฤษฎีว่าด้วยรัฐและการปฏิวัติ

3. ลัทธิสังคมนิยม

Socialism เริ่มมีปรากฏใช้คำนี้เป็นครั้งแรกในประเทศอิตาลี แต่มีความหมายเกี่ยวกับสังคมทั่วไปช่วงเวลาต่อมา Robert Owen ชาวอังกฤษได้ให้ความหมายของ Socialism และพัฒนาขอบเขตของความหมายที่ใกล้เคียงกับความหมายปัจจุบัน ปรากฏในหนังสือของ Saint Simon นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสลัทธิสังคมนิยมในยุคแรกมีเป้าหมายที่ต่อต้านลัทธิปัจเจกชนนิยม เกิดขึ้นในสมัยปฏิรูปศาสนา โดยมาร์ตินลูเธอร์เป็นผู้นำความคิดที่ว่า บุคคลมีความสำคัญในตนเอง ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามให้คล้อยตามระเบียบปฏิบัติของสังคม เมื่อเห็นว่าการใดไม่เหมาะสม ก็ไม่ต้องปฏิบัติตามสังคม วิถีความคิดของสังคมนิยม ให้ความสำคัญต่อมวลสมาชิกสังคมภายใต้ความเชื่อที่ว่าบุคคลไม่อาจถูกแยกออกจากสังคมได้ ลักษณะที่สำคัญของสังคมนิยมคือ การมุ่งเน้นสร้างรัฐสวัสดิการ (Welfare State) ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดูแลความเป็นอยู่ของทุกคนในสังคม ดังเช่น กลุ่มประเทศแถบยุโรป หรือ สวีเดน เดนมาร์ก และสิงคโปร์ เป็นต้น

4. ลัทธิประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นศัพท์ที่ใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุด ประเทศที่ปกครองโดยรูปแบบเผด็จการบางประเทศยังกล่าวอ้างความเป็นประชาธิปไตยของตน ระดับความเข้าใจในอุดมการณ์หรือลัทธิประชาธิปไตยจึงมีลักษณะที่หลากหลาย หากจัดแบ่งประเภทหลัก ๆ ของประชาธิปไตยที่เป็นอุดมการณ์การเมืองนั้นแบ่งได้ 2 กลุ่มแนวคิด คือ

1. ประชาธิปไตยตามรูปแบบในประเทศตะวันตก
2. ประชาธิปไตยตามรูปแบบของประเทศที่มีใช้ตะวันตก

1. ประชาธิปไตยตามรูปแบบในประเทศตะวันตก

ประชาธิปไตยที่รู้จักกันโดยทั่วไปเป็นแบบที่ปรากฏอยู่ในโลกตะวันตกโดยอธิบายความถึงความหมายที่ใช้ในความหมาย 2 ประการ คือ ประชาธิปไตยในฐานะเป็นรูปแบบการเมืองการปกครองประชาธิปไตยความหมายทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิตประชาธิปไตยในฐานะรูปแบบการเมืองการปกครองประชาธิปไตย (Democracy) มีความหมายที่แตกต่างกันดังนี้

1) รัฐบาล โดยประชาชนมีอำนาจปกครอง (Ruling Power) โดยตรงหรือโดยการเลือกผู้แทนเป็นการให้ความหมายจากรากศัพท์จากภาษากรีก คือ Demos แปลว่า ปวงชน และ Kratein ซึ่งแปลว่าปกครอง (นักวิชาการบางท่านระบุว่ามาจากภาษากรีก คำว่า Kratos ซึ่งแปลว่าอำนาจหรือสิทธิอำนาจ

2) รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (โดยอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดีอเมริกันเป็นผู้ให้ความหมายคำว่าประชาธิปไตย

3) ประชาธิปไตย ได้แก่ ระบบการปกครอง ซึ่งเป็นไปตามหลักการแห่งการให้อิทธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) ความเสมอภาคทางการเมือง (Political equality) การปรึกษาหารือกับราษฎร (Popular Consultation) และการปกครองโดยคนส่วนมาก

(Majority Rule) จากคำจำกัดความต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้นจะเห็นว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการมีรัฐบาลหรือเป็นเรื่องของการปกครองประชาธิปไตยในความหมายทางเศรษฐกิจประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ (Economic Democracy) หมายถึง การยินยอมให้ทรัพยากรสินทรัพย์สืบทอดกันคือการให้มีการกระจายรายได้และการให้โอกาสกว้างขวางทั่วทั้งสังคมประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับประชาธิปไตยทางการเมือง โดยเน้นความทัดเทียมกันทางการเมืองและโดยกระบวนการยุติธรรม นักปฏิรูปสังคมคือ Sidney Webb และ Beatrice Webb นำเสนอผลงานข้อเขียนที่ชื่อว่า ประชาธิปไตยทางอุตสาหกรรม (Industrial Democracy) ที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการให้คนงานมีการปกครองตนเองในโรงงานประชาธิปไตยในความหมายทางสังคมหรือในฐานะวิถีชีวิตประชาธิปไตยทางสังคม (Social Democracy) คือการมุ่งสร้างสังคมให้เป็นประชาธิปไตย (Democratization of the Society) เช่น พฤติกรรมของบุคคลที่เป็นประชาธิปไตย โดยมีบุคลิกลักษณะแสดงถึงการมีใจกว้างขวาง การยอมรับความแตกต่างในความคิด การให้สิทธิ เสรีภาพจัดเป็นประชาธิปไตยในวิถีชีวิต (Way of life) ของการดำรงชีวิตในครอบครัว กลุ่มการงานอาชีพ เป็นต้น

2. ประชาธิปไตยที่ประกาศใช้ในกลุ่มประเทศอื่นที่มีใช้ตะวันตก

ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศที่ปกครองโดยลัทธิคอมมิวนิสต์เห็นว่าการปกครองของตนเป็นแบบประชาธิปไตยทั้งนี้เป็นเพราะได้เลือกสรรผู้นำโดยวิธีการเลือกตั้ง เช่น ในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกหรือประเทศจีน แม้จะมีพรรคการเมืองพรรคเดียว คือพรรคคอมมิวนิสต์ แต่การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสเลือกตั้งจากตัวแทนพรรคการเมืองพรรคเดียวเป็นการแสดงพิธีกรรมเลือกตั้ง มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อการจัดฉากที่ให้ประชาชนแสดงออกซึ่งความคิดเห็นว่า รับ หรือ ไม่รับ กลุ่มคณะบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อดังนั้นแนวคิดของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์จึงนิยามความหมายคำว่า ประชาธิปไตยในรูปแบบที่เป็นกิจกรรมที่มุ่งประโยชน์ทางวัตถุที่มีต่อประชาชน กลุ่มประเทศเหล่านี้เน้นรัฐบาลเพื่อประชาชนมากกว่ารัฐบาลโดยประชาชน โดยไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และกระบวนการในการใช้สิทธิทางการเมือง ผู้นำบางประเทศที่นิยมลัทธิเผด็จการแบบขวาสุดที่อ้างตนว่าเป็นประเทศประชาธิปไตย เช่น เบนินโต มุสโสลินี ผู้นำอิตาลีในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กล่าวว่า ประเทศอิตาลีในขณะนั้นบรรลุแล้วซึ่งความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงการใช้คำว่าประชาธิปไตยจึงมีความหลากหลายในเชิงความหมายและมีความแตกต่างในการปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจน จึงมีศัพท์ที่ชี้เฉพาะลักษณะประชาธิปไตยด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น เสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) ประชาธิปไตยแบบรัฐบาล (Parliamentary Democracy) เป็นต้นอย่างไรก็ตามแนวคิดในลัทธิประชาธิปไตยที่ยอมรับกันว่าใกล้เคียงกับคำว่า ประชาธิปไตย มากที่สุด คือ แนวคิดของลัทธิประชาธิปไตยแบบประเทศตะวันตก นักวิชาการได้ให้ความเห็นว่าอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักการในเชิงปรัชญา และหลักการในทางการเมืองการปกครองดังต่อไปนี้

5. ลัทธิฟาสซิสต์

ฟาสซิสต์ คือ อุดมการณ์หรือลัทธิทางการเมืองที่เน้นการครอบครองอำนาจของส่วนกลาง ลัทธิฟาสซิสต์จะเน้นการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดโดยการใช้กำลัง และใช้อำนาจของผู้นำในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ โดยทั่วไปอุดมการณ์ฟาสซิสต์จะแพร่หลายในกลุ่มประเทศที่มีประสบการณ์ทางประชาธิปไตยและมีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม ในทางตรงกันข้ามอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เป็น

อุดมการณ์แบบซ้ายสุดจะแพร่หลายในประเทศที่ด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนา เช่น รัสเซีย หรือจีนในยุคก่อนที่ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมดังเช่นในปัจจุบัน Fascism คือระบบเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของ เบนิตโต มุสโสลินี ในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 Fascism คืออุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกับลัทธิฟาสซิสต์ที่มีปรากฏในประเทศอื่น เช่น ประเทศเยอรมัน ในยุกระบบสังคมนิยมแห่งชาติ ที่รู้จักทั่วไปในนามระบบนาซี (Nazism) หรือยุคที่ฟรานซิสโกฟรังโกปกครองสเปน หรือญี่ปุ่น ที่มีลักษณะเป็นฟาสซิสต์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อุดมการณ์ฟาสซิสต์จัดเป็นอุดมการณ์แบบเบ็ดเสร็จ (totalitarianism) คือการมุ่งให้รัฐควบคุมพลเมืองให้อยู่ในกรอบมากที่สุด วิถีปฏิบัติแบบนี้จะทำให้รัฐบาลควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติของประชาชนได้อย่างเต็มที่

2.3 วิวัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยกำเนิด ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย

ลัทธิคอมมิวนิสต์คือ การล้มล้างการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ให้หมดสิ้น แล้วเปลี่ยนเป็นระบบสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวคอมมิวนิสต์ต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศเหล่านั้น พร้อมกับการใช้กำลังถืออาวุธเข้าโค่นล้มรัฐบาลประมาณปี พ.ศ. 2470 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้นำลัทธิเข้ามาเผยแพร่ในกลุ่มคนจีนในประเทศไทย พ.ศ. 2471 โฮจิมินห์ ได้ตั้งสำนักงานกู้เอกราชขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพื่อนำชาวญวนให้ทำการกู้เอกราชจากฝรั่งเศส พ.ศ. 2476 รัฐบาลไทยประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476

วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 ผู้ที่เลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ประกาศจัดตั้ง พรรคคอมมิวนิสต์ไทย ด้วยรูปการจิตสำนึกหรือระบบคิดที่มุ่งปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมตามลัทธิมาร์กซิสต์-เลนินไปสู่ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายขั้นต้น มีการสร้างระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เป็นจุดหมายขั้นปลาย และมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างความเสมอภาคทางชนชั้นขึ้นนำสังคมโดยพรรคคอมมิวนิสต์ และต่อสู้เอาชนะระบบทุนนิยมด้วยวิธี “ป่าล้อมเมือง” หลังจากที่ได้มีการเผยแพร่ลัทธิมาตั้งแต่ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 โดยในตอนจัดตั้งใหม่ ๆ จะเป็นพรรคเล็ก ๆ ประกอบด้วยคนจีนและเคลื่อนไหวอยู่ในหมู่คนจีนส่วนน้อย บนติดกับประเทศพม่า ภายหลังการรัฐประหารเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ที่ฝ่ายทหารได้ทำรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ สมาชิกพรรคจำนวนมากถูกจับ ทำให้พรรคยุติการเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผย พลพรรคได้มุ่งสู่ชนบทเพื่อหาแนวร่วมจากประชาชนระดับล่างต่อมาใน พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 ได้มีการประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 2 และมีมติให้เป็นชื่อของพรรคจากเดิมที่เป็นพรรคคอมมิวนิสต์ไทย เป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย พร้อมกับการมีมติให้ดำเนินการปฏิวัติโดยเร่งปลุกระดมมวลชนให้มากขึ้นพร้อมกับการใช้นโยบายชนบทล้อมเมือง เพื่อทำการต่อสู้แย่งชิงอำนาจรัฐด้วยกำลังอาวุธ ต่อมาได้เกิดภัยแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงปลายปี พ.ศ. 2495 คนของคณะกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทยได้เดินทางไปแจกของบรรเทาทุกข์แต่กลับถูกจับพร้อมเอกสารของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้รัฐบาลมั่นใจว่าขบวนการสันติภาพนั้นมี

ความเกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แต่ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม ท้ายที่สุดก็ได้มีการกวาดล้างจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มสันติภาพพร้อมการตราพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2495 ผลจากการกวาดล้างจับกุมและการออกกฎหมายดังกล่าวทำให้กิจกรรมทางการเมืองของพรรคขบเซาลงไป แต่เริ่มสร้างเสริมกองกำลังในพื้นที่ชนบทและป่าเขามากขึ้นจนกระทั่งเกิดการรัฐประหารใน พ.ศ. 2500 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และรัฐประหารตนเองซ้ำใน พ.ศ. 2501 พร้อมกับการใช้กฎหมายการศึกษาเลิกรัฐธรรมนูญและสภาผู้แทนราษฎรปิดหนังสือพิมพ์ ยุบองค์กรมวลชน และห้ามเคลื่อนไหวทางการเมืองทุกประการ ใช้มาตรา 17 เพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงและกว้างขวาง ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยถล่มจุดยืนในที่ประชุมพรรคคอมมิวนิสต์และพรรคกรรมกรที่ประเทศสหภาพโซเวียต ในพ.ศ. 2503 (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. 2554)

พ.ศ. 2508 พคท. ได้ปะทะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 ที่บ้านนาบัว ตำบลเรณูนคร อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม เป็นการลั่นกระสุนนัดแรกของคอมมิวนิสต์ขึ้นในประเทศไทย พคท. จึงถือเอาวันที่ 7 สิงหาคม ของทุกทุกปีเป็น “วันปืนแตก” ของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย

17 ธันวาคม พ.ศ. 2508 รัฐบาลไทยได้จัดตั้งกองบัญชาการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ (บก.ปค.) ขึ้น ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และได้ใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่สำคัญที่สุดที่นำมาสู่ความเฟื่องฟูของมวลชนสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย อันประกอบไปด้วยนักศึกษาและปัญญาชนคือการเชิญชวนแนวร่วมผ่าน นโยบายเฉพาะหน้า 10 ข้อ ปรับปรุงใหม่ของพรรค ที่เดิมเคยประกาศออกไปใน พ.ศ. 2518 และประกาศลงไปใน “คำแถลงในวันครบรอบ 34 ปี แห่งการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ด้วย ดังนี้ (ธิดา ศรินารา. 2548)

1. ผนึกกำลังกรรมกร ชาวนา นายทุนน้อย นายทุนชาติทุกชนชาติ ตลอดจนพรรคการเมือง องค์การและบุคคลที่รักชาติรักประชาธิปไตยทั้งปวง ขยายสงครามประชาชน ขจัดอิทธิพลของจักรวรรดินิยมอเมริกา โค่นรัฐบาลขายชาติปฏิกิริยาฟาสซิสต์ จัดตั้งรัฐบาลประชาชนที่ประกอบด้วยผู้แทนของกำลังปฏิวัติต่าง ๆ สร้างประเทศไทยใหม่ที่มีเอกราชประชาธิปไตยและเจริญรุ่งเรือง

2. ยกเลิกบรรดากฎหมาย ประกาศ คำสั่ง และกฎข้อบังคับทั้งปวงที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประชาชน ปลดปล่อยผู้รักชาติรักประชาธิปไตยที่ถูกจับกุมคุมขังทั้งหมด ประชาชนมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์การโฆษณา การชุมนุม การเดินขบวนสำแดงกำลัง การนัดหยุดงาน การนัดถือศีล การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง มีสิทธิเลือกตั้ง และรับเลือกตั้งเมื่ออายุ 18 ปีบริบูรณ์

3. รับทรัพย์สินของจักรวรรดินิยมอเมริกา ของพวกปฏิกิริยาขายชาติที่ร้ายกาจ และของพวกเจ้าที่ดินอันธพาลเพื่อจัดสรรให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติลงโทษพวกปฏิปักษ์ปฏิวัติ และพวกปฏิกิริยาที่อาชญากรรมต่อประเทศชาติและประชาชนตามความผิดผู้ที่กระทำผิดเมื่อสำนึกผิดและได้กลับตัวแล้วก็จะได้รับการผ่อนปรน

4. ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองยกเลิกสนธิสัญญาและข้อตกลงที่ขายชาติและไม่เป็นธรรมทั้งปวง คัดค้านจักรพรรดินิยมโดยเฉพาะการตั้งตัวเป็นเจ้าของโลกของสองอภิมหาอำนาจสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตรกับประเทศต่าง ๆ บนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค เคารพอธิปไตยและบูรณภาพเหนือดินแดน อำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน สามัคคี ร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือการต่อสู้ที่เป็นธรรมของประชาชนและประชาชาติที่ถูกกดขี่ทั่วโลก

5. ประชาชาติต่าง ๆ แห่งประเทศไทยมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เคารพซึ่งกันและกัน สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสิทธิในการใช้ภาษา หนังสือ รักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม คัดค้านการกดขี่เหยียดหยามระหว่างชนชาติ ในเขตที่ดินรวมของชนชาติให้ดำเนินการปกครองตนเองได้ โดยให้อยู่ภายใต้ 29 ครอบครัวยักษ์ใหญ่ของประเทศไทยและให้พัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุขอย่างทั่วถึง

6. ยกเลิกระบอบบูตริตแบบศักดินา ดำเนินการปฏิวัติที่ดินอย่างมีการจำแนกและมีจังหวะก้าวตามสภาพของแต่ละท้องที่ ให้ชาวนาชาวไร่มีที่ดินทำกินของตนเองอย่างทั่วถึง คัดค้านนายเงินหน้าเลือด ยกเลิกหนี้สินและสัญญาข้อผูกมัดที่ไม่เป็นธรรมทั้งปวง พัฒนาการผลิตทางการเกษตรยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

7. พิชัยทรัพย์ากรของชาติ พัฒนาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และวิสาหกิจอื่น ๆ ของรัฐคุ้มครองอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมของทุนนิยมแห่งชาติ ช่วยเหลือหัตถกรรมและการค้าย่อยที่เป็นผลดีแก่ประชาชน

8. ประกันการมีงานทำประกันค่าแรงงานและสวัสดิการของกรรมกรและพนักงานงานประเภทเดียวกันผลงานเท่ากันจะต้องได้ค่าแรงเท่ากัน โดยไม่แบ่งเพศ วัยและชนชาติ

9. หญิงมีสิทธิเท่าเทียมชาย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจวัฒนธรรม การศึกษา และการทำงาน ส่งเสริมบทบาทของหญิงในการเคลื่อนไหวปฏิวัติและการผลิตประกันสวัสดิการของหญิงและเด็ก ประกันการศึกษาและการมีงานทำของเยาวชน ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รักประชาชน รักการใช้แรงงาน มีจิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวม เข้าร่วมการปฏิวัติและสร้างสังคมใหม่อย่างเอกราชอย่างองอาจ สงเคราะห์ทหารปฏิวัติและผู้ทำงานปฏิวัติที่ทุพพลภาพครอบครัวของผู้พลีชีพเพื่อการปฏิวัติ และครอบครัวทหารปฏิวัติ

10. กวาดล้างวัฒนธรรมและการศึกษาของจักรพรรดินิยมและศักดินานิยม ส่งเสริมวัฒนธรรมและการศึกษาที่ปฏิวัติ ที่มีลักษณะประชาชาติประชาธิปไตยและเป็นวิทยาศาสตร์ สืบทอดวัฒนธรรมของประชาชาติไทยและรับรองวัฒนธรรมของต่างประเทศอย่างวิพากษ์ขยายกิจการแพทย์และสาธารณสุขโดยเฉพาะในชนบทให้ทั่วถึง

จากการประกาศนโยบายเฉพาะหน้าจำนวน 10 ข้อดังกล่าว เราอาจวิเคราะห์ได้ว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวและนิยามว่า “กรรมกร ชาวนา นายทุนน้อย นายทุนชาติทุกชนชาติ ตลอดจนพรรคการเมือง องค์กร และบุคคลที่รักชาติรักประชาธิปไตย” ล้วนเป็นแนวร่วมของพรรค ซึ่งมีกองกำลังติดอาวุธในฐานะที่มั่นคงต่าง ๆ กระจายทั่วทั้งประเทศอย่างมั่นคงและพร้อมสำหรับการดำเนินการสงครามปฏิวัติ การเชิญชวนดังกล่าวต่อมวลชนเหล่านั้น จึงเป็นไปเพื่อ “ขยายสงครามประชาชน” เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการ “จัดอิทธิพลของจักรพรรดินิยมอเมริกาโค่นรัฐบาลขายชาติปฏิกริยาฟาสซิสต์” ซึ่งจะนำไปสู่การ

สามารถ “จัดตั้งรัฐบาลประชาชนที่ประกอบด้วยผู้แทนของกำลังปฏิวัติต่าง ๆ ” และ “สร้างประเทศไทยใหม่ที่มีเอกราชประชาธิปไตยและเจริญรุ่งเรือง ” ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองตามปรากฏในนโยบายเฉพาะหน้า

คอมมิวนิสต์ คือ อุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยมที่มุ่งเน้นการรวมทรัพย์สินเป็นของชุมชน มีการแบ่งปันจัดสรรรายได้แก่บุคคลอย่างเสมอภาค (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ : 2554) เพราะบุคคลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมต่างก็ทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคม ทรัพย์สินทั้งหมดเป็นของส่วนกลางของชุมชนและสังคม ไม่มีระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว แนวคิดการรวมทรัพย์สินให้เป็นของส่วนกลางนั้นมีปรากฏอย่างเป็นทางการตั้งแต่แนวคิดเรื่องอูตมรัฐ (republic) ของ เปลโต แต่มีการพัฒนาแนวคิดและวิธีการให้เป็นระบบในงานเขียนที่ชื่อว่า Communist Manifesto โดย คาร์ล มาร์กซ์ และ เฟรดเดอริก เฮเกล (มปป.) ซึ่งเป็นที่มาของลัทธิมาร์กซิส พรรคคอมมิวนิสต์ และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองภายใต้อุดมการณ์คอมมิวนิสต์มาจนถึงปัจจุบัน (ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2516)

สิ่งที่สำคัญของ แดลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ (communist manifesto) คือการระบุถึงความขัดแย้งระหว่างชนชั้น คือ ชนชั้นนายทุน และชนชั้นกรรมาชีพ โดยมีวิธีพิจารณา คือ ผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพยากรในการผลิต แต่ไม่ได้ใช้แรงงานของตนในการผลิต คือ นายทุน ในขณะที่กรรมาชีพหมายถึง ผู้ไร้ปัจจัยในการผลิต แต่ใช้แรงงานของตนในการผลิต และพัฒนาการทางการเมืองได้ทำให้ระบอบการปกครองอย่างรัฐบาลประชาธิปไตยเป็นเพียงกลุ่มตัวแทนของชนชั้นนายทุนที่ทำการขูดรีดชนชั้นกรรมาชีพอย่างเป็นระบบ ครอบงำและควบคุมชีวิตของบุคคลให้ขึ้นต่อเจ้าของปัจจัยการผลิตของชนชั้นนายทุน ทำให้ชุมชนต้องตกอยู่ภายใต้การขึ้นต่อของเมืองใหญ่ ประเทศเล็กที่ด้อยพัฒนาต้องตกอยู่ภายใต้การขึ้นต่อของประเทศใหญ่ที่ทุนและพลังการผลิตมีความก้าวหน้าแล้ว ลักษณะเช่นนี้มีความชัดเจนและแบ่งคนออกเป็นสองกลุ่มใหญ่มากขึ้นโดยคนกลุ่มหนึ่งซึ่งคือชนชั้นนายทุนเอาเปรียบขูดรีดชนชั้นแรงงานด้วยการจ่ายค่าตอบแทนในการทำงานให้แก่ผู้ใช้แรงงานของตนในการผลิตน้อยกว่ามูลค่าที่เป็นจริงอย่างสม่าเสมอจนกลายเป็นการสะสมความมั่งคั่งของชนชั้นนายทุนอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ชนชั้นกรรมาชีพต้องสูญเสียความเป็นมนุษย์เป็นเพียงอุปกรณ์ในการผลิตหรือส่วนฟางของเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ชนชั้นกรรมาชีพก็ได้พัฒนาตนเองโดยการรวมตัวทางสังคมเพื่อต่อรองสิทธิในความเป็นมนุษย์ด้วยเพียงแต่ภายใต้รัฐบาลที่เป็นตัวแทนของชนชั้นนายทุนนั้น การรวมตัวดังกล่าวย่อมไม่อาจมีความมั่นคงได้ในที่นี้ แดลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์จึงเรียกร้องและเชิญชวนให้กรรมาชีพทั้งปวงรวมตัวเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวเพื่อโค่นล้มการปกครองของชนชั้นนายทุนและชิงอำนาจรัฐมาเป็นของชนชั้นกรรมาชีพ ยกเลิกกรรมสิทธิ์ของชนชั้นนายทุนและแม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์มีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการทำลายระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลแต่ในแดลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์พอสรุปได้ว่า เป็นการทำลายระบบถือครองกรรมสิทธิ์ของชนส่วนน้อย และถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตทั้งหลายให้กับสังคมผ่านรัฐบาลของชนชั้นกรรมาชีพ ในขณะที่ปัจเจกบุคคลมีสิทธิ์ถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวเพียงเล็กน้อย (คาร์ล มาร์กซ์ และ เฟรดเดอริก เองเกิลส์ : ม.ป.ป)

ต่อมา วลาดิมีร์ อุลยานอฟ เลนิน ได้ใช้แนวทางการปฏิวัติกรรมาชีพ โดยใช้การรวมพลังของกรรมกรโรงงานซึ่งอยู่ในเมืองในการช่วงชิงอำนาจรัฐจนประสบความสำเร็จและก่อตั้งสหภาพ

โซเวียตขึ้นและ เหมา เจ๋อตง ประสบความสำเร็จในการปฏิวัติช่วงชิงอำนาจรัฐผ่านยุทธศาสตร์ชนบทล้อมเมือง โดยการจัดตั้งขบวนการในเขตชนบทให้กลายเป็นประชาชนปฏิวัติและก่อตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีนขึ้น โดยแนวทางของเลนินได้กลายเป็น ลัทธิเลนิน (Leninism) และแนวทางของเหมาได้กลายเป็นลัทธิเหมา (Maoism) สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยถือเป็นพรรคที่นิยมแนวทางลัทธิเหมา (ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2516)

ข้อโจมตีสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่มีต่อระบบการปกครองของไทยและเป็นแหล่งที่มาของการอ้างความชอบธรรมในการใช้กำลังอาวุธต่อต้านอำนาจรัฐโดยมีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้เป็นไปตามอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ คือระบบการปกครองของประเทศไทยเป็นระบบการปกครองของชนชั้นนายทุนและศักดินาที่ขูดรีดเอาเปรียบประชาชนผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองโดยที่ชนชั้นนายทุนและศักดินาเหล่านี้เป็นตัวแทนของจักรวรรดินิยมอเมริกาอีกชั้นหนึ่ง ต่อมาหลังจากการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการเมืองในประเทศจีนทางพรรคได้นำเอาสหภาพโซเวียตเป็นประเทศจักรวรรดินิยมตามแนวคิดของจีนด้วย ข้อโจมตีดังกล่าวถูกถ่ายทอดออกมาเป็นคำจำกัดความในการวิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยในช่วงการประชุมสมัชชาฯ ครั้งที่ 3 ที่พรรคมองว่าประเทศไทยมีลักษณะเป็นสังคม “กึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” และในการประชุมครั้งนี้เองที่ทางพรรคได้มีมติให้มีการติดอาวุธกับประชาชนเพื่อต่อสู้แย่งชิงรัฐอย่างเปิดเผยเป็นทางการ รวมถึงการจัดตั้งกองทัพของพรรคในชื่อว่า กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย ใน พ.ศ. 2512 ด้วย

สำหรับสมาชิก พคท. ต้องมีการดัดแปลงรูปการจิตสำนึกเดิมของตนให้มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat Class Consciousness) เสียก่อนจึงจะเป็นสมาชิก พคท. ได้เพราะสมาชิก พคท. ถือเป็นกองหน้าของชนชั้นกรรมาชีพที่จะเป็นแกนกลางนำพาการยึดอำนาจรัฐจากชนชั้นกษัตริย์ขูดรีดมารับใช้ชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีด โดยเห็นว่า “ชนชั้นกรรมาชีพ” (Proletariat Class) เป็นชนชั้นกรรมกรสมัยใหม่ที่ไม่มีการผลิตเป็นของตนเอง จำต้องขายพลังแรงงานเพื่อการยังชีพเป็นชนชั้นที่ดำรงอยู่ตามกฎวิสัย โดยเป็นแรงงานรับจ้างในสังคมทุนนิยม เป็นห่วงโซ่การผลิตในกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่

สำหรับบางส่วนของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้วแปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่นก็ได้แสดงออกทางวิธีคิดและพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกันไป เช่น บางส่วนเห็นว่า ลัทธิมากซ์ – เลนินแบบเดิมล้าสมัย ใช้ไม่ได้กับการปฏิวัติอีก บางส่วนเห็นว่า ชนชั้นนายทุนเป็นกองหน้าการปฏิวัติหาใช้ชนชั้นกรรมาชีพอีกต่อไป บางส่วนเห็นว่า การนำการปฏิวัติและกำลังดันการปฏิวัติควรเป็นของชนชั้นกลาง เพราะเห็นว่าชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยมีความอ่อนแอ และหมดภารกิจทางประวัติศาสตร์แล้วเป็นต้น

สื่อมีบทบาทสำคัญต่อการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปี 2550 มีความชัดเจนมากขึ้นถึงอิทธิพลของสื่อ โดยเฉพาะโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต ที่เผยแพร่และการผลิตซ้ำอุดมการณ์รูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อที่เผยแพร่และผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชนชั้นนายทุนผูกขาดอิทธิพลศักดินา

ส่วนเงื่อนไขในการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงจากสถานภาพการดำรงอยู่ทางเศรษฐกิจของสมาชิก พคท. เองแล้ว สมาชิก พคท. ยังอยู่ภายใต้

สภาพแวดล้อมของการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินา ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะและอิทธิพลนำในการออกแบบและเผยแพร่รูปการจิตสำนึกของชนชั้นตนเพื่อให้ชนชั้นอื่นขึ้นต่อและยอมตาม โดยรูปแบบการจิตสำนึกที่มีอยู่ในสังคมทั้งหลายจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อฐานะการเป็นชนชั้นกตัญญูต่อนักทุนตามทฤษฎีลัทธิมากซ์ และยังเป็นการยืนยันรูปการจิตสำนึกของลัทธิมากซ์ที่เห็นว่าชนชั้นกตัญญูต่อนักทุนนอกจากจะเอาเปรียบในการแบ่งปันผลผลิตที่เรียกว่า การขูดรีดเอามูลค่าส่วนเกินหรือผลผลิตไปเสียจากผู้ใช้แรงงานแล้ว ยังดำรงอยู่เหนือรัฐบาล ทั้งการออกนโยบายและการจัดวางกำลังคนเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ อันถือเป็นชนชั้นผู้เป็นเจ้าของ และได้ประโยชน์จากรัฐ ซึ่งเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของชาวลัทธิมากซ์ด้วย และมีอีกสิ่งหนึ่งที่ชนชั้นกตัญญูต่อนักทุนยึดครองเอาไว้โดยไม่ยอมปล่อยมือไปสู่ชนชั้นอื่นเลยคือ การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ผ่านสื่อ และอิทธิพลทุกชนิด การแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. หนีไม่พ้นไปจากการถูกครอบงำและเข้าไปใช้รูปการจิตสำนึกของชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีดเสียเอง

อย่างไรก็ตาม ชนชั้นกรรมาชีพเหล่านี้ ใช่ว่าจะมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพทุกคน แต่ขึ้นอยู่กับ การดัดแปลงรูปการจิตสำนึกเดิมของตน โดยต้องมีความตื่นตัวรู้จักขบคิด เอาการเอางานทางการเมืองรับรู้ถึงความจำเป็นของการปฏิวัติและปฏิกิจที่จะเสียสละเพื่อการปฏิวัติ เข้าร่วมการต่อสู้ทางชนชั้น ซึ่งเป็นขั้นต้นของการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ยกระดับสู่การมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขั้นสูงกว่าต่อไป นอกจากนี้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังเกิดขึ้นในชนชั้นอื่นได้อีกด้วย โดยการดัดแปลงและละทิ้งโลกทัศน์เดิมหรือทำลายล้างรูปการจิตสำนึกชนชั้นเดิมของตนทิ้ง ซึ่งบุคคลที่ผ่านการดัดแปลงแล้วนี้ ก็จะกลายเป็นนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ และหากปัญญาชนหรือนักวิชาการชนชั้นนายทุนน้อยที่เคยรับใช้ตนเอง หรือรับใช้ชนชั้นปกครองมาก่อนได้ดัดแปลงรูปการจิตสำนึกของตนเองเสียใหม่ก็จะกลายเป็น “ปัญญาชนของชนชั้นกรรมาชีพ”

2.4 การเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน

ปี พ.ศ. 2494 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ส่งสมาชิกเข้าแทรกซึมชาวเขา โดยยุยงชาวเขาเผ่าต่าง ๆ โดยเฉพาะเผ่าแม้วให้เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล คอมมิวนิสต์ได้ร่วมกับชาวเขาที่เป็นสมาชิกเริ่มใช้กำลังที่ถืออาวุธเข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล คอมมิวนิสต์ได้ตั้งฐานปฏิบัติการในจังหวัดเชียงราย น่าน และในบริเวณภูหินร่องกล้า ซึ่งเป็นรอยต่อสามจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ และเลย มีกำลัง ผกค. ถืออาวุธประมาณ 1,300 ถึง 1,500 คน

ปี พ.ศ. 2505 ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการที่ 32 ขึ้นโดยมีที่ตั้งอยู่ที่ อำเภอปัว ถึงแม้ว่ารัฐบาลได้จัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการที่ 32 ขึ้น แต่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก็สามารถขยายอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่ชายแดนจังหวัดน่านไว้ได้เกือบทั้งหมดในเวลาหลังจากนั้นเพียงไม่กี่ปี ทั้งนี้เนื่องจากมาจากลักษณะภูมิประเทศ เพราะจังหวัดน่านอยู่ติดชายแดนประเทศลาวตรงช่วงที่มีความยาวที่สุด อีกทั้งพื้นที่ยังเป็นป่าเขาสูงชัน รกทึบ เส้นทางที่จะติดต่อกับจังหวัดอื่นมีเพียงเส้นทางเดียว คือ เส้นทางอำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ – อำเภอสา – อำเภอเมือง จังหวัดน่าน จึงเป็นการเกื้อกูลให้ พคท. เข้ามาจัดตั้งเขตฐานที่มั่นอำนาจรัฐ และกองทัพปลดปล่อยประชาชนได้อย่างเสรี (กองพลทหารม้าส่วนหน้า)

จากกระบวนการถ่ายทอด ปลุกฝัง และให้การศึกษาด้านรูปการจิตสำนึกของ พคท. ทำให้สมาชิก พคท. เกิดผลงานปฏิบัติที่ส่งผลสะท้อนทางการเมืองจนเป็นที่หวาดกลัวของชนชั้นปกครอง และชนชั้นกดขี่ขูดรีดอย่างมากและได้นำไปสู่การจับกุม คุมขัง ปราบปราม เช่นฆ่า สมาชิก พคท. จำนวนมาก ทำให้ พคท. ตัดสินใจส่งผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในเมืองเข้าสู่ชนบทและเขตป่าเขาในปี พ.ศ. 2505 เพื่อทำการต่อสู้ด้วยอาวุธ และก้าวไปสู่การยึดอำนาจรัฐขึ้นเด็ดขาด

ปี พ.ศ. 2505 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ส่งผู้ปฏิบัติงานชุดบุกเบิกสายต่าง ๆ เข้าสู่เขตที่ราบและป่าทางภาคเหนือของไทยอย่างลับ ๆ โดยเป็นผลมาจากการเปิดประชุมสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 3 ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2504 ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ได้มีการเสนอแนวทาง “จัดตั้งแนวร่วมรักชาติรักประชาธิปไตยอันกว้างใหญ่ ขับไล่จักรวรรดินิยมอเมริกา โค่นรัฐบาลขายชาติ เผด็จการฟาสซิสต์ ปล้นชาติปล้นประชาชน จัดตั้งรัฐบาลของประชาชน” ได้เสนอนโยบายเฉพาะหน้า 12 ข้อ เป็นพื้นฐานในการสามัคคี ร่วมมือกับพรรคการเมือง องค์กร และบุคคลผู้รักชาติรักประชาธิปไตย รวมไปถึงการปลุกกระดมและนำการเคลื่อนไหวต่อสู้ของมวลชน โดยให้ยึดมั่นเข็มมุ่ง สะสมและฝึกฝนกำลัง ใช้เงื่อนไขและโอกาสต่าง ๆ ไปผลักดันการงานของพรรคให้ดำเนินการต่อสู้รูปการทุกชนิด ซึ่งรวมทั้งรูปการจิตตั้ง และการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยเริ่มจากชนบทด้วย ดังนั้นหลังจากการประชุมฯ ครั้งนี้ พคท. จัดเร่งส่งผู้ปฏิบัติงานเสริมงานมวลชนและเตรียมการโยกย้ายสหายนำในคณะกรรมการกลางออกไปหัวเมือง เพื่อทำงานชนบทอย่างใกล้ชิดมีทั้งแยกดำเนินการโดยเอกเทศและดำเนินการเชื่อมสัมพันธ์กัน

ในปี พ.ศ. 2506 สายงานที่นำโดย ส.บุญมา ประกอบด้วย ส.มवल ส.จันดี และคณะ ได้เดินทางมาพักอยู่ที่บ้านห้วยลาดเขตลาวเทิง (ขมุ) ผังลาว เป็นเวลา 2 ปี เพื่อหาทางเจาะเข้ามาเผยแพร่รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นให้กับชาวขมุ บ้านสบปาง ในเขตจังหวัดน่าน และได้เยวชนตื่นตัวและยกระดับรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นขึ้น จนสมัครใจเข้าร่วมงานบุกเบิกจังหวัดน่านด้วยจำนวนหนึ่ง

การเคลื่อนไหวพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหวอย่างหนักในปี พ.ศ. 2506 ทางด้านความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองก็ปะทุขึ้นที่จังหวัดน่าน การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก็เข้าไปเกี่ยวข้องกับชุมชนของขมุเช่นกัน ทำให้ขมุแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเข้าไปเคลื่อนไหวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2507 มีสายงานหนึ่งที่เข้ามาทำงานจังหวัดน่านด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน ประกอบด้วย ส.บุญชัย ส.แดง ส.ทัศน์ โดยแยกกันบุกเบิกงาน บางคนฝังตัวเป็นลูกเลี้ยงของเจ้ากักแจะทองแห่งบ้านลัวะ ห้วยปูน (บ้านกู่ชาติ) บางคนเจาะงานมวลชนที่บ้านแจะแกน (บ้านสามัคคี) แล้วร่วมกันขยายงานไปบ้านลัวะเขตขุนน้ำปัว จนกลายเป็นเขตงาน 18 อีกชุดหนึ่ง ออกจากบ้านน้ำรี น้ำช้างบุกลงใต้ไปขยายเขตงานแถวน้ำว้า และทางเขตอำเภอแม่จริม ก็ยังมีผู้ปฏิบัติงานอีกชุดหนึ่งเจาะเข้ามาทางแขวงไซยะบุรี ประเทศลาวเพื่อบุกเบิกงานเขตม้งน่านใต้

ปี พ.ศ. 2509 จังหวัดน่าน ถูกแทรกซึมจากฝ่ายตรงข้ามและผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ กองทัพบกจึงได้จัดกำลังทหารจากหน่วยกองพลทหารม้าเข้ามาทำการปราบปราม

เมื่อวันที่ 26 ก.พ. พ.ศ. 2510 เป็นวัน “เสียงปืนแตก” เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในภาคเหนือ เมื่อ ผกค. ได้เข้าต่อสู้กับ เจ้าหน้าที่ที่ใช้กำลังเข้าปิดล้อมเพื่อทำการจับกุมสมาชิก พคท. หน่วยย่อยที่

25 ที่บ้านน้ำปาน ต.นาไร่หลวง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน การต่อสู้ได้ขยาย ไปในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ณ บนผืนแผ่นดิน จ.เชียงราย และ จ.พะเยา ได้มีพลเรือน ตำรวจ ทหารผู้กล้าหาญทั้งหลายได้พากัน พลีชีวิต ร่างกายที่บอบก้นับจำนวนร้อย เพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้รอดพ้นจากการถูก ผนวก คบคาม

ทหารมีการยึดหมู่บ้านและเผาหมู่บ้านทั้งจนเป็นเขตว่างเปล่าอยู่ช่วงหนึ่ง ภายหลังได้มีการ ขยับขยายมวลชนไปตั้งบ้านกั้งฮ่อขึ้นอีกครั้ง เป็นหมู่บ้านใต้สุดของเขตภูแว และเปลี่ยนชื่อเป็นฐานที่มั่นเขต 1 ในภายหลัง

พคท.ได้มีการถูกต่อต้านจากกองพลทหารม้า ส่วนหน้า กองบัญชาการผสมพลเรือน/ตำรวจ / ทหารที่ 32 ชุดควบคุมที่ 32 จนกระทั่งแปรสภาพเป็นกองกำลังผาเมือง ในการปราบปราม ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่จังหวัดน่าน ซึ่งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เริ่มเข้ามาเคลื่อนไหวตาม แนวชายแดน ไทย – ลาว โดยเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 จนสามารถจัดตั้งเขตงานได้ 9 แห่ง ขยายอิทธิพลครอบคลุมหลายอำเภอในจังหวัดน่าน โดยผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้เปิดฉากต่อสู้กับ กองกำลังฝ่ายรัฐบาล

พคท. ได้ส่งผู้ปฏิบัติงานไปเขตชนชาติม้ง จนนำไปสู่การปะทะเสียงปืนแตกครั้งแรกที่ภูแว เขตงานของจังหวัดน่าน จากนั้น พคท. ได้จัดตั้งกองทหารบ้าน เป็นกองกำลังติดอาวุธของชนชาติม้ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านการล้อมปราบได้เป็นผลสำเร็จและภูแวได้กลายเป็นเขต ปลดปล่อยเขตแรกของประเทศที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้าไม่ได้

ปี 2510 งานเขตม้ง และลัวะบนภูแวได้ขยายตัวไปมาก จนนำไปสู่การปะทะเสียงปืนแตก ครั้งแรกที่ภูแว ของเขตงานจังหวัดน่าน จากนั้น พคท. ได้จัดตั้งกองทหารบ้าน เป็นกองกำลังติดอาวุธ ของชนชาติม้ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านการล้อมปราบได้เป็นผลสำเร็จ หลังเสร็จ ยุทธการ ทางภูแวได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยเขตแรกของประเทศที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้าไม่ได้ โดย เขตปลดปล่อยนี้ครอบคลุมถึงบ้านผาแดง นาสา ห้วยงัก จงซั่ว จงโซว จงไผ่ และป่าหนอง ส่วน หมู่บ้านกั้งฮ่อถูกทางการกวาดล้างต้อนผู้คนลงไปหมดเมื่อคราวยุทธการและยังเผาหมู่บ้านทั้งจนเป็น เขตว่างเปล่าอยู่ช่วงหนึ่ง ภายหลังได้มีการขยับขยายมวลชนไปตั้งบ้านกั้งฮ่อขึ้นอีกครั้ง เป็นหมู่บ้านใต้ สุดของเขตภูแว และเปลี่ยนชื่อเป็นฐานที่มั่นเขต 1 ในภายหลัง

ปี พ.ศ. 2511 พคท. ได้จัดตั้งหน่วยพื้นฐานทหาร ในเขตภูแว ภูพยัคฆ์ ซึ่งถือเป็นเขตงานที่มี การขยายตัวสามารถยึดพื้นที่ และจัดตั้งมวลชนได้รวม 6 เขตงาน คือ เขต 12 (เขตม้ง ภูแว่นานเหนือ) เขต 18 (เขตลัวะ ขุนน้ำป่วนานเหนือ) เขต 16 (เขตลัวะ น่านใต้) เขต 14 (เขตลัวะ ภูพยัคฆ์ นานเหนือ) เขตสาย 3 (เขตผู้ยวน น่านใต้) เขตสาย 6 (เขตม้ง น่านใต้) ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเป็น เขต 1 เขต 2 เขต 3 เขต 4 เขต 5 และเขต 6 ตามลำดับและประกาศเป็นเขตปลดปล่อย โดยมี หมู่บ้านในเขตปลดปล่อยรวมกัน 31 หมู่บ้าน (พรทิพย์ แซ่เตียว : 2551)

ปี พ.ศ. 2514 กองทัพบกจึงได้มีคำสั่งให้กองพลทหารม้าที่ 1 ส่วนหน้าเข้าดำเนินการ ปราบปราม และเปิดยุทธการกวาดล้างกำลังของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับ มาตรการทางการเมือง ยุทธการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ยุทธการพิชิตศึก, ยุทธการโพธิ์ทอง, ยุทธการ บัวพา, ยุทธการน่านเกรียงไกร, ยุทธการผาแก้ว และยุทธการน่านร่มเย็น

เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2514 เวลา 12.40 น. สะพานบ้านปอนถูกผู้ก่อการร้ายลอบเข้ามาวางระเบิดจนคานหัวเสาตอม่อดับที่ 7 ลูกระเบิดตรงกึ่งกลางคานขาด และแรงระเบิดทำให้พื้นสะพานทะลุยาว 1.75 เมตร กว้าง 1.20 เมตร พื้นสะพานช่วงที่ 7 ร้าวไปตามยาวเกือบตลอดช่วง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยสะพานแห่งนี้มาก เคยเสด็จทอดพระเนตรถึง 3 ครั้ง คือครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2513 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2513 ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2514 และมีพระราชดำริสภอธิดาภิกรมทางหลวงว่า สะพานแห่งนี้เปรียบเสมือนพระสหายของพระองค์ เมื่อเสด็จฯ ไปที่จังหวัดน่านครั้งใดก็อดที่จะมาแวะเยี่ยมไม่ได้ (กองบรรณาธิการ. 2555)

ปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลต้องการเอาชนะ พคท.อย่างสมบูรณ์แบบ ในเขตรอยต่ออำเภอปัว อำเภอเชียงกลาง และเขตทุ่งหัวช้าง ซึ่งมีฐานที่มั่นที่สำคัญของ พคท. คือฐานที่มั่นบ้านผาแดง ตอนนั้นรัฐบาลต้องการทำลายฐานที่มั่นบ้านผาแดง รัฐบาลจึงเข้าไปจัดตั้งชาวเขา และฝึกชุดชาวเขาอาสาสมัคร (ชชส.) โดยใช้วิธีการเกลี้ยจมื่นเกลี้ย ฝึกให้ชาวเขาทำการรบบแบบกองโจร และก็มีข้อแลกเปลี่ยนบางอย่างกับกลุ่มชาวเขา เช่น ชาวเขาที่ยังไม่มีสัญชาติรัฐบาลก็จะให้สัญชาติ ชาวเขาที่ไม่มีที่ทำกินก็จะให้ที่ทำกิน กลุ่มม้งบ้านปากกลางก็รวมเป็นชาวเขาอาสาสมัคร (ชชส.) เพื่อกวาดล้างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แบบเกลี้ยจมื่นเกลี้ยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหวกับชาวเขา รัฐบาลก็เอาชาวเขาเข้าสู่กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยการนำของ ร.อ.บุญยัง บุษบา เป็นผู้บังคับบัญชาการในค่าย ชาวเขาอาสาสมัคร (ชชส.) เพื่อแลกกับสิทธิพิเศษพร้อมกับการมีความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทยที่ตนอาศัยอยู่ ม้งจึงร่วมรบกับทหารแบบเคียงบ่าเคียงไหล่จนฐานที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแตก

ศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้เคลื่อนย้ายจากอีสานมาตั้งที่ เขต 1 ภูพาน จังหวัดน่าน และย้ายไปอยู่ที่สำนักงาน 708 เขต 4 ภูพยัคฆ์ ในปี พ.ศ. 2516

ปลายปี พ.ศ. 2515 จึงมีการออกสำรวจหาที่ตั้งสำนักใหม่แทนที่ตั้งเดิมเหนือบ้านผาแดง เขต ภูพาน โดยทางผู้รับผิดชอบเขตภูพยัคฆ์ได้แนะนำพื้นที่หนึ่งที่น่าจะมีความเหมาะสม คณะที่พากันไปดูที่ตั้งใหม่ในครั้งนั้นประกอบด้วย บ่อผาย (ประธานบ้านสามัคคีเจ้าของพื้นที่) อ่าวช่วย (เจ้าของที่แปลงนั้น) ส.สิงห์ (ผู้รับผิดชอบเขตภูพยัคฆ์) กรรมการบ้าน 2 คน คือบ่อเลา และบ่อสม รวมทั้งตัวแทนจากสำนักศูนย์กลางพรรค คือลุงตุ๊ดี และฝ่ายการเมือง การทหารร่วมด้วย ทุกคนถูกใจในที่ตั้งใหม่เพราะเป็นหุบห้วยเล็ก ๆ ชื่อห้วยตาตออยู่ริมไหล่เขาซึ่งสังเกตเห็นได้ยากมากไม่ว่าจะมองจากภาคพื้นดินและทางอากาศ สำนักลับแห่งใหม่นี้มีชื่อว่าสำนัก 708 เป็นที่ตั้งศูนย์กลางพรรคตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2516 จนถึงกลางปี พ.ศ. 2519

นอกจากตัวสำนัก 708 แล้ว ยังมีสำนักนอกสำหรับต้อนรับผู้มาติดต่องานอีกแห่ง เรียกว่าหน่วยนา 708 การมีสำนักนอกนั้นก็เพื่อปกปิดป้องกันไม่ให้ความลับเรื่องที่ตั้ง และตัวบุคคลของ 708 ต้องรู้ไว้โดยไม่ว่าเป็นดั่งนั้นคนข้างในจึงมักเป็นฝ่ายออกมาพบปะพูดคุยกับคนที่รออยู่ข้างนอก สำนักต้อนรับนี้ อยู่ใกล้ห้วยน้ำช้างโดยมีสหายเสริมเป็นเจ้าสำนัก รับผิดชอบทหาร 1 หมวด ทำหน้าที่เป็นหน่วยต้อนรับ ทำการผลิตเสบียง และลำเลียงเสบียง มีหน่วยทหารม้า 1 หมู่ และหน่วยทหารช้างอีก 3 เชือก ชื่อ บักจุม อี้แต้ม และบักวี และได้บุกเบิกทำนาขั้นบันไดขึ้นในปี พ.ศ. 2516 โดยการกั้นฝายหินที่น้ำช้างเพื่อให้น้ำเข้านา ดังนั้นนา 708 ก็คือนาขั้นบันไดที่เราเห็นในปัจจุบันก่อนถึงโครงการ

หลวงพ่อยักษ์นั่นเอง ส่วนน่านอีกแห่งหนึ่งข้าง ๆ โรงเรียนบ้านน้ำรีพัฒนาในปัจจุบัน สมัยก่อนเรียกนา
สำนักน้ำชัย นานี้ถูกเปิดโดยสหายชาวนาจากภาคเหนือ ชื่อ ส.เพียร และทหารท้องถิ่นคนลัวะ
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512-2513

วันที่ 9 เม.ย. พ.ศ. 2518 กำลังฝ่ายคอมมิวนิสต์ราว 200 คน ได้เข้าโจมตีฐานฯ ห้วยโก๋น ได้
ทำการต่อสู้กับฝ่ายทหาร ซึ่งมีกำลังพลรวม 69 นาย แต่ต่อสู้อย่างสุดกำลัง จนต้องขอกำลังสนับสนุน
ไปยังฐานปืนใหญ่ ฝ่ายตรงข้ามจึงยอมล่าถอย ผลจากการศึกครั้งนี้ทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 17 นาย
บาดเจ็บ 31 นาย ฝ่ายคอมมิวนิสต์เสียชีวิตไม่ต่ำกว่า 52 คน บาดเจ็บไม่ทราบจำนวน

พ.ศ. 2518 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ขยายอิทธิพลเข้ามาในพื้นที่น่านตอนบน
จัดตั้งเป็นเขตงานที่ 1 (ผาแดง) และ เขตงานที่ 4 (น้ำช้าง) เป็นฐานปฏิบัติการที่สำคัญในภาคเหนือ
กองทัพไทยจึงจัดกำลังมารับผิดชอบในพื้นที่ ตั้ง ฐานปฏิบัติการ ณ ห้วยโก๋น ทำหน้าที่สกัดกั้นเส้นทาง
ส่งเสบียง ลำเลียงอาวุธ ด้วยปฏิบัติการจิตวิทยา การข่าว ยุทธการ และสนับสนุนการสร้างเส้นทาง
เลียบชายแดน บ้านปอน-น้ำเลียง- สบป็น-ห้วยโก๋น ระยะทาง 32 กม. แต่สร้างได้เพียง 15 กม. ก็เกิด
การสู้รบถึงขั้นตะลุมบอน อันเป็นที่มาของเหตุการณ์ "ทหารกล้าบ้านห้วยโก๋น"

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยโดยคณะกรรมการจังหวัดน่าน ได้ปรับปรุงกองพัน 401
และ 402 เป็นกองพันทหารหลักจังหวัดที่ 638 และ 635 ปฏิบัติงานสนับสนุนเขตงานต่างๆ ในเขต
น่านเหนือและน่านใต้

วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เกิดรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง นักศึกษาและ
ประชาชนที่รอดตายจากการลอบสังหาร ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวนหนึ่ง ได้เดินทางเข้าสู่
ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยนักศึกษาและประชาชนเหล่านั้นได้แยกย้ายไปทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น
การแพทย์ การทหาร พลาธิการ อำนาจรัฐ และสภาประชาชน หน่วยศิลปิน ครู งานมวลชนในฐานที่
มั่น งานมวลชนที่ราบ โรงเรียนการเมืองทหาร และศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

หลังเหตุการณ์ล้อมปราบนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม
พ.ศ. 2519 นักศึกษาปัญญาชนหลายพันคนได้ตัดสินใจเข้าป่าเข้าร่วมการต่อสู้กับพรรค ส่งผลให้พรรค
มีความเข้มแข็งขึ้น มีพลพรรคเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ฝ่ายรัฐบาลประเมินว่าพรรคมีกองกำลังติดอาวุธถึงหมื่น
กว่าคน

แต่ในขณะเดียวกัน ภายในพรรคก็เกิดความแตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรงระหว่างสมาชิก
รุ่นเก่ากับสมาชิกรุ่นใหม่ขณะที่อีกด้านหนึ่งรัฐบาลก็แก้เกมทางการเมืองได้ทันท่วงที โดยหันไปสร้าง
ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาลจีนผู้ให้การช่วยเหลือรายใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
ในเวลานั้น ทำให้รัฐบาลจีนต้องยุติการช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2020 เวียดนามยื่นข้อเสนอให้ พคท. ที่จะใช้กองกำลังทหารช่วยปลดปล่อยประเทศ
ไทยให้แบบเดียวกันที่ช่วยปลดปล่อยประเทศลาวตามหลักสากลนิยม ทาง พคท. เองก็ได้เห็นทั้งข้อดี
ที่ว่าจะสามารถปลดปล่อย พคท. ได้เร็วขึ้น เพราะทางเวียดนามเองก็มีแสนยานุภาพเพียงพอที่จะทำ
แบบนั้น และมีขีดความสามารถที่จะทำตามนั้นได้โดยไม่ยากแต่ก็มองเห็นข้อเสียของแผนการดังกล่าว
คือ คนไทยคงรับไม่ได้ที่จะเห็นประเทศถูกยึดครองโดยกองกำลังต่างชาติ จากข้อเสนอดังกล่าวทาง
พคท. ไม่ขอรับข้อเสนอดังกล่าวของทางเวียดนาม

หน่วยรบพิเศษเข้าโจมตีค่ายน้ำปุน อำเภอแม่จริม เขตน่านใต้ ซึ่งได้รับชัยชนะ สามารถยึดค่ายสำเร็จโดยไม่มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต และยังใช้นโยบายเชลยศึก พุดจาสุภาพ ไม่ข่มขู่เหยียดหยามเชลย ได้รักษาพยาบาลเชลยผู้บาดเจ็บ รวมทั้งยอมให้เฮลิคอปเตอร์ของทหารลงมารับผู้บาดเจ็บโดยไม่โจมตีเฮลิคอปเตอร์ตามที่ได้รับปากไว้กับเชลยผู้บาดเจ็บตามหลักมนุษยธรรม วิธีการรบดังกล่าวเรียกกันติดปากว่า “กลยุทธ์ดอกบัวบาน”

ปี พ.ศ. 2521 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อโลกแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ความคืบหน้าในการรุกเพื่อปลดปล่อยดินแดนจากประเทศรายรอบอย่างเวียดนาม และลาวกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของ พคท. การยืนอยู่บนหนทางปฏิวัติด้วยลำแข้งของตัวเองทำให้เกิดการแตกแยกทางความคิดกับแกนร่วมรายรอบ

ทางเวียดนามได้ทวงถามคำตอบมาอีกครั้ง คราวนี้ทาง พคท. ได้ตอบปฏิเสธ ขอยืนด้วยลำแข้งของตัวเอง ทำให้เวียดนามและลาวถอนกองกำลัง หน่วยงานทั้งหมดออกไปใน ปี พ.ศ. 2522 จากการตัดสินใจดังกล่าวแลกกับความเสียหายในระดับใหญ่หลวงต่อสถานการณ์ ทั้งทางยุทธศาสตร์ของ พคท. เองนั่นคือขาดหลักปักพื้นฐานที่มั่น และทางการทหารในภาคเหนือและภาคอีสานทั้งหมดตกอยู่ในสภาพเผชิญศึกสองด้านทั้งไทย และลาว

หลังลาวและเวียดนามปฏิเสธสัมพันธทางการช่วยเหลือ ฐานที่มั่นน่านอันเป็นศูนย์กลางของ พคท. ต่างได้รับผลกระทบทั้งความแตกแยกนโยบาย วิสัยทัศน์ และแนวทาง ที่พวกเขาเรียกว่า “ปัญหาขบวนแถว” บางอย่างเปลี่ยนรูปจากหุบเขาเมื่อปี พ.ศ. 2526 ตามนโยบายคืนเมืองเลขที่ 66/23 หลายคนวางปืนแล้วเดินลงจากแดนดอย แกนนำสำคัญอันเป็นหน่วยจัดตั้งโยกย้ายตัวเองข้ามผ่านภูเขาไปปักธงในจีน

ทำให้ พคท. จังหวัดน่าน ถอนหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในดินแดนลาวออกทั้งหมดและเงินได้ลดการสนับสนุนกิจกรรมของ พคท. และได้ปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) ปี พ.ศ. 2523 – 2526

ในช่วงปี พ.ศ. 2523 ก็เกิดยุทธการใหญ่ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง นั่นคือ ยุทธการน่านร่มเย็น กล่าวคือฝ่ายรัฐบาล ณ ช่วงปี พ.ศ. 2523 หลังการประกาศใช้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 ซึ่งกองพลทหารม้าส่วนหน้า ได้ทำการเปิดยุทธการขึ้นหลายยุทธการ อาทิ ยุทธการพิชิตศึก ยุทธการน่านร่มเย็น ยุทธการโพธิ์ทอง ยุทธการบุรพา ยุทธการน่านเกรียงไกร และยุทธการผาแก้ว เป็นต้น ยุทธการที่กล่าวมานี้ เป็นยุทธการที่ใช้ระยะเวลาปฏิบัติช่วงสั้น ๆ ไม่เกิน 7 วัน ยกเว้นยุทธการน่านร่มเย็น ซึ่งถือว่าเป็นยุทธการใหญ่ที่สุดของกองพลทหารม้าส่วนหน้า (พรทิพย์ แซ่เตียว : 2551)

รัฐบาลไทยหันมาใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร ประกาศนโยบาย 66/2523 อันมีสาระสำคัญ ให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันเพื่อพัฒนาชาติไทย ไม่เอาผิดกฎหมายกับคนที่เข้าป่าจับอาวุธสู้กับรัฐ มีโครงการแจกที่ดินทำกินให้แก่ชาวบ้านที่ออกมามอบตัว

ส่งผลให้นักศึกษาและประชาชนออกมามอบตัวกันเกือบหมด ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยตกต่ำและล่มสลายลงในเวลาอันรวดเร็วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา

ทางการไทยได้กำหนดนโยบาย 66/2523 และ 65/2525 ขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายรุกทางการเมืองมุ่งสลายกองกำลังของ พคท. แบบ “แยกปลาออกจากน้ำหรือแยกสมาชิกพรรคฯ แยกแกนนำออก

จากมวชน” เปิดโอกาสให้นักศึกษา ประชาชน พยายามออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จนถึงต้นปี พ.ศ. 2526 ฐานที่มั่นจังหวัดน่านก็ได้สลายตัวลง

ในฐานะหัวหน้าฝ่ายยุทธการพันโท แป้ง ได้มีส่วนสำคัญในการวางแผนการรบเพื่อปราบปราม ผกค. บริเวณดอยภูแว อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ซึ่งกำลังปฏิบัติการรุกทั้งทางการเมืองและการทหาร (ภาชิต สนธิพันธ์ : 2542) ปฏิบัติการครั้งนั้น ใช้กำลังที่ผ่านการฝึกหน่วยทหารขนาดเล็ก กำลังกองร้อยชาวเขาและชุดลาดตระเวนระยะไกล ซึ่งเป็นกำลังรบพิเศษ เหมาะกับการรบนอกแบบ เข้าปฏิบัติการชาวเขาอาสาสมัคร ชุดลาดตระเวนระยะไกล และชุดหน่วยทหารขนาดเล็ก จัดจากกองพันทหารม้าที่ 10 ส่วนหน้า 4 ชุด ร้อยเอก ภาชิต สนธิพันธ์ (ยศในขณะนั้น) ซึ่งเป็นนายทหารยุทธการของหน่วยนี้ ร่วมปฏิบัติการอยู่ด้วย

ในแผนปฏิบัติการ ได้กำหนดห้วงเวลาการปฏิบัติ ตั้งแต่ 18 – 24 สิงหาคม พ.ศ. 2523 จนถึง 1 กันยายน พ.ศ. 2523 เนื่องจาก ผกค. สามารถเข้ามาเกาะฐานปฏิบัติการได้ทั้งหมด ส่งผลให้ ฮ. ไม่สามารถส่งกลับผู้ป่วย และไม่สามารถรับศพผู้เสียชีวิตกลับได้ การเพิ่มเติมกำลังอุปกรณ์ ให้กำลังพลก็ไม่สามารถกระทำได้ ทั้งยังต้องลงไปนำกำลังมาเพิ่มเติมด้วย ยุทธการครั้งนี้จึงต้องสูญเสียกำลังพลไปหลายนาย ซึ่งในการรบย่อมยากจะหลีกเลี่ยงจากการสูญเสียได้

จนถึงต้นปี พ.ศ. 2526 ฐานที่มั่นจังหวัดน่านก็ได้สลายตัวลง เนื่องจากการออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านของสมาชิก พคท. และมวชนในฐานที่มั่นในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2526 อยู่ในสภาพของการแตกกระจาย ขาดการวางแผนเพื่อเตรียมการถอยร่นอย่างเป็นระบบ และไม่ได้เตรียมการเพื่อออกมาปฏิบัติปฏิวัติในเมืองแต่อย่างใด สมาชิก พคท. และมวชนปฏิวัติ ที่ออกจากฐานที่มั่นจึงต้องดิ้นรนหางานเพื่อการดำรงชีพส่วนใหญ่จึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก แต่ก็มีบางส่วนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อ บางส่วนประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ

ซึ่งมีกลุ่มสองได้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานลงมาอยู่ข้างล่างตามนโยบายแยกน้ำออกจากปลาของทหาร ในที่ตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน ทางทหารจัดสรรที่ทำกินคนละ 10 ไร่ ที่อยู่อาศัยคนละ 1 ไร่ ที่ทางราชการขีดเส้นแบ่งพื้นที่ให้ราษฎรลงในแผนที่ เมื่อมองลงไปดูในพื้นที่จริงกับปรากฏว่าเป็นพื้นที่ซ้อนทับกับคนพื้นราบเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้มีกับคนพื้นราบเริ่มมีความขัดแย้งกับ กลุ่มม้งจึงใช้วิธีขอซื้อกับเจ้าของเดิมอีกครั้งหนึ่ง ปัญหาการแย่งพื้นที่จึงยุติลงในบางส่วน ชาวพื้นราบส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะอพยพม้งมาอยู่ที่ปากกลางและมีการคัดค้านอย่างหนักเหมือนกัน ทางทหารจึงรับปากกับคนพื้นราบว่า ถ้าบ้านเมืองสงบแล้วจะอพยพม้งไปที่อื่น หรือไม่ก็ให้กลับไปอยู่ที่เดิม จึงทำให้คนพื้นราบที่คัดค้านการอพยพม้งจึงสงบลง

ระยะ 25 ปีเศษ หลังจากการสลายตัวของฐานที่มั่นจังหวัดน่าน สมาชิกพรรคฯและมวชนปฏิวัติบางส่วนได้เดินทางกลับไปประกอบอาชีพยังภูมิลำเนาเดิม บางส่วนได้ทำมาหากินในเขตที่เคยเป็นฐานที่มั่นเดิมซึ่งได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินแบบชั่วคราว ครอบครัวละ 10-15 ไร่ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่การพัฒนาในชุมชน/หมู่บ้าน ก็ยังอยู่ในระดับล้าหลัง หลายหมู่บ้านผลิตอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภคทั้งปี หลายหมู่บ้านขาดโรงเรียนตามเกณฑ์กำหนดและขาดครูผู้สอน จำนวนที่ดินที่จะทำการผลิตลดน้อยลงเมื่อครอบครัวขยายต้องแบ่งปันที่ดินกันใหม่จาก 15 ไร่ เหลือ 4-5 ไร่ และเนื้อดินเสื่อมโทรม หลายตำบลจัดเก็บภาษีบำรุง

ห้องที่ได้น้อยมาก จนถึงน้อยที่สุดของประเทศไทย มวลชนปฏิวัติจำนวนไม่น้อยผลิตอาหารไม่เพียงพอ และยังคง “ขอกินกิน” อยู่ในทุกชุมชน

2.5 การล่มสลายของคอมมิวนิสต์

การล่มสลายของสหภาพโซเวียต: ความล้มเหลวของคอมมิวนิสต์

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวมาร์กซ์มี “กระบวนการทางชนชั้น” (class process) เป็น “จุดตั้งต้น” (entry point) ในการศึกษา “ชนชั้น” ตามนิยามของมาร์กซ์ไม่ได้จัดแบ่งตามเกณฑ์ “อำนาจ” (กลุ่มผู้มีอำนาจ-กลุ่มผู้ไร้อำนาจ) หรือทรัพย์สิน (กลุ่มคนรวย-กลุ่มคนจน) แต่มาร์กซ์เสนอแนวคิดทางชนชั้นว่าด้วย “แรงงาน(มูลค่า)ส่วนเกิน” (surplus labor {value}) ที่มีจุดเน้นที่กระบวนการในการผลิตส่วนเกิน การเข้าถือครองส่วนเกิน และการกระจายส่วนเกินที่เกิดขึ้นจากการผลิตโดยสนใจว่าใครคือผู้ผลิตส่วนเกิน ผลิตอย่างไร ผลิตเพื่อใคร และจัดสรรส่วนเกินที่เกิดขึ้นอย่างไร

หากยึดแนวคิดทางชนชั้นว่าด้วยแรงงานส่วนเกิน เราสามารถจำแนกโครงสร้างทางชนชั้น (class structure) ออกได้หลายรูปแบบตามกระบวนการเกี่ยวกับแรงงานส่วนเกินที่แตกต่างกัน เช่น โครงสร้างทางชนชั้นแบบดั้งเดิม แบบทาส แบบศักดินา แบบทุนนิยม และแบบคอมมิวนิสต์ แต่ละโครงสร้างทางชนชั้นเป็นตัวกำหนดว่าใครคือผู้ผลิตส่วนเกิน ใครเป็นผู้เข้าถือครองส่วนเกิน และส่วนเกินที่เกิดขึ้นถูกจัดสรรให้ใครในโครงสร้างชนชั้นแบบทุนนิยม แรงงานเป็นผู้ผลิตส่วนเกิน แต่ไม่ได้เป็นเจ้าของส่วนเกินที่ตนผลิตขึ้น ผู้ที่เข้าถือครองเป็นเจ้าของส่วนเกินคือนายทุน ซึ่งเป็นเจ้าของทุน แต่ไม่ได้เป็นผู้ลงมือผลิตสินค้านั้นโดยตรง นายทุนเป็นผู้จัดสรรส่วนเกินที่ได้รับในเบื้องต้นให้กับ “ชนชั้นรอง” (subsumed class) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้เป็นผู้ลงมือผลิตโดยตรง แต่มีบทบาทสำคัญในการธำรงโครงสร้างความสัมพันธ์ในโครงสร้างชนชั้นนั้น ๆ เช่น ผู้จัดการ (ช่วยคุมให้แรงงานผลิตส่วนเกินมาก ๆ) ฝ่ายขาย (แปลงส่วนเกินเป็นเงินเพื่อสะสมทุนต่อ) ฝ่ายวิจัยและพัฒนา (พัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อช่วงชิงกำไรสูงสุด) เป็นต้น

ส่วนโครงสร้างชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์ แรงงาน “ร่วมมือ” กันผลิตส่วนเกิน และ “ร่วมกัน” เป็นเจ้าของส่วนเกินที่ได้ “ร่วมกัน” ผลิต รวมทั้ง “ร่วมกัน” จัดสรรส่วนเกินให้กับชนชั้นรองเพื่อประกันการดำรงอยู่ของโครงสร้างความสัมพันธ์ด้านแรงงานส่วนเกินแบบรวมหมู่ดังกล่าวไว้ในโครงสร้างชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์ ภาพการณ์เอาเปรียบขูดรีดแรงงานจึงไม่เกิดขึ้นเหมือนดังโครงสร้างแบบทุนนิยม เนื่องจากผู้ผลิตส่วนเกินคือผู้เป็นเจ้าของส่วนเกินนั่นเอง ทั้งนี้การผลิตในโครงสร้างชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์เป็นการผลิตแบบร่วมมือรวมหมู่ด้วยแนวคิดทางชนชั้นว่าด้วยแรงงานส่วนเกินของมาร์กซ์ดังที่กล่าวมาจึงมีอาจกล่าวได้ว่าสหภาพโซเวียตหลังการปฏิวัติโค่นล้มพระเจ้าซาร์ในปี 1917 เป็นสังคมที่มีโครงสร้างชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้รวมถึงหลายประเทศในยุโรปตะวันออกในเวลาต่อมาด้วย เนื่องจาก ภายหลังจากการปฏิวัติ รูปแบบความสัมพันธ์ทางด้านแรงงานส่วนเกินยังมิได้มีการเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบทุนนิยมไปยังคอมมิวนิสต์แต่อย่างใด

ปฏิเสธไม่ได้ว่าหลังการปฏิวัติ 1917 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมครั้งใหญ่ การวางแผนจากส่วนกลางเข้าแทนที่ระบบตลาด กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลถูกแทนที่ด้วยกรรมสิทธิ์แบบรวมหมู่โดยรัฐ รัฐบาลเข้ายึดทรัพย์สินส่วนบุคคลทั้งเครื่องมือเครื่องมือในการผลิต และผลผลิต ฯลฯ กระนั้น ใช่ว่าโครงสร้างชนชั้นแบบทุนนิยมได้ถูกทำลายไปแม้บริษัท ธุรกิจและโรงงาน

อุตสาหกรรมกลายเป็นของรัฐ แต่โครงสร้างทางชนชั้นแบบทุนนิยมที่ว่าด้วยแรงงานเป็นผู้ผลิต ส่วนเกินแต่ไม่ได้เป็นเจ้าของทุนผู้ไม่ได้ลงมือผลิตกลับเป็นเจ้าของส่วนเกินนั้นยังคงฝังตัวอยู่ใน รัฐวิสาหกิจนั้น แรงงานยังคงผลิตแรงงานส่วนเกินให้กับภาคอุตสาหกรรม โดยที่ตนมิได้เป็นเจ้าของ ส่วนเกินดังกล่าวเพียงแค่ผลิตแรงงานส่วนเกินให้กับรัฐวิสาหกิจแทนที่โรงงานเอกชน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการเปลี่ยนหน้าผู้เข้าถือครองเป็นเจ้าของส่วนเกิน จาก “นายทุน เอกชน” ที่มีกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลในทุนและผลผลิต เป็น “รัฐ” (นายทุนรัฐและข้าราชการ) เท่านั้น การเอาเปรียบขูดรีดแรงงานยังคงดำรงอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลงภายหลังการปฏิวัติเมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมี อาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์ได้เกิดขึ้นแทนที่ทุนนิยมในสหภาพโซเวียตในศตวรรษ ที่ 20 กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลมิใช่เงื่อนไขที่จำเป็นในการดำรงอยู่ของโครงสร้างชนชั้นแบบ ทุนนิยม โครงสร้างทางชนชั้นแบบทุนนิยมสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากตลาดและกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล トラบที่ผู้ผลิตส่วนเกินมิได้เป็นเจ้าของส่วนเกินนั้น และนายทุน (ไม่ว่านายทุนเอกชนหรือนายทุนรัฐ) นำส่วนเกินที่ได้รับไปสะสมทุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อแสวงหาส่วนเกินมากขึ้นในรอบต่อ ๆ ไป

สหภาพโซเวียตในศตวรรษที่ 20 มิใช่สังคมที่มีโครงสร้างชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์ เนื่องจาก โครงสร้างชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์ยังมิได้ลงหลักปักฐานแทนที่โครงสร้างชนชั้นแบบทุนนิยม การปฏิวัติดังกล่าวเป็นเพียงการเปลี่ยนรูปแบบของระบบทุนนิยม จาก “ทุนนิยมเอกชน” (Private Capitalism) เป็น “ทุนนิยมโดยรัฐ” (State Capitalism) เท่านั้นการปฏิวัติ 1917 มิใช่การเปลี่ยน รูปแบบจาก “ทุนนิยม” เป็น “คอมมิวนิสต์” แต่อย่างใด

ประวัติศาสตร์ของสหภาพโซเวียตในศตวรรษที่ 20 จึงเป็นประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องเล่าว่าด้วยการ เปลี่ยนผันสลับไปมาระหว่างทุนนิยมเอกชนและทุนนิยมโดยรัฐ ตามบริบทของเศรษฐกิจและสังคม ในแต่ละช่วงเวลา มิใช่ประวัติศาสตร์ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงจากทุนนิยมสู่คอมมิวนิสต์ในยุค พระเจ้าซาร์ โครงสร้างชนชั้นเป็นแบบทุนนิยมเอกชน หลังปฏิวัติ 1917 ทุนนิยมโดยรัฐเข้าแทนที่ทุน นิยมเอกชน ซึ่งเลนนินถือว่าเป็นกระบวนการที่จำเป็นในการเปลี่ยนผ่านจากทุนนิยมเป็นคอมมิวนิสต์ หน่วยงานของรัฐ เช่น Supreme Council of National Economy และ Council of Minister ใน เวลาต่อมา เป็นผู้เข้าถือครองและกระจายส่วนเกินที่เกิดขึ้นจากการผลิตโดยแรงงาน ตามแผน เศรษฐกิจที่ส่วนกลางได้วางไว้ โดยปราศจากบทบาทของตลาดและกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลแต่ใช้ว่า โครงสร้างทางชนชั้นแบบทุนนิยมจะเป็นโครงสร้างเดียวที่ดำรงอยู่ในสังคม ในแต่ละช่วงเวลาของสังคม มีโครงสร้างทางชนชั้นดำรงอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย แม้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในภาคอุตสาหกรรม เช่น เข้าเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม กำหนดราคาผลผลิตและค่าจ้าง แต่สำหรับภาคเกษตรใน ช่วงเวลาดังกล่าวมีโครงสร้างทางชนชั้นแบบดั้งเดิม ที่ผลผลิตถูกผลิตโดยเกษตรกรรายย่อยอิสระใน ชนบท และชนชั้นดังกล่าวเป็นผู้ได้รับส่วนเกิน การแทรกแซงของรัฐในภาคเกษตรเป็นไปอย่างน้อย นิติเมื่อเทียบกับภาคอุตสาหกรรมในปี 1921 เลนินเสนอ “นโยบายเศรษฐกิจใหม่” (New Economic Policy) ที่หันเหเศรษฐกิจไปสู่ทิศทางส่งเสริมทุนนิยมเอกชนมากขึ้น เช่น แปรรูป รัฐวิสาหกิจ คืนชีวิตให้ตลาดและทรัพย์สินเอกชนในบางภาคส่วน เป็นต้น แนวนโยบายดังกล่าวเอื้อ ประโยชน์แก่การผลิตในภาคเกษตรที่มีโครงสร้างทางชนชั้นแบบดั้งเดิม ส่งผลให้อำนาจและ ความมั่งคั่งของกลุ่มเกษตรกรอิสระเพิ่มสูงขึ้น ชนชั้นนายทุนเอกชนกลับฟื้นคืนชีพอีกครั้ง และเป็น พื้นฐานสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างก้าวกระโดดหลังทศวรรษ 1920

กลุ่มเกษตรกรอิสระและนายทุนเอกชนมีอำนาจและความมั่งคั่งสูงขึ้นมาก ผลที่ตามมาคือราคาสินค้าและวัตถุดิบเพิ่มสูงขึ้น จนถึงระดับที่รัฐเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสตาลิน ซึ่งเป็นผู้นำในยุคนั้นได้เสนอแผนสองปีฉบับแรก โดยได้จัดตั้งระบบนารวมขนาดเล็กแทนที่เกษตรกรอิสระและนายทุนเอกชนในการผลิตภาคเกษตร รัฐก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดสรรส่วนเกินเพื่อกระจายส่วนเกินในทางที่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุนอุตสาหกรรม รัฐเข้ามากำหนดราคา โดยตั้งราคาสินค้าประเภทอาหารและวัตถุดิบให้ต่ำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ภาคอุตสาหกรรม ในทางตรงกันข้ามรัฐกลับตั้งราคาสินค้าอุตสาหกรรมในระดับสูง นโยบายโยกย้ายส่วนเกินดังกล่าวเสมือนให้รางวัลแก่ภาคอุตสาหกรรมและลงโทษภาคเกษตรต่อมาเมื่อเกิดการต่อต้านจากกลุ่มเกษตรกรสตาลินได้ล้มเลิกระบบนารวมขนาดเล็ก และจัดตั้งนารัฐขนาดใหญ่แทน รัฐเข้ามามีบทบาทในภาคเกษตรอย่างเต็มรูปแบบแทนที่เอกชน พลังและความมั่งคั่งของเกษตรกรอิสระและนายทุนเอกชนถูกทำลายลงอีกครั้ง ในช่วงนี้นับว่าโครงสร้างชนชั้นได้หมุนกลับจากทุนนิยมเอกชนมาเป็นทุนนิยมโดยรัฐอีกครั้งหนึ่งด้วยนโยบายที่เอื้ออำนวยภาคอุตสาหกรรม ทำให้สหภาพโซเวียตมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงกระทั่งทศวรรษที่ 1960 ระดับการบริโภคในเศรษฐกิจสูง โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี และมีอำนาจทางการเมืองสูงยิ่ง เป็นผู้นำทางการเมืองของโลกอีกชั่วหนึ่ง

หลังทศวรรษ 1960 ระบบทุนนิยมโดยรัฐดังกล่าวไม่สามารถผลิตส่วนเกินได้มากเพียงพอที่จะรักษาโครงสร้างความสัมพันธ์ทางชนชั้นแบบทุนนิยมโดยรัฐได้ส่วนเกินที่ผลิตได้ไม่เพียงพอที่จะดำรงความสำเร็จทางการเมืองและเศรษฐกิจ ผสมกับปัญหาผลิตภาพในกระบวนการผลิตที่ต่ำมาก ส่วนเกินไม่เพียงพอสำหรับการกระจายให้ แก่ชนชั้นนายทุนรัฐและชนชั้นรองเพื่อรักษาสถานะทางการเมืองที่เปี่ยมอำนาจ และไม่สามารถรักษาความเข้มแข็งของพรรคคอมมิวนิสต์ไว้ได้ นอกจากนี้ ส่วนเกินจากการผลิตยังน้อยเกินไปสำหรับการสะสมทุนในการผลิต ไม่สามารถรักษาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและผลิตภาพ ไม่สามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ไม่สามารถสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ดีพอ

ดังนั้น นโยบายเศรษฐกิจในช่วงนี้จึงหันหัวเรือกลับมาเดินในแนวทางทุนนิยมเอกชน โดยกระจายอำนาจออกจากส่วนกลาง สร้างตลาดเอกชน และแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ เพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นสังคมที่มีโครงสร้างทางชนชั้นแบบคอมมิวนิสต์เป็นโครงสร้างหลักยังมีเคยเกิดขึ้นจริงในโลกใบนี้ หากใช้กรอบการวิเคราะห์ทางแรงงานส่วนเกินของมาร์กซ์ ความล้มเหลวของสหภาพโซเวียตจึงมิใช่ความล้มเหลวของคอมมิวนิสต์ หากเป็นความล้มเหลวของระบบทุนนิยมโดยรัฐต่างหาก (ปกป้อง จันวิทย์. 2545)

การทูตจีนยุคที่ทันสมัยกับการสูญสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2537 หรือเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา สำนักพิมพ์โอเดียนส์ไตร์ ได้ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์สาธารณรัฐประชาชนจีนจนถึงยุคที่ทันสมัย : ผลกระทบต่อ พคท.” ซึ่งพัฒนามาจากงานวิจัยของนฤมิตรสอดสุข ที่ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (นครปฐม)

จุดเด่นของงานชิ้นนี้ คือ การอธิบายการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยผ่านการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายต่างประเทศของจีนเมื่อช่วงต้นทศวรรษ 2520 หรือที่รู้จักกันดีในนาม

"ยุคสี่พันสมัย" ของเต็งเสี่ยวผิงซึ่งเน้นการพัฒนาขับเคลื่อนรัฐจีนบนพื้นฐานของ 4 เสาหลัก อันได้แก่ การเกษตร การอุตสาหกรรม การทหาร และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

โดยนฤมิตร ได้วิเคราะห์เอาไว้ว่า การเปลี่ยนผ่านวิธีการทูตจีนจากการต่างประเทศแนวตั้งเดิมที่เน้นการส่งออกพลังปฏิวัติผ่านการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชีย มาเป็น การต่างประเทศยุคสี่พันสมัยที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแนวนอนนิยมพร้อมลดการสนับสนุนกิจกรรมการเมืองที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์สาขา คือ ตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการเสื่อมถอยล่มสลายของ พคท. ขณะเดียวกัน นฤมิตร ยังได้อธิบายเหตุปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังการล่มสลายของ พคท. ไว้อย่างน่าสนใจ อาทิ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้นำ โดยเฉพาะการกระชับอำนาจของเต็งเสี่ยวผิงผ่านการปฏิรูปโครงสร้างพรรคคอมมิวนิสต์จีนซึ่งส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางนโยบายต่างประเทศจีนที่มุ่งเข้าสู่การกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับเพื่อนบ้านมากกว่าเรื่องการเมืองการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์บิรวาร หรือสถานะเกี่ยวพันระหว่างการเมืองภายในกับการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนได้เน้นหนักไปที่การบุกกัมพูชาของกองทัพเวียดนามผ่านการสนับสนุนทางทหารของสหภาพโซเวียตซึ่งบีบคั้นให้จีนต้องหันมากระชับความสัมพันธ์กับผู้นำรัฐบาลไทยเพื่อลดอิทธิพลของค่ายโซเวียต-เวียดนาม-ลาว จนทำให้ พคท. ต้องตัดสินใจเป็นศัตรูกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ซึ่งยังผลให้ พคท. ต้องถูกโดดเดี่ยวจากกลุ่มพันธมิตรอินโดจีน พร้อมสูญเสียแนวร่วมปัญญาชนนักศึกษาที่เคยเข้าร่วมกับ พคท. เพื่อต่อต้านลัทธิเผด็จการอำนาจนิยมแบบขงจื๊อของระบอบทหารไทย ในอีกประการหนึ่ง การอ่านหนังสือเล่มนี้ ยังทำให้เกิดการตกผลึกทางความคิดเกี่ยวกับการเมืองและการต่างประเทศของเอเชียในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งในที่นี้จะขอแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้

ประการที่หนึ่ง : สภาพแวดล้อมของระบบความมั่นคงเอเชียได้ส่งผลอย่างลึกซึ้งต่อการแตกสลายของ พคท. กล่าวคือ การคงกองทหารโซเวียตถึง 40 กองพลเพื่อกดดันจีนในกรณีเรื่องพิพาทเขตแดนทางแถบไซบีเรีย พร้อมอิทธิพลของโซเวียตที่มีต่อเวียดนาม ได้ทำให้จีนถูกบีบคั้นทางภูมิรัฐศาสตร์อย่างรุนแรงทั้งในเขตพรมแดนด้านเหนือและด้านใต้ ในขณะที่ความปราชัยของเขมรแดงหลังการแตกของพนมเปญ ได้ทำให้จีนต้องสูญเสียพันธมิตรหลักเพื่อใช้ปิดล้อมโซเวียต-เวียดนาม จนทำให้จีนต้องหันมาทำสงครามสั่งสอนเวียดนาม พร้อมเข้าโหมกระชับมิตรกับรัฐบาลไทย ซึ่งก็ทำให้ท้ายที่สุด พคท. ที่เลือกฝักใฝ่ฝ่ายจีนอย่างเต็มพิกัด ต้องค่อยๆสูญเสียฐานที่มั่นและเขตเสบียงอาหารที่เคยได้รับการอุปถัมภ์จากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน โดยเฉพาะโรงเรียนอบรมการเมืองการทหารในเขตเมืองสิงห์ของลาว (ใกล้ภาคเหนือของไทย) ตลอดจนโครงข่ายยุทธปัจจัยตามเส้นทางสายโฮจิมินห์ที่เชื่อมต่อกับฐาน พคท. ในเขตภาคอีสาน จากกรณีดังกล่าว การขับเคลื่อนทางภูมิรัฐศาสตร์และการแข่งขันกันเองระหว่างจีน-โซเวียต-เวียดนาม ได้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยทั้งสายที่ปฏิบัติการจรยุทธ์อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคอีสาน

ประการที่สอง : การตีความทฤษฎีสากลแนวใหม่ของจีนได้ทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มแนวร่วม พคท. ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยงกันระหว่างอุดมการณ์ภายนอกกับแนวทางการเมืองภายใน กล่าวคือ โลกทัศน์ทางการทูตของจีนยุคสี่พันสมัย ได้แบ่งโครงสร้างโลกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ

1. จักรวรรดินิยมอเมริกันและสังคมจักรวรรดิโซเวียต โดยขอให้โซเวียตเป็นศัตรู

หมายเลขหนึ่งของจีน

2. จักรวรรดินิยมชั้นรอง อย่างเช่น กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตก แคนาดา ญี่ปุ่น
ออสเตรเลีย

3. รัฐโลกที่สามซึ่งประกอบด้วยรัฐกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาในเอเชีย แอฟริกา
และละตินอเมริกา โดยมีการจัดกลุ่มให้จีนเข้าไปอยู่ในประเภทเดียวกันกับรัฐโลกที่สาม พร้อมเตรียม
ประสานพลังการต่อสู้ร่วมกับโลกที่สามและบางส่วนของโลกที่สองเพื่อเข้าแข่งขันโรมรันกับโลกที่หนึ่ง
โดยเน้นหนักไปที่การทำลายล้างสหภาพโซเวียต

การก่อรูปของนโยบายการทูตเช่นนี้ ได้ทำให้ พคท. ซึ่งมีสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับพรรค
คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต้องตัดสินใจดำเนินนโยบายตามรอยจีนแผ่นดินใหญ่อย่างเต็มกำลัง โดย
หันมาสร้างแนวร่วมกับรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกาเพื่อคัดค้านโซเวียตและเวียดนาม จนทำให้ พคท.
ได้รับการไต่กลับจากกลุ่มอำนาจในลาวและเวียดนามเหนือ พร้อมถูกคัดค้านจากแนวร่วมสำคัญ ซึ่ง
ได้แก่ “คณะกรรมการประสานงานกองกำลังรักชาติรักประชาธิปไตย” หรือ “กป.ชป.” ที่มีสมาชิก
ส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มปัญญาชนหัวก้าวหน้าที่หนีเข้าป่าไปรวมกำลังกับ พคท. หลังการกวาดล้างครั้งใหญ่
ในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

ประการที่สาม : การปรับหลักนโยบายต่างประเทศของจีนได้ทำให้ยุทธศาสตร์การทูตยุคสี่
ทันสมัย เริ่มหันหน้าหนักไปที่ยุทธศาสตร์แนวร่วมระดับบนที่เน้นการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต
ในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล มากกว่ายุทธศาสตร์แนวร่วมระดับล่างที่เน้นสายสัมพันธ์ระดับพรรคต่อ
พรรค ประกอบกับการสูญเสียอิทธิพลของจีนที่มีเหนือระบอบพอล พต (เขมรแดง) หลังการล่มของ
พนมเปญ ได้ช่วยเร่งเร้าให้จีนหันมาเพิ่มขนาดกิจกรรมทางการทูตกับรัฐบาลทหารไทยที่ฝักใฝ่สหรัฐฯ
จนทำให้เกิดโครงสร้างดุลอำนาจอินโดจีนแบบใหม่ อันได้แก่

1. ค่ายของสหรัฐฯ จีน รัฐบาลเขมรพลัดถิ่น ไทยและรัฐสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ
โดยเฉพาะจากเขตภาคพื้นสมุทรเอเชียอาคเนย์

2. ค่ายของโซเวียต เวียดนาม ลาวและรัฐบาลเขมรเฮงสัมริน ซึ่งภูมิทัศน์ทาง
การเมืองระหว่างประเทศเช่นนี้ กลับส่งผลต่อการตัดสินใจของ พคท. ที่ต้องโน้มเอียงไปทางค่ายที่หนึ่ง
โดยต้องพยายามหันมาร่วมมือกับศัตรูเก่าอย่างรัฐบาลไทยและสหรัฐ แต่ก็จำต้องละทิ้งสหายเก่าอย่าง
พรรคคอมมิวนิสต์ลาวและเวียดนาม เพียงเพราะการขยับโยกตามผู้อุปถัมภ์ยักษ์ใหญ่อย่างจีน ทั้ง ๆ ที่
ในความเป็นจริงแล้ว ฐานปฏิกิริยาสงครามจรยุทธ์และสงครามประชาชนของ พคท. ล้วนผูกโยงอย่าง
ลึกซึ้งกับระบบภูมิศาสตร์การเมืองของรัฐอินโดจีนพื้นทวีป

ประการที่สี่ : การที่จีนได้ให้ความร่วมมือกับไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนมากขึ้นโดยยอมยุติ
การเผยแพร่สถานีวิทยุกระจ่ายเสียง รวมถึงความช่วยเหลือต่างๆ ที่เคยมีต่อ พคท. ได้ทำให้การ
โฆษณาชวนเชื่อของพรรคเกิดอาการสะดุดขาดตอนลงพร้อมสร้างความสับสนทางจิตวิทยาให้กับกลุ่ม
สมาชิกแนวร่วม ขณะเดียวกัน การลดขนาดกิจกรรมทางการทูตระดับพรรค ยังได้เกิดขึ้นกับแนวร่วม
พรรคคอมมิวนิสต์อื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างเช่น พรรคคอมมิวนิสต์ลาวย พรรค
คอมมิวนิสต์ฟิลิปปินส์ และพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย จนพอกล่าวได้ว่า การเสื่อมถอยของพลัง
คอมมิวนิสต์ในไทย อาจจะมีเส้นทางการร่วโรยที่คู่ขนานไปกับพลังคอมมิวนิสต์ในรัฐภาคพื้นสมุทร
อาเซียน พร้อมมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับสัมพันธ์ภาพทางทูตที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่าง

ทางการเงินกับรัฐบาลต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน ในทางตรงกันข้าม ห้วงเวลาแห่งยุคสี่พันสมัย กลับทำให้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและลาว มีการควบแน่นและร่วมมือกันมากขึ้นพร้อมได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตอย่างเต็มพิกัด จนทำให้ทั้งสองรัฐล้วนถูกปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์มาจนถึงปัจจุบัน โดยกล่าวได้ว่า การปรับนโยบายการทูตจีนในยุคสี่พันสมัย ได้ช่วยกระตุ้นให้ระบบการปกครองในลาวและเวียดนามมีแนวคิดปลื้กย้อยและการจัดองค์กรบริหารบางอย่างที่แตกต่างจากจีน หากแต่จะค่อนข้างมาทางตัวของสหภาพโซเวียต

ในขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์พม่า ล้วนมีวิวัฒนาการแห่งการรุกรานที่สอดคล้องกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอันเป็นผลจากสัมพันธภาพที่แนบแน่นขึ้นระหว่างรัฐบาลจีนกับรัฐบาลพม่า รวมถึงการลูกฮื้อของขุนศึกชายแดนหลากหลายชาติพันธุ์ เช่น พวกว่าและโกกั้ง ที่ก่อหวอดขับไล่แกนนำพรรคเชื้อสายจีน พร้อมแยกตัวหันมาเจรจากับรัฐบาลพม่า ซึ่งถือว่ามีความคล้ายคลึงกันบางประการกับการแตกสลายของแนวร่วม พคท. ที่สมาชิกจำนวนมากตัดสินใจหันมาขอตัวเพื่อร่วมมือกับทางการไทย อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องพรรคคอมมิวนิสต์พม่าในเขตที่ราบสูงฉานอาจมีเรื่องของเมืองเชิงชาติพันธุ์ที่ซับซ้อนและแหลมคมกว่าบริบทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (ดูฤภาค ปรีชาธิ. 2557)

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทยเริ่มมีพัฒนาการในรูปแบบองค์กรเคลื่อนไหวเมื่อมีการจัดตั้ง “สมาคมคนงานรกร้างแห่งสยาม” โดยมีนายถวัติ ฤทธิเดช รับบทบาทเป็นพ่อครัวใหญ่ขององค์กรเคลื่อนไหว แต่องค์กรเคลื่อนไหวทำได้เพียงใช้การหยุดงานเพื่อเป็นเงื่อนไขต่อรองของการได้สวัสดิการด้านแรงงานที่ดีขึ้น นอกจากนี้แกนนำของขบวนการแรงงานก็ไม่ใช่ว่าแทนจากกลุ่มคนงาน แต่กลุ่มชนชั้นอื่นพยายามสวมบทบาทแทน ดังนั้นขบวนการคนงานที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงแค่กระบวนการเลียนแบบยุทธวิธีเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานทางตะวันตก ได้แก่การต่อรองด้านสวัสดิการแรงงานด้วยการหยุดงาน แต่ไม่ได้เรียนรู้แนวคิดอุดมการณ์ร่วมของการสร้างตัวแทนของชนชั้นเรียกร้องจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบเก่า (สำนักแนวคิดมาร์กซ์)

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมา กลุ่มปัญญาในสังคมไทยพยายามนำแนวคิดของมาร์กซ์แบบสุดโต่งมาสร้างเป็นฐานอุดมการณ์ร่วมขององค์กรเคลื่อนไหว “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” มีเป้าหมายต้องการให้เกิด “การปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ” (Proletariat Revolution) เพื่อเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจการปกครองให้เป็นระบบสังคมนิยมที่มีความเท่าเทียมของชนชั้น โดยใช้ยุทธวิธีกองกำลังติดอาวุธแบบป่าล้อมเมือง องค์กรเคลื่อนไหว “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ได้พันธมิตรแนวร่วมที่เพิ่มขึ้นจากกลุ่มนักศึกษาที่ต้องเข้าป่า จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แต่ “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการทำ “การปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ” ขึ้นเนื่องจากท่วงทำนองเคลื่อนไหวที่รุนแรงและการผูกติดแนวคิดคอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตงนั้นไม่สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทย นอกจากนี้ “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ยังเป็นการเรียนลัดของการใช้แนวคิดของมาร์กซ์สำหรับการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น เมื่อไม่มีการขบวนการขั้นตอนสร้างตัวแทนของชนชั้นล่าง แต่ยังเป็นกรพยายามสวมบทบาทตัวแทนของชนชั้นล่างเช่นเดียวกับ “สมาคมคนงานรกร้างแห่งสยาม” ทำให้เนื้อหากการเคลื่อนไหวจึงไม่ใช่เนื้อในความคิดของชนชั้นล่างในประเทศ แต่เนื้อของความคิดแทนของชนชั้นปัญญาชนไทยที่พยายามสร้างมายาคติของตัวแทนของชนชั้นล่างโดยอ้างอิงตามสภาพแวดล้อมทางทฤษฎีที่เกิดขึ้น

ดังนั้นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทยหลังการล่มสลายของ “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” จึงเป็นบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (ส่วนใหญ่ของบุคลากรขององค์กรเคลื่อนไหวก็เป็นคนเดือนตุลาคมที่มีประสบการณ์ร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาก่อน) ที่เกิดขึ้น บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นความพยายามลงพื้นที่ชุมชน เพื่อทำความเข้าใจชนชั้นล่างในชุมชนเพื่อสร้างเนื้อหาการเคลื่อนไหวของตัวแทนของชนชั้นล่างในพื้นที่ชายขอบ ดังนั้นองค์กรเคลื่อนไหวภายใต้บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนจึงเป็นการเพิ่มกระบวนการสร้างตัวแทนของชนชั้นล่างขึ้นมาในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบเก่า

เมื่อความล้มเหลวของ “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” เป็นความล้มเหลวของความพยายามเปลี่ยนอำนาจการปกครองในประเทศ เหล่าบุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีประสบการณ์ร่วมกับความล้มเหลวของ “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” จึงพยายามหลีกเลี่ยงภาพล้มเหลวในอดีต จึงสร้างฐานคติแบบ “ชุมชนนิยม” อันแนวคิดสร้างวาทกรรมพัฒนาของการบริหารจัดการกันเองภายในชุมชน เนื่องจากการพัฒนาของรัฐเน้นการเติบโตของเศรษฐกิจเป็นหลัก การเกิดโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่บกพร่องของรัฐจึงส่งผลถึงความไม่ยั่งยืนของชุมชน องค์กรเคลื่อนไหวบนฐานคติชุมชนนิยมจึงต้องการขับเคลื่อนให้ปกป้องชุมชนตนเองจากผลกระทบของโครงการขนาดใหญ่ที่บกพร่องเหล่านั้น แต่การเคลื่อนไหวขององค์กรเคลื่อนไหวไม่ต้องการไปเกี่ยวข้องการเปลี่ยนอำนาจการเมืองในประเทศ

2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่มีผลทำให้เกิดเหตุการณ์และเกิดการคลี่คลาย

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นพรรคในแนวอุดมการณ์ ยึดมั่นในลัทธิมากซ์ เลนิน และความคิดเหมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเสมอภาคทางชนชั้น ชี้นำสังคมโดยพรรคคอมมิวนิสต์ และต่อสู้เอาชนะระบบทุนนิยมด้วยวิธีการป่าล้อมเมือง พรรคคอมมิวนิสต์ก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 โดยมีนายพิชิต ณ สุโขทัย (พ่ายพ อังคะสิงห์) เป็นเลขาธิการพรรค

ในระยะเริ่มแรก พรรคมีบทบาทในการต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง และเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองในระบบรัฐสภาในยุคหลังสงครามโลก แต่ต้องเปลี่ยนรูปแบบการต่อสู้จากบนดินเป็นใต้ดิน เมื่อมีการรัฐประหาร พ.ศ. 2490 และสหรัฐอเมริกาได้ขยายบทบาทเข้าสู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2494 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยประกาศให้การสนับสนุนการปฏิวัติประชาชนด้วยวิธีรุนแรงหรือการทำสงครามยืดเยื้อ โดยในขั้นต้นจะต้องปลดปล่อยมวลชนในชนบทและด้วยวิธีการดังกล่าวจะทำให้คนในชนบทสามารถล้อมเมือง

ในปี พ.ศ. 2508 เป็นปีที่มีความสำคัญในทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นปีที่พรรคสั่งเปลี่ยนนโยบายให้ทุกหน่วยใช้กำลังเข้าต่อสู้ เพื่อโค่นล้มรัฐบาลปฏิกิริยาและขับไล่จักรวรรดินิยมอเมริกาออกไป

ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา พรรคพยายามสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสมาคมชาวนา และองค์กรแนวร่วมทั้งหลายทั่วประเทศ โดยให้อยู่ภายใต้การดูแลของแนวร่วมผู้รักชาติไทย และจัดตั้งกองทัพลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) สู้รบกับกองกำลังของรัฐบาล

ด้วยกำลังอาวุธ และออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในจินตอนใต้และในพื้นที่ควบคุมของลาว
โจมตีรัฐบาลไทยว่าเป็นสุนัขรับใช้จักรวรรดินิยมอเมริกา

ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นักศึกษา
ชาวนา และกรรมกร ได้หลบหนีการปราบปรามของฝ่ายขวาเข้าร่วมขบวนการคอมมิวนิสต์ ทำให้
จำนวนสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ขอได้เปรียบดังกล่าวเป็นอยู่ได้ไม่นานเมื่อ
เหตุการณ์ภายในและภายนอกประเทศคลี่คลายไปในทางไม่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของพรรค เหตุการณ์
ภายในได้แก่การสิ้นสุดลงของรัฐบาลนายธานินทร์ที่มีนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง
และแทนที่ด้วยรัฐบาลเกรียงศักดิ์ และรัฐบาลเปรม ที่ดำเนินนโยบายปรองดองภายในชาติ
และนโยบายการเมืองนำการทหาร ทำให้ผู้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ถอนตัวกลับสู่เมือง ในส่วน
ของเหตุการณ์ภายนอก พรรคคอมมิวนิสต์จีนแตกกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ทำให้เกิดความ
แตกแยกภายในพรรคคอมมิวนิสต์ และเป็นปัญหาในการขอความช่วยเหลือจากลาวและเขมร ซึ่งถูก
ควบคุมโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ในขณะที่จีนต้องการผูกมิตรกับไทย พร้อมจะตัดความ
ช่วยเหลือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ไทยอ่อนกำลังลง และยุติ
บทบาทการสู้รบกับรัฐบาลไทยในที่สุด

2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยัง
แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้
ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง
ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลังเพื่อชื่นชม
และเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ
และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ชุมชนในท้องถิ่น
มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ขึ้นบนพื้นฐานของชุมชน เช่น
การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรม
โบราณสถานต่าง ๆ อนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทาง
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการจัดการ
อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ หากขาดการจัดการที่ดีจะมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นบน
องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่

1. การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
2. การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
3. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ต้องมีการจัดการด้านการอนุรักษ์ ด้านการบริหาร
จัดการ
4. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกการเปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้ง
การกระจายรายได้สู่ชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) จึงเป็นการที่นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมยังสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โดยได้รับความรู้และความเข้าใจต่อคุณค่าของโบราณสถานนั้น ๆ อีกทั้งยังตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์ มีจิตสำนึกที่ดีในการรักษามรดกอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม โดยที่คนในชุมชนนั้น ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (สาขาวิชาสารสนเทศศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2554)

ทั้งนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นับวันก็ยิ่งมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายประเทศนั้นให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่าอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับบุคคลได้เป็นจำนวนมาก โดยในสมัยก่อนจะเห็นได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวจะเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวแบบเน้นจำนวนของนักท่องเที่ยว จึงก่อให้เกิดการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอยู่อย่างจำกัด จนทำให้เป็นที่กล่าวกันมากกว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบมวลชนก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการทำลายสภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น จนทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งตกอยู่ในสภาพย่ำแย่ที่ต้องใช้เวลาในการรักษาเยียวยาจึงนับว่าเป็นการเสียโอกาสในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องมาจากการขาดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีและถูกต้องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดเด่นที่สร้างแรงดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น สถานที่ท่องเที่ยวมีความงดงามตระการตา ความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับว่าเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้มีความเหมาะสมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ศักยภาพในการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

2) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวโดยสามารถควบคุมและดูแลให้เป็นไปตามที่กำหนดได้ โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

2.1 การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การปลูกฝังจิตสำนึกและให้ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะพิจารณาจากองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการพัฒนาและดูแลในเรื่องของการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ

2.3 การจัดการด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยจะพิจารณาจากการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของการท่องเที่ยวรวมถึงมีการกระจายรายได้สู่คนในชุมชน ความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว มีความแตกต่างไปตามแต่ละสถานที่ อีกทั้งยังมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม เป็นศูนย์รวมความผูกพันทางจิตใจของคนในแต่ละยุคสมัย ซึ่งประเทศไทยนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับทางประวัติศาสตร์อยู่หลายแห่งที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของในแต่ละท้องถิ่นซึ่งถือเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว (ชนกร สุวุฒิกุล. 2552)

2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์

สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ International Council of Museums หรือ ICOM ได้ให้คำจำกัดความของพิพิธภัณฑ์ไว้ว่า พิพิธภัณฑ์ หรือ Museums เป็นสถาบันถาวรที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อให้บริการแก่สังคมและเพื่อพัฒนาสังคม และเปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าไปใช้บริการ โดยใช้พิพิธภัณฑ์ทำหน้าที่ในการรวบรวม สงวนรักษาสื่อสารเนื้อหา และจัดแสดงนิทรรศการเพื่อวัตถุประสงค์ในการค้นคว้าการศึกษาวิจัย สันทนาการ วัตถุทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติและสิ่งแวดล้อม (ICOM. 1994 : 239)

นอกจากนี้ นิคม มุสิกมะ (2536 : 13) กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์สถาน คือ สถาบันที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวม สงวนรักษา และจัดแสดงวัตถุอันมีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและความเพลิดเพลิน โดยรวมถึงหอศิลป์ อนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำ และสถานที่อื่น ๆ ที่จัดแสดงสิ่งมีชีวิต

ประเภทของพิพิธภัณฑ์

สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติหรือ ICOM ได้จำแนกประเภทของพิพิธภัณฑ์ออกเป็นสาขาต่างๆ 9 สาขาดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ (Museum of arts) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมผลงานทางศิลปะ
2. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะร่วมสมัย (Gallery of contemporary art) เป็นพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะสมัยใหม่ ทำหน้าที่รวบรวมศิลปะร่วมสมัย
3. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา (Natural history museum) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ได้พัฒนามาจากการรวบรวมวัตถุในแบบต่าง ๆ เช่น ธรณีวิทยา พฤกษศาสตร์ สัตวศาสตร์ มนุษย์วิทยา เป็นต้น
4. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล (Museum of science and technology) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงเรื่องราวการคิดค้นเกี่ยวกับการหาเครื่องผ่อนแรงและการวิเคราะห์เรื่องราวของจักรวาลอันกว้างใหญ่

5. พิพิธภัณฑ์สถานทางมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา (Museum of anthropology and ethnology) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีขอบเขตงานกว้างขวางมีวัตถุประสงค์ที่จะให้มนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์ได้เข้าใจในวัฒนธรรมซึ่งกันและกันซึ่งประกอบด้วย

5.1 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพันธุ์วิทยา (Ethnological museum)

5.2 พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะพื้นเมือง (Folk arts museum)

5.3 พิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง (Open air museum)

6. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (Museum of history and archaeology) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งแสดงถึงเรื่องราวความเป็นมาของมนุษย์ในอดีตทางสภาพทางพิพิธภัณฑ์สถานระหว่างชาติถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่สร้างความเข้าใจทางสังคมมนุษย์ที่สำคัญยิ่ง แยกออกเป็น 2 ประเภทย่อยได้ดังนี้

6.1 พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์ (Historical museum)

6.2 พิพิธภัณฑ์สถานประจำโบราณสถาน (Site museum)

7. พิพิธภัณฑ์สถานประจำเมืองหรือท้องถิ่น (Regional museum - City museum) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงเรื่องราวของท้องถิ่น

8. พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ (Specialized museum) พิพิธภัณฑ์ประเภทนี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ศิลปประยุกต์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และการศึกษาด้านสังคมต่าง ๆ

9. พิพิธภัณฑ์สถานของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา (University museum) พิพิธภัณฑ์ประเภทนี้จัดตั้งขึ้นโดยสถาบันการศึกษามีวัตถุประสงค์เฉพาะตามความต้องการของสถาบันศึกษานั้น ๆ

แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความชัดเจนทางด้านสถานภาพว่าองค์กรหรือสถาบันใดมีคุณสมบัติของพิพิธภัณฑ์หรือไม่ สถานการณ์พิพิธภัณฑ์สถานระหว่างชาติ ได้อธิบายเงื่อนไขและจำแนก สถาบันต่าง ๆ ที่มีคุณสมบัติของพิพิธภัณฑ์ไว้อีก 9 ข้อ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). 2547 :.5 - 6) ดังนี้

1. แหล่งและอนุสรณ์สถานทางธรรมชาติ โบราณคดี และชาติพันธุ์วิทยา แหล่งและอนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเก็บรวบรวม สงวนรักษา และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัตถุอันเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

2. สถาบันที่รวบรวมและจัดแสดงตัวอย่างของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ เช่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ สถานที่แสดงสัตว์น้ำ และศูนย์ศึกษาพันธุ์พืชและสัตว์

3. ศูนย์วิทยาศาสตร์และท้องฟ้าจำลอง

4. หอศิลป์ที่จัดแสดงงานโดยไม่แสวงหากำไร

5. สถานที่ตามธรรมชาติซึ่งเป็นที่สงวน

6. องค์กรพิพิธภัณฑทั้งในระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น กระทรวง กรม หรือหน่วยงานเอกชนใดก็ตามที่มีส่วนในการรับผิดชอบพิพิธภัณฑหรือมีคุณสมบัติตามข้อกำหนด

7. สถาบันหรือองค์กรซึ่งไม่แสวงหาผลกำไรที่ทำงานด้านการอนุรักษ์การค้นคว้าวิจัย การศึกษา การฝึกอบรม การจัดทำเอกสารวิชาการ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ และวิชาพิพิธภัณฑวิทยา

8. ศูนย์วัฒนธรรม และนิติบุคคลอื่น ๆ ที่ดำเนินการด้านการอนุรักษ์ การสืบสานและการบริหารจัดการทรัพยากรอันเป็นมรดกที่จับต้องได้และมรดกที่จับต้องไม่ได้ (มรดกที่มีชีวิต และกิจกรรมที่สร้างสรรค์โดยเทคโนโลยีดิจิทัล)

9. สถาบันใดใด อย่างเช่น สภาบริหาร ซึ่งหลังจากการร้องขอคำวินิจฉัยจากคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้ว ได้รับการพิจารณาว่ามีคุณสมบัติบางส่วนหรือทั้งหมดของพิพิธภัณฑหรือมีส่วนในการสนับสนุนพิพิธภัณฑและบุคลากรที่ทำงานด้านพิพิธภัณฑเป็นอาชีพตลอดจนการสนับสนุนงานวิจัย การศึกษา หรือการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ

การศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ (The Role of Attention in Designing Effective Interpretive labels) ของสตีเฟน บิทกู๊ด (Stephen Bitgood, 1996) มีการอธิบายว่า ผู้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑมักจะมองวัตถุก่อนที่จะอ่านป้าย เป็นส่วนน้อยที่จะเริ่มต้นประสบการณ์ในพิพิธภัณฑจากการอ่านข้อความ นอกจากนี้เกณฑ์หนึ่งในการทำให้ป้ายสื่อความหมายทำงานด้วยตัวมันเองได้อย่างประสบผลสำเร็จนั้น ต้องพิจารณาว่าจะทำอย่างไรให้เกิดความแตกต่างระหว่างความสำเร็จของการสื่อความหมายโดยภาพรวมกับความสำเร็จของป้ายสื่อความหมายแต่ละป้าย (Bitgood. 1996) ดังนั้น การออกแบบข้อความที่แสดงถึง “ภาพรวม” (Big Picture) ของพิพิธภัณฑ ข้อความที่บ่งบอกผู้มาเยี่ยมชมว่าพิพิธภัณฑแห่งนี้เป็น พิพิธภัณฑที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นเสมือนการอารัมภบท (Introduction) แก่ผู้เข้าชมก่อน นอกจากนี้ ข้อความที่แสดงถึงภาพรวมของพิพิธภัณฑไม่ควรที่จะขัดแย้งกับป้ายข้อความย่อยแต่ละป้าย (Serrell, 1996) การศึกษานี้ สอดคล้องกับการอธิบายของลินดา เคลลี (Lynda Kelly. 2000 - 2004) เกี่ยวกับประสบการณ์เที่ยวพิพิธภัณฑของนักท่องเที่ยวว่า พิพิธภัณฑ ควรต้องปรับตัวเองจากการเป็นผู้ให้ความรู้ไปสู่การเป็นผู้เอื้ออำนวยในการสร้างเครื่องมือที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เข้ามาเยี่ยมชม หมายความว่า ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑควรได้รับโอกาสในการเกิดความคิดหรือแนวคิด และบทสรุปของตนเองหลังจากการเดินชมพิพิธภัณฑจนทั่วแล้ว (Kelly. 2000 – 2004) ทั้งนี้ เนื่องจากโลกปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีที่ช่วยให้เราเข้าถึงข้อมูลมากมาย เช่น อินเทอร์เน็ต ทุกคนสามารถค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ได้เอง (Freedman. 2000 : 299 อ้างใน Kelly. 2000 – 2004) พิพิธภัณฑจำเป็นต้องปรับตัวให้เป็นตัวกลางของข้อมูลและความรู้เพื่อให้เข้าถึงได้กับคนทุกกลุ่ม และคนทุกกลุ่มสามารถ

เลือกรับข้อมูลความรู้ตามบริบทของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านเวลาหรือสถานที่ เพื่อให้ผู้เข้าชมเกิดความสงสัยใคร่รู้ เผชิญหน้า และเริ่มเรียนรู้ (Schauble, et al. 1997 : 3 อ้างใน Kelly. 2000 – 2004)

2.9 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ แซ่เตียว (2551 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยผลการศึกษาพบว่า ลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทัศนะของสมาชิก พคท. ประกอบด้วย ความหมาย รากฐานที่มา โครงสร้าง เนื้อหา และพัฒนาการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของลัทธิมากซ์ และสัมพันธ์กับสถานการณ์ของประเทศไทย สำหรับการเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 5 ประการ คือ การศึกษาเอกสารแนวคิดของ พคท. การปลุกฝังจากครอบครัวหรือโรงเรียน การเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง การถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐ และการเข้าหน่วยจัดตั้งของ พคท. ซึ่งเป็นเงื่อนไขชี้ขาดการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยมีกระบวนการปลุกฝังหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ พคท. การศึกษาลัทธิมาร์กซ์ การปฏิบัติปฏิวัติ และผลการปฏิบัติปฏิวัติเป็นเกณฑ์ชี้วัดการดำรงอยู่และการพัฒนาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านส่วนการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ปรากฏชัดเจนภายหลังการสลายตัวของฐานที่มั่นจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2526 โดยพบว่า ปัจจุบัน สมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มเด็ดเดี่ยว ยืนหยัดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ใช้ลัทธิมากซ์ชี้นำการปฏิบัติทางสังคม เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 13.63 เปอร์เซ็นต์ 2. กลุ่มลังเล ใช้ลัทธิมากซ์ตามความรู้เดิม ไม่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 22.73 เปอร์เซ็นต์ 3. กลุ่มละเลิกรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพและมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น คิดเป็น 54.55 เปอร์เซ็นต์ และ 4. กลุ่มต่อต้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หักล้างหลักการพื้นฐานของลัทธิมากซ์ ร่วมมือกับชนชั้นปกครองและทำงานเป็นสายข่าวให้ภาครัฐ คิดเป็น 9.09 เปอร์เซ็นต์

สุรพัสร์ นาลอง (2554 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหารในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหารในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 เกิดจากปัจจัยภายในของระบบทหารและปัจจัยภายนอกปัจจัยภายในของระบบทหาร ได้แก่ลักษณะโครงสร้างของระบบทหารที่มีการบังคับบัญชาอย่างแน่นแฟ้น อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารความพยายามของผู้นำทางการเมืองที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในกองทัพ ผลประโยชน์ของทหารถูกกระทบกระเทือน เป็นต้น และปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ความชอบธรรมของรัฐบาลพลเรือน ประสิทธิภาพของการบริหารงาน ความล้มเหลวของการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกกระทบกระเทือน เป็นต้นบทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหารในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 พบว่า บทบาทของทหารในการทำการรัฐประหารในแต่ละยุคมีทั้งเหมือนและแตกต่างกันโดยประเด็นที่ เหมือนคือ ผู้นำการทำการรัฐประหาร มักจะมาจากผู้มีอำนาจสูงสุดในกองทัพใกล้ยุทธการทำการรัฐประหารด้วยการยึดอำนาจรัฐบาลที่เหมือนกัน หลังจากนั้นจะจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาโดย

ทหารยังมีอำนาจในการควบคุมสั่งการอยู่เบื้องหลัง เป็นต้น และประเด็นที่แตกต่างกัน อาทิ ยุคก่อนปี พ.ศ. 2549 เหตุการณ์รัฐประหารมักจะใช้วิธีการที่รุนแรงเข้าควบคุมเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้น เช่น เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และเหตุการณ์ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 เป็นต้น ขณะที่ เหตุการณ์รัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 พบว่า เป็นการทำให้รัฐประหารเงียบที่ไม่มีการเสียเลือดเนื้อการต่อสู้การทำร้าย และไม่มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บผลกระทบจากการรัฐประหารต่อพัฒนาการทางการเมืองไทยนั้น กล่าวได้ว่า การรัฐประหารเป็นวงจรการเมืองของประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่องดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่การทำให้รัฐประหารจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางการเมืองไทย ทำให้เกิดการสกัดกั้นกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยและถือเป็นการผลิตซ้ำวัฒนธรรมเผด็จการของทหาร ให้กลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างหนึ่งหรืออาจทำให้เป็นเรื่องของความเคยชินว่ารัฐประหารก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมือง เป็นต้น

ธันวา ใจเที่ยง (2554 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกและบทบาทของกลุ่มชนพื้นเมือง “ชนชาติขม” ในขบวนการปฏิวัติและการต่อสู้ทางการเมืองในเขตเทือกเขาภูพาน ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าชนชาติขม เป็นกลุ่มชนพื้นเมืองแห่งลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก มีลักษณะทางนิเวศและวัฒนธรรมที่งดงามเป็นของตนเอง การต่อสู้เพื่อแย่งชิงดินแดนและผู้คนซึ่งเป็นการสถาปนารัฐของล้านช้างและสยาม ก่อให้เกิดชนชั้นทางสังคม การเป็นผู้แพ้สงครามทำให้ชนกลุ่มนี้กลายเป็นผู้ถูกปกครองและถูกกดขี่ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม แต่พวกเขาพยายามเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อสิทธิและความเท่าเทียมแห่งมนุษยชาติตลอดมา ตั้งแต่ยุคที่เรียกว่ากบฏชาวนา รวมถึงการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยการกดขี่จากฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคม ในลาวตอนใต้ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน แม้ในช่วงต้นทศวรรษที่ 2500 ในเขตเทือกเขาภูพาน พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จะเป็นผู้ปลุกแค้นคิด สนับสนุนแนวทางการปลดปล่อยทางชนชาติ ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบเหยียดหยาม อันเป็นลักษณะที่ชนชาติส่วนน้อยต่างๆ ทั่วโลกเผชิญในขณะเดียวกันพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ก็ได้รับการช่วยเหลือ และการสนับสนุนในเรื่องอาหาร กำลังพล ที่พักอาศัย จากคนในชนชาติพื้นเมืองกลุ่มนี้ จนกระทั่งสามารถก่อตั้งกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย สร้างฐานที่มั่นและเขตปลดปล่อยเป็นเขตแรกแห่งประเทศไทย

เจริญพงศ์ พรหมศรี (2556 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กองทหารปลดแอกประชาชนมุสลิมไทย : การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกองกำลังติดอาวุธมุสลิมและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การคลี่คลายความรุนแรงทางตรงกรณีกองทหารปลดแอกประชาชนมุสลิมไทย มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับการเสื่อมสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาลไทยที่สามารถตกลงร่วมมือกันยุติการให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยการยุติการสนับสนุนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใช้พื้นที่ ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดภายในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและการปรับนโยบายในการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยผ่านนโยบาย 66/2523 รูปแบบเชิงอุดมการณ์พบว่าทั้งสองกลุ่มต่างต้องการช่วงชิงอำนาจรัฐ แต่อุดมการณ์พื้นฐานแตกต่างกัน คือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใช้แนวคิดมาร์กซิส ในขณะที่กองกำลังติดอาวุธมุสลิมใช้

แนวคิดอิสลามและเชื้อชาติมลายูปาตานี ซึ่งทำให้ปฏิสัมพันธ์ที่เริ่มต้นขึ้นและนำไปสู่การก่อตั้งกองทหารปลดแอกประชาชนมุสลิมไทยไม่ประสบความสำเร็จ

ธิกานต์ ศรีนารา (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ท่ามกลางความขัดแย้งและความผูกพันทางการเมืองในช่วงสั้น ๆ ระหว่างต้นปี พ.ศ. 2490 จนถึงปลายปี พ.ศ. 2491 ผลการศึกษาพบว่าในช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 อันลือลั่น และเป็นช่วงที่ “ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา” ยังไม่ถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิงทว่ายังคงมีบทบาททางการเมืองอยู่มากรั้น นอกเหนือไปจากกลุ่มการเมืองที่สำคัญอย่าง “กลุ่มปรีดี” “กลุ่มรอยัลลิสต์” และ “กลุ่มจอมพล ป.” แล้วพรรคคอมมิวนิสต์ไทย พคท. คืออีกหนึ่งกลุ่มที่แสดงบทบาททางการเมืองอย่างสำคัญด้วย แต่ประเด็นที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ ขณะที่หลายคนอาจทราบดีว่า พคท. ถือลัทธิมากซ์เป็นทฤษฎีการเมืองของพรรค และถือการปฏิวัติโค่นล้มจักรพรรดินิยม สักดินาเนียม และทุนนิยมขุนนาง เป็นยุทธศาสตร์ยุทธวิธีเปลี่ยนแปลงประเทศ แต่เมื่ออ่านเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ มหาชน ที่ละฉบับโดยละเอียดจะพบว่า สำหรับการเมืองภายในแล้ว จุดยืนทางการเมืองของ พคท. คือ สนับสนุนกลุ่มปรีดี ต่อต้านกลุ่มรอยัลลิสต์ และกลุ่มจอมพล ป. หรือกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้นคือ พคท. สนับสนุนระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ต่อต้านระบอบเผด็จการ และต่อต้านฝ่ายกษัตริย์นิยม และท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างต้นปี พ.ศ. 2490 ถึงปลายปี พ.ศ. 2491 พคท. ได้เสนอให้มีการจัดตั้งรัฐบาลรวม ทั้งประกาศตัวอย่างเปิดเผยว่าพรรคพร้อมเสมอที่จะ “ขึ้นบริหารงานของประเทศชาติ” และชูคำขวัญ “ทำลายเผด็จการ พิชัยประชาธิปไตย” ต่อต้านจอมพล ป. พิบูลสงคราม

อำนาจ นีวทอง และคณะ (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประวัติศาสตร์บ้านหนองไฮจากพื้นที่สุขุมพสุปัจจุบัน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์ในบ้านหนองไฮน้อย ตำบลหนองข่า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอำนาจเจริญ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยบทความจากการสัมภาษณ์หรือสอบถามจากประชาชนชาวบ้าน และภาพการสัมภาษณ์ของคณะผู้วิจัยที่ได้สัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการคอมมิวนิสต์ ผลการศึกษาพบว่าคอมมิวนิสต์เริ่มเข้ามาในบ้านหนองไฮ เมื่อพุทธศักราช 2510 โดยเข้ามาอาศัยอยู่ที่ภูเปาะ เป็นภูเขาหน้าหมู่บ้านในบริเวณนั้นมีการต่อสู้กันระหว่างคอมมิวนิสต์กับทางรัฐบาลทุกวัน และทางชาวบ้านเกรงว่าจะเกิดอันตรายกับตน ทางตำรวจที่มากำกับคุมครองมีกฎว่าห้ามออกจากหมู่บ้านเกิน 1 กิโลเมตร และเจ้าหน้าที่จะตรวจทุกครั้งว่าถ้าคนที่เข้าออกไปนอกหมู่บ้านผิดปกติ แสดงว่าเป็นสายลับให้กับทางคอมมิวนิสต์ มีการเกิดเหตุการณ์อย่างน่าสะเทือนขวัญคือ วันที่ 7 สิงหาคม พุทธศักราช 2516 เกิดวันปืนแตกที่บ้านปากอ ซึ่งตรงกันกับที่อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ต่อมามีการเผาสถานีตำรวจภูธรบ้านนาหว้า ทำให้ทางเจ้าหน้าที่ไม่พอใจจึงตั้งลูกแฝดที่นั่น ทางเจ้าหน้าที่บ้านหนองไฮได้มีการฝึกป้องกันภัยให้กับชาวบ้านในชุมชน ในขณะนั้นมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเดินทางมาสอนหนังสือให้กับชาวบ้านและได้เข้าไปอาศัยอยู่กับคอมมิวนิสต์ในป่าและทำการสอนหนังสือให้กับเด็กอยู่ในกลุ่มคอมมิวนิสต์ อาศัยอยู่ได้เพียงหนึ่งสัปดาห์ก็มีปากเสียงกันในเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทางนักศึกษาจึงเดินทางกลับสถาบันตามเดิม จนมาถึงปี พ.ศ. 2525 มีการหยุดปฏิบัติการพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้กลุ่มคนที่อยู่ในป่ากลับตัวกลับใจและมาก่อตั้งกลุ่มพัฒนาชาติไทย มีการผูกผ้าสีเหลืองไว้ที่ต้นแขนด้านซ้ายเพื่อเป็นสัญลักษณ์ ว่ายุติการต่อสู้กับทางรัฐบาล หลังจากนั้นมา มีการวางแผนพัฒนาชุมชน ให้เป็นชุมชนที่มีสัดส่วนแบ่งที่อยู่

อาศัยให้แต่ละครอบครัวได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน และปัจจุบันบ้านหนองไผ่น้อยก็มีหมู่บ้านรวมกัน 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ 2, หมู่ 3, หมู่ 6 และหมู่ 9

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยโครงการ “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานซึ่งมีขอบเขตการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตของการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมือง ซึ่งเป็นแหล่งทางประวัติศาสตร์สำคัญในเขตจังหวัดน่าน ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอปัว อำเภอทุ่งช้าง อำเภอแม่จริม อำเภอบ่อเกลือ อำเภอท่าวังผา อำเภอสันติสุข อำเภอเชียงกลาง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ลักษณะของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์หาบทสรุปร่วมกัน และการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์และอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำการสืบค้นข้อมูล และบันทึกเรื่องราวจากแหล่งประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันในพื้นที่จังหวัดน่าน รวมถึงภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิตในภาวะสงคราม เพื่อเสนอแนวทางฟื้นฟูสภาพแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ตลอดจนเพื่อศึกษากระบวนการในการเชื่อมโยงประสานการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการฟื้นฟู และอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ในช่วงการสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันในพื้นที่จังหวัดน่าน

3.1.3 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากฝ่ายทหาร พลเรือน และนักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) ที่เคยร่วมอยู่ในเหตุการณ์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดน่าน

3.1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน สิงหาคม 2558 ถึงเดือนกรกฎาคม 2559

3.2 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลเชิงปฐมภูมิ (Primary data)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์การสู้รบจากผู้ที่เคยอยู่ในเหตุการณ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการประชุมประชาคม

3.2.2 ข้อมูลเชิงทุติยภูมิ (Secondary data)

การสืบค้นข้อมูลเชิงเอกสาร บทความ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งฝ่ายทหาร และนักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย)

ในการได้มาซึ่งข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ทำการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน โดยกำหนดขอบเขต กระบวนการการดำเนินงานวิจัย จากนั้นจึงจัดทำแผนปฏิบัติการและมอบหมายงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามเป้าหมาย โดยมีการนัดหมายประชุมเฉลี่ยเดือนละครั้งเพื่อร่วมกันติดตามแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รายงานความก้าวหน้าของงาน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปปัญหาและวิธีแก้ไข การประชุมช่วยให้โครงการมีแนวทางการดำเนินงานวิจัยอย่างชัดเจนและเห็นภาพการทำงานร่วมกันโดยต่อเนื่อง โดยมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนและแบ่งหน้าที่การทำงานได้สอดคล้องเหมาะสม นักวิจัยสามารถรับรู้ความก้าวหน้าและข้อมูลที่เป็นปัจจุบันได้ตรงกัน ได้ร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่อง ได้ร่วมกันสรุป และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการวิจัยนี้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลัก 2 ส่วน ทั้งการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยา โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการปฏิบัติกรอย่างมีส่วนร่วม

3.3.1 การสืบค้นทางประวัติศาสตร์

ใช้การศึกษาสืบค้นและจัดเก็บหลักฐานทางประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกัน เพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญในอดีตมาถึงปัจจุบัน ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1.1 การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และพื้นที่โดยตรง เป็นส่วนที่อ้างอิงเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ในพื้นที่รวมถึงการทบทวนวรรณกรรม เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย

3.3.1.2 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลของชุมชนที่มีแหล่งประวัติศาสตร์ เป็นการสำรวจข้อมูลเชิงกายภาพ ได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลในส่วนของทหารที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ และอีกส่วนหนึ่งเป็นนักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) เพื่อเป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงกับแหล่งประวัติศาสตร์

3.3.1.3 การวิเคราะห์ความสำคัญและความสัมพันธ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นการนำข้อมูลต่าง ๆ วิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อจัดลำดับความสำคัญ และความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยการนำข้อมูลจากการสืบค้น ทบทวนวรรณกรรม การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาร้อยเรียงวิเคราะห์ให้เป็นเรื่องราวที่เชื่อมโยงกันให้สมบูรณ์ที่สุด และการวิเคราะห์ต้องทำให้ข้อมูลทั้ง 2 ส่วนไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางในการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ต่อไป

3.2.2 หลักมานุษยวิทยาและการปฏิบัติกรอย่างมีส่วนร่วม

มานุษยวิทยาและการปฏิบัติกรอย่างมีส่วนร่วม เป็นข้อมูลในกระบวนการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการหาแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในช่วงการสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันในพื้นที่จังหวัดน่าน

3.2.2.1 วิธีการทางมานุษยวิทยา

ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม และสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก

3.2.2.2 การจัดทำเวทีประชาคม

การจัดทำเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนะ การให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะ เพื่อสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาด้านสังคมของจังหวัดน่าน และร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนา แบบร่างเพื่อการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในช่วงการสู้รบระหว่างลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกันทั้งสองภาคส่วน โดยมีความร่วมมือในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน

3.4 การจัดทำแบบแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

เป็นกระบวนการจัดทำแบบแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จากแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

3.5 สรุปกระบวนการดำเนินงานวิจัย

ในกระบวนการดำเนินงานวิจัยมีการออกแบบแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลในส่วนของเอกสารและข้อมูลส่วนภาคสนามให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ รวมไปถึงภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตในภาวะสงคราม และกระบวนการปฏิบัติกรอย่างมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนข้อมูลรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องราวประวัติศาสตร์ของนักต่อสู้ทั้งสองฝ่ายที่อยู่ในเหตุการณ์

3.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิต (output)

1. ข้อมูล เรื่องราว ประวัติศาสตร์ ของชุมชนที่จะสามารถสร้างความดึงดูดเป็นแหล่งท่องเที่ยว นำรายได้มาสู่ชุมชน
2. สื่อหนังสือเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เรื่องราวการท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ของจังหวัดน่าน ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ
3. แบบแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน
4. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ของจังหวัดน่าน

ผลลัพธ์ (outcome)

1. ประชาชนได้ตระหนักถึงเรื่องราวความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในจังหวัดน่าน และแนวทางการป้องกันจากบทเรียนประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ของจังหวัดน่าน
2. นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้มีสื่อหนังสือ เพื่อศึกษาเรื่องราวการท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ของจังหวัดน่าน
3. นักท่องเที่ยวและผู้สนใจในเรื่องราวประวัติศาสตร์ ได้มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ของจังหวัดน่าน
4. แผนแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ของจังหวัดน่าน ที่ได้จากข้อเสนอแนะของภาคีในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ร่วมทั้งผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

ผลกระทบที่เกิดขึ้น (impact)

หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ของจังหวัดน่าน

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยโครงการ “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน” ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเชิงทฤษฎี ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ และส่วนที่ 2 ข้อมูลเชิงประจักษ์ รวบรวมจากการลงพื้นที่ในชุมชน การสัมภาษณ์ผู้อยู่ในเหตุการณ์หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง นอกจากนี้ยังใช้การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ โดยได้ผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลทฤษฎี

4.1.1 ข้อมูลที่ค้นคว้า

น่าน เป็นจังหวัดชายแดนทางภาคเหนือ “ดินแดนล้านนาตะวันออก” ล้อมรอบด้วยขุนเขา ผืนป่า สายน้ำ และทะเลหมอกเสน่ห์ของเมืองน่านยังหลอมรวมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่แฝงด้วยแรงศรัทธาในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว บรรพบุรุษของชาวน่านส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่อพยพมาจากดินแดนล้านช้างฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง อีกทั้งยังประกอบด้วยคนเมืองหรือไทยวนที่ถูกเรียกว่า “ลาวพุงดำ” ในปัจจุบันเมืองน่านยังคงสงบสุข ผู้คนมีชีวิตที่เรียบง่าย อีกทั้งยังประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม สังคมของจังหวัดน่านมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เช่นเดียวกับกับจังหวัดอื่น ๆ ของล้านนา มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ระบอบศักดินาแบบจารีต และมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม คนน่านเป็นผู้รักสงบ มีจิตใจกล้าหาญ รักความซื่อสัตย์ ทำมาหากินโดยสุจริต ในช่วงยุคลัทธิพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย น่านกลายเป็นที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์ในภาคเหนือ เป็นพื้นที่สีแดงที่เกิดการสู้รบปราบปรามอย่างรุนแรง

คอมมิวนิสต์ มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยมที่มุ่งเน้นการรวมทรัพย์สินเป็นของชุมชน มีการแบ่งปันจัดสรรรายได้แก่บุคคลอย่างเสมอภาค ดังนั้นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย (ผกค.) จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้หมดสิ้น แล้วเปลี่ยนเป็นระบบสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ โดยการสนับสนุนจากประชาชน พร้อมกับการใช้กำลังและถืออาวุธโค่นล้มรัฐบาล เหตุการณ์เริ่มขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2470 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในกลุ่มชาวจีนในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2471 โฮจิมินห์ ได้ตั้งสำนักงานกู้เอกราชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพื่อนำชาวนานให้ทำการกู้เอกราชจากฝรั่งเศส จากนั้นในปี พ.ศ. 2476 รัฐบาลไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 ปี พ.ศ. 2485

คอมมิวนิสต์ได้ประกาศจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) อย่างเปิดเผย ต่อมาวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 เกิดการปะทะกันกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลเป็นครั้งแรกที่บ้านนาบัว ตำบลเรณูนคร อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม เป็นการลั่นกระสุนนัดแรกของ พคท. เรียกว่า “วันเสียงปืนแตก” จากนั้น 17 ธันวาคม 2508 รัฐบาลไทยได้จัดตั้งกองบัญชาการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ (บก.ปค.) ขึ้น ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) จวบจนปัจจุบัน

ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความเฟื่องฟูของมวลชนสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยนักศึกษา และปัญญาชน โดยการเชิญชวนเป็นแนวร่วมผ่านนโยบายเฉพาะหน้าที่ พคท. ประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว และนิยามว่า “กรรมกร ชาวนา นายทุนน้อย นายทุนชาติทุกชนชาติ ตลอดจนพรรคการเมือง องค์กร และบุคคลที่รักชาติรักประชาธิปไตยแต่ถูกกดขี่ ขูดรีด” ล้วนเป็นแนวร่วมของพรรค ซึ่งมีกองกำลังติดอาวุธในฐานที่มั่นต่าง ๆ กระจายทั่วทั้งประเทศอย่างมั่นคง และพร้อมสำหรับการทำสงครามปฏิวัติเพื่อขยาย “สงครามประชาชน” มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ในการ “จัดอิทธิพลของจักรวรรดินิยมอเมริกาโค่นรัฐบาลขายชาติ ปฏิกริยาฟาสซิสต์” มุ่งไปสู่การจัดตั้ง “รัฐบาลประชาชน” ที่ประกอบด้วยผู้แทนของกำลังปฏิวัติต่าง ๆ และสร้างประเทศไทยใหม่ที่มีเอกราชประชาธิปไตยและเจริญรุ่งเรือง

สำหรับการเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน พบว่าได้มีการส่งสมาชิกเข้าแทรกซึมชาวเขาเผ่าต่าง ๆ โดยเฉพาะเผ่ามั่วให้เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ในช่วงปี พ.ศ. 2494 จากนั้นจังหวัดน่านถูกแทรกซึมจากฝ่ายตรงข้ามและผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ กองทัพบกจึงได้จัดกำลังทหารจากหน่วยกองพลทหารม้าเข้าทำการปราบปราม ในปี 2505 ได้มีการจัดตั้ง ศปค. 32 ขึ้น ที่อำเภอปัว อย่างไรก็ตาม พคท. ก็ยังสามารถขยายอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่ชายแดนจังหวัดน่านไว้ได้เกือบทั้งหมดภายในเวลาเพียงไม่กี่ปี ทั้งนี้เนื่องด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดน่านที่อยู่ติดชายแดนประเทศลาว อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ป่าเขาสูงชัน รกทึบ มีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดแพร่เพียงเส้นทางเดียว จึงเอื้ออำนวยให้ พคท. เข้ามาจัดตั้งเขตฐานที่มั่นอำนาจอริฐ และกองทัพปลดปล่อยประชาชนได้อย่างเสรี ซึ่งในที่สุดกองทัพก็ต้องจัดตั้งกองพลทหารม้าส่วนหน้าขึ้นมาเพื่อเป็นหลักในพื้นที่ซึ่งแต่เดิมมีเพียงตำรวจตระเวนชายแดน ส่วนในด้านของ พคท. นั้น ได้ถ่ายทอด ปลุกฝัง และให้การศึกษาด้านรูปการจิตสำนึก ทำให้สมาชิก พคท. เกิดผลงานปฏิบัติที่ส่งผลสะท้อนทางการเมืองจนเป็นที่หวาดกลัวของชนชั้นปกครอง และชนชั้นกดขี่ขูดรีดอย่างมาก นำไปสู่การจับกุม คุมขัง ปราบปราม เช่นฆ่าสมาชิก พคท. จำนวนมาก พคท. จึงตัดสินใจส่งผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในเมืองเข้าสู่ชนบท และเขตป่าเขาในปี 2505 เพื่อทำการต่อสู้ด้วยอาวุธ และก้าวไปสู่การยึดอำนาจอริฐขั้นเด็ดขาด

พคท. ได้ส่งผู้ปฏิบัติงานชุดบุกเบิกสายต่าง ๆ เข้าสู่เขตที่ราบ และป่าทางภาคเหนือของไทยอย่างลับ ๆ ที่จังหวัดน่าน พคท. ได้ส่งผู้ปฏิบัติงานไปตามสายงานต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่รูปการจิตสำนึก การต่อสู้ทางชนชั้นให้กับชาวม้ง ชาวมูเซอ และชาวผู้ยวน เป็นต้น และเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2510 เป็นวัน “เสียงปืนแตก” ครั้งแรกในภาคเหนือ เมื่อผกค. เข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ที่ใช้กำลังเข้าปิดล้อมเพื่อทำการจับกุมสมาชิก พคท. ที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน จากนั้นการต่อสู้ได้ขยายไปในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ได้มีพลเรือน ตำรวจ ทหารเสียชีวิตนับร้อยเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากการคุกคามของผกค. นอกจากนี้ พคท. ได้จัดตั้งกองทหารบ้านเป็นกองกำลังติด

อาวุธของชนชาติม้ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการโต้ตีการล้อมปราบได้เป็นผลสำเร็จและ
ภูแวได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยเขตแรกของประเทศที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้าไม่ได้

ในส่วนของการพบปะได้มีคำสั่งให้กองพลทหารม้าที่ 1 ส่วนหน้าเข้าดำเนินการปราบปราม
และเปิดยุทธการกวาดล้างกำลังของ ผกค. อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับมาตรการทางการเมือง ซึ่งรัฐบาล
ต้องการเอาชนะ ผกค. อย่างสมบูรณ์แบบในเขตรอยต่ออำเภอปัว อำเภอเชียงกลาง และเขตทุ่งหัว
ช้างตลอดจนที่มั่นสำคัญของ ผกค. คือฐานที่มั่นบ้านผาแดง โดยรัฐบาลเข้าไปจัดตั้งและฝึกชาวเขา
อาสาสมัคร (ชชส.) ทำการรบบแบบกองโจรด้วยวิธีเกือจ้มเกือ โดยมิขอแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับสัญชาติ
การให้สิทธิที่ดินทำกิน และความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทย ม้งจึงร่วมมือกับทหารแบบเคียงบ่าเคียง
ไหล่ในฐานะที่มั่นของ ผกค. แต่ก ต่อมาช่วงปลายปี 2515 ผกค. ได้มีการสำรวจที่ตั้งสำนักลับแห่งใหม่
ชื่อว่า “สำนัก 708” เป็นหุบห้วยเล็ก ๆ ชื่อห้วยตาดอยู่ริมไหล่เขาสูงเกิดได้ยากมากไม่ว่าจะมองจาก
ภาคพื้นดินหรือทางอากาศก็ตาม นอกจากนี้ประชาชนเขตภูพยัคฆ์เป็นผู้มีวินัยที่เข้มแข็งมาก ไม่มีใคร
ปริปากพูดถึงสำนักใหม่ และไม่มีใครเฉียดกรายเข้าไปใกล้สำนัก 708 จึงปิดลับอยู่ได้นานหลายปี เป็น
ที่ตั้งศูนย์กลางพรรคตั้งแต่ต้นปี 2516 – กลางปี 2519 นอกจากนี้ในปัจจุบัน “สำนัก 708” ยังเป็น
สถานที่สำคัญในการรำลึกถึงวันเสียปืนแตกที่จังหวัดน่าน นอกจากนี้ยังมีสำนักนอกเรียกว่า
“หน่วยงาน 708” สำหรับต้อนรับผู้มาติดต่อกัน เพื่อปกปิดป้องกันไม่ให้ความลับเรื่องที่ตั้ง และตัว
บุคคลของสำนัก 708 รั่วไหล ดังนั้นคนข้างในจึงเป็นฝ่ายออกมาพบปะกับคนที่รออยู่ข้างนอก ซึ่ง
สำนักนอกนี้มีสหายเสริมเป็นเจ้าสำนัก รับผิดชอบการต้อนรับและลำเลียงเสบียง

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ขยายอิทธิพลเข้ามาในพื้นที่น่านตอนบนจัดตั้งเป็นเขต
งานที่ 1 (ผาแดง) และเขตงานที่ 4 (น้ำช้าง) เป็นฐานปฏิบัติการที่สำคัญในภาคเหนือ กองทัพไทยจึง
จัดกำลังมารับมือขอในพื้นที่ตั้งฐานปฏิบัติการ ณ ห้วยโก๋น ทำหน้าที่สกัดกั้นเส้นทางส่งเสบียง
ลำเลียงอาวุธ ด้วยปฏิบัติการจิตวิทยา การข่าว ยุทธการ และการสร้างเส้นทางเลียบชายแดนบ้านปอน
– น้ำเสียง – สบป็น – ห้วยโก๋น ระยะทาง 32 กิโลเมตร แต่สร้างได้เพียง 15 กิโลเมตร ก็เกิดการสู้รบ
ถึงขั้นตะลุมบอนอันเป็นที่มาของเหตุการณ์ “ทหารกล้าบ้านห้วยโก๋น” คือเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2518
กำลังฝ่ายคอมมิวนิสต์ราว 200 นาย ขอกำลังสนับสนุนไปยังฐานปืนใหญ่ ฝ่ายตรงข้ามจึงล่าถอย
เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 17 นาย บาดเจ็บ 31 นาย ฝ่ายคอมมิวนิสต์เสียชีวิตไม่ต่ำกว่า
52 คน บาดเจ็บอีกไม่ทราบจำนวน

ในปี พ.ศ. 2519 เกิดรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง 6 ตุลาคม 2519 นักศึกษาและ
ประชาชนที่รอดตายจากการลอบสังหาร ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวนหนึ่งได้เดินทางเข้าสู่ฐาน
ที่มั่นจังหวัดน่าน เข้าร่วมการต่อสู้ โดยแยกย้ายไปทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การทหาร
พลาธิการ อำนาจรัฐ สถาปนาประชาชน หน่วยศิลปิน ครู งานมวลชนในฐานที่มั่นต่าง ๆ ซึ่งระยะต่อมา
เกิดการแตกแยก ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลทำให้ ผกค. อ่อนแอลงเรื่อย ๆ ก่อนจะยุติบทบาท
ลงหลังการจับกุมครั้งใหญ่ ปี พ.ศ. 2532 จากนั้นในปี พ.ศ. 2020 เวียดนามยื่นข้อเสนอให้ ผกค. ที่จะ
ใช้กองกำลังทหารช่วยปลดปล่อยประเทศไทยให้แบบเดียวกันที่ช่วยปลดปล่อยประเทศลาวตามหลัก
สากลนิยม

ในปี 2526 ฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้สลายตัวลง มวลชนปฏิวัติที่ออกจากฐานที่มั่นต้องตั้งรกราก
หางานเพื่อการดำรงชีวิต ส่วนใหญ่จึงยากลำบาก ชาวเขาเผ่าม้งได้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานลงมาอยู่

ข้างล่างตามนโยบายแยกน้ำออกจากปลาของทหารในที่ตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน ซึ่งทางทหารได้จัดสรรที่ดินทำกินให้พอเลี้ยงตัวได้

ยุทธการสำคัญในเหตุการณ์ครั้งนี้คือ ยุทธการสุริยพงษ์ ซึ่งถือเป็นยุทธการ “ปิดฉาก” เรื่องราว “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ในจังหวัดน่าน และพื้นที่ภาคเหนือรวมถึงพื้นที่อื่น ๆ ต่อมาอย่างสิ้นเชิง นโยบาย “66/23” ของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ใช้ “การพัฒนา” นำ “การทหาร” กระทั่ง ผกค. (ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) กลับใจมาเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” นั้นถือได้ว่าเป็นหนึ่งในตัวอย่างหนึ่งของตำราพิชัยสงครามยุคใหม่ ขณะเดียวกันการรบที่เกิดจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ของยุทธการสุริยพงษ์ในพื้นที่จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นฐานที่มั่นสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้แทบไม่มีการเสียเลือดเสียเนื้อ มีพลเอกเป้ง มาลากุล ณ อยุธยา ทำหน้าที่เป็นเสนาธิการวางแผนการรบในขณะนั้น ก็ช่วยทำให้ประเทศไทยสงบ ทหาร (กองพลทหารม้าส่วนหน้า) มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาฐานแสงเพลิงขึ้นที่จังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นศูนย์สาธิตงานด้านเกษตรกรรม การเลี้ยงหมู เลี้ยงวัว ปลูกผัก พลังงานทางเลือก และระบบชลประทาน ซึ่งชาวบ้านได้ศึกษาวิชาชีพสาขาต่าง ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรฯ และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านสามารถนำความรู้ไปพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง และเห็นว่าทหาร ตลอดจนภาคราชการนั้นช่วยเหลือประชาชน เป็นมิตรกับประชาชน สถานการณ์จึงได้เริ่มเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดี ภายหลังจากยุทธการสุริยพงษ์จบลง ได้มีการจัดงาน “วันน่านสันติสุข” ขึ้น ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ซึ่งมีอดีตผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กว่า 6,000 คน ที่กลับใจเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” ร่วมกันปฏิญาณตนว่า “จะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจะเข้าร่วมในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป”

4.1.2 ผลการวิเคราะห์สาเหตุ และแนวทางการป้องกัน

การวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน ได้แก่

1. ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แพร่อิทธิพลทางแนวความคิด โดยการแทรกซึมเข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 โดยการดำเนินงานขององค์การคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยได้ดำเนินการเผยแพร่แนวความคิดในหมู่กรรมกรชาวจีนและชาวไทย โดยการแฝงเข้ามาในรูปของการศึกษาทางวิชาเศรษฐศาสตร์ การแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

2. ปี พ.ศ. 2495 ทางรัฐบาลไทยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้น จึงทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กลายเป็นพรรคการเมืองที่ผิดกฎหมาย จึงเกิดการขยายศูนย์ไปสู่พื้นที่ชนบท โดยในเขตภาคเหนือของประเทศไทยได้ทำการมุ่งเข้าหาพื้นที่ป่าเขาในเขตจังหวัดน่านและจังหวัดเชียงราย ต่อมาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้เริ่มส่งคนเดินทางไปศึกษาอบรมในประเทศจีน เพื่อที่จะนำมาปฏิบัติงานขยายมวลชนในชนบท โดยมุ่งเน้นไปที่ชาวเขาที่อาศัยอยู่ตามภูมิประเทศทุรกันดารตามแนวชายแดนไทย – สปป.ลาว เพื่อขยายฐานมวลชนและจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ

3. การคมนาคมของ อำเภอปัว จังหวัดน่านไม่ค่อยสะดวก ทุรกันดาร และห่างไกล ทำให้เจ้าหน้าที่ภาคีรัฐขาดการติดต่อกับประชาชน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดช่องว่าง ผู้ก่อการร้าย

คอมมิวนิสต์ จึงเลือกเอาพื้นที่จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดแรกในภาคเหนือ เพื่อเป็นฐานในการขยายตัว
การก่อการร้ายประกอบกับประชาชนในจังหวัดน่าน เป็นชนกลุ่มน้อยจึงง่ายต่อการปลุกกระดมมวลชน
จึงทำให้พื้นที่จังหวัดน่านเป็นฐานที่มั่นในการก่อการร้าย

4. บ้านห้วยโก๋น ถือว่าเป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดของ จังหวัดน่าน เพราะในอดีตมีการข้ามไป
มาหาสู่ระหว่างประชาชนชาวไทยและประชาชนชาวลาว จนกระทั่งประเทศลาวได้เปลี่ยนแปลงการ
ปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ การไปมาหาสู่กันเหมือนเมื่อก่อนจึงมีความลำบาก และผู้ก่อการร้าย
คอมมิวนิสต์ได้เข้ามาปลุกกระดมชาวบ้านในบ้านห้วยโก๋น ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีแนวโน้มเอียงไปทาง
ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มากกว่าฝ่ายรัฐบาล

5. รัฐบาลได้เริ่มดำเนินการปราบปรามและเข้าจับกุมสมาชิกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มากขึ้น
ทำให้ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้เปลี่ยนแปลงนโยบาย ได้งดการดำเนินงานแบบกึ่งเปิดเผย แล้วหัน
ไปปฏิบัติงานใต้ดินแทน และเริ่มมองหาเส้นทางที่จะออกไปปฏิบัติงานในชนบทแทนการปฏิบัติงานใน
เมือง

6. จังหวัดน่าน มีลักษณะภูมิประเทศของตำบลที่อยู่ห่างไกล ทำให้ในอดีตนั้นมีการเข้าถึง
ยากลำบาก ทำให้การสัมผัสของประชาชนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปไม่ทั่วถึงจึงทำให้เป็นสาเหตุที่
ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จะเข้าไปแทรกซึมในพื้นที่

7. ชาวเขาเผ่าลัวะ มีลักษณะนิสัยโดยรวมคือ มีความกล้าหาญ อดทน รักพวกพ้อง มี
ความเชื่อถือและยึดมั่นในผู้นำของกลุ่มเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้ชายในเผ่าลัวะ จึงเป็นทหารหลักของ
พรรคคอมมิวนิสต์

แนวทางการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จังหวัดน่าน

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐควรเข้าถึงประชาชนในแต่ละพื้นที่ โดยการเข้าไปพบปะ พูดคุย แก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องปากท้อง นำความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ให้
เข้าถึงประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจและจงรักภักดีต่อรัฐ และชาติบ้านเมือง ไม่มีการแบ่ง
พวก และไม่ก่อการร้ายแก่ประเทศชาติ

2. การให้เสรีภาพทางความคิดแก่ประชาชน รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ไขปัญหาก็ถูกต้อง
โดยการหาต้นเหตุของปัญหาให้ได้

3. รัฐควรให้แนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองด้วยวิธีปลูกฝัง ชักจูงให้เกิดความเชื่อ
ในตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยใช้คำพูด สิ่งตีพิมพ์ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ แก่ประชาชน

4. การปรับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

4.2 ข้อมูลภาคสนาม

4.2.1 การประชุมวางแผนการดำเนินงานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนงานวิจัยโดยมีการมีนัดหมายประชุมเฉลี่ยเดือนละครั้ง เพื่อร่วมกันติดตามแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รายงานความคืบหน้าของงาน รวบรวมข้อมูล สรุป วิเคราะห์ข้อมูล สรุปปัญหา และระดมความคิดเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหา

ภาพที่ 4.1 การประชุมของคณะผู้วิจัย

ในส่วนการลงพื้นที่ได้ทำการประชุมกับหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน ได้แก่ สมาคมทหารผ่านศึก ทหาร กองหนุนภาคเหนือ กรมทหารพรานที่ 32 จังหวัดน่าน และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (นักสู้เพื่อ อุดมการณ์) เพื่อนำเสนอข้อมูลการดำเนินงาน ทำความเข้าใจกับหน่วยงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภาพที่ 4.2 สมาคมทหารผ่านศึก ทหารกองหนุนภาคเหนือ

ภาพที่ 4.3 ที่ปรึกษาโครงการวิจัยได้รับฟังข้อมูลจากสมาคมทหารผ่านศึก ทหารกองหนุนภาคเหนือ

ภาพที่ 4.4 คณะผู้วิจัยได้รับฟังข้อมูลจากทหารในฐานบ้านห้วยโก้น

ภาพที่ 4.5 คณะผู้วิจัยได้รับฟังข้อมูลจากผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (นักสู้เพื่ออุดมการณ์) ณ บ้านห้วยลอย

4.2.2 การการสำรวจข้อมูลภาคสนาม

เป็นการเก็บข้อมูลของชุมชนที่มีแหล่งประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลเชิงกายภาพ ได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งประวัติศาสตร์ ข้อมูลเชิงสัมภาษณ์จากบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงกับแหล่งประวัติศาสตร์

4.2.2.1 ข้อมูลการสัมภาษณ์นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย)

จากการลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) หมู่บ้านห้วยลอย ในวันที่ 12 กันยายน 2558 จำนวน 11 ท่าน ได้ข้อมูลการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ในป่า ประเพณี วัฒนธรรม บทบาทหน้าที่นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) และภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิต

การดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ขณะที่อยู่ในป่า

1. การลาดตระเวนอยู่ในป่าเป็นเดือน ๆ เรื่องอาหารการกินจะพกเนื้อหมู เนื้อไก่ ที่ทำเป็นอาหารแห้ง เช่น เอาไปตากแห้ง คั่วแห้ง กินกับข้าวที่หุงในป่า

2. การทำโรงครัว จะขุดเจาะดินให้เป็นเตาไฟ ไว้สำหรับทำอาหาร มีการเจาะโพรงดิน เพื่อให้ควันค่อย ๆ หายลอยออกมา ซึ่งวิธีการก่อกองไฟแบบนี้จะทำให้มีควันน้อย มักทำอาหารตอน เช้ามืดที่ไม่มีผู้คนพบเห็น หรือเข้าใจว่าเป็นเพียงหมอกจาง ๆ น้ำที่นำมาบริโภคเป็นน้ำที่ได้จากลำห้วย ต่าง ๆ

3. การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น หน่วยสนับสนุน หน่วยเสบียง หน่วยมวลง เป็น ต้น

4. การแต่งเพลงสำหรับช่วงเวลาที่ดำข้าว เพื่อความสนุกสนาน และเป็นการสร้างความ สามัคคี เช่น “แต่แต่ แต่ แต่ แต่แต่แต่ แต่... แต่ แต่ แต่ แต่ แต่แต่ แต่ แต่ แต่ แต่... ตึกตึกตึกตึก เสียงดำข้าวดังก้องกังวาน กระเดื่องตำครกเสียงดัง...อาละว่า คนละ ตึก คนละ ตึก พร้อมใจกัน นั้นเสร็จเร็ววันต้องร่วมพลัง เอ็ง เออ เหอ เออ หะ เออ เอ็ง เออ เสียงดัง แซ่ดแซ่ด แซด แต่ แซด แด๊ดแซ่ด เสียงดัง แซ่ดแซ่ด แซด แต่ แซด แด๊ดแซ่ด ทุกคนดำข้าวเอาจริง เอาจัง คนละ ตึก คนละ ตึก พร้อมใจกัน นั้นเสร็จเร็ววันต้องร่วมพลัง...” การร้องเพลงจะร้องตอนดำ ข้าว เพื่อให้มีความสนุกสนาน สร้างความสามัคคี

5. เทคนิคการเดินป่า มีการจัดทำแผนที่โดยใช้การทำเครื่องหมายในแผนที่เป็นหลัก เพื่อให้ ทราบสภาพป่าและเส้นทางทั้งหมด โดยการลาดตระเวนพื้นที่ก่อน แล้วจึงจัดทำแผนที่

6. มีการประชุมสัปดาห์ละครั้ง เพื่อเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง เป็นการบอกข้อดี ข้อเสีย ของกันและกัน เพื่อปรับวิธีการอยู่ร่วมกัน

7. การจัดหาเสบียง ส่วนใหญ่เสบียงต้องซื้อจากหมู่บ้านมวลง และผู้ที่ทำหน้าที่จัดส่งเสบียง

8. มีส่วนสนับสนุนทางการเงิน ยารักษาโรค การดูแลรักษาผู้ป่วย โดยมีห้องผ่าตัด ห้อง เอ็กซเรย์ซึ่งมีแพทย์ประจำการซึ่งได้รับการฝึกมาจากรัฐบาล

9. การมีระเบียบกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิตในป่ามีความเคร่งครัด และเป็นระเบียบเหมือน ทหาร ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีหน้าที่ของตนเอง และทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่าง เคร่งครัด

ประเพณี วัฒนธรรม

1. การร้องเพลง และการเต้นรำ ซึ่งจะจัดในวันสำคัญ ๆ เช่น วันสตรี วันปีใหม่

2. พิธีแต่งงาน คล้ายกับพิธีแต่งงานโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการผูกข้อมือข้อมือ ตามประเพณีของ ชาวล้านนา

3. การแสดง ฟ้อน เต้นรำในแบบของชาวลัวะเป็นการแสดงตึก ซึ่งการแสดงจะมีการแสดง ตั้งแต่ตอนเย็นจนถึงเช้า ในวันขึ้นปีใหม่ วันสตรี และจะมีการแสดงเดือนละ 2 ครั้ง

4. การเล่นเกมดนตรีสากล ดนตรีพื้นเมือง ส่วนใหญ่จะเล่นกันแล้วแต่โอกาส เช่น วันสำคัญ ภายในพรรค วันสำคัญของหมู่บ้าน เช่น 1 ธ.ค. วันก่อตั้งพรรค, 7 ส.ค. วันเสียงปืนแตก, 8 มี.ค. วัน สตรีสากล เป็นต้น หรือวันที่ได้รับชัยชนะ

5. การจัดพิธีกรรมทางศาสนาสำหรับการรำลึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ

6. การแสดง กลอนยาว กลอนรำ รำตัด ฝอย

บทบาทหน้าที่

1. ทหารบ้าน ทำหน้าที่ป้องกันรักษาหมู่บ้าน

2. หน่วยสนับสนุน ซึ่งเป็นหญิงสาวในหมู่บ้าน ทำหน้าที่ทำไร่ ทำสวน ทำนา ตำข้าว ส่งให้ทหาร
3. หมอ ทำหน้าที่ ผังเข็ม ฉีดยา ผ่าตัด และหมอประจำสนามคือต้องแบกกระเป๋ายา 1 ใบ ซึ่งเป็นชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น เช่น ยาห้ามเลือด ยาชา คีม หรือ มีดผ่าตัด
4. ทหารปืนใหญ่
5. ทหารพิทักษ์ มีหน้าที่ในการดูแลรักษาความปลอดภัยของผู้ที่มีตำแหน่งสูง หรือ สหายผู้นำ
6. หน่วยรบพิเศษ
7. พยาบาล มีหน้าที่รักษาพยาบาลคนทั่วไป
8. ส่งเสบียงให้กับคนที่อยู่ในป่า
9. นักรบหญิง กองร้อย 83
10. พลทหารระดับร้อยโท ทำหน้าที่บัญชาการในการสู้รบ
11. หน่วยวิชาการ ทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆแก่นักศึกษาที่หนีเข้าป่าและชาวบ้าน
12. ทหารท้องถิ่น

ภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิต

1. ครกตำข้าว เป็นครกกระเดื่องแบบเหยียบทำมาจากไม้ซึ่งสามารถใช้ตำข้าวสารได้จำนวนมาก
2. เตาไฟ จะทำมาจากการขุดดิน ด้านล่างก็จะมีไว้สำหรับใส่ฟืน ซึ่งเตาไฟแบบนี้จะเกิดควันที่น้อย

4.2.2.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์ฝ่ายทหารที่อยู่ในเหตุการณ์

จากการสัมภาษณ์ทหารที่อยู่ในเหตุการณ์ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2558 จำนวน 10 นาย ทำให้ได้ข้อมูลรายละเอียดของเหตุการณ์ แหล่งประวัติศาสตร์ที่เป็นพื้นที่สำคัญในช่วงสงครามคอมมิวนิสต์

การเข้ามาในพื้นที่ของฝ่ายทหาร

1. ทหารได้รับคำสั่งมาประจำการในพื้นที่จังหวัดน่าน เนื่องจากการสู้รบอย่างรุนแรง ทำให้ต้องมีการขอกำลังพลเสริมในการรบ
2. ทหารอาสาสมัคร เนื่องจากในช่วงดังกล่าวต้องการกำลังพลเสริมในการรบ จึงได้ทำการสมัครเข้ามาเป็นทหารอาสาสมัคร และส่วนใหญ่เป็นประชาชนในจังหวัดน่าน ซึ่งทำให้เกิดความรักและหวงแหนแผ่นดิน

การดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ในฐานปฏิบัติการ

1. การออกลาดตระเวนในป่านำอาหารแห้งพกติดตัวไป เช่น ข้าวต้มมัด ปลาแห้ง เนื้อแห้ง เป็นต้น
2. การรับ - ส่งเสบียงในฐานปฏิบัติการ จะมีการส่งเสบียงจากเฮลิคอปเตอร์ ประมาณ 10 วันต่อครั้ง และมีการวางกำลังเป็นจุดในรัศมีรอบ ๆ ฐานปฏิบัติการห่างประมาณ 500 เมตร โดยมีกำลังพลคอยคุ้มกัน อาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารแห้ง

3. อาหารที่ได้จากพืชป่า ผักป่า เช่น หน่อไม้ หยวกกล้วย เป็นต้น

4. เรอซัน ซึ่งเป็นอาหารประเภทอาหารแห้งที่ปรุงสำเร็จในเรอซันจะมีข้าวสวยแห้งซึ่งบรรจุอยู่ในภาชนะทรงกระบอกที่ทำด้วยกระดาด เพียงใส่น้ำดื่มลงไปชั่วระยะเวลาอาหารก็จะนิ่มรับประทานได้ อาหารในเรอซันจะเป็นประเภทปลาร้าผิง เนื้อแห้งปรุงรส น้ำปลาผิง มะนาวผิง พร้อมด้วยลูกอมซึ่งเป็นขนมหวาน มีไว้สำหรับการออกปฏิบัติด้านยุทธการ

4.2.3 การลงพื้นที่สำรวจแหล่งประวัติศาสตร์

การลงพื้นที่สำรวจแหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทหารที่อยู่ในเหตุการณ์ และการสัมภาษณ์นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จังหวัดน่าน

ภาพที่ 4.6 พิพิธภณัททหาร อำเภอู่ช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.7 อนุสาวรีย์วีรกรรมพลเรือน ตำรวจ ทหาร อู่ช้าง

ภาพที่ 4.8 พิพิธภัณฑสถานกลางแจ้งฐานห้วยโก๋น

ภาพที่ 4.9 การเก็บข้อมูลทหาร ณ พิพิธภัณฑสถานกลางแจ้งบ้านห้วยโก๋น

ภาพที่ 4.10 พื้นที่สำรวจบริเวณ กม. 35

ภาพที่ 4.11 พื้นที่สำรวจถ้ำผาแก้ว

ภาพที่ 4.12 อ่างเก็บน้ำบ้านปอน

ภาพที่ 4.13 พื้นที่สำรวจหลุมหลบภัยบ้านห้วยลอย

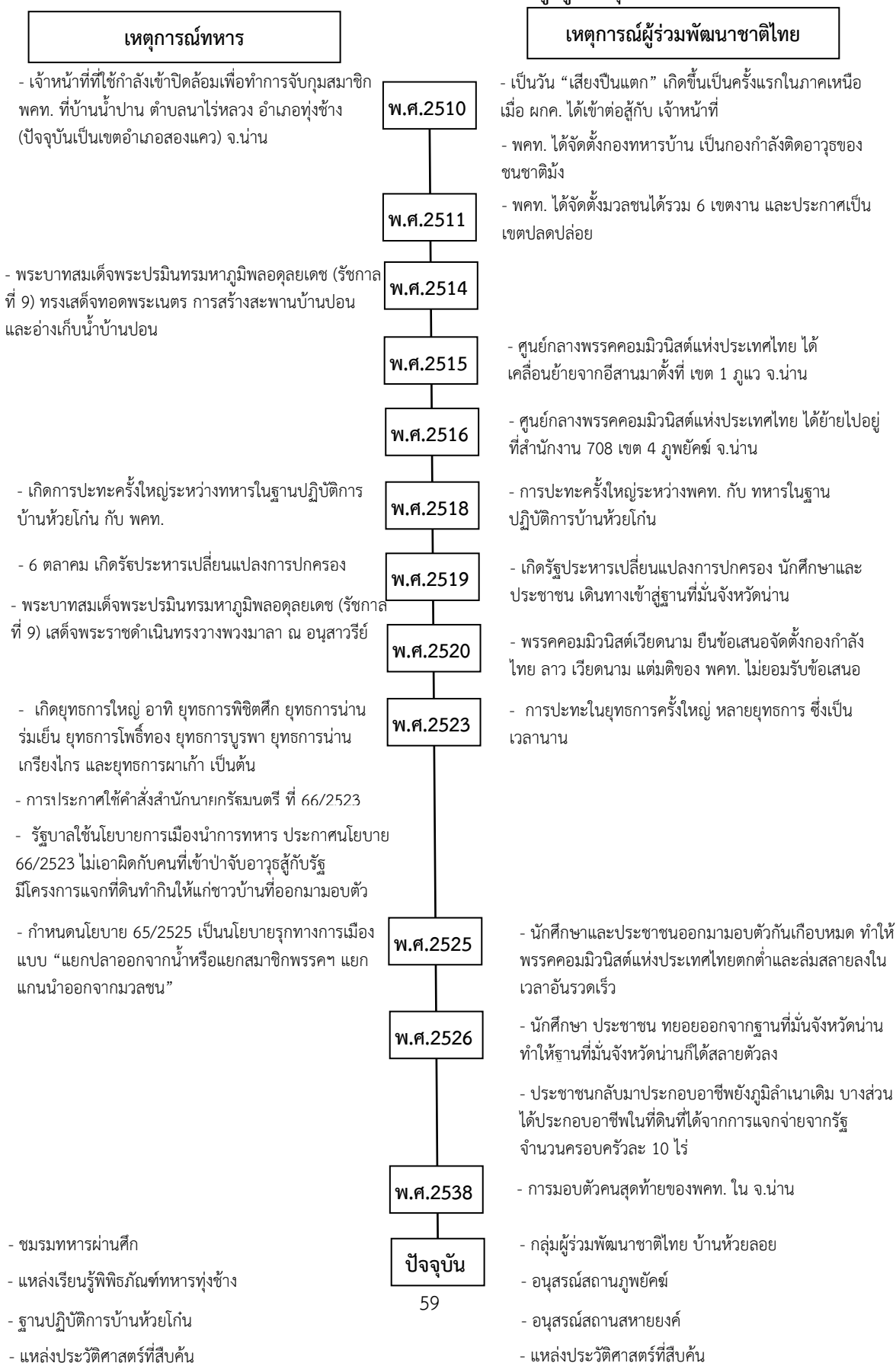
ภาพที่ 4.14 พื้นที่สำรวจสำนัก 708 ภูพยัคฆ์

ภาพที่ 4.15 พื้นที่สำรวจสถานวีรชนเพื่อประชาธิปไตย สหายยงค์

สรุปเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองของจังหวัดน่าน (timeline)

การทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์จากผู้อยู่ในเหตุการณ์

4.2.4 ข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งประวัติศาสตร์

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์สงครามความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จังหวัดน่าน ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้ออกแบบตัวอย่างแผนที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

เส้นทางหมายเลข 1080 อำเภอเมืองน่าน - อำเภอเฉลิมพระเกียรติ (แยกบ้านน้ำช้าง) มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ฐานปฏิบัติการบ้านปรางค์, อนุสรณ์สถานทหารทุ่งช้าง, พิพิธภัณฑสถานทหารทุ่งช้าง, สะพานบ้านปอนและอ่างเก็บน้ำบ้านปอน, ฐานปฏิบัติการบ้านห้วยโก๋น, บ้านน้ำช้าง และบ้านน้ำรีพัฒนา (สำนัก 708 ภูพยัคฆ์)

1. ฐานปฏิบัติการทางทหารบ้านปรางค์ อำเภอปัว

เดิมเป็นที่ตั้งของทหารรัฐบาล ที่สำคัญคือจัดตั้งเป็น “ศูนย์ปฏิบัติการพิเศษที่ 32” เมื่อปี พ.ศ. 2505 เพื่อหาข่าวการเคลื่อนไหวของ พคท. ในพื้นที่จังหวัดน่าน ปัจจุบันได้ให้ทหารพรานของกรมทหารพรานที่ 32 ไปประจำอยู่ในพื้นที่ฐานปฏิบัติการบ้านปรางค์ หลังจากถูกบุกรุกจากบุคคลที่มาสร้างบ้านในสนามบินประจำฐานฯ

2. อนุสาวรีย์ พลเรือน ตำรวจ ทหาร ทุ่งช้าง

ตั้งอยู่บนเส้นทางหลวงหมายเลข 1080 สายน่าน – ทุ่งช้าง ที่หลักกิโลเมตรที่ 84 ซึ่งเป็นสถานที่สร้างขึ้นเพื่อเชิดชูวีรกรรม ผู้พลีชีพเพื่อปกป้องแผ่นดินไทยของเจ้าหน้าที่ของไทยที่สละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อปกป้องประเทศไทยจากการรุกรานของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยสถานที่แห่งนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดและวางพวงมาลา เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2519 จึงถือเอาวันที่ 10 กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นวันวางพวงมาลา

3. พิพิธภัณฑสถานทหารทุ่งช้าง

ตั้งอยู่บนเส้นทางหลวงหมายเลข 1080 โดยอยู่ห่างจากอนุสาวรีย์ทุ่งช้างไปทางทิศเหนือเพียง 100 เมตร พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2532 โดยมีพระนามย่อของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ผนังด้านนอกซึ่งเป็นด้านทางเข้าภายในพิพิธภัณฑสถาน โดยจัดให้มีการแสดงอาวุธที่ฝ่าย ผกค. ใช้ มีภาพถ่ายของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดน่าน และที่ผนังทั้งด้านซ้าย ขวา จะมีภาพวาดเหตุการณ์การรบในอดีต

4. สะพานบ้านปอนและอ่างเก็บน้ำบ้านปอน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ได้เสด็จมาทอดพระเนตรสะพานข้ามแม่น้ำน่าน ที่บ้านปอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2513 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2513 ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2514 และมีพระราชดำรัสกับอธิบดีกรมทางหลวงว่า สะพานแห่งนี้เปรียบเสมือนพระสหายของพระองค์ เมื่อเสด็จฯ ไปที่จังหวัดน่านครั้งใด ก็ต้องแวะเยี่ยมชม

เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ได้มาเยี่ยมพสกนิกรพื้นที่ อำเภอทุ่งช้าง โดยได้ทรงปฏิสนัการกับเหล่ากำนันแต่ละตำบล ซึ่งนายสมควร สะสม กำนันตำบลปอน ซึ่งได้กราบทูลเรื่องปัญหาน้ำในการเกษตร ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงมอบหมายให้กรมชลประทานจัดสร้างอ่างเก็บน้ำ น้ำปอน อันเป็นโครงการตามพระราชดำริในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ซึ่งเริ่มสร้างเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2526 เสร็จเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2526

5. ฐานปฏิบัติการห้วยโก๋น (เก่า) ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

เป็นฐานปฏิบัติการที่อยู่เหนือสุดของอำเภอทุ่งช้าง และห่างจากชายแดนไทย – สปป.ลาว ประมาณ 3 กิโลเมตร ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2518 ที่มีเหตุการณ์สู้รบอย่างรุนแรงอันเป็นวีรกรรมครั้งใหญ่ และสำคัญที่สุดในการสู้รบ ช่วงนั้นกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ได้ส่งกำลังไปอยู่ที่ฐานฯ ห้วยโก๋น และเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2518 เวลาประมาณ 04.00 นาฬิกา ได้มี ผกค. จำนวน 200 นาย เข้าโจมตีฐานฯ ห้วยโก๋น ขณะที่ฝ่ายทหารมีกำลัง 69 นาย โดยมีร้อยตรี พงษ์ศักดิ์ ชันธวิธิ เป็นผู้บังคับหมวดปะทะกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่ระดมยิงอาวุธปืนเล็กยาว ปืนอาเก่า ปืนคอ 61 มิลลิเมตร จรวดอาพีจี เข้ามายังฐานอย่างหนาแน่นหวังผลขึ้นแตกหัก และนำกำลังเข้ารบปะชิดในทุกด้านโดยมีการต่อสู้ถึงขั้นตะลุมบอนในเขตฐานที่มั่น ร้อยตรี พงษ์ศักดิ์ ชันธวิธิ, ร้อยตรี อุดม วิทยะเมธาจันทร์ ได้บัญชาการรบ และถูกกระสุนปืนเล็กเสียชีวิตพร้อมนายสิบ 4 นาย และพลทหาร 11 นาย รวมทั้งสิ้น 17 นาย บาดเจ็บ 25 นาย ส่วนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เสียชีวิต 52 คน บาดเจ็บเป็นจำนวนมากและหนีไปได้ สถานการณ์เข้าขั้นวิกฤติ ผกค. ได้ยึดพื้นที่บางส่วนของฐานปฏิบัติการร้อยตรีกำพล แจ่มมิน ซึ่งเป็นนายทหารคนเดียวในขณะนั้นได้ตัดสินใจขอปืนใหญ่ฉนวนแตกอากาศทำการโจมตีลงกลางฐาน ทำให้ ผกค. สูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมากเนื่องจากไม่มีที่กำบังเหนือศีรษะ จึงได้ถอนกำลังนำตัวผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตกลับไปเมื่อท้องฟ้าเริ่มสว่าง ฝ่ายทหารกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ได้ขอกำลังเสริม และนำผู้บาดเจ็บส่งกลับส่วนหลัง จากนั้น ผกค. ได้ถอนตัวออกไปโดยไม่สามารถยึดฐานฯ ได้

จากวีรกรรมอันกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของทหารเสือราชินี จากกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ ได้แสดงความเป็นสุภาพบุรุษนักรบอย่างแท้จริง พร้อมพลีชีพเมื่อถูกรุกรานจากข้าศึกมีความรักชาติและผืนแผ่นดินไทยอยู่ในสายเลือดทุกหยาดหยด สมควรที่อนุชนรุ่นหลังได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการที่จะรักษาผืนแผ่นดินไทยไว้ให้ลูกหลาน สมกับวีรบุรุษแห่งฐานปฏิบัติการห้วยโก๋นได้หลังเลือดทาแผ่นดินนี้ไว้ เมื่อ 9 เมษายน พุทธศักราช 2518 ด้วยอุดมการณ์อันแน่วแน่ และปณิธานอันมั่นคง

ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงสถานที่ให้เป็นที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยยังคงเก็บแนวรบ และลานจอดเฮลิคอปเตอร์ไว้เช่นดังเดิม และมีที่พักเรือนรับรองสำหรับผู้ต้องการไปพักผ่อนดูประวัติศาสตร์ที่นั่นโดยมีทหารคอยบริการ

6. บ้านน้ำช้าง ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ดินแดนของชาวเขาเผ่าลัวะ เป็นดินแดนที่มีร่องรอยของสมรภูมิรบเก่าระหว่างทหารไทยกับกองกำลังคอมมิวนิสต์ ซึ่งพื้นที่บ้านน้ำช้างจะเป็นพื้นที่ป่าเขาที่มีความสวยงามร่มรื่น และสามารถเดินทางต่อไปอีก 17 กม. จึงจะถึงภูพยัคฆ์

ปัจจุบันบ้านน้ำช้าง มีการทำการเกษตรโดยมีสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามแนวพระราชดำริ ทำการศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อพัฒนาชาวเขาในพื้นที่ให้ได้มีอาชีพทางการเกษตรตามหลักวิชาการแผนใหม่ การเดินทางไปยังพื้นที่นี้ มี 2 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางจาก อำเภอเมืองน่าน ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1080 โดยผ่าน อำเภอท่าวังผา – อำเภอปัว – อำเภอเชียงกลาง – อำเภอทุ่งช้าง – อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

2. เส้นทางจาก อำเภอเมืองน่าน ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1169 ผ่านพื้นที่ อำเภอภูเพียง – อำเภอสันติสุข – เข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 1081 – อำเภอบ่อเกลือ – บ้านน้ำรี สู่พื้นที่น้ำช้าง

7. บ้านน้ำรีพัฒนา ตำบลขุนน่าน (สำนัก 708 ภูพยัคฆ์)

ดินแดนของชาวเขาเผ่าลัวะ เป็นดินแดนที่มีร่องรอยของสมรภูมิรบเก่าระหว่างทหารไทยกับกองกำลังคอมมิวนิสต์ ซึ่งพื้นที่ บ้านน้ำรี มีเขาสูงใหญ่อยู่ลูกหนึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,500 เมตร คือ “ภูผายักษ์” และเมื่อ พคท.ใช้ภูเขาลูกนี้เป็นที่ตั้งของศูนย์บัญชาการรบ จึงเรียกว่า “ภูพยัคฆ์”

ปัจจุบันบ้านน้ำรีมีสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ เพื่อพัฒนาชาวเขาในพื้นที่ได้มีอาชีพทางการเกษตรตามหลักวิชาการแผนใหม่

การเดินทางไปยังพื้นที่นี้ มี 2 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางจาก อำเภอเมืองน่าน ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1080 โดยผ่าน อำเภอท่าวังผา – อำเภอปัว – อำเภอเชียงกลาง – อำเภอทุ่งช้าง – อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ระยะทาง 180 กม.

2. เส้นทางจาก อำเภอเมืองน่าน ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1169 ผ่านพื้นที่ อำเภอภูเพียง – อำเภอสันติสุข – เข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 1081 – อำเภอบ่อเกลือ – บ้านน้ำรี สู่พื้นที่ภูพยัคฆ์ ระยะทาง 230 กม.

เส้นทางหมายเลข 1081 อำเภอปัว – น้ำยาว – อำเภอบ่อเกลือ – แยกบ้านน้ำช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ พื้นที่ศูนย์อพยพบ้านน้ำยาว, ฐานปฏิบัติการ กม.35, กม.41, บ้านหลักลาย, บ้านยอดดอยพัฒนา, ฐานปฏิบัติการ กม. 55, น้ำตกห้วยต้นตอง, ถ้ำผาแก้ว และบ้านน้ำหมาว กม.60

1. ศูนย์อพยพน้ำยาว ตำบลลวน อำเภอปัว

แต่เดิมเมื่อยังไม่มีศูนย์อพยพ ที่แห่งนี้ในการสร้างทางอันเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสร้างทางมุ่งเข้าสู่เขตอิทธิพลของ ผกค. เข้าสู่เขตงาน 3 ทำให้ ผกค. เริ่มมีการขัดขวางอย่างรุนแรงจากจุดนี้ จนกระทั่งการสร้างทางคืบหน้าไปยังเส้นทางที่ผ่านป่าเขา จากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2518 ประเทศลาว ก็ได้ถูกโจมตีและถูกคอมมิวนิสต์ยึดครอง ก็มีราษฎรลาวบางส่วนหลบหนีการสู้รบและการยึดครองจากคอมมิวนิสต์เข้ามาในประเทศไทย จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์อพยพขึ้นที่นี่

ปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้ได้ถูกปล่อยให้รกร้าง โดยบางส่วนจะมีการปลูกป่าจนมีต้นขึ้นหนาทึบ ซึ่งน่าจะมีการปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพราะเป็นจุดพื้นที่ราบก่อนเริ่มขึ้นเขาสู่อำเภอบ่อเกลือ

2. ฐานปฏิบัติการทหารกิโละเมตรที่ 35

อยู่บนเส้นทางหลวงหมายเลข 1081 สาย อำเภอปัว – บ้านน้ำยาว – บ้านฝัก
เหือก ประวัติความเป็นมา ซึ่งจากการที่รัฐบาลได้ให้ดำเนินการสร้างทางจาก บ้านน้ำยาว ซึ่งอยู่
กิโละเมตรที่ 25 ตำบลวอน อำเภอปัว (เป็นเส้นทางที่ต่อมาจากอำเภอปัว) เข้าสู่พื้นที่ห้วยหลักลาย ซึ่งมี
ผลที่เส้นทางเส้นนี้จะมีเข้าสู่พื้นที่เขตงาน 3 ของ ผกค. ที่ครอบคลุมและมีอิทธิพลในตอนกลางของ
อำเภอปัว จนถึงตอนเหนือของอำเภอแม่จริม พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีแนวเขาที่ขวางกั้น
การสร้างเส้นทางเข้าสู่พื้นที่เขตงานของ พคท. มีสำนักที่ตั้งของอยู่ทั้งสองข้างของจุดแห่งนี้ ซึ่ง ผกค.
ใช้เป็นแนวสกัดกั้นเจ้าหน้าที่ ตลอดเวลาจนกระทั่งถึง กม.ที่ 35 ก็ต้องสะดุดลงเพราะ ผกค. ได้มีการ
วางกับระเบิด ถูกโจมตีแคมป์คนงานและทหารคุ้มกัน จนทำให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และพิการเป็น
จำนวนมาก รวมทั้งพื้นที่ด้านหน้ายิ่งดูน่ากลัวด้วยความหนาที่บของป่าเขาจนทำให้ทางบริษัท
ผู้รับเหมาสร้างทางสายนี้ขอบอกเลิกสัญญา

เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเข้าโจมตีพื้นที่จนทำให้ ผกค. จำต้องถอยร่น ทางทหารจึงทำ
การสร้างฐานฯ ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นที่วางกำลังจนกระทั่งการปราบปราม ผกค. เสร็จสิ้นลงจึงปล่อยให้
ร้างแต่ยังคงมีร่องรอยของหลุมบังเกอร์ เบอร์มที่พัก และในปัจจุบันฐานฯ ทางได้มีการปลูกป่าในพื้นที่
จนได้รับความร่มรื่น แต่ก็ยังคงมีร่องรอยใหม่ ๆ ของการลักลอบซุกซ่อนอยู่ เนื่องจากไม่ห่างไกลนัก
ยังคงมีต้นไม้มีค่าขนาดใหญ่หลงเหลืออยู่ ซึ่งน่าจะมีการปรับปรุงให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหรือจุดแหล่งชม
พื้นที่ประวัติศาสตร์อันจะทำให้พวกตัดไม้ทำลายป่าไม่กล้าที่จะเข้าไปตัดไม้ในพื้นที่นั้น

3. ฐานปฏิบัติการทหารกิโละเมตรที่ 41

เป็นอดีตที่สกัดกั้นการสร้างทางของรัฐบาลโดย ผกค. และกลายมาเป็นฐานฯ
หลัก กม. 41 ของทหาร โดยเริ่มที่การสร้างทางหลังจากที่ชะงักอยู่ที่ กม. 35 กรมทางหลวงก็ได้มีการ
ประมูลใหม่เพื่อต่อไปถึงที่ กม. 50 ซึ่งบริษัทเชียงใหม่คอนสตรัคชั่น จำกัด ประมูลได้ และสร้าง
เส้นทางต่อไป ผ่านพื้นที่อิทธิพลของ ผกค. โดยมีการขัดขวางจาก ผกค. ตลอดเวลา ซึ่งการสร้างทาง
ดำเนินการไปอย่างช้า ๆ จนกระทั่งมาถึงพื้นที่ กม.41 ในปัจจุบัน เนื่องจากพื้นที่จุดนี้มีเส้นทางที่กำลัง
ของ ผกค. ใช้ในการส่งกำลังจากพื้นที่ต่าง ๆ ได้หลายทาง ทำให้การก่อสร้างต้องหยุดชะงักลงอีกครั้ง
พื้นที่นี้เพราะถูก ผกค. ขัดขวางอย่างหนักเนื่องจากถ้าผ่านพื้นที่จุดนี้ได้ ฝ่าย ผกค. คิดว่า จะต้องถูกทาง
เจ้าหน้าที่ขยายการกวาดล้างไปอีกหลายทางเนื่องจากเป็นจุดแยกเชื่อมต่อระหว่างสำนักต่าง ๆ ทาง
ผกค. จึงยังมีการวางกับระเบิด เข้าโจมตีทั้งฐานฯ ทหารและแคมป์คนงาน รวมทั้งการเผา
เครื่องจักรกล

ปัจจุบันฐานฯ ทหารที่ กม. 41 เป็นที่ตั้งสำนักงานย่อยของกรมป่าไม้ โดยมีที่พัก
สำหรับผู้ที่ต้องการสัมผัสกับธรรมชาติ

4. บ้านหลักลาย (กม.45)

เป็นหมู่บ้านจัดตั้งในขณะที่มีการจัดตั้งขึ้นมาในระหว่างที่กำลังสืบคลานการสร้างถนน
ขึ้นมาเนื่องจากเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำจากลำห้วยไหลหลากตลอดปี โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ก็คือ
คนงานที่ทำการก่อสร้างถนนสายนี้ บางส่วนก็มาสร้างบ้านด้วยการขายอาหารให้กับคนงาน คนที่มา
อยู่ ส่วนใหญ่จะเป็นคนพื้นที่ราบ หรือคนเมือง แต่เนื่องจากเป็นพื้นที่เรียกว่าเป็นจุดผ่านของ ผกค. ใน

พื้นที่ ซึ่งในเวลากลางคืน ผกก. มักจะแอบเข้ามาพูดคุยกับชาวบ้าน จนทำให้คนในหมู่บ้านต้องมีการ
ขายเสบียงอาหารให้ ผกก. เพื่อการมีชีวิตรอด

ใกล้เคียงกัน ทางไป อำเภอบ่อเกลือ มีที่สูงก่อนถึง บ้านหลักลาย ซึ่งเป็นจุดตรวจ
การณ์เหนือที่หมาย เป็นจุดที่มีการปะทะสู้รบกันอย่างหนักหน่วง ซึ่งเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.
2515 ฝ่าย ผกก. ต่อด้านอย่างหนักเพื่อไม่ให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้ายึดได้ จึงได้วางกับระเบิดไว้
จนทำให้ฝ่ายทหารรัฐบาลเหยียบเข้าจนมีผู้เสียชีวิต 14 นาย บาดเจ็บ 30 นาย ปัจจุบันจุดนี้เป็นทางที่
แยกไป บ้านห้วยลอยซึ่งสามารถต่อไป บ้านสบมาง และอำเภอบ่อเกลือ, บ้านแม่สะน่าน, บ้านดอน
ไพรวัลย์ ซึ่งสามารถต่อไปยังอำเภอสันติสุข

ปัจจุบันหมู่บ้านหลักลาย มีความเจริญเป็นอันมากและก็มีความสะดวกสบายในตัวเช่น
ชนบท ผู้คนจะอยู่กันเหมือนพี่น้องเนื่องจากเคยทุกข์ยากลำบากและเสี่ยงอันตรายมาด้วยกัน ผู้ไป
เที่ยวพักผ่อนทางหมู่บ้านมีพื้นที่ทางเดิน มีร้านอาหารซึ่งอาหารใช้อาหารที่หาในพื้นที่ใกล้เคียงเนื้อสัตว์
ป่า

5. บ้านยอดดอยพัฒนา

เดิมที่ยังไม่มีหมู่บ้าน จุดนี้จะเป็นจุดสกัดกันขัดขวางการสร้างทางและการ
เคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ที่แข็งแรง เนื่องจากจุดนี้มีแนวสันเขาที่มาจากดอยผาแง่ม และดอยภูคา ซึ่ง
เส้นแนวเขาเป็นแนวทำมูกับการเคลื่อนที่เข้ามาของเจ้าหน้าที่และการสร้างเส้นทางของรัฐบาล

6. ฐานปฏิบัติการทหารกิโลเมตรที่ 55

เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่สูงชัน เป็นเทือกเขาเป็นแนวยาวจากแนวจากทิศเหนือไป
ทางทิศใต้ สามารถตรวจการและใช้อาวุธได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฝ่าย ผกก. จึงได้ตั้งฐานฯ เพื่อสกัดกั้น
การสร้างทางของฝ่ายรัฐบาลจากบ้านน้ำยาว ที่มุ่งหน้าไปทาง บ้านผักเือก อำเภอบัว ซึ่งสามารถสกัด
กั้นฝ่ายรัฐบาลได้อย่างได้ผล จนกระทั่งทางฝ่ายทหารเข้ายึดพื้นที่นี้ได้ รวมทั้งที่ตั้งของ ผกก. บริเวณ
ใกล้เคียง จากนั้นทางทหารก็นำปืนใหญ่ขนาด 155 มม. ขึ้นไปตั้งเพื่อสามารถที่จะยิงทำลาย ผกก.
บริเวณโดยรอบ หรือช่วยเหลือฝ่ายเราที่ตั้งฐานฯ ในพื้นที่อิทธิพลของ ผกก. ในรัศมีของการยิง

หลังจากที่เขตงานพื้นที่นี้ของ ผกก. สลาย ทำให้ทางทหารทิ้งร้างฐานฯ นี้ไปนาน
จนปัจจุบันได้เป็นพื้นที่ป่าชุมชนที่ร่มเย็นของ บ้านยอดดอยสามัคคี แต่ยังคงมีรูปร่างของหลุมบุคคล
และหลุมบังเกอร์ที่น่าจะไปเที่ยวชมพื้นที่ประวัติศาสตร์แห่งนี้

7. น้ำตกห้วยต้นตอง

เป็นน้ำตกขนาดเล็กไม่ใหญ่มากนัก แต่ประวัติเคยเป็นเส้นทางที่เจ้าหน้าที่ทหารฐานฯ
กม.55 ใช้เป็นเส้นทางเดินลัดไปคุ้มกันการสร้างเส้นทางตรงจุดลำน้ำหมาว ซึ่งปัจจุบันเป็นหมู่บ้าน
บ้านน้ำหมาว

การเดินทางเข้าไปเที่ยวชมความงามตามธรรมชาติ โดยเดินทางด้วยการเดินเท้า
จากจุดปลูกป่าต้นน้ำจุด กม. 55 ไปตามลำน้ำห้วยต้นตองประมาณ 500 เมตร ซึ่งเป็นลำห้วยที่มีน้ำ
ไหลไปทางทิศตะวันออกก็จะถึงตอนบนของน้ำตกแห่งนี้

8. ถ้ำผาเก้ง

อยู่ด้านทิศเหนือของเส้นทางหลวงที่ 1081 บ้านน้ำยาว – อำเภอป่อเกลือ อยู่หลัก
กิโลเมตรที่ 56 มีทางเดินเท้าเข้าไปตามไหล่เขาระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าตาม
ธรรมชาติที่สมบูรณ์ด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่

ในอดีตเป็นที่พักของ ผกค. และจัดเป็นพื้นที่ของโรงพยาบาลที่รักษาผู้บาดเจ็บจาก
การสู้รบระหว่างการขัดขวางการสร้างทางของเจ้าหน้าที่

9. บ้านน้ำหมากม. 60

ปัจจุบันอยู่ กม.60 ซึ่งแต่เดิมในช่วงที่มีพื้นที่นี้อยู่ในพื้นที่อิทธิพลของ ผกค. และ
ยังไม่มีหมู่บ้านอยู่ ทาง ผกค. จะให้ความสำคัญกับพื้นที่นี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากภูมิประเทศมีการ
เชื่อมต่อมาจากสำนักต่าง ๆ ในพื้นที่ซึ่งฝ่าย ผกค. ทำเส้นทางเดินเชื่อมโยงต่อกัน บางช่วงจะมีการชุด
อุโมงค์ที่ขุดไว้ได้จุดที่ทำเส้นทางเดินแบบปกปิดยากลำบาก และเนื่องจากมีลำห้วยหมากหมอกไหลผ่าน
ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ที่บริเวณถ้ำผาเก้ง และลำห้วยน้ำก็ทอดยาวไปตามร่องเขาสู่พื้นที่ บ้านจุ 3, บ้านแม่
สะน่าน ฯลฯ ต่อมาเมื่อทำเส้นทางถนนมาถึงบริเวณนี้ ก็มีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นเพื่อเป็นกันชนและการ
จัดตั้งก็มีลักษณะเดียวกันกับหมู่บ้านหลักลายและหมู่บ้านยอดดอยวัฒนา

เส้นทางหมายเลข 1256 อำเภอปัว - อำเภอป่อเกลือ มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน
2 แห่ง ได้แก่ บ้านเตย และจุดชมวิว

1. บ้านเตย

เป็นกลุ่มหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลัวะ ที่เนื่องจากการเข้าไปตั้งฐานฯ ของทหารที่นั่น
เพราะเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์อันจะเป็นการสกัดกั้นการเดินทางของ ผกค. ที่เดินติดต่อกันระหว่างเขต
งานขุนน้ำปัว กับเขตงานน่านใต้ เพื่อไม่ให้ฝ่าย ผกค. เดินทางได้สะดวก จึงทำให้ทางฝ่าย ผกค. ไม่เข้า
มาเคลื่อนไหวในหมู่บ้าน ซึ่งก็ทำให้คนในหมู่บ้านไม่ได้อยู่ในอิทธิพลของ ผกค. ทั้งหมด

2. จุดชมวิวดอยดงหญ้าห้วย

เดิมเป็นเส้นทางเดินของ ผกค. ซึ่งใช้เดินไปมาประสานงานกันระหว่างเขตงาน
น่านเหนือทั้งจากพื้นที่เขตผาแดง โดยเดินตามเส้นทางผ่านดอยภูแว – ดอยดงหญ้าห้วย – ผ่านจุด
ชมวิวในปัจจุบัน – ดอยยะห้วย – ถ้ำผาเก้ง เข้าสู่เขตงานน่านใต้

ปัจจุบันเป็นจุดชมวิวที่บนดอยสูงสามารถมองเห็นตัวอำเภอป่อเกลือได้ชัดเจน
สามารถมองเห็นสันเขาปันน้ำซึ่งเป็นสันเขาแบ่งเส้นเขตแดน ไทย – สปป.ลาว และสวยงามกับทะเล
หมอกในฤดูหนาว

เส้นทางหมายเลข 1257 อำเภอสันติสุข - อำเภอป่อเกลือ มีแหล่งประวัติศาสตร์
จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ บ้านดอนไพรวัลย์, บ้านแม่สะน่าน, สำนักสหทัยย์, บ้านห้วยลอย, บ้านสบมาง
ห้วยล้อม, พระตำหนักภูฟ้า และบ้านท่าทางหลวง

1. บ้านดอนไพรวัลย์

เป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งแต่ก่อนเป็นกลุ่มนักรบของฝ่าย ผกค. ซึ่งจะเป็น
กลุ่มที่เคลื่อนไหวระหว่างชนเผ่าม้งด้วยกันในระหว่างเขตงาน เช่นการไปติดต่อกับเขตงาน 7 (ผาจี)
ด้วยการเดินเท้าผ่านพื้นที่ อำเภอท่าวังผา ในพื้นที่บ้านตาลชุม - ดอยตัว – บ้านสบขุน – ดอยวัว –
ผาจี

ปัจจุบันหมู่บ้านนี้เป็นที่ท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวบ้าน และโดยเฉพาะในช่วงปีใหม่มักจะมีการจัดงานประเพณีเล็ก ๆ แบบชาวบ้าน

2. หมู่บ้านแม่สะน่าน

เป็นหมู่บ้านของชนเขาเผ่าลัวะ ซึ่งแต่ก่อนเป็นบ้านจัดตั้งของ ผกค. ในเขตงานน่านใต้ เรียกว่า บ้านจ 1

แต่เดิมในพื้นที่นี้น่าจะเป็นที่ตั้งที่ทำกินของคนในยุคโบราณ ซึ่งในช่วงที่มีการจัดพื้นที่เพื่อตั้งหมู่บ้าน เคยมีการขุดพบพระพุทธรูปที่แกะด้วยศิลาแลงจำนวนมาก รวมทั้งเครื่องใช้ประเภทถ้วยชาม แต่ยังขาดการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. สำนักสหทัยงค์

ในอดีตเคยเป็นสำนักที่พักของ ผกค. และเป็นโรงพยาบาลลับ 9 ของเขตงาน 3 โดยผู้เป็นหมอส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านของ บ้านแม่สะน่าน และบ้านห้วยลอย ที่ได้รับการศึกษาที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน ซึ่งการแพทย์จะเรียนการฝังเข็มเป็นหลัก โดยมี ส.ยงค์ เป็นผู้ดูแลควบคุม

4. บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ

เป็นชุมชนชาวเขาเผ่าลัวะ ซึ่งในอดีตในช่วงที่ ผกค. มีอิทธิพลในพื้นที่ บ้านห้วยลอย ได้ถูกจัดตั้งโดยตั้งชื่อว่า “บ้าน.จ 3”

หมู่บ้านนี้ได้รับให้เป็นหมู่บ้านนักรบ และมีโรงเรียนฝึกการทหาร เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่กึ่งกลางรอยต่อระหว่างพื้นที่ อำเภอปัว และ อำเภอแม่จริม โดยมีลำน้ำว่าววกันซึ่งทาง ผกค. ได้สร้างสะพานหวายข้ามลำน้ำ จากนั้นก็เดินไปตามเทือกเขาภูฟ้าลงไปยัง อำเภอแม่จริม และบ้านจ 3

หลังจากปี พ.ศ. 2526 ซึ่งทหารรัฐบาลเข้าไปยึดพื้นที่แล้ว ก็มีการตั้งฐานฯ โดยเริ่มด้วยกำลังทหารพรานเป็นอันดับแรก ซึ่งบ้านจ 3 ก็เปลี่ยนชื่อเป็น บ้านห้วยลอย จากนั้นก็มีการพัฒนาจนปัจจุบันเป็นหมู่บ้านที่ค่อย ๆ เจริญ แต่ยังคงมีความเงียบสงบท่ามกลางป่าเขา ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นกันเอง

5. บ้านสบมาง ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ

บ้านสบมาง เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลัวะ ซึ่งอดีตในช่วงที่ ผกค. มีอิทธิพลในพื้นที่ บ้านสบมาง ได้รับการจัดตั้งให้เป็นศูนย์กลางเขตงาน 5 และหมู่บ้านแห่งนี้ไม่ได้รับการจัดให้เป็นหมู่บ้านจัดตั้ง แต่จะเป็นทหารหลักซึ่งมีหน้าที่สู้รบ หน่วยมวลชน และผลิต โดยจะมีแนวร่วมทั้งนักศึกษา กรรมกร และปัญญาชน ร่วมอยู่ด้วย ซึ่งพื้นที่นี้มีการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลที่ตั้งฐานฯ ในพื้นที่ใกล้เคียงกับด้าน ผกค.

ปัจจุบันบ้านสบมาง เป็นที่ท่องเที่ยวที่ยังคงมีบรรยากาศธรรมชาติ มีการท่องเที่ยวตามลำน้ำว่า สู่ อำเภอแม่จริม

6. พระตำหนักภูฟ้า

เดิมพื้นที่นี้เป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของ ผกค. เป็นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยสายน้ำลำห้วยเล็ก ๆ ที่ไหลมาจากป่าเขาที่ต่าง ๆ

พื้นที่นี้เคยเป็นที่อยู่ของชุมชนแต่โบราณ เนื่องจากได้มีการพบเศษถ้วยชามและของใช้ต่างๆ ซึ่งเป็นของเก่าโบราณมากมาย

7. บ้านห่างทางหลวง

เป็นหมู่บ้านที่เป็นชาวเขาเผ่าลัวะ เดิมจะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล แต่เมื่อเริ่มมี ผกค. เข้ามาสร้างอิทธิพลในพื้นที่เพื่อหาแหล่งเสบียง คนในหมู่บ้านก็อพยพออกมาทางด้านนอกที่ ได้รับการคุ้มกันจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนกระทั่ง ผคท. เสื่อมสลาย ก็อพยพเข้ามาอยู่เช่นเดิม เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ของป่า จึงหากินด้วยการหาของป่าได้ง่าย

ปัจจุบัน หมู่บ้านนี้จะมีฝีมือในการจักสานหล้าสามเหลี่ยมโดยทำเป็นเครื่องประดับ ของที่ระลึก ยิ่งสมัยที่หาหาได้ง่ายก็จะมีການສາມເສື້ອຫາຍຮວມທັງຕະກຳຫາຍ

เส้นทางหมายเลข 1291 บ้านนาหนุน (เชียงกลาง) - บ้านกอก มีแหล่ง ประวัติศาสตร์จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ บ้านมณีพฤกษ์, ดอยผาผึ้ง และถ้ำผาผึ้ง

1. บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง

จากทางหลวงหมายเลข1080 ที่ประมาณหลักกิโลเมตรระหว่าง 77 – 78 เขต อำเภอเชียงกลาง เลี้ยวไปทางทิศเหนือประมาณ 3 กม. จะถึงบ้านนาหนุน มีทางแยกขวาเข้าเส้นทาง หลวงหมายเลข 1291 (บ้านนาหนุน – บ้านกอก) เป็นเส้นทางลาดยางไประยะทาง 16 กม.จะถึงพื้นที่ บ้านกอก ซึ่งมีเส้นทางสามแยกโดยเลี้ยวไปทางซ้ายมือไป บ้านปางแก เป็นทางลาดชัน คดเคี้ยวไปตาม ไหล่เขา เส้นทางลาดยางสลับดินลูกรัง (ควรใช้รถขับเคลื่อน 4 ล้อ) และเดินทางต่อไปอีก 22 กม.จะถึง บ้านมณีพฤกษ์ และเป็นที่ตั้งของสำนักงานโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำน่าน (พมพ.)

ในอดีตเคยเป็นพื้นที่สมรภูมิรบ โดยในพื้นที่จะมีชาวเขาเผ่าม้งซึ่งเป็นกำลังรบหลัก แต่หลังจากการที่ ผคท.ล่มสลายไป ในพื้นที่ก็ยังคงมีต้นไม้พื้นที่เมืองหนาว เช่น ต้นดอกเสี้ยวขาว ต้น พญาเสือโคร่ง และต้นชมพูภูคา โดยจะออกดอกสวยงามในฤดูหนาวและปลายหนาว ปัจจุบันโครงการ พัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำน่าน (พมพ.) เข้าไปพัฒนาและทดลองปลูกพืชผักและดอกไม้ เมืองหนาว เช่น สวนต้นท้อ และดอกทิวลิป

2. ดอยผาผึ้ง

จากทางหลวงหมายเลข1080 ที่ประมาณหลักกิโลเมตรระหว่าง 77 – 78 เขต อำเภอเชียงกลาง เลี้ยวไปทางทิศเหนือประมาณ 3 กม.จะถึง บ้านนาหนุน มีทางแยกขวาเข้าเส้นทาง หลวงหมายเลข 1291 (บ้านนาหนุน – บ้านกอก) เป็นเส้นทางลาดยางไประยะทาง 16 กม.จะถึงพื้นที่ บ้านกอก ซึ่งมีเส้นทางสามแยกโดยเลี้ยวไปทางซ้ายมือไป บ้านปางแก เป็นทางลาดชัน คดเคี้ยวไปตาม ไหล่เขา เส้นทางลาดยางสลับดินลูกรัง (ควรใช้รถขับเคลื่อน 4 ล้อ) และเดินทางต่อไปอีก 22 กม.จะถึง บ้านมณีพฤกษ์ และเป็นที่ตั้งของสำนักงานโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำน่าน (พมพ.)

จากสำนักงาน พมพ. ไปดอยผาผึ้ง ซึ่งจะต้องเดินทางไปยัง บ้านมณีพฤกษ์ อยู่ บริเวณดอยผาผึ้ง โดยดอยผาผึ้งเป็นภูเขาหินปูนสูงจากระดับน้ำทะเล 1,600 เมตร ลักษณะเป็นสันเขา ยาวจากแนวทิศเหนือไปยังทิศใต้ และเป็นเขาที่ไม่มีต้นไม้ใหญ่มากนัก แต่เป็นหล้าคาปกคลุมจนทั่ว ในอดีต ใช้เป็นที่ส่งลงของทหารโดยโดดลงจากเฮลิคอปเตอร์ลงบนสันเขา เพื่อเข้าตียังพื้นที่ และ บริเวณใกล้เคียงบนสันเดียวกัน จะมีจุดชมวิวดอยหัวล้านซึ่งบนนั้นสามารถมองเห็นพื้นที่ไกล ๆ ได้ เช่น พื้นที่อำเภอเชียงกลาง, พื้นที่อำเภอทุ่งช้าง และพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งที่นี่ยังเคยเป็น

ฐานฯ ของทหารรัฐบาลอันเป็นฐานฯ ที่อยู่โดดเดี่ยวและห่างไกลที่ต้องใช้การเดินทางด้วย
เฮลิคอปเตอร์

3. ถ้ำผาผึ้ง

จาก พมพ.ไปทางบ้านมณีพฤกษ์ 1 ประมาณ 1 กม. จะมีเส้นทางเดินเท้า
ประมาณ 100 เมตร ท่ามกลางป่าดิบที่สมบูรณ์ อุดมด้วยต้นเต่าร้างตลอดทาง จะถึงถ้ำผาผึ้งซึ่งปากถ้ำ
กว้างประมาณ 40 เมตร สูงประมาณ 20 เมตร เมื่อเข้าไปแล้วจะต้องเดินลงต่ำประมาณ 25 เมตร จะ
ถึงพื้นถ้ำซึ่งเป็นเหมือนห้องโถงขนาดใหญ่ จะพบกับหินย้อย ซึ่งมีน้ำย้อยตลอดเวลาจนเกิดหินปูนที่
หนูนสะสมให้ดูรูปร่างเหมือนกับน้ำตก ซึ่งภายในจะมีทางที่สามารถเดินได้ถึงประมาณ 400 เมตร แต่
ยังคงมีอากาศไหลเวียนหายใจได้สะดวกเนื่องจากลักษณะของถ้ำจะเป็นลักษณะของอุโมงค์ ระหว่าง
ทางเดินจะเห็นรูเล็กที่มองลงไปจะเห็นน้ำไหลจากกันถ้ำไปทางปากถ้ำตลอดเวลาเหมือนขุนน้ำ ซึ่งถ้ำนี้
เคยใช้เป็นที่หลบภัยของคนในพื้นที่ในช่วงระหว่างที่มีการปราบปรามผกค. ของเจ้าหน้าที่

4.2.5 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความขัดแย้งทาง แนวความคิดของลัทธิการเมือง จังหวัดน่าน

1. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราช
ดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2512

ภาพที่ 4.16 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จทรงเยี่ยมข้าราชการทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครที่ได้รับ
บาดเจ็บ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามผู้ก่อการร้าย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยเครื่องบินพระที่นั่งไปยังจังหวัดน่าน พระราชทาน
พระพุทธรูปบูชาพิตร แล้วเสด็จลงทรงเยี่ยมพสกนิกรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จอยู่เนืองแน่น ณ บริเวณ
ศาลากลางจังหวัดน่าน หลังจากนั้นเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมโรงพยาบาลจังหวัดน่าน พระราชทานเงินค่า
ก่อสร้างตึกพิทักษ์ไทย แล้วทรงมีพระราชปฏิสันถารกับบรรดาข้าราชการทหาร ตำรวจ และ
อาสาสมัครที่ได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามผู้ก่อการร้ายทั่วทุกคนด้วยความที่
ห่วงใย ยิ่งความปลาบปลื้ม เป็นล้นพ้นแก่เจ้าหน้าที่เหล่านั้น

ตอนบ่ายเสด็จโดยเครื่องบินพระที่นั่งไปทรงตรวจยุทธภูมิบริเวณที่เกิดการปะทะระหว่าง
เจ้าหน้าที่กับผู้ก่อการร้าย ณ เขตบ้านด่าน อำเภอปัว จังหวัดน่าน

2. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราช
ดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2513

ภาพที่ 4.17 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงพยาบาลน่านเพื่อทรงเยี่ยมทหาร
และอาสาสมัครที่ได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามผู้ก่อการร้าย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงพยาบาลน่านเพื่อทรงเยี่ยมทหาร ตำรวจ และ
อาสาสมัครที่ได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายในจังหวัดน่าน ต่อจากนั้นเสด็จฯ ไปยังห้อง
ยุทธการที่ 10 กรมทหารม้าที่ 2 เพื่อทรงฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับการปราบปรามผู้ก่อการร้ายในจังหวัด
น่านรวมทั้งวิธีการต่างๆ ที่จะปฏิบัติต่อชาวบ้านในเขตที่ถูกคุกคาม

เวลา 13.40 น. เสด็จฯ ไปยังค่ายกองพันทหารม้าที่ 7 กรมทหารม้าที่ 2 ทรงเยี่ยมค่ายทหาร
แล้วเสวยพระกระยาหารกลางวันที่ย่านนั้น จากนั้นเสด็จไปยังศูนย์อพยพของชาวเขาที่บ้านป่ากลาง
ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว เพื่อทรงงานเยี่ยมราษฎรในบริเวณนั้นจนถึงเวลาอันสมควรจึงเสด็จกลับ

3. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราช
ดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2513

ภาพที่ 4.18 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จทรงเยี่ยมทหาร ตำรวจ และราษฎรที่บ้านปอน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมทหาร ตำรวจในเขตปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้ายและราษฎรที่บ้านปอน อำเภอทุ่งช้าง และบ้านน้ำยาว อำเภอบัว จังหวัดน่าน โดยตรวจเยี่ยมบริเวณฐานปฏิบัติการ มีพระราชปฏิสันถารกับทหารและเจ้าหน้าที่กรมทางหลวงทุกคน

เวลา 14.40 น. เสด็จ ฯ โดยเฮลิคอปเตอร์ พระที่นั่งจากอำเภอเชียงคำ ไปยังบ้านปอนอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เสด็จ ฯ ถึงเมื่อเวลา 15.10 น. พลตำรวจตรี ศรีสักดิ์ ธรรมรักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน นายเฉลียว วัชรคุปต์ อธิบดีกรมทางหลวง พล ตรี สุพงษ์ เตชะติวงศ์ ณ อยู่ธยา รองแม่ทัพกองทัพ ภาคที่ 3 พันเอก สมาน รณฤทธิ์วิชัย ผู้บังคับการ กรมทหารม้าที่ 2 พันตรี ประกิจ วีระศิลป์ นายอำเภอ ทุ่งช้าง เฝ้า ฯ รับเสด็จ ฯ นางสมนึก วีระศิลป์ ภริยา นายอำเภอทุ่งช้าง และ นางจรรยา วิเศษพานิช ภริยา พัฒนาการ อำเภอทุ่งช้าง เฝ้า ฯ ถวายช่อดอกไม้แด่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

4. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร เมื่อ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2513

ภาพที่ 4.19 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมทหารและราษฎร ณ กิ่งอำเภอเชียงกลางและบ้านปอน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าชาลภกรณไปทรงเยี่ยมทหารและราษฎร ณ กิ่งอำเภอเชียงกลางและบ้านปอน อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

5. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2514

ภาพที่ 4.20 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จทรงเยี่ยมชาวเขาที่บ้านถ้ำเวียงแกและบ้านปอน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าชาลภกรณ ไปทรงเยี่ยมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ที่ปฏิบัติราชการปราบปรามผู้ก่อการร้ายและเจ้าหน้าที่กรมทางหลวง ทรงเยี่ยมชาวเขาที่บ้านถ้ำเวียงแกและที่บ้านปอน อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

6. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519

ภาพที่ 4.21 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน พระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2519 ทรงพระราชปฏิสันถารกับ เจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการบ้านปิ่น ตำบลปอน อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน พระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แก่แม่ทัพกองทัพนาคที่ 3 เพื่อเชิญไปประดิษฐานที่อำเภอทุ่งช้าง

7. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราช
ดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519

ภาพที่ 4.22 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางพวงมาลา ณ อนุสาวรีย์
วีรกรรม พลเรือน ตำรวจ ทหาร อำเภอกู่ช้าง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินไปทรง
ประกอบพิธีเปิด อนุสาวรีย์วีรกรรมพลเรือน ตำรวจ ทหารและทรงเยี่ยมราษฎรและฐานปฏิบัติการ
บ้านปิ่น อำเภอกู่ช้าง จังหวัดน่าน

8. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราช
ดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2520

ภาพที่ 4.23 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) สมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถและสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จ
ทรงเยี่ยมราษฎร ทหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนต่างๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ ฐาน
ปฏิบัติการบ้านผึ่ง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถและสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรชายา ทรงเยี่ยมราษฎร ทหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนต่างๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ ฐานปฏิบัติการบ้านผึ่ง กองพันทหารม้าที่ 111 กองพลทหารม้าส่วนหน้า ตำบลดู่พงษ์ อำเภอเมืองน่าน ฐานปฏิบัติการบ้านแพะ กองพันทหารม้าที่ 111 กองพลทหารม้าส่วนหน้า ตำบลหนองแดง และโครงการชลประทานขนาดเล็กบ้านแคว้ง ตำบลหนองแดง กิ่งอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

9. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520

ภาพที่ 4.24 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎร ศูนย์อพยพและสงเคราะห์ชาวเขาบ้านป่ากลาง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎร ทรงพระราชทานสิ่งของแก่ราษฎรที่เฝ้ารับเสด็จ ณ บ้านถ้ำเวียงแก อำเภอเชียงกลาง ศูนย์อพยพและสงเคราะห์ชาวเขาบ้านป่ากลาง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยมีพระราชปฏิสันถารแก่ราษฎรที่มาเฝ้าอย่างใกล้ชิดและเสด็จฯ ทอดพระเนตรพื้นที่เกษตรกรรม ณ บริเวณนั้นด้วย

4.3 การจัดทำแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

เป็นกระบวนการจัดทำแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอยางตลาด จากแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งในการออกแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ได้นำแนวความคิดจากข้อมูลด้านปฐภูมิและด้านทฤษฎีภูมิมาออกแบบเพื่อให้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนที่น่าสนใจและมีคุณค่าในการเรียนรู้ และได้มีการจัดทำการประชุมแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอยางตลาด โดยมีตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและตัวแทนผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร

หลักการและความคิดพื้นฐานในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์(การฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอยางตลาด)

หลักการในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์นั้นมียุทธศาสตร์จากกรมศิลปากรที่กรมศิลปากรได้รับมอบหมายในการจัดการโบราณวัตถุและศิลปกรรมในสงครามการเมืองระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในเขตจังหวัดน่าน โดยสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์และได้เปิดให้สาธารณชนได้ชมและเพื่อให้บริการทางการศึกษาและให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทั่วไปซึ่งปัจจุบันสร้างในพื้นที่เอกชน ประกอบด้วยอาคาร 1 หลังขนาด 8x12 เมตร 1 ชั้น รูปแบบก่ออิฐถือปูนหลังคากระเบื้องลอนคู่

แนวความคิดในการออกแบบพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟูพิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอยางตลาด) ในปัจจุบันปรากฏมีแนวความคิดหลักเพียง 2 แนวคิด ซึ่งสอดคล้องกับเพ็ญพรรณ. 2540

1. การอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เกิดจากการเห็นคุณค่าของวัตถุที่สำคัญทางการทหารและฝ่ายคอมมิวนิสต์หรือสิ่งของและต้องการจะรักษาไว้ให้คงอยู่ จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์และอาคารที่มั่นคงแข็งแรงป้องกันการชำรุดจากมนุษย์และภัยธรรมชาติเช่นฝนแดดความชื้น
2. การให้การศึกษาคือเป็นแนวความคิดที่เกิดหลังแนวความคิดอนุรักษ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชมดังนั้นสิ่งของต่างๆที่เอามาจัดแสดงก็จะเน้นให้ผู้ชมได้รับความรู้ได้รับการศึกษามากกว่าที่จะอนุรักษ์เมื่อเข้าไปในพิพิธภัณฑ์ แนวความคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทั้ง 2 แนวความคิดเป็นเสมือนแนวทาง (Guideline) เริ่มต้นที่จะนำไปสู่ขั้นตอนในการทำงานและยังบ่งบอกทิศทางของพิพิธภัณฑ์ที่จะดำเนินต่อไป

การออกแบบพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟูพิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอยางตลาด) สามารถสรุปหลักการของการจัดออกแบบพิพิธภัณฑ์ดังนี้

1. เพื่อรวบรวมเก็บรักษาอาวุธยุทโธปกรณ์การสู้รบในสงครามการเมืองระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทุกประเภทไว้มิให้เสื่อมสูญและจัดแสดงให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้
2. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ประวัติศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้นโดยแหล่งข้อมูลเหล่านี้สามารถให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางด้วย

3. เพื่อเป็นแหล่งการศึกษาอบรมระบบสำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนและเพื่อเป็นแหล่งที่สามารถจัดสื่อการเรียนที่มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อสนองความต้องการของสถานศึกษานักเรียนและนักศึกษาให้เข้ามาใช้สื่อเหล่านั้นได้อย่างเสมอภาคกันทั้งยังสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในรูปแบบต่างๆ

4. เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทุกวัยขณะเดียวกันก็ช่วยให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ตลอดจนจัดสวนและสภาพแวดล้อมให้สวยงามร่มรื่นและให้บริการเพื่อการพักผ่อน

5. เพื่อจัดให้เป็นแหล่งส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศให้เข้ามาศึกษาชื่นชมพิพิธภัณฑ

โครงการวิจัยเรื่อง: ปัจจัยทางสังคมของจังหวัดน่านที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการคลี่คลายความขัดแย้ง ทาง (แนวคิด) การเมือง

The Social factors of Nan Province that resulting to the development and unwinding the conflict way (concept) politics.

ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

กิจกรรม : จัดทำแบบแผนผังพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

พื้นที่อภินันทนาการ อ.ทุ่งช้าง ตั้งอยู่ตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดยถนน-ทุ่งช้าง หลักกิโลเมตรที่ 84

อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ห่างจากตัวเมืองน่านประมาณ 90 กิโลเมตร

อำเภอทุ่งช้าง โดยถนนตักจากอำเภอเมืองกลาง ขับรถขึ้นเหนือไปตามทาง

หลาหมายเลข 1080 ไปทาง อำเภอทุ่งช้าง อนุสาวรีย์เจ้าผู้รับถนบนชัย

มีอยู่ห่างหลัก กิโลเมตรที่ 85 และ 86 ตัวพิพิธภัณฑ์ทหาร ทุ่งช้าง

ตั้งอยู่เป็นเขาท่ามกลางหุบเขาใหญ่พื้นที่บริเวณโดยรอบมีไม้ยืนต้น

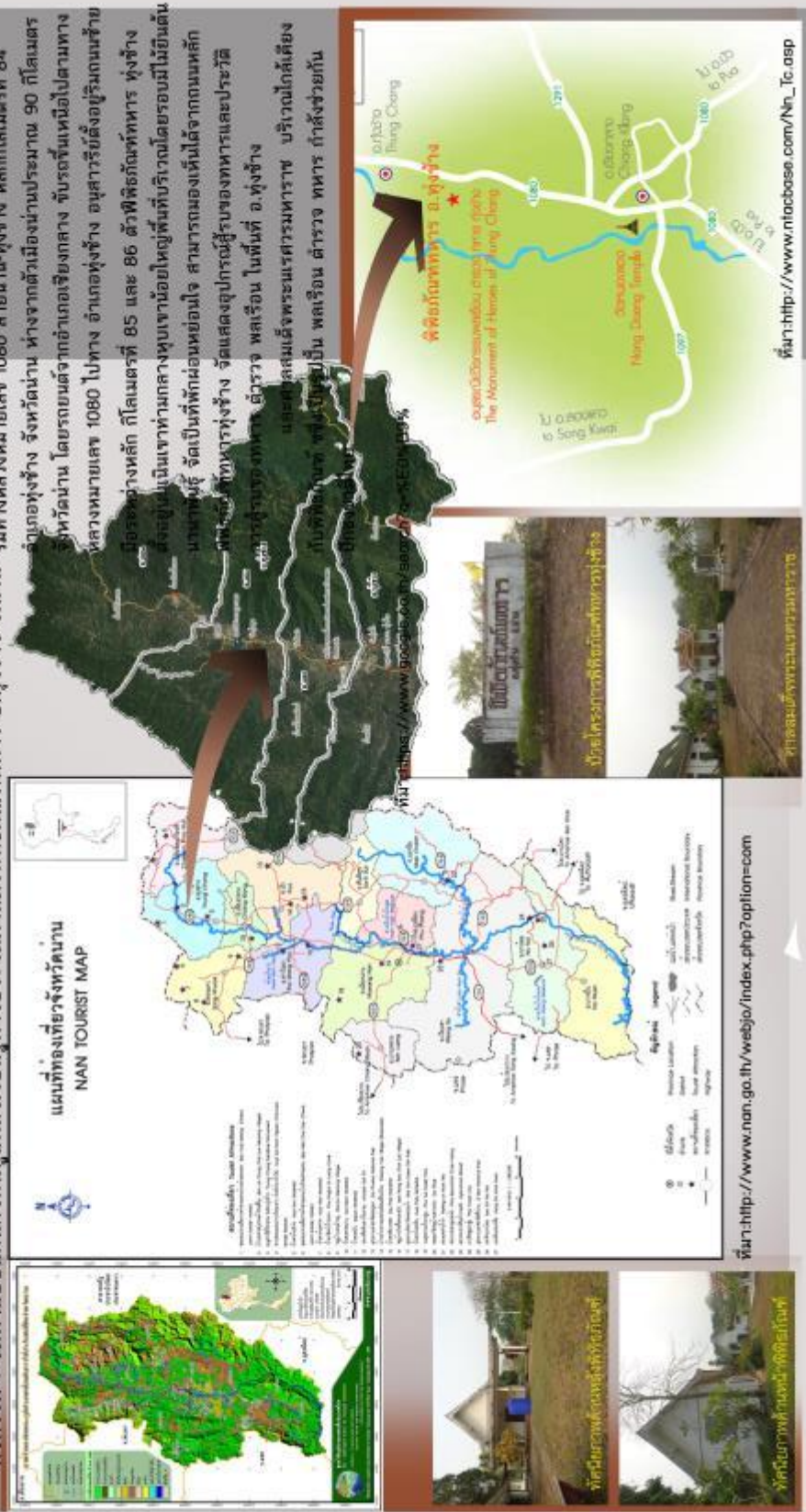
นานาพันธุ์ จัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ สามารถมองเห็นได้จากถนนหลัก

พิพิธภัณฑ์ทหารทุ่งช้าง จัดแสดงอุปกรณ์รบของทหารและประวัติ

การสู้รบของทหาร ตำรวจ พลเรือน ในพื้นที่ อ.ทุ่งช้าง

และตำบลเมืองพระนครสามหมื่น บริเวณใกล้เคียง

กับพิพิธภัณฑ์ ซึ่งนับเป็น พลเรือน ตำรวจ ทหาร กำลังด้วยกัน

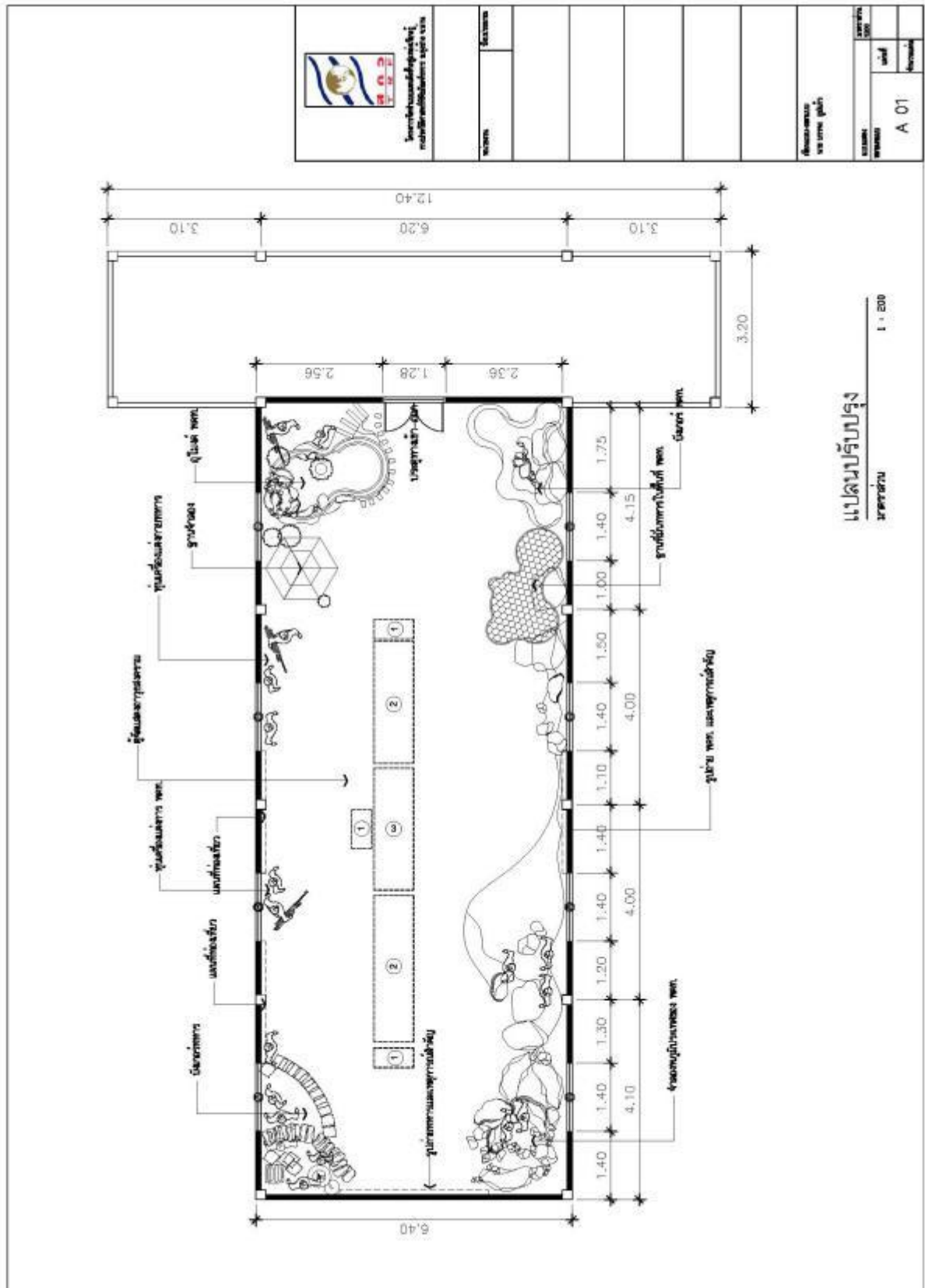
77

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้ง
แนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

ภาพที่ 4.28 แบบภายนอกและภายในเดิมแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้ง
แนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

ภาพที่ 4.29 แบบร่างแปลนปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง

ภาพที่ 4.31 แบบแปลนปรับปรุงภายในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง

ภาพที่ 4.32 แบบจำลองภายในปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง

4.4 การประชุมประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยางชุมน้อย จากตัวแทนผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐ ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2559 ณ.พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดน่าน

สรุปประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและการนำเสนอแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยางชุมน้อย

นายธินวัฒน์ สมควร ปลัดอำเภอยางชุมน้อย ได้กล่าวถึงปัญหาและข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ปัญหาเรื่องการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานฯ เพราะไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง 2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ใช้ในพิพิธภัณฑสถานฯ ซึ่งปัจจุบันไม่มีระบบน้ำประปาใช้งาน 3) ยังขาดความรู้และเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ทั้งความเป็นมาและความสำคัญ ที่รวบรวมผลงานวิจัยเป็นรูปเล่ม (องค์ความรู้ที่จะเผยแพร่สู่เยาวชนต่อไป)

นางชนานาถ สิริเดชากิจ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยางชุมน้อย ได้กล่าวถึงปัญหาและข้อเสนอแนะดังนี้ในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานฯ ดังนี้ จุดอ่อนที่สำคัญ คือ พิพิธภัณฑสถานฯ ยางชุมน้อย คือขาดการดูแลเป็นระยะเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับปลัดอำเภอยางชุมน้อย ที่กล่าวถึงหน่วยงานที่เข้ามาดูแลและบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่ไม่ความชัดเจนเกี่ยวกับหน่วยงานที่จะเข้ามารับผิดชอบจึงทำให้ไม่สามารถตั้งงบประมาณในการดูแล และบริหารจัดการได้และในการจัดแสดงบรรยากาศเดิมของพิพิธภัณฑสถานฯ ส่งผลให้ผู้เข้าชมเสียใจ อีกทั้งผู้คนที่เข้ามาเยี่ยมชมจะสัมผัสถึงการไม่มีอะไรที่น่าสนใจ รกร้างว่างเปล่า ทรุดโทรม ไม่พัฒนาให้เป็นหน้าเป็นตาหรือให้สอดคล้องกับการเป็นพิพิธภัณฑสถานฯ รวบรวมความรู้และความสำคัญของเหตุการณ์ในจังหวัดน่าน รวมไปถึงการขาดระบบไฟฟ้าส่องสว่างบริเวณโดยรอบ ไม่มีความปลอดภัยโดยเฉพาะในยามค่ำคืน

นายภูเบศ ไชโยโย นายกษมาคมทหารผ่านศึก ได้กล่าวถึงปัญหาในการใช้พื้นที่ดังนี้ จากสภาพปัญหาของการใช้พื้นที่ ทหารผ่านศึกไม่สามารถดำเนินการได้ ติดขัดเรื่องงบประมาณ แต่ยังมีความพร้อมเรื่องกำลังคนในการดูแลพิพิธภัณฑสถานฯ อีกด้วย

พอ. วิทยา วรรณวิสัย ได้เสนอแนวความคิดในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานฯ ไว้ดังนี้ จากสภาพปัญหาเรื่องที่ดินต้องได้รับการแก้ไข แต่เดิมนั้นที่ดินเป็นชื่อของคุณประนอม บำราเทียน ควรให้ทำเรื่องขอบริจาคที่ดินเป็นสาธารณะประโยชน์ก่อนดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานฯ ในส่วนของการออกแบบพิพิธภัณฑสถานฯ นั้นเพื่อแสดงถึงความสามัคคีของคนในชาตินั้น แนวความคิดปรับปรุง ควรจัดสร้างเป็น 2 อาคาร แบ่งเป็นอาคารภาคทหาร แสดงการเสียสละการรบในพื้นที่ และอาคารกลุ่มคอมมิวนิสต์แสดงถึงความขัดแย้งภายในประเทศ การเชื่อมต่อเรื่องราว ความคิดเห็นต่างได้แต่ต้องไม่บราฆ่าฟันกัน และจบสุดท้ายที่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันสูงสุดของไทย โดยต้องอาศัยความรู้จากนักประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเสริมการมีรายได้ให้กับชุมชน มีการจำลองสถานการณ์ จากนั้นเข้าสู่การพัฒนาและนำไปสู่การบริหารจัดการต่อไป

พลเอกณยศ พริ้งทองฟู ที่ปรึกษาโครงการ ได้แสดงความคิดเห็นและนำเสนอแนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้ ในแนวทางการนำเสนอเรื่องดังกล่าวให้ถึงระดับจังหวัด ให้หน่วยงานระดับจังหวัดเห็นถึงความสำคัญว่าสถานที่ที่มีความสำคัญต่อคนจังหวัดน่านและเป็นการรวบรวมประวัติศาสตร์ที่สำคัญของแผ่นดิน โดยเสนอให้จัดทำหลักสูตรในชุมชน ให้เยาวชนได้เรียนรู้ ตลอดจนการสร้างพิพิธภัณฑ์ให้เปรียบเสมือนโรงเรียน เป็นสถานที่ในการทัศนศึกษาของนักเรียนนักศึกษา ให้ทราบข้อมูลในอดีตของจังหวัดน่าน และป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งอีกในอนาคต และควรเปลี่ยนชื่อเป็นพิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สถานแห่งการสู้รบ แสดงความสำคัญของความเป็นเมืองน่าน ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน นักประวัติศาสตร์ของเมืองน่าน วัฒนธรรมจังหวัดน่าน จะได้รับทราบและเข้ามาร่วมกันเป็นคณะทำงาน เพื่อนำมาสู่การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว มองอดีตก้าวสู่นาคต และสรุปเนื้อหาที่สำคัญและน่าสนใจจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ให้เข้ากับยุคสมัยและง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชน เพื่อระลึกและเคารพสถานที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ถูกเรียบเรียงและสอดแทรกในหลักสูตรทั้งนี้ต้องระมัดระวังเรื่องการบิดเบือนประวัติศาสตร์ จำลองสถานการณ์การดำเนินชีวิต ความยากลำบากรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ แผนผัง ฐานทหาร และเขตงาน สถานที่ปะทะกัน รูปภาพสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่ไม่สะท้อนใจ และระดมทรัพยากรการผลักดันจากบุคคลผู้เคยอยู่ร่วมในเหตุการณ์ต่อไป

บทสรุปจากเวทีประชาคม

รูปแบบของการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟูพิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอทุ่งช้าง) หลักการออกแบบพิพิธภัณฑ์โดยใช้การนำเสนอประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ที่สะท้อนความจริงของเหตุการณ์ ทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายทหารและฝ่ายผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้คนที่ใช้ชีวิตในอนาคตซึ่งถือได้ว่าเป็นกรณีศึกษาที่ต้องเสียเลือดเนื้อโดยคนในชาติเดียวกัน และในการออกแบบต้องคำนึงถึงการจัดวาง เทคนิคการจัดแสดงที่มีเนื้อหาที่สามารถเล่าเรื่องราวกล่าวถึงประวัติศาสตร์ที่สำคัญ รวมไปถึงการอนุรักษ์สิ่งของที่เกี่ยวข้องและที่เคยใช้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการนำเสนอประกอบกับการเล่าเรื่องราว และรูปแบบการใช้ชีวิตระหว่างการต่อสู้ในยุทธการต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังจุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถต่อยอดไปยังการพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต จำลองสถานการณ์เสมือนจริง กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ในประเทศเวียดนามและพิพิธภัณฑ์รบพิเศษ บ้านป่าหวาย ตำบลป่าตาล อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี เป็นต้น

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้ง
แนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

ภาพที่ 4.33 การนำเสนอแบบแลกเปลี่ยนผังแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์
พิพิธภัณฑ์ทหาร

ภาพที่ 4.34 ตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมการประชุมแบบแลกเปลี่ยนผังแนวทางพัฒนา
แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร

ภาพที่ 4.35 ผู้ร่วมประชุมและที่ปรึกษาโครงการทบทวนข้อมูลและแสดงข้อเสนอแนะใน
การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร

การประชุมประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยางตลาด จากตัวแทนผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ในวันที่ 21 พฤษภาคม 2559 ณ บ้านห้วยลอย และบ้านห้วยหาด-หลักลาย อำเภอยางตลาด จังหวัดน่าน

บทสรุปจากเวทีประชุม

1. กลุ่มชุมชนบ้านห้วยลอย บ้านแม่สะแนน บ้านห้วยหาดและบ้านหลักลาย ได้แสดงความคิดเห็นในการสร้างพิพิธภัณฑสถาน ในเป็นเรื่องที่ดี ควรมีเนื้อหาที่จัดแสดงทั้งสองฝ่าย เพื่อไม่ให้เกิดการแบ่งแยก เนื้อหาที่จัดแสดงควร แสดงในเรื่องการใช้ภูมิปัญญาในการอยู่ในป่า และเจตนารมณ์ในการปกป้องประเทศทั้งสองฝ่าย เพียงแค่มุมมองนั้นแตกต่างกันในขณะนั้นเอง จึงใช้เป็นบทเรียนของคนปัจจุบันได้

2. ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยลอย บ้านแม่สะแนน บ้านห้วยหาดและบ้านหลักลายเองก็สามารถจัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ โดยพื้นที่เป็นฐานกลุ่มผู้พัฒนาชาติไทยมาก่อน และที่สำคัญ ยังมีภูมิปัญญา และต้นทุนทางธรรมชาติเหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันได้

3. นอกจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวแล้ว ในภาคส่วนต่าง ๆ ควรมีการบูรณาการในการพัฒนาพื้นที่ ด้านอาชีพ ความเป็นอยู่ และการปกป้องรักษาป่าต้นน้ำของชุมชน

4. นายสว ย พรณรงค์ ส.อบต.บาล ภูฟ้า บ้านห้วยลอย การทำหนังสือเชิงประวัติศาสตร์ก็มีความสำคัญ ในการจรรโลงให้คนรุ่นลูกหลานได้ศึกษา ความเป็นมาของพื้นที่และบรรพบุรุษ เมื่อก่อนเป็นไปอย่างไร ที่สำคัญ ทุกคนมีความรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิด และเทิดทูลในระบบสถาบันพระมหากษัตริย์ กันทุกคน ทุกคนกลัวการสู้รบ แต่อดีตที่ความไม่เข้าใจกันนั้น ก็เก็บไว้เป็นบทเรียน ที่สำคัญปัจจุบัน เราจะรักษาป่าต้นน้ำ หนองน้ำและอยู่ร่วมกันได้อย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขความเจริญ (นักวิชาการ,หน่วยงานราชการ ต้องมาช่วยคนในชุมชน)

5. มติในชุมชนพร้อมจะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ชุมชนแห่งการท่องเที่ยวและชุมชนรักษาต้นน้ำ ให้คงอยู่ตลอดไป ภายใต้ความร่วมมือกันกับชุมชนอื่นโดยรอบ 4 หมู่บ้านนี้

ภาพที่ 4.36 ผู้ร่วมประชาคมข้อมูลและแสดงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทาง
ประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร

4.5 การศึกษาดูงานเพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดหลักในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟู แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอทุ่งช้าง)

พิพิธภัณฑ์ทหารรบพิเศษในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทหารรบพิเศษ หน่วยบัญชาการสงคราม
พิเศษ กองทัพบกได้จัดตั้งกองพันทหารพลร่มขึ้นเป็นครั้งแรกที่ บ้านป่าหวาย ตำบลป่าตาล อำเภอ
เมือง จังหวัดลพบุรี เมื่อ พ.ศ. 2497 และได้มีวิวัฒนาการมาเป็นหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษใน
ปัจจุบันทั้งนี้หน่วยรบพิเศษ โดยในปี พ.ศ.2537 พล.อ.วิมล มลวานิช ผบ.ทบ.ได้ตระหนักถึง
ความสำคัญของทหารรบพิเศษ จึงได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทหารรบพิเศษขึ้น ตั้งอยู่ที่ค่ายวชิราลงกรณ์ ใช้
งบประมาณการก่อสร้างทั้งสิ้น 28 ล้านบาท แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2538 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็น
แหล่งรวบรวมประวัติศาสตร์ทางทหาร และวีรกรรมของทหารรบพิเศษ ที่ได้เสียสละเลือดเนื้อและชีวิต
เพื่อปกป้องเอกราชของชาติ และเพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติทหารรบพิเศษให้อนุชนรุ่นหลังได้
ยึดถือเป็นแบบอย่างของความเสียสละของทหาร

ภายในพิพิธภัณฑ์ทหารรบพิเศษ ประกอบด้วย ห้องจัดแสดง ดังนี้ห้องโถงเป็นห้องจัดแสดง
ภาพประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการกิจต่างๆของหน่วยรบพิเศษตั้งแต่ยุคเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันด้วย ภาพ
ประติมากรรมฝาผนังดินเผาต้านเกวียนนูนต่ำ สิ่งสำคัญ ประกอบด้วยประติมากรรมช้างสามเศียร
“เทพเจ้าสเฮอร์วีน” ภายในเศียรช้างบรรจุวัตถุมงคลรุ่นอนุรักษ์ชาติและบรรจุดินจาก 24 สมรภูมิการ
รบของไทย และประดิษฐานพระบรมรูป 9 มหาราชของชาติไทย

ห้องแสดงที่ 1 (ห้องแสดงทั่วไป) เป็นห้องจัดแสดงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและการ
วิวัฒนาการของหน่วยรบพิเศษตลอดจนเครื่องหมายประกอบเครื่องแต่งกายของหน่วยรบพิเศษทั้งของ
ไทยและต่างประเทศ

ห้องแสดงที่ 2 เป็นห้องจัดแสดงเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึก-ศึกษา ของหน่วยรบพิเศษ และการ
ปฏิบัติการพิเศษในรูปแบบต่างๆ ของ โรงเรียนสงครามพิเศษ ศูนย์สงครามพิเศษ

ห้องแสดงที่ 3 เป็นห้องจัดแสดงประวัติการรบในยุทธการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการ
ปฏิบัติการรบพิเศษของไทย และเป็นการจำลองภาพเหตุการณ์ที่ ทหารรบพิเศษได้ร่วมในการสู้รบใน
ยุทธการต่าง ๆ เพื่อให้ทหารและอนุชนรุ่นหลังได้รับทราบและเป็นข้อเตือนใจ

ห้องแสดงที่ 4 เป็นห้องจัดแสดงกิจกรรมที่สำคัญของพระราชวงศ์จักรีกับหน่วยรบพิเศษ
ตลอดจนการรวบรวมกิจกรรมสำคัญที่หน่วยรบพิเศษ ได้มีส่วนร่วมดำเนินการมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน
ห้องปฏิบัติการไต้ฝุ่น เป็นห้องจัดแสดงจำลองภาพเหตุการณ์ให้เห็นถึงขีดความสามารถในการ
ปฏิบัติการพิเศษไต้ฝุ่นของกองทัพบกไทย ด้วยการซ้อมโจมตีด้วยวิธีการวางตัวไต้ฝุ่นน้ำ ซึ่งหน่วยรบพิเศษ
จะต้องริเริ่มพัฒนาการฝึกปฏิบัติการพิเศษในลักษณะต่าง ๆ ให้กับกำลังพลอย่างต่อเนื่อง

ห้องปฏิบัติการไต้ฝุ่นเป็นห้องจัดแสดงจำลองภาพเหตุการณ์และแผนการทำลายล้างใน
รูปแบบการปฏิบัติการไต้ฝุ่น เพื่อให้กำลังพลได้ตระหนักถึงอันตรายที่ซ่อนเร้น แฝงตัวในรูปแบบต่าง ๆ
ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งจากความริเริ่มของฝ่ายตรงข้ามและฝ่ายเรา

ห้องปฏิบัติการรบในป่า เป็นห้องจัดแสดงจำลองภาพเหตุการณ์การรบจริงที่ต้องฟันฝ่า
อุปสรรคนานัปการ เช่น กับระเบิด,ระเบิดแสวงเครื่อง,หลุมขบถ และความเป็นอยู่ที่ยากลำบากในป่า
เพื่อเป็นข้อเตือนใจให้กำลังพลได้ระลึกถึง ความเสียสละความกล้าหาญของทหารรบพิเศษ ที่ได้รับชัย
ชนะและต้องประสบกับการสูญเสีย

ภาพที่ 4.37 การศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์รบพิเศษค่ายวชิราลงกรณ์ จังหวัดลพบุรี

จากศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์รบพิเศษเพื่อประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวความคิดหลักในการออกแบบนิทรรศการและจัดแสดงนิทรรศการพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟูพิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอกู่ช้าง) นั้นสิ่งสำคัญที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจในเบื้องต้น คือวิธีการถ่ายทอดสาระของการจัดแสดง โดยสรุปหลักการพื้นฐานที่ต้องคำนึงถึงในการกำหนดกรอบแนวความคิดหลักดังนี้

1) เน้นความสำคัญของวัตถุ โดยให้คำบรรยายหรือส่วนประกอบอื่น ๆ เป็นเพียงองค์ประกอบที่ช่วยเสริมวัตถุให้เด่นขึ้น

2) ให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดง โดยใช้คำบรรยายที่สื่อความหมายครอบคลุมความสำคัญของวัตถุและชัดเจนในตัวเอง ซึ่งจะใช้เทคนิคอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเรื่องที่จะจัดแสดง

3) การจัดแสดงวัตถุจะต้องมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เพื่อผู้ชมจะได้เข้าใจเรื่องราวไปตามลำดับจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง โดยแบ่งเป็นหัวเรื่องใหญ่และหัวเรื่องย่อย

4) การจัดแสดงต้องยึดหลักการจัดอย่างง่าย คือ ไม่จัดแสดงที่ซับซ้อนพิสดาร แต่ต้องออกแบบให้พอเหมาะ โดยยึดหลักการจัดที่ให้ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลินในขณะชม และการรักษาความปลอดภัยให้แก่วัตถุ เช่น การติดสัญญาณเตือนภัย การป้องกันอัคคีภัย การป้องกันการโจรกรรม และการควบคุมอุณหภูมิและฝุ่นละออง เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายใด ๆ แก่วัตถุ

การประยุกต์ใช้ในการออกแบบห้องแสดงพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟูพิพิธภัณฑ์ทหาร อำเภอกู่ช้าง) การออกแบบห้องแสดงจะดำเนินการหลังจากที่ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยทางสังคมของจังหวัดน่านที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการคลี่คลายความขัดแย้งทาง (แนวคิด) การเมือง โดยการเรียบเรียงเหตุการณ์และสถานที่ที่สำคัญเพื่อการออกแบบมักมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวและรูปแบบอยู่เสมอเพื่อกระตุ้นความสนใจของประชาชน ดังนั้นเมื่อออกแบบห้องแสดงจึงต้อง คำนึงถึงคือการออกแบบนั้นเราให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากศึกษาค้นคว้า เพราะจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของพิพิธภัณฑ์คือการให้ความรู้แก่ผู้เข้าชม ซึ่งหากห้องแสดงมีแต่ความงามหรือให้แต่ความเพลิดเพลินเท่านั้น ย่อมไม่เพียงพอ ต้องมีการกระตุ้นผู้ชมให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากศึกษาค้นคว้า โดยออกแบบห้องแสดงให้เข้าใจ โดยการออกแบบให้เดินเข้าไปชมพิพิธภัณฑ์สามารถเห็น ห้องแสดงที่ยาวเกินไปจะทำให้เกิดความอึดอัดและไม่เข้าใจ ในขณะเดียวกันห้องแสดงที่เรียงเป็นแถวยาวโดยไม่มีขั้นตอนก็ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าชม และในการเขียนคำอธิบายวัตถุของหน่วยรบพิเศษ ก็เป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เข้าชมได้ การพิจารณาหาวิธีออกแบบห้องแสดงอย่างเหมาะสม การจัดห้องแสดงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเรื่องราวเกี่ยวกับความงาม ความเพลิดเพลิน

ภาพที่ 4.38 การประชุมการออกแบบแผนผังแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักการสำคัญในการจัดแสดงนิทรรศการที่ได้จากการศึกษางาน
พิพิธภัณฑ์ทหารบกพิเศษ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ และจากการสำรวจสภาพพื้นจริงไว้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ในการออกแบบห้องแสดงพิพิธภัณฑ์ (การฟื้นฟูพิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง)
การออกแบบห้องแสดงจะดำเนินการหลังจากที่ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยทางสังคมของจังหวัดน่านที่ส่งผล
ต่อการพัฒนาและการคลี่คลายความขัดแย้งทาง (แนวคิด) การเมือง โดยการเรียบเรียงเหตุการณ์และ
สถานที่ที่สำคัญ ฉะนั้นในการพิจารณาหาวิธีออกแบบห้องแสดงเพื่อความเหมาะสม จึงมีแนวความคิดใน
การออกแบบ โดยรูปแบบการจัดแสดง การจัดวาง และสื่อผสมต่างๆรวมถึงการจำลองโมเดลพื้นที่
เพื่อให้เกิดความทรงจำร่วมของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งแนวความคิดในการออกแบบปรับปรุงภายใน
ห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ทหารทุ่งช้างจะเน้นนำเสนอ เหตุการณ์ และเครื่องมือ อาวุธ การดำรงชีพใน
ป่า ทั้ง 2 มิติ ได้แก่ มุมมอง เหตุการณ์ฝ่ายทหารและฝ่าย พคท. ในการจัดแสดงนิทรรศการ จึงต้อง
มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ให้เรื่องราวขั้นตอนไปตามลำดับ จากจุดด้านหน้าประตูทางเข้าผ่านไปยัง
ไปจุดอื่น ๆ ที่ให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวติดต่อกัน โดยการจัดแสดงจึงมีหัวเรื่องเป็นหัวเรื่องใหญ่ หัวเรื่อง
ย่อย ซึ่งมีความสัมพันธ์ประสานรับกันเป็นลำดับ และยึดหลักจัดอย่างง่าย ๆ จัดแสดงให้ดูซับซ้อน
พิสดาร สับสน และวางแผนออกแบบให้พอเหมาะพอสม ไม่เกะกะ เป็นระเบียบ จะทำให้เพิ่ม
ความสำคัญ คนดูจะไม่เบื่อหน่าย มีความสนใจ และเกิดความประทับใจ ให้ความรู้สึกเห็นคุณค่า และไม่
เบื่อหน่ายแม้จะเข้าชมอีกหลาย ๆ ครั้ง

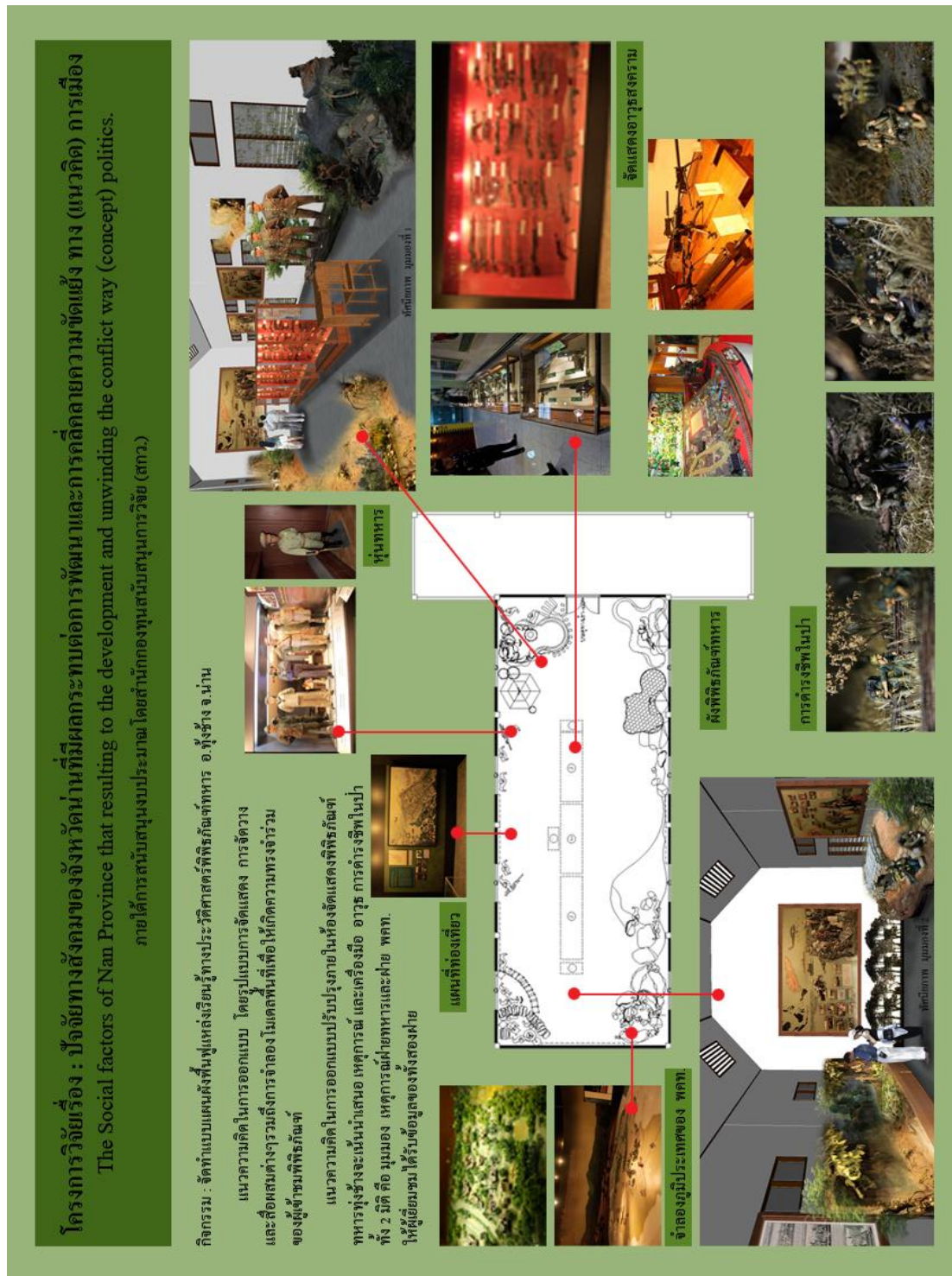
2. การให้ผู้เยี่ยมชมได้รับข้อมูลของทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์
ทหารบกพิเศษ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ห้องปฏิบัติการรบในป่า ที่เป็นห้องจัดแสดงจำลองภาพ
เหตุการณ์การรบจริงที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการ เช่น กับระเบิด,ระเบิดแสวงเครื่อง, หลุมขบถ
และความเป็นอยู่ที่ยากลำบากในป่า เพื่อเป็นข้อเตือนใจให้กำลังพลได้ระลึกถึง ความเสียสละความ
กล้าหาญของทหารบกพิเศษ ที่ได้รับชัยชนะและต้องประสบกับการสูญเสีย ทั้งของฝ่ายทหารและผู้
ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยมีหลักการในการจัดแสดงนั้นจึงมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวและรูปแบบอยู่
เสมอเพื่อกระตุ้นความสนใจของประชาชน ดังนั้นเมื่อออกแบบห้องแสดงจึงคำนึงถึงความอยากรู้ อยาก
เห็น อยากศึกษาค้นคว้า เพราะจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของการฟื้นฟูพิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง ที่
ต้องการให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมห้องแสดงมีแต่ความงามหรือให้แต่ความเพลิดเพลิน ในการออกแบบให้
เดินเข้าไปชมพิพิธภัณฑ์สามารถเห็น ห้องแสดงที่ยาวเกินไปจะทำให้เกิดความอึดอัดและไม่เข้าใจ ใน
ขณะเดียวกันห้องแสดงที่เรียงเป็นแถวยาวโดยไม่มีขั้นตอนก็ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าชม และใน
การเขียนคำอธิบายวัตถุในการรบ ก็เป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นความอยากรู้ อยากเห็นของผู้เข้าชมได้

3. การจัดลำดับสอดคล้องของการออกแบบห้องแสดงพิพิธภัณฑ์ ที่ต้องเน้นความสำคัญที่วัตถุ
และในส่วนคำบรรยายหรือส่วนประกอบอย่างอื่นนั้นจะเป็นองค์ประกอบรอง ที่เป็นเพียงองค์ประกอบ
ที่ช่วยให้วัตถุที่จัดแสดงมีความหมายสมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์การแสดงพิพิธภัณฑ์ทหารทุ่งช้าง

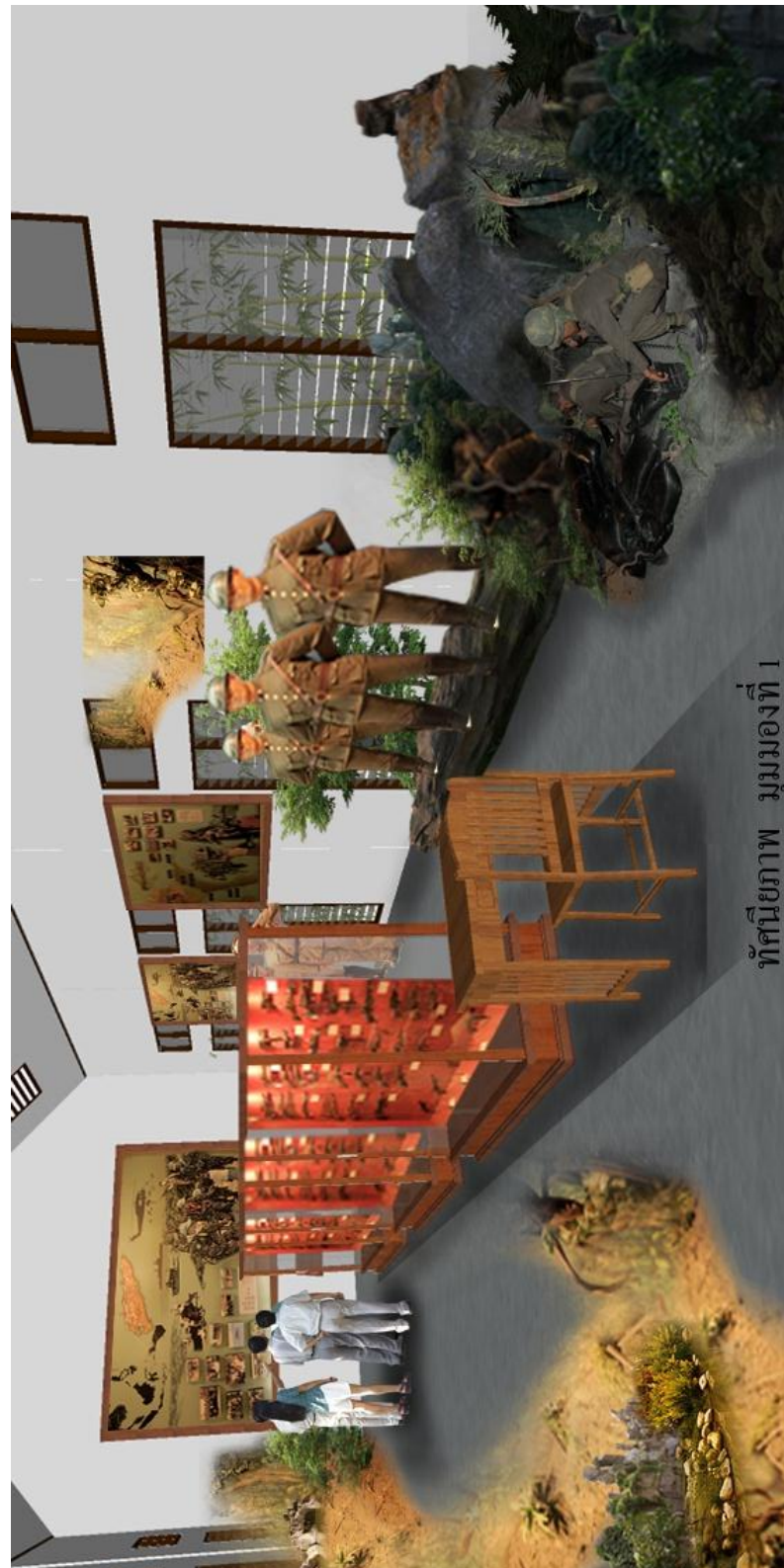
สอดคล้องกับการออกแบบพิพิธภัณฑ์ทหารบกพิเศษ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ที่เน้นองค์ประกอบหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าชม ในการออกแบบ สีและแสงที่เสริมความงามให้เป็นจุดเด่น และเกิดความประทับใจมากที่สุด

4. การลำดับเรื่องราว ความรู้ ความสำคัญ เกี่ยวกับวัตถุในการรบ การดำรงชีวิตในป่า การจำลองสภาพแวดล้อมในการรบที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านการจัดแสดงนิทรรศการ โดยองค์ประกอบที่จะทำให้การจำลองสภาพแวดล้อมนั้น ๆ มีความหมาย ความสำคัญ จึงต้องมีคำบรรยายและการจะให้คำบรรยาย ที่ความเหมาะสมและเป็นการกลางทั้งฝ่ายทหารและ ผกค. อีกทั้งสามารถชี้ให้เห็น เรื่องราวที่จัดแสดงได้เป็นอย่างดี ดังเช่นการจำลอง ฐานปฏิบัติการห้วยโก๋น (เก่า) ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นฐานฯ โดยการออกแบบแนวรบไว้ให้เหมือนกับสภาพเดิมให้มากที่สุด และ ฐานปฏิบัติการทางทหารบ้านปรางค์ อำเภอปัวซึ่งเดิมเป็นที่ตั้งของทหารรัฐบาลที่สำคัญคือจัดตั้งเป็น “ศูนย์ปฏิบัติการพิเศษที่ 32” เมื่อปี พ.ศ. 2505 เพื่อหาข่าวการเคลื่อนไหวของพคท. ในพื้นที่จังหวัดน่าน เป็นต้น

5. ความปลอดภัยแก่วัตถุและนิทรรศการ ซึ่งหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถานจะต้องคุ้มครองสงวนรักษาวัตถุให้คงอยู่ตลอดไป ไม่ให้เกิดความเสื่อมสภาพเสียหายแตกหัก ไม่ให้ถูกโจรกรรม การจัดแสดงนิทรรศการ จึงต้องระมัดระวังเรื่องอุณหภูมิ ความร้อนความเย็น ฝุ่นละออง ความชื้น แสงสว่างซึ่งจะทำให้วัตถุเสียหาย เสื่อมสภาพได้ ในการออกแบบจึงมีการใช้เทคนิคการจัด เช่น ติดวัตถุไว้บนผนังตู้สำหรับจัดแสดงอาวุธปืน เป็นต้น

ภาพที่ 4.39 แบบแปลนปรับปรุงภายในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้างหลังจากการศึกษา
งาน และการประชุมของตัวแทนผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐ

ภาพที่ 4.40 แบบแปลนปรับปรุงภายในมุมมองที่ 1 ของแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง
หลังจากการศึกษาดูงาน และการประชุมของตัวแทนผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐ

ภาพที่ 4.41 แบบแปลนปรับปรุงภายในมุมมองที่ 2 ของแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ทหารทุ่งช้าง
หลังจากการศึกษาดูงาน และการประชุมของตัวแทนผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐ

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเชื่อมโยงแผนที่ท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์สงครามความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จังหวัดน่าน ที่น่าสนใจ 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 เส้นทางหมายเลข 1080 อำเภอเมืองน่าน - อำเภอเฉลิมพระเกียรติ (แยกบ้านน้ำช้าง) มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ อนุสรณ์สถานทหารทุ่งช้าง, พิพิธภัณฑสถานทหารทุ่งช้าง, สะพานบ้านปอนและอ่างเก็บน้ำบ้านปอน, ฐานปฏิบัติการบ้านห้วยโก๋น, และบ้านน้ำรีพัฒนา (สำนัก 708 ภูพยัคฆ์) อยู่ในแผนที่ได้แก่หมายเลข 01, 02, 05, 07 และ 08 ซึ่งเส้นทางนี้เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร และทรงวางพวงมาลา ณ อนุสาวรีย์วีรกรรม พลเรือน ตำรวจ ทหาร รวมถึงฐานปฏิบัติการทางทหารบ้านห้วยโก๋น และศูนย์บัญชาการของ พคท. (การใช้เวลาเดินทางและเยี่ยมชมประมาณ 2 วัน 1 คืน)

เส้นทางที่ 2 เส้นทางหมายเลข 1081 อำเภอปัว - น้ำยาว - อำเภอบ่อเกลือ - แยกบ้านน้ำช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ฐานปฏิบัติการ กม.35, บ้านหลักลาย, ฐานปฏิบัติการ กม. 55, และถ้ำผาเก้ง อยู่ในแผนที่ได้แก่หมายเลข 18, 20, 21, และ 32 เส้นทางนี้เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีการสู้รบ เพื่อสกัดกั้นไม่ให้สร้างเส้นทางไปยังฐานปฏิบัติการ ภูพยัคฆ์ เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีการสู้รบดุเดือดมากและมีการสูญเสียมากทั้งสองฝ่าย (การใช้เวลาเดินทางและเยี่ยมชมประมาณ 1 วัน)

เส้นทางที่ 3 เส้นทางหมายเลข 1257 อำเภอสันติสุข - อำเภอบ่อเกลือ มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สำนักสหทัยงค์, บ้านห้วยลอย, และพระตำหนักภูฟ้า อยู่ในแผนที่ได้แก่หมายเลข 28, 30 และ 31 เส้นทางนี้เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่เคยเป็นโรงพยาบาลทပ် 9 ของ ผกค. สู่สานของสหทัยงค์ และรวมถึงกลุ่ม ผกค. ที่มอบตัวและได้จัดตั้งหมู่บ้านห้วยลอย (การใช้เวลาเดินทางและเยี่ยมชมประมาณ 1 วัน)

4.6 ผลการจัดการทบทวน ตรวจสอบ ข้อมูลวิจัยโดยผ่านบุคคลสำคัญผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์

1. ผลการทบทวน ตรวจสอบ จากบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ทั้งทหารและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เห็นเป็นทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดน่าน

2. บุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ทั้งทหารและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เห็นตรงกันว่าแหล่งประวัติศาสตร์ที่สืบค้นตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต

3. ทหารและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เห็นสมควรว่าแหล่งประวัติศาสตร์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จ.น่าน ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยเชื่อมต่อกับสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมือง

4. ทหารและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เห็นสมควรว่าแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหารอำเภอทุ่งช้าง ควรมีการจัดรูปแบบให้มีเรื่องราวครอบคลุมทั้งสองฝ่าย และที่สำคัญที่สุดคือการมีศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ ที่เทิดทูนพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

5. จากเหตุการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าการสื่อสารของหน่วยงานรัฐ ควรมีการปรับปรุงให้มีการสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ชนบท เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมือง เหมือนในอดีตซ้ำอีก

ภาพที่ 4.43 การจัดการทบทวน ตรวจสอบ ข้อมูลบุคคลสำคัญผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์

4.7 ร่างสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องกองไฟในหุบเขา

ร่างสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องกองไฟในหุบเขามีเนื้อความเกี่ยวกับการเกิดความขัดแย้งทางแนวความคิด ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ และการร่วมพัฒนาชาติไทยผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ครั้งนั้น โดยเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบไปด้วย

- บทนำ เป็นการบอกถึงวัตถุประสงค์และความเป็นมาของสื่อสิ่งพิมพ์เล่มนี้
- ความนำ เป็นการว่าด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
- ตามเส้นทางของดวงดาวเป็นเรื่องราวของนักศึกษาผู้หนึ่ง ซึ่งหนีเข้าป่า ต่อมาเป็นผู้ปลุกระดมชาวบ้าน
- หลังแนวยิง เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาวบ้านคนหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่เป็นหมอรักษา
- ถังโคมไหม้กำลังไฟเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการปะทะในฐานปฏิบัติการห้วยโก๋น ในเขตรอยต่อ จ.น่านและประเทศที่สาม พ.ศ. 2518
- ชีวิตแลกชีวิตเป็นเรื่องราวของทหารคนสำคัญที่ร่วมรบอยู่ในเหตุการณ์เป็นผู้ที่ทำให้ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยไว้ใจ และยอมมอบตัว
- เส้นทางหายนากับบานประตูสู่การคลี่คลาย เป็นถนนเส้นทางหลักลาย เป็นจุดการปะทะที่ใช้เวลายาวนานระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เนื่องจากเป็นเส้นทางหลักที่จะเข้าถึงฐานปฏิบัติการใหญ่ของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย
- สมรภูมิต้าย เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับยุทธการที่สำคัญใน จ.น่าน เป็นยุทธการสลายเขตงานของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย และนโยบาย 66/2523
- มิตรภาพ...ที่สุดแห่งการจำยอม เป็นเรื่องราวของการยอมมอบตัวของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เหตุผลที่ยอมมอบตัวและการกลับเข้าป่าอีกครั้งของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบางกลุ่ม
- อนุสรณ์สถานแห่งความทรงจำ จากปัจจุบันสู่อดีต...แต่อนาคต เป็นเรื่องราวของอนุสรณ์สถานภูยัคฆ์, อนุสรณ์สถานสหายยงค์, อนุสรณ์สถานห้วยโก๋น และอนุสรณ์สถานทุ่งช้าง
- บทเรียนจากการเรียนรู้ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากการศึกษาถึงเป็นต้นสายปลายเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงแหล่งที่ตั้งประวัติศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์เรื่องนี้ได้นำเสนอเรื่องราว สาเหตุและความเป็นมาของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่ต้องมาสู้รบกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อสะท้อนให้ผู้อ่านได้คิดสะท้อนถึงความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิทางการเมือง ที่แตกต่างกันทำให้ต้องสูญเสียหลายสิ่งหลายอย่าง ซึ่งเป็นบทเรียนที่สำคัญที่ทุกคนไม่อยากให้เกิดขึ้นอีกครั้ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยโครงการ “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน” ผลการศึกษาวิจัยสามารถถ่ายทอดบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งแนวความคิดลัทธิการเมืองที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดน่าน ตลอดจนร่วมกันหาแนวทางในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.1 อภิปรายผล

ข้อมูลที่ค้นคว้า

การเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน พบว่าได้มีการส่งสมาชิกเข้าแทรกซึมชาวเขาเผ่าต่าง ๆ โดยเฉพาะเผ่ามั่วให้เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ในช่วงปี พ.ศ. 2494 จากนั้นจังหวัดน่านถูกแทรกซึมจากฝ่ายตรงข้ามและผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ กองทัพบกจึงได้จัดกำลังทหารจากหน่วยกองพลทหารม้าเข้าทำการปราบปราม ในปี 2505 ทาง พคท. สามารถขยายอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่ชายแดนจังหวัดน่านไว้ได้เกือบทั้งหมดภายในเวลาเพียงไม่กี่ปี เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดน่านที่อยู่ติดชายแดนประเทศลาว พื้นที่เป็นป่าเขาสูงชัน รกทึบ มีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดแพร่เพียงเส้นทางเดียว จึงเอื้ออำนวยให้ พคท. เข้ามาจัดตั้งเขตฐานที่มั่นอำนาจรัฐ และกองทัพปลดปล่อยประชาชนได้อย่างเสรี ในที่สุดกองทัพบกได้จัดตั้งกองพลทหารม้าส่วนหน้าขึ้นมาเพื่อเป็นหลักในพื้นที่ซึ่งแต่เดิมมีเพียงตำรวจตระเวนชายแดน ส่วนในด้านของ พคท. นั้น ได้ถ่ายทอดปลุกฝัง และให้การศึกษาด้านรูปการจิตสำนึก ทำให้สมาชิก พคท. เกิดผลงานปฏิบัติที่ส่งผลสะท้อนทางการเมืองจนเป็นที่หวาดกลัวของชนชั้นปกครอง และชนชั้นกตัญญูอย่างมาก นำไปสู่การจับกุมคุมขัง ปราบปราม เช่นฆ่าสมาชิก พคท. จำนวนมาก พคท. จึงตัดสินใจส่งผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในเมืองเข้าสู่ชนบท และเขตป่าเขาในปี 2505 เพื่อทำการต่อสู้ด้วยอาวุธ และก้าวไปสู่การยึดอำนาจรัฐขึ้นเด็ดขาด และเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2510 เป็นวัน “เสียงปืนแตก” ครั้งแรกในภาคเหนือ เมื่อพคท. เข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ที่ใช้กำลังเข้าปิดล้อมเพื่อทำการจับกุมสมาชิก พคท. ที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน จากนั้นการต่อสู้ได้ขยายไปในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ได้มีพลเรือน ตำรวจ ทหารเสียชีวิตนับร้อยเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากการคุกคามของพคท. นอกจากนี้ พคท. ได้จัดตั้งกองทหารบ้านเป็นกองกำลังติดอาวุธของชนชาติม้ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการโต้ตีการล้อมปราบได้เป็นผลสำเร็จและภูมิดักกลายเป็นเขตปลดปล่อยเขตแรกของประเทศที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้าไม่ได้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพรทิพย์ แซ่เตียว (2551) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยผลการศึกษาพบว่า ลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทัศนะของสมาชิก พคท. ประกอบด้วย ความหมาย รากฐานที่มา โครงสร้าง เนื้อหา และพัฒนาการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์ และสัมพันธ์กับสถานการณ์ของ

ประเทศไทย สำหรับการเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 5 ประการ คือ การศึกษาเอกสารแนวคิดของ พคท. การปลูกฝังจากครอบครัวหรือโรงเรียน การเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง การถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐ และการเข้าหน่วยจัดตั้งของ พคท. ซึ่งเป็นเงื่อนไขชี้ขาดการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยมีกระบวนการปลูกฝังหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ พคท. การศึกษาลัทธิมาร์กซ์ การปฏิบัติปฏิวัติ และผล การปฏิบัติปฏิวัติเป็นเกณฑ์ชี้วัดการดำรงอยู่และการพัฒนาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ สมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านส่วนการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ปรากฏชัดเจนภายหลังการสลายตัวของฐานที่มั่นจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2526 โดยพบว่า ปัจจุบัน สมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มเด็ดเดี่ยว ยืนหยัดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ใช้ลัทธิมาร์กซ์ชี้นำการปฏิบัติทางสังคม เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 13.63 เปอร์เซ็นต์ 2. กลุ่มลังเล ใช้ลัทธิมาร์กซ์ตามความรู้เดิม ไม่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 22.73 เปอร์เซ็นต์ 3. กลุ่มละเล็กรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพและมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น คิดเป็น 54.55 เปอร์เซ็นต์ และ 4. กลุ่มต่อต้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หักล้างหลักการพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์ ร่วมมือกับชนชั้นปกครองและทำงานเป็นสายข่าวให้ภาครัฐ คิดเป็น 9.09 เปอร์เซ็นต์

ทั้งนี้ในส่วนของกองทัพปกได้มีคำสั่งให้กองพลทหารม้าที่ 1 ส่วนหน้าเข้าดำเนินการปราบปรามและเปิดยุทธการกวาดล้างกำลังของ ผกค. อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับมาตรการทางการเมือง โดยรัฐบาลเข้าไปจัดตั้งและฝึกชาวเขาอาสาสมัคร (ชชส.) ทำการรบแบบกองโจรด้วยวิธีเกลี้ยจ้มเกล้อ โดยมีข้อแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับสัญชาติการให้สิทธิที่ดินทำกิน และความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทย มุ่งจี้ร่วมรบกับทหารแบบเคียงบ่าเคียงไหล่จนฐานที่มั่นของ พคท. แตก ยุทธการสำคัญในเหตุการณ์ครั้งนี้คือ ยุทธการสุริยพงษ์ ซึ่งถือเป็นยุทธการ “ปิดฉาก” เรื่องราว “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ในจังหวัดน่าน และพื้นที่ภาคเหนือรวมถึงพื้นที่อื่น ๆ ต่อมาอย่างสิ้นเชิง นโยบาย “66/23” ของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ใช้ “การพัฒนา” นำ “การทหาร” กระทั่ง ผกค. (ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) กลับใจมาเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” ขณะเดียวกันการรบที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ของยุทธการสุริยพงษ์ในพื้นที่จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นฐานที่มั่นสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้แทบไม่มีการเสียเลือดเสียเนื้อ มีพลเอกแบ่ง มาลากุล ณ อยุธยา ทำหน้าที่เป็นเสนาธิการวางแผนการรบในขณะนั้น ช่วยทำให้ประเทศไทยสงบ ทหาร (กองพลทหารม้าส่วนหน้า) มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาฐานแสงเพ็ญขึ้นที่จังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นศูนย์สาธิตงานด้านเกษตรกรรม การเลี้ยงหมู เลี้ยงวัว ปลูกผัก พลังงานทางเลือก และระบบชลประทาน ซึ่งชาวบ้านได้ศึกษาวิชาชีพรูปการต่าง ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านสามารถนำความรู้ไปพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง และเห็นว่าทหาร ตลอดจนภาคราชการนั้นช่วยเหลือประชาชนเป็นมิตรกับประชาชน สถานการณ์จึงได้เริ่มเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดี ภายหลังจากยุทธการสุริยพงษ์จบลง ได้มีการจัดงาน “วันน่านสันติสุข” ขึ้น ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ซึ่งมีอดีตผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กว่า 6,000 คน ที่กลับใจเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” ร่วมกันปฏิญาณตนว่า “จะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจะเข้าร่วมในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป” สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของเจริญพงศ์ พรหมศร (2556) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กองทหาร

ปลดแอกประชาชนมุสลิมไทย : การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกองกำลังติดอาวุธมลายูมุสลิมและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การคลี่คลายความรุนแรงทางตรงกรณีกองทหารปลดแอกประชาชนมุสลิมไทย มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับการเสื่อมสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาลไทยที่สามารถตกลงร่วมมือกันยุติการให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยการยุติการสนับสนุนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใช้พื้นที่ ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดภายในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและการปรับนโยบายในการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยผ่านนโยบาย 66/2523 รูปแบบเชิงอุดมการณ์ พบว่าทั้งสองกลุ่มต่างต้องการช่วงชิงอำนาจรัฐ แต่อุดมการณ์พื้นฐานแตกต่างกัน คือ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใช้แนวคิดมาร์กซิส ในขณะที่กองกำลังติดอาวุธมลายูมุสลิมใช้แนวคิดอิสลามและเชื้อชาติมลายูปัตตานี ซึ่งทำให้ปฏิสัมพันธ์ที่เริ่มต้นขึ้นและนำไปสู่การก่อตั้งกองทหารปลดแอกประชาชนมุสลิมไทยไม่ประสบความสำเร็จ

การวิเคราะห์สาเหตุ และแนวทางการป้องกัน

สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์ความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน พบว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แพร่อิทธิพลทางแนวความคิด โดยการแทรกซึมเข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 โดยการดำเนินงานขององค์การคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2495 ทางรัฐบาลไทยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้น จึงทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กลายเป็นพรรคการเมืองที่ผิดกฎหมาย จึงเกิดการขยายศูนย์ไปสู่พื้นที่ชนบท โดยในเขตภาคเหนือของประเทศไทยได้ทำการมุ่งเข้าหาพื้นที่ป่าเขาในเขตจังหวัดน่าน และจังหวัดเชียงราย ส่วนแนวทางการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน ได้แก่ การเข้าถึงประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ การให้เสรีภาพทางความคิดแก่ประชาชน รับฟังปัญหา และร่วมกันแก้ไขปัญหา รัฐควรปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองที่ถูกต้อง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐกับประชาชน

ข้อมูลภาคสนาม

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนที่มีแหล่งประวัติศาสตร์ และยังมีผู้ที่เคยร่วมอยู่ในเหตุการณ์ครั้งนั้น พบว่าได้ประเด็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในขณะที่เกิดเหตุการณ์ โดยการลาดตระเวนอยู่ในป่า การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของบุคคลแต่ละหน่วยสรุปปัญหาและวิธีแก้ไขในส่วนการลงพื้นที่ได้ทำการประชุมกับหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ สมาคมทหารผ่านศึก ทหารกองหนุนภาคเหนือ กรมทหารพรานที่ 32 จังหวัดน่าน และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

2.2. การสำรวจข้อมูลภาคสนาม

การสัมภาษณ์นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) หมู่บ้านห้วยลอย ได้ข้อมูลการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ในป่า ประเพณี วัฒนธรรม บทบาทหน้าที่นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) และภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหารการกินจึงต้องทำเป็นอาหารแห้งกินกับข้าวที่หุงหาในป่า การทำครัวจะขุดเจาะดินให้เป็นเตาไฟ น้ำที่นำมาบริโภคเป็นน้ำที่ได้จากลำห้วยต่าง ๆ มี

การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น หน่วยสนับสนุน หน่วยเสบียง หน่วยมวลชน เป็นต้น มีการแต่งเพลงสำหรับช่วงเวลาที่ต้องทำเพื่อความสนุกสนาน และเป็นการสร้างความสามัคคี เทคนิคการเดินป่า มีการจัดทำแผนที่โดยใช้การทำเครื่องหมายในแผนที่เป็นหลัก เพื่อให้ทราบสภาพป่าและเส้นทางทั้งหมด มีการประชุมเพื่อปรับวิธีการอยู่ร่วมกัน จัดซื้อจัดหาเสบียงจากหมู่บ้านมวลชน และผู้ที่ทำหน้าที่จัดส่งเสบียง มีส่วนสนับสนุนทางการเงิน ยารักษาโรค การดูแลรักษาผู้ป่วยครบวงจร การมีระเบียบกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิตในป่ามีความเคร่งครัด และเป็นระเบียบเหมือนทหาร ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีหน้าที่ของตนเอง และทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด

การสัมภาษณ์ทหารที่อยู่ในเหตุการณ์ขณะนั้น ได้มีการเข้ามาในพื้นที่โดยได้รับคำสั่งมาประจำการในพื้นที่จังหวัดน่าน เนื่องจากมีการสู้รบอย่างรุนแรง ทำให้ต้องมีการขอกำลังพลเสริมในการรบ ได้ทำการสมัครเข้ามาเป็นทหารอาสาสมัคร และส่วนใหญ่เป็นประชาชนในจังหวัดน่าน ซึ่งทำให้เกิดความรักและหวงแหนแผ่นดิน การดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ในฐานปฏิบัติการ มีการออกลาดตระเวนในป่านำอาหารแห้งพกติดตัวไป เช่น ข้าวต้มมัด ปลาแห้ง เนื้อแห้ง เป็นต้น การรับ - ส่งเสบียงในฐานปฏิบัติการมีการส่งเสบียงจากเฮลิคอปเตอร์ ประมาณ 10 วันต่อครั้ง และมีการวางกำลังเป็นจุดในรัศมีรอบ ๆ ฐานปฏิบัติการห่างประมาณ 500 เมตร โดยมีกำลังพลคอยคุ้มกัน อาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารแห้ง อาหารที่ได้จากป่า เช่น ผักป่า เช่น หน่อไม้ หยวกกล้วย เป็นต้น

2.3 การลงพื้นที่สำรวจแหล่งประวัติศาสตร์

การลงพื้นที่สำรวจแหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทหารที่อยู่ในเหตุการณ์ และการสัมภาษณ์นักสู้เพื่ออุดมการณ์ (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จังหวัดน่าน

2.4 ข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งประวัติศาสตร์

จากการศึกษาข้อมูลทฤษฎีภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์สงครามความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมืองใน จังหวัดน่าน โดยออกแบบตัวอย่างแผนที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

เส้นทางหมายเลข 1080 อำเภอเมืองน่าน - อำเภอเฉลิมพระเกียรติ (แยกบ้านน้ำช้าง)
มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ฐานปฏิบัติการบ้านปรางค์, อนุสรณ์สถานทหารทุ่งช้าง, พิพิธภัณฑสถานทหารทุ่งช้าง, สะพานบ้านปอนและอ่างเก็บน้ำบ้านปอน, ฐานปฏิบัติการบ้านห้วยโก้น, บ้านน้ำช้าง และบ้านน้ำรีพัฒนา (สำนัก 708 ภูพยัคฆ์)

เส้นทางหมายเลข 1081 อำเภอปัว - น้ำยาว - อำเภอบ่อเกลือ - แยกบ้านน้ำช้าง
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ พื้นที่ศูนย์อพยพบ้านน้ำยาว, ฐานปฏิบัติการ กม.35, กม.41, บ้านหลักลาย (กม.45), บ้านยอดดอยพัฒนา, ฐานปฏิบัติการทหาร กม. 55, น้ำตกห้วยต้นตอง, ถ้ำผาแก้ว และบ้านน้ำหมาว กม.60

เส้นทางหมายเลข 1256 อำเภอปัว - อำเภอบ่อเกลือ มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ บ้านเตย และจุดชมวิว

เส้นทางหมายเลข 1257 อำเภอสันติสุข - อำเภอบ่อเกลือ มีแหล่งประวัติศาสตร์
จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ บ้านดอนไพรวัลย์, บ้านแม่สะแนน, สำนักสหายยงค์, บ้านห้วยลอย, บ้านสบมาง
ห้วยล้อม, พระตำหนักภูฟ้า และบ้านท่าทางหลวง

เส้นทางหมายเลข 1291 บ้านนาหนุน (เชียงกลาง) - บ้านกอก มีแหล่งประวัติศาสตร์
จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ บ้านมณีพุกฤษ, ดอยผาผึ้ง และถ้ำผาผึ้ง

2.5 การจัดทำแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

การจัดทำแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยู่ช้าง
จากแนวทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งในการออกแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่ง
เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ได้นำแนวความคิดจากข้อมูลด้านปฐภูมิและด้านพฤกษศาสตร์มาออกแบบ
เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนที่น่าสนใจและมีคุณค่าในการเรียนรู้ และได้มีการจัดทำ
การประชุมแบบร่างแผนผังฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยู่ช้าง โดย
มีตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและตัวแทนผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ให้ข้อเสนอแนะและแนว
ทางการฟื้นฟูแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน

หลักการในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานมีจุดกำเนิดจากการเก็บรวบรวมอาชญาวัตถุโบราณรูปการสู้
รบในสงครามการเมืองระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในเขตงานจังหวัดน่าน
โดยสร้างเป็นพิพิธภัณฑสถานและได้เปิดให้สาธารณชนได้ชมและเพื่อให้บริการทางการศึกษาและให้ความ
เพลิดเพลินแก่ประชาชนทั่วไปซึ่งปัจจุบันสร้างในพื้นที่เอกชน ประกอบด้วยอาคาร 1 หลังขนาด 8 x
12 เมตร 1 ชั้น รูปแบบก่ออิฐถือปูนหลังคากระเบื้องลอนคู่

1. การอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เกิดจากการเห็นคุณค่าของวัตถุที่สำคัญทาง
การทหารและฝ่ายคอมมิวนิสต์หรือสิ่งของและต้องการจะรักษาไว้ให้คงอยู่ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการ
และอาคารที่มั่นคงแข็งแรงป้องกันการขโมยจากมนุษย์และภัยธรรมชาติเช่นฝนแดดความชื้น

2. การให้การศึกษาเป็นแนวความคิดที่เกิดหลังแนวความคิดอนุรักษ์มีจุดมุ่งหมาย
เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชมดังนั้นสิ่งของต่างๆที่เอามาจัดแสดงก็จะเน้นให้ผู้ชมได้รับความรู้ได้รับ
การศึกษามากกว่าที่จะอนุรักษ์เมื่อเข้าไปในพิพิธภัณฑสถาน แนวความคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานทั้ง 2
แนวความคิดเป็นเสมือนแนวทาง (Guideline) เริ่มต้นที่จะนำไปสู่ขั้นตอนในการทำงานและยังบ่งบอก
ทิศทางของพิพิธภัณฑสถานที่จะดำเนินต่อไป

2.6 การประชุมประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูแหล่ง เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน อำเภอยู่ช้าง

รูปแบบของการพัฒนาพิพิธภัณฑสถาน (การฟื้นฟูพิพิธภัณฑสถาน อำเภอยู่ช้าง)
หลักการออกแบบพิพิธภัณฑสถานโดยใช้การนำเสนอประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์ความขัดแย้งทาง
อุดมการณ์ที่สะท้อนความจริงของเหตุการณ์ ทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายทหารและฝ่ายผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย
เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้คนที่ใช้ชีวิตในอนาคตซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาที่ต้องเสียเลือดเนื้อโดยคน
ในชาติเดียวกัน และในการออกแบบต้องคำนึงถึงการจัดวาง เทคนิคการจัดแสดงที่มีเนื้อหาที่สามารถ
เล่าเรื่องราวกล่าวถึงประวัติศาสตร์ที่สำคัญ รวมไปถึงการอนุรักษ์สิ่งของที่เกี่ยวข้องและที่เคยใช้ใน

เหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการนำเสนอประกอบกับการเล่าเรื่องราว และรูปแบบการใช้ชีวิตระหว่างการเดินทาง
ต่อสู้ในยุทธการต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังจุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถ
ต่อยอดไปยังการพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต จำลองสถานการณ์เสมือนจริง ภูมิศึกษา
พิพิธภัณฑ์ในประเทศเวียดนามและพิพิธภัณฑ์รบพิเศษ บ้านป่าห้วย ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง
จังหวัดลพบุรี เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ เรื่อง การสืบค้นวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการ
คลี่คลายความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการ
ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เนื่องจากปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองมี
อุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยมที่มุ่งเน้นการรวมทรัพย์สินเป็นของชุมชน มีการแบ่งปันจัดสรร
รายได้แก่บุคคลอย่างเสมอภาค จึงทำให้เกิดผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย (ผกค.) จึงมี
วัตถุประสงค์เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้หมดสิ้น แล้วเปลี่ยนเป็นระบบสังคมนิยม
แบบคอมมิวนิสต์ โดยการสนับสนุนจากประชาชน พร้อมกับการใช้กำลังถืออาวุธล้มล้างรัฐบาล ดังนั้น
ควรมีแนวทางในการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางแนวความคิดของลัทธิการเมือง

1.1 การให้เสรีภาพทางความคิดของประชาชน รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ไขปัญหานั้น
ถูกต้องโดยการหาต้นเหตุของปัญหาให้ได้

1.2 รัฐควรเข้าไปพบปะ พูดคุย แก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยเฉพาะปัญหา
เรื่องรายได้ นำความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ให้เข้าถึงประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจต่อรัฐ
และจงรักภักดีชาติบ้านเมือง ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกและไม่ก่อการร้ายแก่ประเทศชาติ

2. เสนอให้จัดทำหลักสูตรในชุมชน ให้เยาวชนได้เรียนรู้ ตลอดจนการสร้างพิพิธภัณฑ์ให้
เปรียบเสมือนโรงเรียน เป็นสถานที่ในการทัศนศึกษาของนักเรียนนักศึกษา ให้ทราบข้อมูลในอดีต
ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองของจังหวัดน่าน และป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งอีกใน
อนาคต

3. ควรสรุปข้อมูลที่สำคัญ จัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ให้เข้ากับยุคสมัย และง่ายต่อการ
เข้าถึงของประชาชน

4. มีความร่วมมือกับสมาคมทหารผ่านศึก ทหารกองหนุนภาคเหนือ และมณฑลทหารบกที่
38 ค่ายสุริยพงษ์ ในการของบประมาณในการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์

5. บรรยายภาพ และการสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์ควรเน้นการปลูกจิตสำนึกรักและหวงแหน
ต่อชาติบ้านเมือง ควบคู่ไปกับการมีความรู้สึกรักและชื่นชมต่อวิถีชีวิตในเชิงประวัติศาสตร์มากกว่า
ความรู้สึกหึงหวง ตลอดจนสร้างการเรียนรู้ถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ไม่ควรเกิดขึ้นอีกในอนาคต

6. พิพิธภัณฑ์ควรจัดวัตถุจัดแสดงที่สามารถสื่อความหมาย ควรมุ่งเน้นการสร้างภาพ
ประทับใจ ตั้งแต่การออกแบบบรรยากาศในพิพิธภัณฑ์ ความสะอาด มีแสงสว่างเพียงพอ มีการใช้เอน
สีที่ทำให้ประวัติศาสตร์ดูสมจริง มีป้ายสื่อความหมาย มีที่นั่งพักผ่อน และมีรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น

พัฒนาสื่อมัลติมีเดียในการนำเสนอจะทำให้พิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน มีความสามารถในการถ่ายทอดและนำชมวัตถุที่จัดแสดง จัดอบรมเด็ก ๆ ให้เป็นมัคคุเทศก์น้อยในการนำชมหรือดำเนินกิจกรรม จะทำให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตและน่าสนใจมากขึ้น เพื่อผลักดันให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

7. มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของพิพิธภัณฑ์ และแผนที่แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายกลุ่มเป้าหมาย และเพิ่มจำนวนกลุ่มผู้เยี่ยมชม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสำรวจในพื้นที่ที่มีสงครามความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง ในพื้นที่อื่น ๆ อีก เพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สงครามความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง

2. ควรศึกษาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อันเนื่องมาจากบทเรียนความขัดแย้งของลัทธิการเมืองเส้นทางน่าน – เชียงราย – พะเยา - เชียงใหม่ เพื่อการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อความมั่นคงของชาติ

3. ควรศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่คนในชุมชน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ

4. ควรศึกษาแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาให้เป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง เกิดการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม และปรับปรุงพัฒนาพิพิธภัณฑ์อย่างแท้จริง

5. ควรศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ และการจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในพิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในอนาคต

บรรณานุกรม

- คณะทำงานเอกลักษณ์น่าน. (2549). **เอกลักษณ์น่าน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Maxxprint (ดาวคอมพิวกราฟิก).
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. ระบบออนไลน์. **จังหวัดน่าน**. แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org>. เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2558.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2554). **องค์ความรู้เกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- คาร์ล มาร์กซ และ เฟรเดอริก เองเงิลส์. (มปป). **แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์**. กรุงเทพฯ : โลกทัศน์.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2516). **การใช้กฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ.
- ปกป้อง จันวิทย์. (2545). **การล่มสลายของสหภาพโซเวียต : ความล้มเหลวของคอมมิวนิสต์**. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับเดือนมิถุนายน 2545.
- ดุยภาค ปรีชารัชช. (2557). ระบบออนไลน์. **การทูตจีนยุคสีทันสมัยกับการสูญสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย**. แหล่งที่มา : <http://blogazine.pub>. เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2558
- สำนักแนวคิดมาร์กซ์. ระบบออนไลน์. **การล่มสลาย“พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย”**. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com>. เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2558.
- เจริญพงศ์ พรหมศร. (2556). **กองทหารปลดแอกประชาชนมุสลิมไทย : การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกองกำลังติดอาวุธมุสลิมและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กองพลทหารม้าส่วนหน้า. (2552). ระบบออนไลน์. **ภารกิจสงบเสียงปืน ที่จังหวัดน่าน**. แหล่งที่มา : <http://www.pangmalakul.com>. เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2558.
- กองบรรณาธิการ. (2555). ระบบออนไลน์. **บุรุษเหล็กแห่งขุนเขาน่านฉบับที่ 4-2555**. แหล่งที่มา : <http://www.dohjournal.com>. เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2558.
- อรัญญา ศิริผล. ระบบออนไลน์. **ยุทธการปิดประตูมุ้งมิ้งที่น่าน**. แหล่งที่มา : <http://www.bkknews.com>. เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2558
- พรทิพย์ แซ่เตียว. (2551). **รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาพัฒนาสังคม. โครงการวิทยาระดับบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริ ทิวพันธุ์ และอุดมชัย อดิศัย. (2533). **เสียงป็นดับที่น่าน**. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- บ่อซอน สันเย็น. (2552). **ตำนานดาวพราวไฟที่...ภูแว ภูพยัคฆ์ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อาร์ตกราฟฟิค.
- อำนาจ นีวทอง. (2552). **ประวัติศาสตร์บ้านหนองไฮจากพื้นที่สีชมพูสู่ปัจจุบัน**. ระบบออนไลน์.

จังหวัดอำนาจเจริญ. แหล่งที่มา : <https://reraisarat.wordpress.com>. เข้าถึงเมื่อ 10
ตุลาคม 2558.

คู่มือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มปท. (2536). **คู่มือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มปท.** กรุงเทพฯ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

การสัมภาษณ์ ทหารและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

การสัมภาษณ์ ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

ส.สง่า

เข้าร่วมกับพรรคหลังปี 2516 ตอนนั้นพออายุ 11 ขวบ จบ ป.4 จากโรงเรียนสะตะเคียนแล้ว ก็ไปเลย เพราะช่วงอิทธิพลของการเคลื่อนไหวทางการเมือง นักศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ เดือนตุลาแล้ว คือ เดินหน้าค้านรัฐบาลเผด็จการอย่างหนัก ตอนนั้นนักศึกษาเขาจะออกหน่วยออกทีละ 7-8 คน สู่หมู่บ้านชวนา แล้วก็เข้ามาหมู่บ้านเรา ทั้งหมู่บ้านเราเขาเชียร์คอมมิวนิสต์กันหมด เขาถือว่าคนที่เป็นคอมมิวนิสต์ในยุคนั้นเขาถือว่าก้าวหน้า เพื่อนรุ่นเดียวกันเราก็มีเข้าป่า พอเข้าไปขั้นต้นเราต้องไปเรียนไปศึกษา เรียกว่าไปอบรม เรียนรู้แนวคิดทางการเมือง เรียนทฤษฎีจากมาร์ชก-เลนิน แต่เราก็ไม่เคยเห็นเลนินเห็นหนังสือ เขาเอามาสอน สอนให้คนมีความคิดที่ดีๆ แล้วระหว่างนั้นเราต้องฝึกทหารไปด้วย ไปฝึกที่เขมร เพราะการฝึกทหารของ พคท. เขาไม่กะเกณฑ์กันที่อายุ เขาวัดกันที่ใครสมัครใจไป เด็กก็ได้ คนแก่ก็ได้ การฝึกก็แบ่งเป็นรุ่นๆ เราอยู่รุ่น 315 การฝึกแต่ละอายุกันหมด เราฝึกเป็นปี อยู่กินที่นั่น เพราะมีสำนักรัก อีกร้อยประเทศพี่น้องเขาช่วยกันอยู่แล้ว เรากลับมาไทยตอนอายุ 12 ปี เพราะประเทศสังคมนิยมเขาช่วยกัน แล้วลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ต้องไปศึกษาต้นแบบมาจากจีน หลังจากกลับไทย เราก็เข้าทำงานแถวโคราช หนองบัว สະตะเคียน ตอนนั้นทำงานเป็นหน่วยงานมวลชน ทำงาน ปจว. เป็นหลัก แล้วอีกหน้าที่คือรอรับนักศึกษาที่หนีเข้าป่า ประจำอยู่หน่วยงาน 205 เราไปรับนักศึกษาข้างทาง พาขึ้นไปที่พักแล้วก็อบรม นักศึกษาที่ขึ้นมานั้นสมัครใจมา เพราะเขาคิดกันว่าอยากจะเข้าร่วม อยากจะคัดค้าน เราต้องจับปิ่นต้นเขา เนื่องจากเหตุการณ์ 6 ตุลา มันก็สื่อให้เห็นทางออกของนักศึกษาอยู่แล้ว แล้วก็ทางปลอดภัย ก็คือต้องหนีเข้าป่าก่อน นักศึกษาก็ต้องหนีตายต้องเอาตัวรอดไว้ก่อน หาที่หลบก่อน คนที่หนีเข้าป่าเพราะอุดมการณ์อย่างเดียวก็มี เพราะเมืองไทยมีคนหัวก้าวหน้าก็เยอะ แต่ผมคิดว่า คนที่หนีตามอุดมการณ์เข้าป่ามีมากกว่าคนที่หนีตายเข้าป่านะ บางคนก็มีนะที่ไม่ถูกไล่ฆ่า

ผมถูกคัดมาอยู่นาน น่าจะราวๆ ปี 2520 เพราะเป็นนักรบดีเด่นมาจากภาคอีสาน รู้สึกว่าจะมากับหนึ่งหมวด ให้เรามาช่วยเหลืองานที่ภาคเหนือ จากนั้นปี 2521 ก็ย้ายเข้ามาอยู่ในกองทหาร 244 กองกำลังลับ คือ ชื่อ 244 มันเป็นรหัสที่ได้มาจากวัน/เดือน ของวีรชน “2” อาจจะหมายถึงว่าวันเกิดหรือไม่ก็วันตายของ ครูครอง จันดาวง หรือ จิตร ภูมิศักดิ์ ส่วน “4”, “4” ก็อาจจะหมายถึงเดือน แต่เขาเอาชื่อของ ครูอง และ จิตร เป็นรหัสเลข 3 ตัวออกมา รบเส้นทางหลักลาย ห้วยหาด ระยะหนึ่งก่อนย้ายไปทำงาน ปจว. พอมาประจำอยู่ที่ 244 หน้าที่หลักของเรา คือรบ เขาส่งไปรบ

เมื่อไหร่ก็ต้องไปเมื่อนั้น ถ้าเขาไม่สั่งก็คืออยู่ในสำนัก รบกับผีอย่างเดียว ถ้ามียุทธการ ถ้ามีการต่อต้าน ถ้ามีคำสั่งเราก็ก็นั่นเป็นเรื่องธรรมดาที่ พคท. จะต่อต้านเมื่อทางการจะสร้างถนนเส้นนี้ เพราะที่นี้เปรียบเสมือนรังของพวกเรา เหมือนมดแดงมันสร้างรังลงไปเหย่มัน มันก็ต้องมีการต่อต้าน เส้นทางนี้นะถือเป็นเส้นยุทธศาสตร์เลย เพราะว่ามันผ่านฐานที่มั่นของเรา ของเขต 3 ภูเม่ง ภูคา ปัจจุบันนี้เส้นทางของหลักกลายนั้นตั้งแต่น้ำยาวขึ้นมา ล้วนแล้วแต่มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ของทั้ง 2 ฝ่าย มีทั้งฐานของเรา และของเจ้าหน้าที่

คนเราอยู่ที่ไหนมันจะมีความทุกข์ มันก็ต้องมีวัฒนธรรม มีการบันเทิงเพิ่มเข้ามา ซึ่งในพรรคก็ได้ตั้งหน่วยศิลปินขึ้นมาเพื่อความบันเทิง ทั้งไปให้ถึงฐานที่มั่น และกระจายตามวิทยุเสียงประชาชน จุ2 จุ3 เขาเคยมาหมัดน้ำหงา เขาก็ต้องแบกปืนนะ แต่ไม่ได้ไปแนวหน้า เรา รู้จักแกตั้งแต่ตอนเราอยู่อีสานแล้ว เครื่องดนตรีส่วนใหญ่ทางพรรคเขาจัดหาให้หมด ทั้ง ดนตรีฝรั่ง ดนตรีพื้นเมือง ส่วนใหญ่เขาจะเล่นกันแล้วแต่โอกาสนะ เช่น วันสำคัญภายในพรรค วันสำคัญของบ้านนี้ เช่น 1 ธ.ค. วันก่อตั้งพรรค, 7 ส.ค. วันเสียงปืนแตก เป็นต้น หรือวันที่วันนี้เราได้รับชัยชนะ งานฉลองจะมีทุกเขต ทุกสำนัก สมัยนั้นศิลปินต่างๆ ที่มาร่วม นอกจาก น้ำหงา (ส.พันตา) แล้วก็ มี แอ๊ด-คาราบาว เข้าทางอีสานแต่ตอนนั้นบทบาทเขาไม่เหมาะสมกับพื้นที่เท่าไรเขาก็ส่งลง มงคล อุทก ก็มาอยู่แถวนี้ ก็แกนั้นแหละที่ซื้อวัวให้เป็นเลี้ยง, พงษ์เทพ ก็มา เขายู่แหว่งเดียวกันหมด เป็นหน่วยศิลปินที่ไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด จิ้น กรรมมาชน, ตี กรรมมาชน (ส.แดง), มงคล อุทก (ส.จันทวน), พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ (ส.แคน) พวกนี้แหว่งเดียวกันหมด

เรื่องมวลชนสัมพันธ์ อย่างเราเนี่ยเป็นนัก ปจว. เป็นนักปลุกระดม หมู่บ้านที่แปลกๆ ก็เคยเข้าไป หมู่บ้านต่างๆ หรือหมู่บ้านที่เขาว่าร้ายแรงสุดๆ เกลียดคอมมิวนิสต์มากๆ ก็ไปมาแล้ว อย่างหลักกลาย ตอนแรกหมู่บ้านต่อต้านคอมมิวนิสต์นะ เรายืนแหละเป็นคนแรกที่เข้าไปทำความดี ตอนเข้าไปตอนแรก อันดับแรก คือ เขากลับ ตอนหลังๆ มาเราก็ก็นั่น ไวใจเรา

-มีการวิจารณ์ตนเอง อาทิตย์ละ 1 ครั้ง ตั้งวงคุยหมู่ใครหมู่บ้าน แล้วก็พูดข้อดี ข้อเสียของกันและกัน เพื่อปรับวิธีการอยู่ร่วมกัน

- สมัยอยู่ป่าเขายึดถือวินัย 10 ข้อ

- เสี่ยงต้องซื้อเอาจากหมู่บ้านมวลชน แต่บางส่วนที่เขาถูกใจเขาก็ให้ฟรี แต่ส่วนมากคือเราจะใช้ทำที่ที่ซื้อ คือเรายึดถือระเบียบถึงขนาดว่าเรากินของใคร เอาของใคร ไม่เห็นเจ้า ก็ยังเอาตั้งค่างไว้ แล้วก็เขียนบอกไว้ว่า ทหารป่าผ่านมอดข้าว ทหารป่าผ่านมาเอาไปกิน

- เรามีแนวร่วมสนับสนุน ก็คือ คนที่ไม่เข้าป่า แต่มีแนวคิด อุดมการณ์ คล้ายกัน คือเห็นว่าพวกคุณไปทำดี ผมสนับสนุนคุณเต็มที่ มีทั้งสนับสนุน ทางด้านการเงิน ยารักษาโรค ข้าวปลาอาหาร การรักษาการดูแลของทางป่านี้นี้ดีมาก มีห้องผ่าตัด เอ็กซเรย์ก็มี ตอนนั้นสมัยอยู่ป่านะไม่มีจนรวยอะไรทั้งนั้น หมอในป่าเขายึดถืออย่างเดียวว่าช่วยเหลือชีวิตคน

พอลงมามอบตัวครั้งแรก ราวๆ ปี 2525 ลงมามอบตัวที่ภูสะคาน แล้วก็กลับเข้าป่าไปอีกครั้ง แล้วปี 2534 เราก็ตัดสินใจมอบตัวอีกครั้ง ครั้งนี้มีพี่แอ้ว (พท.สมชาย) ไปรับ เพราะพี่แอ้วเขาติดตามสถานการณ์เราตลอด ครั้งแรกจริงๆ เจอแกที่ภูสะคาน เพราะแกมาดูแลฐานทหารพราน เป็นครูฝึกทหารพราน เขาติดต่อเรา เขียนจดหมายถึงบ้าง หลังจากนั้นมา เข้าป่าครั้งที่ 2 นี่ไปอยู่อีก 10 ปีนะ แต่ก็มีมีการติดต่อสื่อสารกันตลอด เราร่อนเร่ตามแนวชายแดน พาลูก พาเมีย ครอบครัวก็ไปด้วยกัน

หมดนะ แล้วพี่แ้วจึงหาข้อมูลจากสายในชุมชน หรือชาวบ้านที่ลงมายุ่งก่อน ว่าจะมาหาเราได้ยังไง
เราอยู่ก็คือเราอยู่ เราหนีก็คือเราหนีแก้ไม่ได้ว่ะอะไร ทั้งแกยงเคยวานเราให้ช่วยดูแลความสงบ
เรียบร้อย ความมั่นคงแถบชายแดนให้ด้วย เราก็ดูแลให้ แต่ขออย่างเดียวว่าอย่ามายุ่งกะครอบครัวเรา
ก็แค่นั้นแหละ

ปัจจุบันถ้าเราพูดเรื่องการคมนาคมมันก็ดี มันก็สะดวกขึ้น แต่ว่าเรื่องข้อเสียก็คือ ถนนมาแล้ว
ป่าหายตาม แล้วที่เราเสียใจที่สุดก็คือ ป่าหาย การปลูกข้าวโพด หรือการทำลายป่าแบบนี้ ถ้าถนน
แตกข้าวโพดก็ออกกลางถนน แล้วบังถนนด้วย ถนนขอให้ปลูกข้าวโพดได้ก็จะหยอดใส่เลย

ส.ดาว

เราโตอยู่ในป่า จำเรื่องราวตอนเด็กๆ ไม่ค่อยได้มากนัก แต่ก็จำที่พ่อเคยเล่าให้ฟังได้ว่า ตอน
นั้นมีเจ้าหน้าที่รัฐฯ ควบคุมเราเหมือนปัจจุบันนี้แหละ แต่อยู่ๆ ไปก็มีเพื่อนจากที่อื่นมาชักจูงไปร่วม
เข้าร่วมกับพรรคฯ เขาบอกพ่อเราว่า อยู่แบบนี้ไม่ไหวนะ มีคนมากดขี่ข่มเหง หนีไปที่อื่นกันดีกว่า
เพราะมีอีกพวกหนึ่งเอาปืนมาจี้ห่ม จี้ไถ่ไปกิน จากนั้นครอบครัวเราจึงเริ่มโยกย้าย พี่สาวมาชวนเราไป
เราเพิ่งอายุได้ 14 ขวบ พี่สาวมาชวนเราว่า “ไปกับพี่ไหม อยู่บ้านไม่มีไร มีแต่ดื้อ กับ ดื้อ” ซึ่งตอนนั้น
พี่สาวก็ได้แต่งงานเรียบร้อยแล้ว เราตัดสินใจตามพี่สาวเราไป ไปอยู่ที่ ภูสะคาน เราไปกับพี่สาวคน
เดียว เรื่องเรียนหนังสือ เราก็อ่านบ้างไม่เรียนบ้าง คนสอนหนังสือก็คือ ลุงหง่า ครูของแม่ดาว สอน
กันแบบง่ายๆ บนกระดานดำ ทั้ง วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ เรียนหนังสือเฉพาะครึ่งเช้า ส่วนครึ่ง
บ่ายก็ทำงาน เขาใช้ทำอะไรก็ทำร่วมกันนั่นแหละ อย่างช่วยตำข้าว เราก็ตากันหลายคน 10-20 กว่า
คน คนที่ตากก็ตำ คนที่ฝีกก็ฝิด เขาก็เลยแต่งเพลง ฟังนักศึกษาเขาแต่ง

“แต่ แด้ แด้ แด้น แด้น แต่ แด้ แด้น... แต่ แด้ แด้ แด้น แด้น แต่ แด้ แด้ แด้น...

แต่ แด้ แด้ แด้น...

ตึก ตึก ตึก ตึก

กระต๊อตำครกเสียงดัง...อาละว้า

นั่นเสร็จเร็ววันต้องร่วมพลัง

เสียงดัง แซ่ด แซ่ด แซ่ด แต่ แซ่ด แด้ด แซ่ด เสียงดัง แซ่ด แซ่ด แซ่ด แต่ แซ่ด แด้ด แซ่ด

ทุกคนตำข้าวเอาจริงเอางี้

คนละ ตึก คนละ ตึก พร้อมใจกัน

นั่นเสร็จเร็ววันต้องร่วมพลัง...”

เรากลับมาอยู่บ้านหลังจากไปอยู่กับกองทหารหลายปี เนื่องจากพี่ชายสูญหายไม่ทราบสาเหตุ 1 คน รากลับพ่อแม่จะเป็นห่วงเลยกลับบ้าน แต่พอมาได้ไม่ถึงเดือน พี่เคลื่อนก็ได้ข่าวว่าเรากลับมาอยู่บ้าน แกเลยเข้ามาชวนเราว่า “ไม่ต้องไปเป็นทหารมาอยู่กับพี่ชายนี้ดีกว่า ไปเป็นหมอไปรักษาคนป่วยเหมือนพี่นี่แหละ ไปอยู่กับหมอพจน์ดีกว่า” ผนวกกับเมื่อก่อนตอนเราเป็นไข้อะไร พี่สาวเราก็จับแพะชนแกะ เรารู้สึกว่ามันก็หายจริงๆ เลยอยากจะรู้วิธีการรักษาด้วย อยากจะเรียน พี่สาวเราทำเรายังหาย ถ้าเราเอาไปทำให้คนอื่นบ้างคนอื่นก็คงจะดี รับใช้คนอื่นบ้างดีกว่า เหมือนพี่สาวเรารับใช้เราอะ เราคิดอย่างนี้ เราก็เลยไปเรียนกับเพื่อนของพี่สาวอีกที ตอนเริ่มเรียนอายุประมาณ 21-22 ปี เรียนกับเพื่อนพี่สาวที่เป็นหมอมด้วย เรียนกับหมอจากประเทศจีนด้วย ชื่อ หมอพจน์ เป็นหมอใหญ่ในป่าเลย ฝ่าตัดอะไรทำได้หมด เราไปเรียนอยู่ในโรงหมอเลย ที่แสงชัย อยู่กับหมอพจน์โดยตรง เรียนทั้ง ทำฟัน อดฟัน ผ่าฟัน ฝังเข็ม นวดแผนโบราณ และเป็นหมอมือรองส่งเครื่องมือแพทย์ผ่าตัด เรารักษาไปทั่ว ย้ายสำนักไปเรื่อยๆ สมัยนั้นเราได้เบี้ยเลี้ยงเดือนละ 100 บาท แค่นั้นเอง แต่ไม่มีอะไรน่าใส่ใจนัก กินอยู่ เสื้อผ้า รองเท้า หมวก เป้ เครื่องนอน ก็อยู่กับรัฐ(ใหม่)หมด จะซื้อก็แต่สบู่ แชมพู เท่านั้น

ส่วนใหญ่ทำแผล เจ็บแผล ผังซึม ในป่าสมัยนั้นโรคก็จะมีแต่มาลาเรีย อุบัติการณ์รักษาพยาบาลทุกอย่างส่งมาจากจีนเป็นชุดๆ ถึงแม้เป็นพยาบาลแต่เราก็ยังต้องช่วยคนอื่นตำข้าว ปลูกข้าว เหมือนเดิม เพราะมันมีการเข้าเวรกัน งานส่วนมากก็จะเป็นการจัดยาให้คนป่วยตามหมอสั่ง วัดปรอท ความดัน แล้วก็บันทึกความคืบหน้าในการรักษาคนป่วยแต่ละราย

พิธีแต่งงานในป่าตอนนั้นก็ทำเหมือนพิธีแต่งงานทั่วไปแหละ มีเหล้า มีหมู มีไก่ หัวหน้ารัฐเป็นคนนำทำพิธี มาอวยพร ปะแป้ง มอบดอกไม้ให้เรา เขาก็ทำดีนะ ชุดแต่งงานก็เป็นชุดธรรมดาๆ นี่แหละ มีการตักลอง ดัดพิน ในงานเลี้ยง ที่รัฐออกว่า ออกควาย ให้หมด หมดไปหลายตั้งค์เหมือนกัน เหล้านี้กินกันจนเหลือ หน่วยงานที่อื่นเขาก็ช่วย ส่งเงินมาให้คนละ 10-20 บาท สบู่ ยาสีฟัน เสื้อผ้า เขาก็ส่งมาเป็นห่อเป็นซองขวัญวันแต่งงาน

เรามอบตัวประมาณปี 2531ตัดสินใจมามอบเอง จะว่าลำบากก็ไม่เชิง ไม่ลำบากก็ไม่ใช้ เรา ก็ได้แต่คิดว่าจะอยู่ไปยังไงดี ใช้ชีวิตยังไงต่อไป อีกอย่างเราก็ก็นั่นแหละๆ สุดท้ายก็เลยตัดสินใจลงมา มอบตัว มาอยู่กับพ่อแม่ ตอนมอบตัวมีเจ้าหน้าที่มารับที่น้ำหนาว แล้วให้ไปอยู่ที่ฐานจันทร์เพ็ญ อยู่ สก. นั่นให้เราเข้าอบรม ถ้ามองถึงชีวิตความเป็นอยู่ในป่า

ส.เคลื่อน

เริ่มเข้าป่าตอนอายุประมาณ 14-15 ปี เข้าไปพร้อมกับพ่อและแม่ (พ.ศ.2516-2517) ครอบครัวเราอยู่ที่หมู่บ้านห้วยเคาะ หรือในอดีตตั้งอยู่ใน หมู่ 4 ของ อ.บ่อเกลือ ชาวบ้านห้วยเคาะหนีเข้าป่ากันทั้งหมู่บ้าน คนที่มาชักชวนเข้าป่าคือนักศึกษา พวกเขาเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน เพราะเมื่อก่อนเจ้าหน้าที่รัฐฯ เข้าไม่ถึงเนื่องจากหมู่บ้านผมอยู่ในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงยาก การเข้าป่า คือ การย้ายถิ่นฐานจากหมู่บ้านเดิมไปอยู่ถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่ใกล้เคียง ตอนเข้าป่าไปครั้งแรกๆ ก็เหมือนไปเที่ยวเล่น ร้องเพลง มีการอบรมเรื่องแนวคิดทางสังคมและการเมือง ผมก็พอรู้พอเข้าใจ ก็รู้ไปอย่างนั้น ตามๆ เขาไปอย่างนั้นแหละ พ่อแม่ผมก็ไปอบรมอยู่กับเขาแล้วทำอะไรทำสวนเหมือนปัจจุบันนี้แหละ ตอนเข้าป่าครั้งแรกนั้น เป็นช่วงหลังจากที่เกิดเหตุการณ์เสียปืนแตกใน จ.น่าน เข้าป่าครั้งนี้เราก็อายุเลย เพราะกลัวเจ้าหน้าที่ สมัยนั้นยังไม่มีฐานอะไรทั้งนั้น ไม่มีชื่อเรียก รู้แต่ว่าเขาไปอยู่ในเขตห้วยเคาะ น้ำหมาวตอนเหนือ แถวๆ บ้านน้ำหมาว ห้วยหลักลาย ในปัจจุบันนี้

พออายุประมาณ 20 กว่าๆ ก็เริ่มมาเป็นทหารบ้าน ทำหน้าที่ป้องกันรักษาหมู่บ้าน โดยมีทหารนักศึกษาเข้ามาฝึกสอนในหมู่บ้าน ฝึกเรื่องยิงปืน ขว้างระเบิด เรื่องกู้ทุ่น ฝังทุ่น ฝึกหมด ทำได้หมด ตอนนั้นใช้ปืนอาเก่า เตกาแซ้, ระเบิดมือ, ทุ่นยาง คนไหนสมัครใจฝึกก็ฝึก ไม่มีบังคับ การฝึกใช้เวลาไม่นานมาก ก่อนออกปฏิบัติงานก็จะมีการฝึกกันอีกรอบ เส้นทางหลักลาย-ห้วยหาด ในช่วงที่มีการสร้างถนนตัดฐานที่มั่น การปะทะรุนแรง

เราเคยลาดตระเวนอยู่ในป่าเป็นเดือนๆ ดังนั้นเรื่องอาหารการกินเราจะพกเนื้อหมู เนื้อไก่ ที่ทำเป็นอาหารแห้ง เช่น เอาไปตากแห้ง คั่วแห้ง กินกับข้าวหุง โดยเราจะขุดเตา เจาะดินให้ก่อไฟเท่าไรก็ได้ไม่มีควัน หุงทีหนึ่งก็กินกันทั้งหมดกองร้อย น้ำกินดื่มก็หาเอาตามลำห้วย การเดินทางในป่านั้นไม่ค่อยเดินทางกลางคืน กลางคืนจะพักแรมเปล ไม่กั้นนอนในตูบ

ผมเลิกออกจากการเป็นทหารบ้านปี 2522 เพื่อย้ายมาเป็นหมอ โดยมีเพื่อนที่อยู่ทีมหมอลาชวน แม่ดาวก็ไปด้วยกัน เราเรียนกับหมอพจน์ หมอแสง ป้าธัญญา หมอพิทักษ์ มันไม่ใช่ว่าไปเรียนอะไรแหละ ไปถึงก็ปฏิบัติเลย เราก็ดูเขา ปฏิบัติตามเขาไปเรื่อยๆ สมัยนั้นมีทั้งโรงหมอ โรงผ่าตัด อุปกรณ์ครบ ผมทำได้ทุกอย่าง ทั้ง ฝังเข็ม ฉีดยา ผ่าตัด ตอนนั้นเราก็เป็นหมอสนามด้วย เราต้องแบกกระเป๋ายา 1 ใบเท่านั้นแหละ เป็นชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น เช่น ยาห้ามเลือด ยาชา คีม หรือมีดผ่าตัด ออกปฏิบัติงาน หนึ่งทีมมักจะมียาหมอสนามไปด้วยราวๆ 1-2 คน หมอสนามก็ต้องยิงปืนด้วย แต่เราจะไม่ได้ไปก่อนเพราะเขาจะหวงเรามากกว่าคนอื่น เขาจะให้เราอยู่กลางทีม ผมผ่าตัดได้ก็

เพราะหมอพนัสนอน เพราะเครื่องมือผ่าตัดมีครบ ผมนี่เคยผ่าคนมาราว 6-7 ราย ที่ยากสุด คือ ผ่าไส้
ติ่ง และผ่าคนเจ็บในสนามรบ

ผมเป็นหมอจนกระทั่งลงมามอบตัว พอมอบตัวเสร็จเขาก็จับเข้ามาเป็น อสม. อีก ผมมอบตัว
ตอนปี 38 ซึ่งนับว่าเป็นสมาชิกพรรคฯ ที่มอบตัวคนท้ายๆ ของจังหวัดน่านเลยทีเดียว ตอนนั้นเราหนี
ไปอยู่แถวชายแดนลาว มีบ้างเหมือนกันนะที่คนฝั่งลาวขอให้เราไปช่วยดูคนป่วยให้ ตอนนั้นเรารู้ข่าว
เรื่องที่ทางรัฐบาลออกนโยบาย 66/23 แล้วก็มีสหายหลายลงไปมอบตัว แต่เรายังไม่มอบเพราะเรายัง
อยากดูระบบเขาก่อนว่าเป็นอย่างไร คือเรายังไม่ไว้วางใจ

ส.ช่วง

ผมเกิดในป่าพร้อมครอบครัว ผมไม่รู้เรื่องอุดมการณ์สักอย่าง ผมรู้แต่ว่าพออายุ 10 ปี เขามอบ
เพาะให้เป็นทหาร เรียนทฤษฎีทหารมาเลย พออายุได้ 15 ปี เรียนประกอบอาวุธ ลุยห้วยโก้น แล้วก็
ถูกส่งไปเรียนอยู่ที่ฐานอย 3 เดือน เพราะเขาเห็นว่าหัวเราไปทางการทหาร การฝึกฝนเน้นทหารปืน
ใหญ่ ในยุทธการที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่สลายเขตงาน 4 สมัยทหารปึกธงไชยขึ้น ผมเป็นหมวดบัญชาการ
ทหารปืนใหญ่ กองร้อย 301 ตอนนั้นผมคิดว่าจะไปรอดไหม ผมหนีอยู่ในป่า 7 วันไม่ได้ทานข้าว จนไม่
เหลือเรี่ยวแรง จึงตัดสินใจทิ้งปืนแล้วขึ้นภูหัดไปเจอทหารบ้าน แล้ว 3 วันต่อมาผมกลับเข้า บก. ไป
เจอ ส.สง่า หลังจากนั้นผมก็เริ่มย่อท้อ ผมไปมอบตัวฐานห้วยโก้น ปี 2526 หลังมอบตัวผมถูกให้
เป็นทหารเกณฑ์ ฝึกอยู่ค่ายสุริยพงษ์ ในปี 2527-2528 เขาก็ให้ไปสังกัดกัน พคท. ที่ลงกรุงเทพ
เชียงราย เพชรบูรณ์ และย้ายผมไปอยู่ อ.ปัว ได้เป็นหน่วยรบพิเศษ และปัจจุบันเป็นหน่วยป้องกัน
สาธารณะภัย

ส.ไค่น

เกิดในปี พ.ศ. 2488 เข้าป่าเมื่อมีอายุได้ประมาณ 22 ปี หลังจากได้ศึกษาเอกสาร หนังสือ
ฝ่ายก้าวหน้า แล้วก็เริ่มมีความคิดความอ่านในเรื่องการเมืองการปกครอง เราเริ่มอ่านหนังสือแนวนี้
ตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ในโรงเรียนประเทศจีน ที่ซึ่งมีผลสะท้อนจากการปฏิบัติ ที่นั่นในขณะนั้นกำลังสู้กัน
อย่างหนัก เราเดินทางเข้าป่าตั้งแต่ก่อนเหตุการณ์ 14 / 6 ตุลาฯ ออกจากกรุงเทพฯ มุ่งสู่อุดรฯ แล้วก็
ถูกส่งไปเรียนการเมือง การทหารต่อที่เวียงจันทน์ เรียนได้ราวๆ 1 ปี ตามหลักสูตรส่วนใหญ่ เสริมทักษะ
ด้านความรู้ทางประวัติศาสตร์ การวิวัฒนาการของสังคม มีทั้ง หญิงและชาย หลังจากเรียนเสร็จก็กับ
มาประจำการอยู่ที่จังหวัดน่าน อ.ปัว แนวชายขอบ โดยมีหน้าที่หลักในด้านงานมวลชน คือ ทำให้
ชาวบ้านมีความเข้าใจ ซึ่งก่อนอื่นเราก็ต้องไปทำความเข้าใจสภาพก่อนว่าหมู่บ้านนี้มีกี่หมู่บ้าน สำนวน
และเก็บข้อมูล ไปคลุกคลีกับเขา ไปไร่ไปสวนกับเขา ซึ่งก่อนหน้านั้นเราก็ไม่เคยทำมาก่อนเลย เนื่องจากว่า
ผู้คนที่เข้ามา มาแบบคลุกคลีกับชาวบ้าน ที่แรกต้นๆ เลยนี่เขายังไม่ไว้วางใจ แต่พอเจอคุ้นเคยกันแล้วเขา
ก็ไว้วางใจและก็พร้อมเอาชีวิตไปแลกด้วย อย่างตอนเราเข้าไปก่อนอื่นต้องทำให้เขายอมรับเราก่อน เรา
ต้องคลุกคลี ถ้าเจอลูกหลานเขาเด็กก็สอนหนังสือ สอนเพลงอาลัยสิ่งเหล่านี้ ปลุกความสัมพันธ์
รวมทั้งเรามีหน่วยหมอเข้าไป หากพอดีบังเอิญโชคดีบ้านนั้นป่วย นี่ป่วย เราก็ได้โอกาส รีบเข้าไปคว้า
โอกาสปฐมพยาบาลทันที พอมีใครป่วยก็เอามาให้กิน ซึ่งเขามั่นหวังไกลความเจริญ หรือการคมนาคม
พอโดนยาเข้าอย่างนี้นั่นก็หาย จากนั้นเขาก็จะเกิดความเชื่อถือขึ้น เนี่ยมันจะเกิดจากสิ่งเหล่านี้ จากที่

เขาไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา แต่เมื่อเรามาถึงบ้านเขา เขาก็ดีใจ เขาก็รู้สึกว่ารามาช่วยเขาของแท้ ช่วยให้มีความรู้ ก็เกิดความเลื่อมใส ความศรัทธาเกิดความเชื่อถือ สำหรับการต่อต้านจากชาวบ้านก็พอมิข้างแต่ไม่มาก แรกๆ ก็มีเพียงบางคนที่ไม่รู้ หรือบางที่อาจได้รับการประชาสัมพันธ์จากหน้าที่ยากหน่อย โดยเฉพาะจุดที่หน่วย ปจว. ของเจ้าหน้าที่ไป เขาเรียกว่าเข้าไป “ปลูกผีคอมมิวนิสต์” โฆษณาทุกอย่าง แต่ส่วนใหญ่แล้วคนลี้ภัยจะเป็นจุดอ่อนของชนชั้นปกครองในการดูแลทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึง การสาธารณสุข เหมือนเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกทอดทิ้ง ละเลย เป็นเพียงคนในประเทศ แต่ไม่มีสิทธิของความเป็นไทย ไม่มีสวัสดิการ แถมยังมีการข่มเหงรังแก ขูดรีด เช่น มีภาษีต่อไม้ (ถ้าคุณฟันไร่คุณต้องเสียค่าต่อไม้) ภาษีเต้านม (แม้ที่ออกลูกมาแล้วลูกกินนมแม่ก็ต้องมีภาษีเต้านมนะ) สมัยนั้นทางทหารก็มีมาข่มขู่ คุกคาม ทำให้ชาวบ้านกลัว ทหารบางหน่วยก็ขาดวินัย จับหมู ฆ่าไก่ชาวบ้านไปกินบ้าง ทำให้ชาวบ้านไม่ชอบ

การพูดคุยกับชาวบ้าน ส่วนใหญ่ เราจะพูดคุยกันในประเด็นเรื่องชนชั้น ชีวิตความเป็นอยู่ ความทุกข์-ความสุข จนเพราะอะไร เราลำบากเพราะอะไร จากนั้นเราก็ไปสอนหนังสือเขา ช่วยเขาทำไรทำสวน สอนหนังสือ บทเพลง เพลงส่วนใหญ่ก็จะเป็นเพลงเพื่อชีวิต เช่น “เราเป็นนักต่อสู้” หรือ “ต้มหม้อไม้ใบใส่เกลือ” เพลงส่วนใหญ่ติดกลืนลาวและอีสานเยอะ เพราะเขาส่งผู้ปฏิบัติงานคนที่มาทำงานที่นี้เยอะแล้ว ฉะนั้น วัฒนธรรม การร้องรำทำเพลง มันกลืนกินกัน และติดกลืนไปทางอีสานเยอะ เชื้อ ร้าสั่น ร้ายาว หลายๆ อย่าง แล้วคนทางเหนือก็รับง่าย

ในหน่วยช่วยรบนั้น สามารถแบ่งย่อยออกมาอีกเป็นส่วนๆ ทั้ง หน่วยส่งกำลังบำรุง หน่วยเศรษฐกิจ นอกนั้นก็เป็น หน่วยมวลชน

ส่วนทหารนั้นจะแยกหน่วยออกไปต่างหาก ซึ่งในหน่วยของทหารเองสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน

- 1.ทหารบ้าน คือ ทหารที่ทำไร่ไถสวน ทำการผลิต ดูแลครอบครัว แล้วก็ติดอาวุธป้องกันตัวด้วยเพื่อรักษาความปลอดภัยในขอบเขตของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นชาวบ้าน
- 2.ทหารท้องถิ่น คือ ทหารที่มีหน้าที่รักษาขอบเขตบริเวณพื้นที่ในตำบลนั้น ปกปักษ์รักษา ลาดตระเวน
3. ทหารหลัก คือ แยกเป็น 2 ประเภท
 - 3.1 ทหารหลัก ที่มีหน้าที่ทำงานด้านมวลชน เช่น ผมเอง
 - 3.2 ทหารหลัก ที่มีหน้าที่ทำงานด้านสู้รบ เช่น พี่สว่ย หรือ ลุงเคลื่อน (ทหารหลัก แผนกหน่วยรบพิเศษ หรือ 315)

เราตัดสินใจออกจากป่าถาวร ครั้นเมื่อต้องลงมาทำขาคีเยมที่ รพ.ศิริราช ตอนปี 2524 หลังจากถูกระเบิด 1 ปี จากนั้นก็กลับมาอยู่ที่บ้าน นับเป็นช่วงท้ายๆ ที่เริ่มมีบางเขตมอบตัวกันแล้ว พอกลับไปถึงบ้านพ่อแม่ก็ดีใจดีใจ เพราะเราออกจากบ้านไปเป็น 10 กว่าปี จากนั้นในสมัยที่พลเอกเปรมเป็นนายกฯ ออกนโยบายเพื่อที่ไม่ให้คนในชาติต้องมารบราฆ่าฟัน ดำเนินนโยบาย 66/23 คือการเมืองนำการทหาร เราคนไทยด้วยกันไม่ต้องมาสู้กัน ฉะนั้นจึงมาร่วมกันพัฒนาชาติไทยดีกว่า มอบตัวไม่มีความผิด ดังนั้นจึงเป็นนโยบายที่ทำให้นักศึกษา ‘มีทางเลือก’

ปัจจุบันเราก็ทำอาชีพค้าขายอยู่ กทม. ปีหนึ่งก็ขึ้นมาประสาน ประชุมกับชาวบ้านสัก 2-3 เทียว เทียวสุดท้ายคือ เทียวจัดงานรำลึกกบฏยศ ซึ่งในงานรำลึกวีรชนของ พคท. มีกิจกรรมจัด 2 วัน โดยในวันนั้นจะมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ

1. การแจกทุนการศึกษา ให้แก่ลูกหลานของมิตรสหายเราที่เรียนดีแต่ยากจน เราจะมีทุนให้
ทุนละ 1,000 บาท ทุนก็มาจากการระดมในช่วงแรก ต่อมาก็มาจากการขายหมวก ขายเสื้อในโรงงาน
รวมทั้งจิตศรัทธาของผู้ที่อยากช่วย ในปัจจุบันเหลือเพียงทุนถึงพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน ที่เคยเป็นหมู่บ้าน
มวลงครั้งอดีต โดยให้ตัวแทนแต่ละหมู่บ้านคัดคนมารับทุน

2. ดูแลคนพิการจากภัยสงคราม เราก็ให้ความช่วยเหลือ เมื่อก่อนนี้ก็มีทุนละ 500 บ้าง
1,000 บาท บ้าง ช่วยเหลือค่าครองชีพ แล้วก็มีการแนะนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการหาอาชีพ
ให้มาช่วยทำให้

ส.ลัดดา

เข้าป่าครั้งแรกตอนอายุ 13 ปี คนที่มาพาเข้าป่าก็คือ พวกคนป่านั่นแหละ หมู่ ส.เล่าจิง เข้ามา
ในหมู่บ้านของเรา แล้วมาชักชวนเราไป เราก็ไปกับพ่อกับแม่ หมดทั้งหมู่บ้านหนีเข้าป่า เราหนีเข้าป่าก็
ไปอยู่แถวน้ำหาว ย้ายเข้าป่าแล้วก็ตั้งสร้างบ้านสร้างเรือนกันเองหมด เข้าไปก็ไปอยู่กับพวกเขา เรียน
หนังสือบ้าง ส่งข้าวส่งน้ำช่วยเขาบ้าง เรียนหนังสือเขาก็สอน ก.ไก่ ข.ไข่ สอนเฉพาะตอนเช้า ตอนเย็น
เขาก็จะมีหนังสือมาให้หัดอ่าน ทองเอาคนเดียว คนละเล่มๆ “คติพจน์ประธานเหมา” เราอ่านรู้เรื่อง
เข้าใจดีด้วย ถ้าเราไม่เข้าใจก็ถามเขา เขาจะบอกให้ สอนกระทั่งบวก ลบ คูณ หาร หารสั้น หารยาว
หรือภาษาจีน เพลงจีนเขาก็สอนให้ ตอนอายุประมาณ 15-16 ปี เราไปเรียนวิชาความรู้หมอในโรง
หมอ ไกลๆ กับหมู่บ้านที่เดินเท้าไปถึงกันได้ โรงหมอกับกองทหารก็อยู่ทีเดียวกัน เราได้ไปทุกสนามรบ
เวลามีคนบาดเจ็บเราก็ต้องไปรับเอาผู้บาดเจ็บแล้วส่งต่อให้หมอใหญ่ เป็นหมอประจำอยู่ในกองทหาร
เลย เวลามีกินเจ็บคนป่วยเขาก็มาเรียกให้เราไปรักษา ฉีดยา ฉีดวัคซีน ให้ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ตอนเรา
เรียนฝังเข็มเขาให้เอาต้นกล้วยมาแทนคนให้ฝึกแทง แต่เราไม่ทำเราแทงตัวเองเลยฝึกกับตัวเองนี่แหละ
ทุกวันนี้เวลาแม่ปวดหัวแม่ก็แทงตัวเอง ตอนอายุประมาณ 40 เราไปฝึกอยู่ที่เขตลาว 3 เดือน ฝึก
เสร็จก็กลับมาปฏิบัติงานที่ไทย เรามาเป็นนักรบหญิง กองร้อย 83 (ชื่อเรียกกองทหารหญิง) เสี่ยง
ตอนรบ ก็จะมี หมูแห้ง เนื้อแห้ง ข้าวต้มมัด แจกๆ กันไป จะอยู่กี่วันๆ ก็เอาไปตามนั้น ตอนอยู่ป่าเราก็
ได้เกี่ยวข้าว ต่ำข้าว ขนข้าวกับชาวบ้าน ชาวบ้านเขาก็ขนข้าว ต่ำข้าวตอนกลางคืนส่งมาให้เรากิน
ชาวบ้านที่เคยอยู่ห้วยเคาะเก่า

อยู่ป่ามีส.พันดา เขามาแสดงให้ดูในป่า มาสอนเราเล่นดนตรีในป่า เวลาเขากลับมาจาก
เคลื่อนไหว เขาไม่ได้รับ เขา ปจว. เขาเป็นนักแสดง เวลาเขาจะมาก็จะมีคนมาบอก เราก็ประชุมกัน
เตรียมงานต้อนรับ แล้วก็เตรียมการแสดงของเราไว้บ้าง ฟ้อนบ้าง เต้นรำบ้าง ในแบบของลัวะ ตีเง็กให้
เขาดู เวลาเขามาเขาก็มาเล่นยันเข้า เล่นดนตรี ร้องเพลง รำเพลิน ฟ้อน ร่วมกัน สนุกสนานครื้นเครง
ด้วยกันยันเข้า เราชอบตีเง็ก ตีพิณ เพลงอื่นๆ ในป่าที่เราชอบ ก็เช่น “เราเป็นทหารของป่า...จับอาวุธ
ขึ้นมายิง...” จะมีกิจกรรมแบบนี้จะมีในวันขึ้นปีใหม่ วันสตรี ถ้าไม่มีวันพิเศษก็จะจัดขึ้นเดือนละ 2
ครั้ง เป็นประจำ ในงานเลี้ยงเขาก็จะมีการทำกับข้าว เขาก็ซื้อเอาจากชาวบ้าน ข้าวนี้ยังถึงละ 25 บาท
เรามอบตัวตอนปี 2526 พ่อแม่พาเราไปมอบตัวเราก็มอบ เขาก็พากันมาเยาะเย้ย หมดทั้งหมู่บ้าน
พวกนักศึกษาเขาก็ลงไป กทม. กลับไปหาพ่อหาแม่เขา

ปัจจุบันเราไม่ได้แค่นึกอะไรเจ้าหน้าที่หรอก เพราะมันไม่ใช่เป็นที่เรา เราไม่อยากจะใคร
มันเป็นที่เรา เขาพาเราเข้าป่าเข้าดงแล้วออกรบ เขาบัญชาเราไปกับเขาเราก็ไปแหละ เราปะทหารบาง

คนที่เขาเคยฆ่าเคยอะไรเรา แต่ความจริงนี่มาคิดๆ ดู คนไทยฆ่าคนไทยด้วยกันมันก็ไม่ควร แต่มันไม่ได้เกิดมาจากชาวบ้าน เกิดมาจากนักศึกษาเขาเข้ามา เขาโฆษณาอย่างนั้น อย่างนี้ให้เรา เราก็ต้องไป เราก็อ้างว่าเขา เพราะพ่อแม่เราเชื่อเขา เราก็อ้างเชื่อตามพ่อแม่เรา เราก็อ้างเหมือนกัน เราถูกชักนำ ทั้งๆ ที่เราก็อ้างไม่เห็นว่าเป็นเจ้าหน้าที่จะทำอะไรให้เรา

ส.เคลื่อน

เดิมที ผมเป็นคน สเปน จ.น่าน เป็นชาวลัวะ เข้าป่าในปี 2513 ตอนอายุประมาณ 14 ปี ตอนนั้นมีสหายเข้ามาในหมู่บ้าน มีทั้งทหาร และนักศึกษา เข้ามาชักชวนเราและเด็กๆ ในหมู่บ้านไปเรียนหนังสือหนังสือในป่ากับเขา เรียนกับนักศึกษา แขนวนเปลนอนกัน ป่าที่ว่านั้นก็ไม่ไกลจากหมู่บ้านมากนัก เพียงแต่ยังไม่มีเส้นทางสะดวกสบายเหมือนในปัจจุบันมีเพียงแต่ทางเดินในป่าเขา ซึ่งตอนนั้นพ่อแม่เราก็อ้างอยู่ในหมู่บ้านทำอะไรทำสวนเป็นปกติ หลังจากนั้นได้ไม่นานทางเจ้าหน้าที่ก็ได้ข่าวว่าหมู่บ้านนี้มีการแทรกซึมของ พคท. มีแนวว่าจะเป็นหมู่บ้านมวชน จึงเกิดการเสียลับ ทางเราเอาเครื่องบินมาทิ้งระเบิดในบริเวณหมู่บ้าน ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านจึงรีบได้ขนของย้ายเข้าป่า ไปอยู่ทางน้ำว้า ฐาน 309 พวกเราไปลงหลักปักฐานตั้งหมู่บ้านใหม่กันที่นั่น พ่ออายุ 15 ปีเราก็อ้างได้เข้าเป็นทหาร โดยได้รับการฝึกจากครูฝึกซึ่งเป็นทหารหลักทำการฝึกให้ในกองร้อย กองร้อยก็อยู่ติดๆ กับหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็ได้เข้าไปอยู่ในกองร้อย 309 แต่พอต่อมาเขาก็คัดเราออกมาฝึกเป็นหน่วยกองร้อยพิเศษอีก ไปเรียนอยู่ที่เวียดนาม หลังจากนั้นเราก็อ้างไม่ได้อยู่กับที่แล้ว เราออกลาดตระเวน จรยุทธ์ไปทั่ว เรากลายเป็นหน่วยพิเศษ หรือ หน่วย 315 โดยเฉพาะไปเลย หน่วยพิเศษต่างจากทหารหลัก คือ ดีไว ออกไว ฝึกหนักกว่าทหารหลักมาก กลางคืนเราก็อ้างต้องทำการปฏิบัติภารกิจได้ การออกปฏิบัติหน้าที่นั้นจะไปเฉพาะหน่วยพิเศษเท่านั้นไม่มีทหารหลักไปด้วยเลย ไปกันทั้งชุดประมาณ 30 กว่าคน พร้อมหน่วยหมอและหน่วยเสบียง (ถ้าเกิดในช่วงระหว่างการปะทะมีคนบาดเจ็บก็จะมีหน่วยหมอมารักษาพยาบาล ในกรณีที่มีหนักมากก็จะแบกกลับสำนักไปเลย) ในการออกรบแต่ละครั้งก็ไปประมาณ 2-3 วัน เเสบียงที่ใช้ดำรงชีพก็จะเป็นพวกอาหารแห้งที่ส่งมาจากแนวหลัง เป็นพวกขนมปัง ข้าว ไข่ผง ปลากระป๋อง อาหารการกินอยู่หาไม่ยาก ฐานที่มั่นเราก็อ้างมี เวลาออกจะออกปฏิบัติหน้าที่ก็ต้องบุบหมู่หาเสบียงแห้งไว้ หน่วยรบพิเศษจะออกทางตลอดวนไปตามแต่ละเขตงาน ไม่มีการประจำการถาวรที่ใดที่หนึ่ง เทคนิคการเดินทางป่า เราจะอาศัยแผนที่ในการมาร์คจุดที่มีฝ่ายตรงข้ามอยู่ รู้สภาพป่าและเส้นทางทั้งหมด โดยเราต้องไปลาดตระเวนมาก่อนจะทำแผนที่เอง เราต้องรู้จุดของทุ่นทั้งหมด เราต้องละเอียดเพราะมันอันตราย ทักษะพวกนี้เราถูกฝึกมาเป็นพิเศษ การออกปฏิบัติงานกลางคืนจะเป็นหน้าที่ของหน่วยพิเศษออกทีละ 5-6 คน เรามีหน้าที่ในการเข้าไปสำรวจภูมิศาสตร์ในฐานของฝ่ายตรงข้าม เน้นการจู่โจมแบบซุ่มเงียบ สามารถเข้าไปประชิดศัตรูได้ สามารถกลบกลืนต้องสงสัยไม่ให้มหาทหารรู้ตัวได้ ถูกฝึกมาเพื่อสืบรายละเอียดทั้งหมดในฐานของศัตรู สำหรับเบี้ยเลี้ยงทหารตอนนั้น 15 บาท ต่อเดือน เพราะว่าเราไม่ได้ใช้เงินซื้ออะไร ที่หลังมีการปรับขึ้นอีก คือ ถ้าเป็นผู้ปฏิบัติงานได้ 120 บาท ถ้าเป็นพลทหารได้ 100 บาท ผมอยู่ระดับร้อยโท ทำหน้าที่บัญชาการในการสู้รบ

เส้นทางหลักมาจาก กม. 30 ขึ้นมา เพราะมันเป็นเส้นทางที่ตัดผ่านฐานที่มั่นของเรา ดังนั้นจึงเกิดการปะทะกันขึ้น ทุกวันๆ ดุเดือดตลอด สมาชิก พคท. ที่มาร่วมรบในจุดนี้มีมาจาก เขตน่าน

เหนือ ทั้งทหารหลัก และหน่วยรบพิเศษ ทั้งกองร้อย 309, 306, 303 นอกจากนี้ที่นี้ยังขึ้นชื่อว่าเป็น
หนทางที่มีกับระเบิดเยอะที่สุด

ผมลงมอตัวในวันที่ 2 ต.ค. 2530 ช่วงนั้นจะมีการโฆษณานโยบายของพลเอกเปรม บอกให้
ลงมาแล้วก็จะให้ตึกหนึ่งหลัง ให้ที่อาศัย 15 ไร่ ให้ทุนเป็นวัว 5 แม่ สาเหตุที่ยอมมอตัว เพราะเราไม่
มีที่ไปแล้ว คนอื่นๆ ก็ลงมอตัวกันหมด

การสัมภาษณ์ ทหาร

สิทธิกร อินทร์สี

การส่งเสบียง การส่งเสบียงทาง ฮ. ต้องมีการคุ้มกันตามจุดที่เครื่องจะเข้า ลาดตระเวนดูความ
ปลอดภัย แล้วจึงส่งสัญญาณกับ ฮ. บางที่ที่ว่าไม่ปลอดภัย ก็จะมี กันชีพ คอยยิงกดให้ เพื่อให้ ฮ. อีก
ตัวส่งเสบียง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ ฮ. ก็จะมาเป็นคู่ ถ้าเราชี้จุดว่าตรงนั้นน่าสงสัยเขาก็จะยิงให้ ทหารอากาศ
ที่ขับเครื่องบินที่น่านมีฝีมือมาก และการส่งเสบียงจะส่งเป็นหมวดๆ

พันโทสมศักดิ์ สิงมาสุข

เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ ยุทธการสุริยะพงษ์ 4 และ 5 นับเป็นเขตที่สำคัญที่สุดใน น่าน ผู้นำหน่วย คือ
ผู้พันอุดมชัย องค์กร

พลทหารจำลอง ผงทอง

สาเหตุที่เข้ามา ก่อนจะมาอยู่ จ.น่าน นั้นเดิมทีมาจากชลบุรี ค่ายนวมินทร์ หรือ ทหารเสือราชินี (ชื่อ
หลัง ตั้งเพื่อให้กำลังใจแก่นักรบ) มาตั้งค่ายที่ อ.ปัว ครั้งแรกที่มาได้อยู่ประจำที่ฐานบ้าน ผักเหือก

แล้วก็ไปบวชอยู่ 1 ปี ก็ได้ขอทหาร 1 กองร้อยมาอยู่ทุ่งช้าง ก็ย้ายมาประจำที่ฐานทุ่งช้าง ต่อ มาขึ้นอยู่ที่ กม.21

การออกปฏิบัติการ ออกปฏิบัติการแต่ละทีก็จะมีการไปกันทั้งหมด 6 ชุด ชุดละ 12 คน ออกเดินทางก็ 1 ถึง 2 ครบ 7 วันก็กลับเข้าฐาน ซึ่งการออกปฏิบัติการ 7 วัน ไม่ต้องหุงข้าว ให้เตรียมอาหารให้เพียงพอสำหรับ 7 วัน ไม่มีไฟ ไม่มีอะไรสักอย่าง

พลทหารสาย เขียนนา

เหตุการณ์ ผาจิ มีหลายหน่วยเข้าไป เช่น หน่วยโจมตี หน่วยป้องกัน และหน่วยตรวจค้น แต่พวกเขา รู้ตัวกันแล้ว เพราะก่อนเข้าตีเราก็เอาปืนใหญ่เปิดเข้าไปก่อน ไม่นานก็มาขึ้น ผาแดง ต่อไปด้วย ฮ. กระโดดลงบางคนโซคร้ายกระโดดลงมาไม่ทางเท่า ก็ต้องขึ้น ฮ. ถ้าหลังกลับฐาน ตอนนั้นมีการยิงรบทางอากาศจาก ผกค. แล้วทหารก็ต้องกระโดดลงให้เร็ว แล้ววิ่ง พวกผมลงที่บ้านนาสา จากผาแดง แล้วก็มาอยู่ฐานอานม้า แล้วก็กวาดล้างขุนน้ำปัว เสร็จสรรพ ก็กลับมาต่อที่ขุนน้ำช้าง เขตงาน 4 ลงจาก ฮ. ก็เดินเท้ากัน มันไม่ใช่เฉพาะชุดเดียว แต่มากันทุกกองพัน มากันหมด ช่วงนี้ปราบปรามกันหนัก เยอะกันจนพวกเดียวกันปะทะพวกเดียวกันก็มี พอจบภารกิจก็ไปฝึกต่อ แล้วก็กลับมาขึ้นสลายเขตงานน่านได้ต่อ ขึ้นไปกวาดล้างจนไปทั้งเครื่องบิน ทั้งระเบิด และได้ทำการสู้รบกัน

จำลองเอกพิสิทธิ์ ตะนูลานนท์

สาเหตุที่เข้ามา ได้รับคำสั่งจากหน่วยเหนือให้ไปช่วยเหลือทหารราบ 21 จากชลบุรี ที่กำลังถูกโจมตี ขึ้นไปคุ้มครองฐาน และไปดูแลศพ แยกศพว่าฝ่ายเรา หรือ ฝ่ายเขา

เหตุผลที่ใช้ทหารรบในเหตุการณ์ สมัยก่อนเวลาออกรบเขาจะไม่ใช้ทหารในพื้นที่ จะใช้ทหารคน
อุตรดิตถ์ พิษณุโลก หรือ แพร่ ช่วงนั้นเขาจะไม่ใช้ทหารน่าน เพราะเขากลัวจะต้องสู้กับพวกพี่น้อง
เดียวกัน มันจะทำให้การทำงานลำบาก

เหตุการณ์ ห้วยโก๋น เป็นเหตุการณ์นี้ที่จัดได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ทวีความรุนแรงมากครั้งหนึ่งในเขตน่าน
เพราะผู้นำสหายแต่ละฝ่าย ต่างคนต่างทำหน้าที่เพื่อแย่งชิงอำนาจ

สถานที่ ห้วยหลักลาย ตอนนั้นรัฐบาลต้องการสร้างเส้นทางมุ่งสู่ชายแดนไทย – ลาว เพื่อการพัฒนา
และความมั่นคง รวมถึงนำความเจริญเข้าไปสู่มวลชนฝั่ง ผกค. พอเข้าถึงหมู่บ้านมวลชนทหารก็เข้าไป
ปลงว. เข้าไปช่วยเหลือดูแล เอาหมอไป เอายา ขนมนม เนย ไปแจก

ทหารพรานภูเบศ ไชโย

สาเหตุที่เข้ามา ได้เข้าสมัครเป็นทหารพราน สาเหตุเพราะ อยู่บ้านว่างๆเหตุการณ์ยุทธการผาจีปี
2524 ใช้ทหารจำนวนมาก ทหารทางเชียงคาก็ขึ้นทางเชียงค้ำ ทหารน่านก็ขึ้นทางน่าน

ทหารพราน สุเมษ ส่องแสง

สาเหตุที่เข้ามา เพราะ เป็นคน จ.น่าน อ.ทุ่งช้าง เคยเป็นทหารเกณฑ์ ปี 23 อยู่ในเหล่า ม.พัน 10
ในช่วงประมาณปี 2523 -2524 มีโอกาสมาปฏิบัติงานที่ฐานสว่า ซึ่งเป็นช่วงที่เหตุการณ์การปะทะกับ
ผกค.

เหตุการณ์ ผาจี มีการสู้รบกันหนักพอสมควร ทหารที่กองร้อยผมมีนายสิบเสียชีวิต 1 คน ซึ่งการสลาย
เขตงานครั้งนี้มีหลายหน่วยร่วมกำลังกันรบ ทั้งทหารพราน (ซึ่งตอนนั้นเปลี่ยนไปเป็น พตท.) ทหารพัน
10 พัน15 มี ตชด ช่วยกันอีกหลายเขตงาน ช่วยกันหมด สามัคคี มีใจ รุกรบกันมาก

ยุทธการผาแดง ปี 2526 เป็นยุทธสลายเขตงาน เหตุการณ์ตอนนั้นมันก็คล้ายๆ เดิม ตอนนั้นหน่วยเรากำลังกันไปทาง ฮ. เพราะเดินเจาะไม่มีทางถึง เพราะตอนนั้น พัน 10 เขาเดินขึ้นไปอยู่ฐานสิงด ก็ถูกต่อต้าน ล้อมยิงกอดันอยู่ไม่ได้ จนต้องถอยกลับ ซึ่งจุดถ้างั้นนั้นมีพวกอุปกรณ์ปฐมพยาบาล อาวุธ เรียกว่าเป็นคลังเสบียงใหญ่

ปี 2527 ก็ไปสลายเขตงานที่น่านได้อยู่แถวๆ แม่สنان อยู่ที่นี่เดือนกว่าเดือนหนึ่ง
สถานที่ ฐานขุนน้ำน่าน เขาจะเรียกกันว่า “ฐานปางสามเอียว”

พลทหารจำลอง สนสุข

สาเหตุที่เข้ามา มีเอกสารมอบหมายหน้าที่ให้มาประจำการอยู่ จ.น่าน เพื่อมาเสริมกำลังฐานห้วยโก๋น หลังฐานห้วยโก๋นแตกเรียบร้อยแล้วเมื่อปี 2517 มาประจำอยู่ฐาน ม.21

อ.ส. เขียน พันชล

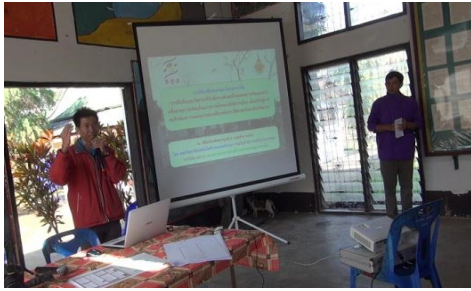
สาเหตุที่เข้ามา สมัครเป็นอาสา เพราะ ไม่มีงานทำ แล้วก็คิดว่าคงสนุกดี ซึ่งก็รู้แล้วว่ามีเหตุการณ์คอมมิวนิสต์ที่น่าน

สถานที่ ฐานบ้านเตย มาสมาชิกประมาณ 80 คน ซึ่งเป็นทหารอาสาหมด จะมีเจ้าหน้าที่ก็แค่ ผบ.ร้อย กับ สิบเอก ส่วนทหารพรานเป็นหัวหน้าชุด เลือกเอาคนที่เก่าๆ มีความรู้

บ้านเตย บ้านดอนแก้ว ก็ถือว่ามีความสำคัญ เพราะอยู่ใน อ.ปัว นับว่ามี ผกค. ชุกอยู่ ทั้งยังเป็นอยู่บ้านมวลชนคอยส่งเสบียงให้ ผกค. ด้วย เมื่อก่อนมันจะมีปืนใหญ่ตั้งอยู่ฐานปัว (เลยป้อมน้ำมัน) คอยยิงคุ้มกันสนับสนุน ถ้ามีปะทะอะไรขอยิง เคลียพื้นที่

ภาคผนวก ข.

การประชาคมแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง

ภาพผู้ร่วมประชาคมและที่ปรึกษาโครงการทบทวนข้อมูลและแสดงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่ง
เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร

ภาพผู้ร่วมประชาคมทบทวนข้อมูลและแสดงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทาง
ประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร

ภาคผนวก ค.

การประชุมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ทหาร อ.ทุ่งช้าง

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความขัดแย้ง
แนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน

การประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับพลเอก แป้ง มลากุล ณ อรุณยา และมทบ.38

การประชุมทีมงานวิจัยและที่ปรึกษาโครงการร่วมกับพลเอก ปราการ ชลยุทธ
และพล.ต. พงษ์ศักดิ์ น้อยผา

การประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับสมาคมทหารผ่านศึก และทหารกองหนุนภาคเหนือ

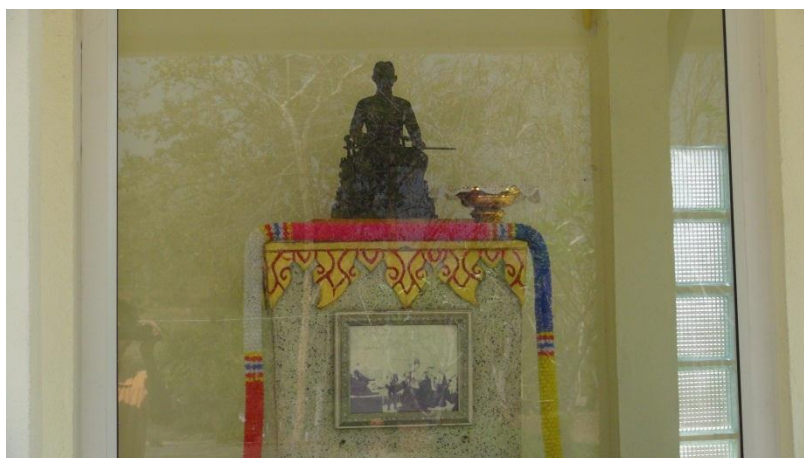

การประชุมทีมงานวิจัยและที่ปรึกษาโครงการร่วมกับเจ้าของที่ดินแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์
พิพิธภัณฑ์ทหาร

ภาคผนวก ง.
สถานที่แหล่งประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษา

พิพิธภัณฑสถานกลางเจ้าฐานห้วยโก๋น

พิพิธภัณฑาคาร อ.ทุ่งช้าง

อนุสาวรีย์วีรกรรมพลเรือน ตำรวจ ทหาร ทุ่งช้าง

อ่างเก็บน้ำบ้านปอน

ฐานปฏิบัติการ กม.35 เส้นทางหมายเลข 1081 อ.ปัว-น้ำยาว-อ.บ่อเกลือ

ถ้ำผาเก๊า

สำนัก 708 อดีตที่ตั้งศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

พื้นที่หลุมหลบภัยบ้านห้วยลอย

สถานวีรชนเพื่อประชาธิปไตย สหายยงค์

ภาคผนวก จ.

การรวบรวมข้อมูลจากเหตุการณ์ความขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมืองในจังหวัดน่าน

สาเหตุ

1. จ.น่าน มีลักษณะภูมิประเทศของตำบลที่อยู่ห่างไกล ทำให้ในอดีตนั้นมีการเข้าถึงยากลำบาก ทำให้การสัมผัสของประชาชนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปไม่ทั่วถึง อ.ปัว เป็นอำเภอที่มีความเจริญในอำเภอหนึ่งของ จ.น่าน
2. ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แพร่แนวความคิดโดยการแทรกซึมเข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 โดยการดำเนินงานขององค์การคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
3. พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้เริ่มเข้ามาดำเนินการเผยแพร่แนวทางการคิดในหมู่กรรมกรชาวจีนและไทย นักศึกษา นักหนังสือพิมพ์ ครูและนักเรียน ซึ่งจะแฝงมาในรูปการศึกษาทางวิชา เศรษฐศาสตร์
4. หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การดำเนินงานของ พคท. ได้เริ่มมีบทบาทขึ้นในปี พ.ศ. 2492 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ให้การสนับสนุน พคท. อย่างเต็มที่โดยการโฆษณาชวนเชื่อและได้ขยายการดำเนินงานอย่างแพร่หลาย
5. เมื่อรัฐบาลไทยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้นมาใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2495 จึงทำให้ พคท. กลายเป็นพรรคการเมืองที่ผิดกฎหมาย จึงมีการเริ่มขยับขยายศูนย์ การนำไปสู่ชนบทที่ห่างไกล โดยในเขตภาคเหนือของประเทศได้มุ่งเข้าหาพื้นที่ป่าเขาในเขต จ.น่าน และ จ.เชียงราย
6. ทางรัฐบาลได้เริ่มพิสูจน์ถึงการเคลื่อนไหวของ พคท. ในพื้นที่ของ อ.ปัว และ อ.ทุ่งช้าง จากการปฏิบัติการครั้งนั้นของกองร้อยทหารม้าได้จัดกำลังออกผลัดเปลี่ยนกันลาดตระเวน
7. ชุดปฏิบัติการพิเศษ ชุดที่ 3 (ศปศ. 32) ได้ออกพบปะประชาชนด้วยการเยี่ยมเยียนและ แจกของที่เตรียมมาและช่วยเหลือประชาชน อบรมและชี้แจงให้ชาวบ้านรู้ถึงภัยคอมมิวนิสต์
8. จากเหตุการณ์ที่นิสิต - นักศึกษา ได้หนีเข้าป่า จึงทำให้ พคท. ได้ทำการฝึกนิสิต-นักศึกษา ให้ทำการต่อสู้ด้วยอาวุธ และได้ทดลองการสู้รบให้กับนิสิต-นักศึกษา เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการ สู้รบ

ปัจจัยส่งเสริม

1. อ.ปัว เป็นอำเภอที่อยู่ห่างจาก อ.เมืองน่าน ไปทางทิศเหนือ มีเขตการปกครองอยู่ติดกับ อ.ท่าวังผา อ.ทุ่งช้าง อ.สันติสุข และติดเขตแดน ไทย - สปป.ลาว อ.ปัว มีขนาดใหญ่กว่าอำเภออื่น ๆ ของ จ.น่าน
2. ในอดีต อ.ปัว เป็นแหล่งการจัดหาเสบียงของ ผกค. เนื่องจากลักษณะที่ตั้งของ อ.ปัว นั้น ทำให้ อ.ปัว เป็นชุมชนในย่านกลางของการเคลื่อนไหวของ ผกค. ในเขตจังหวัดน่าน
3. อ.ทุ่งช้าง เป็นอำเภอเหนือสุดของ จ.น่าน ติดกับชายแดน ไทย - สปป.ลาว มีเขตการ ปกครองติดกับ อ.เชียงกลาง อ.ปัว พื้นที่โดยทั่วไปมีพื้นที่ราบเพียงเล็กน้อย ในเขตสุขาภิบาลทุ่งช้าง ส่วนใหญ่เป็นป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
4. อ.สันติสุข เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของ อ.เมืองน่าน ทิศเหนือติด อ.ปัว ทิศ ตะวันออกติดชายแดน สปป.ลาว

5. ชาวเขาเผ่าม้ง ลัวะ ถิ่นและเฝ้าใน จ.น่าน มีความจงรักภักดีต่อชาติไทยไม่มากนัก เพราะในจิตใจของกลุ่มน้อยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความว่างเปล่า ไม่มีที่ยึดเหนี่ยวในสถานที่ที่ตนรักและหวงแหน จากที่กล่าวมานั้นจึงง่ายต่อการที่จะถูกโฆษณาชวนเชื่อให้หลงผิด จึงทำให้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายคอมมิวนิสต์

6. ชาวเขาเผ่าลัวะ นั้นมีลักษณะนิสัยโดยรวมคือ มีความกล้าหาญ อดทน รักพวกพ้อง มีความเชื่อถือและยึดมั่นในผู้นำของกลุ่มเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้ชายในเผ่าลัวะ จึงเป็นทหารหลักชั้นดีของพรรคคอมมิวนิสต์

7. ชาวเขาเผ่าม้งและลัวะ ได้ติดตามทัศนคติและความนึกคิดของพวกเขาคือเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนจีน และเชื่อว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแหล่งกำเนิดดั้งเดิม ประกอบกับปัญหาการปกครองของเจ้าหน้าที่รัฐบาลในสภาพที่เป็นจริง ทำให้พวกเขาตกอยู่ในสภาพที่ถูกบังคับ เช่น การห้ามถากถางป่า ห้ามปลูกฝิ่น เป็นต้น จึงทำให้เกิดการขัดแย้งขึ้น

8. เขตงาน 4 (ขุนน้ำช้าง) เป็นเขตงานที่ ผกค. จัดตั้งอำนาจรัฐ ตั้งแต่ปี 2519 ซึ่งลักษณะพื้นที่ของเขตงาน 4 มีรูปร่างคล้ายรูปสี่เหลี่ยม เป็นป่าเขาสูงชัน ซึ่งเหมาะแก่การหลบซ่อน ภูมิประเทศลักษณะนี้ย่อมเกื้อกูลต่อ ผกค. ในการสร้างความมั่นคงในพื้นที่เป็นอย่างมาก เรียกได้ว่าเป็นเขตปลอดภัย

9. ศปศ. 32 มีภารกิจในการหาข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของ ผกค. ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการเคลื่อนไหวของขบวนการประเทศลาว

10. การคมนาคมของ อ.ปัว นั้นไม่ค่อยมีความสะดวก ทำให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองขาดการติดต่อกับประชาชน จึงทำให้เกิดช่องว่าง ผกค. จึงเลือกเอา จ.น่าน เป็นจังหวัดแรกในภาคเหนือ เป็นฐานในการขยายตัวการก่อการร้ายประกอบกับประชาชนใน จ.น่าน เป็นชนกลุ่มน้อย จึงง่ายต่อการปลุกระดมมวลชน จึงทำให้ ผกค. ได้เลือกเอา จ.น่าน เป็นฐานที่มั่นในการก่อการร้าย

11. บ้านสบก้น ในหมู่บ้านนี้จะเป็เผ่าลัวะ ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณีไม่เหมือนม้ง แต่มีจิตใจแข็งแกร่งและเป็นนักรบ มีความซื่อสัตย์ แต่ไม่ค่อยมีความเฉลียวฉลาดเหมือนม้ง

12. บ้านห้วยโก้น ตำรวจลาดตระเวนชายแดนได้จัดชุดไปคุ้มกันหมู่บ้านไว้ และการปฏิบัติการของชุดคุ้มครองหมู่บ้านชุดนี้อาจจะปฏิบัติการไม่เป็นที่ถูกต้องชาวบ้าน จึงทำให้ชาวบ้านได้ไปชักนำผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามาตีฐาน

13. การเคลื่อนไหวของ ผกค. ส่วนใหญ่ จะเข้ามาเคลื่อนไหวกับมวลชนพวกม้ง ซึ่งมีอยู่มากใน จ.น่าน เพราะ ผกค. เห็นว่าพวกม้งเป็นกลุ่มคนที่ฉลาด เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีเจือใจ อยู่ห่างไกลความเจริญและห่างไกลจากเจ้าหน้าที่ ทำให้ ผกค. เข้าถึงและขยายอิทธิพลได้สะดวก

14. ฐานบวกลู้า เป็นฐานทางด้านทิศเหนือสุด เป็นฐานที่วางไว้เพื่อเผชิญกับการเคลื่อนไหวของ ผกค. ในเขตงาน 4 น้ำช้าง จุดอ่อนของฐานนี้ก็คือ แหล่งน้ำและฐานนี้ตั้งอยู่สูงเกินไป แต่จุดเด่นของฐานนี้ก็คือ อยู่สูงชัยภูมิในการป้องกันดี ทำให้ฝ่าย ผกค. เข้าตีฐานได้ลำบาก

15. บ้านห้วยโก้น ถือว่าเป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดของ จ.น่าน เพราะสมัยก่อนมีการข้ามไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนชาวไทยและประชาชนชาวลาว จนกระทั่งประเทศลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ การไปมาหาสู่กันเหมือนเมื่อก่อนจึงมีความลำบาก และ ผกค. ได้เข้ามาปลุกระดมชาวบ้านในบ้านห้วยโก้น ซึ่งชาวบ้านมีแนวโน้มเอียงไปทาง ผกค. มากกว่าฝ่ายรัฐบาล

16. บ้านตอง เป็นพื้นที่ที่มีภูสูง สองข้ามทางเป็นที่รกทึบ ยากต่อการตรวจการณ์ พื้นที่เป็น
หุบเขาซึ่งยากต่อการติดต่อสื่อสาร

17. ตั้งแต่ นิสิต-นักศึกษา ได้หลบหนีเข้าป่าได้มีการต่อสู้ด้วยอาวุธ จะเห็นว่า ผกค. มีความ
เข้มแข็งมากขึ้น ทางด้านการเมืองและการทหาร เหตุการณ์การปะทะกันได้มีความรุนแรงขึ้น ผกค. ได้
ปฏิบัติการทางด้านการทหารกว้างขวางมากขึ้น ทำให้ตกเป็นภาระของฝ่ายรัฐบาลที่ต้องทำงานหนัก
และเสี่ยงอันตรายมากกว่าเดิม

18. ปี พ.ศ. 2517-2518 เป็นช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจาก
ระบบเสรีประชาธิปไตย มาเป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ ผคท. มีหลักพักพิงหรือได้รับการ
สนับสนุนจากภายนอก

19. ปี พ.ศ. 2526 ก่อนเกิดยุทธการสุริยพงษ์ 5 ฝ่ายรัฐบาลได้เริ่มทำการกดดัน ผกค. ในเขต
น่านได้ จึงทำให้ฝ่าย ผกค. เริ่มทำการต่อต้านอย่างหนัก มีการลอบโจมตีฐานของฝ่ายรัฐบาล

20. ผกค. มีความคิดเห็นแตกเป็น 2 ฝ่ายคือ 1. ยอมแก่รัฐบาล และ 2. ยืนยันที่จะทำการสู้
รบต่อไป

21. เกิดสถานการณ์ทางด้านการเมืองระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนที่ดีขึ้น จึงเป็น
สาเหตุทำให้ความเข้มแข็งของ ผคท. ลดน้อยลง

เหตุการณ์

1. บ้านผาแดง บ้านห้วยโก๋น เคยเป็นพื้นที่ที่มีการสู้รบกันอย่างรุนแรงในอดีต ทำให้มี
ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์การสู้รบในครั้งนั้นเป็นอย่างมาก

2. อ.สันติสุข ในอดีตเป็นสมรภูมิอันดุเดือด ซึ่ง ผกค. เคยแสดงความกล้าหาญถึงขนาดเข้า
ล้อมโจมตีสถานีตำรวจภูธร

3. รัฐบาลได้เริ่มดำเนินการปราบปรามและเข้าจับกุมสมาชิก ผกค. มากขึ้น ทำให้ ผกค. ได้
เปลี่ยนแปลงนโยบาย ไ้ดงการดำเนินงานแบบกึ่งเปิดเผย แล้วหันไปปฏิบัติงานใต้ดินแทน และเริ่ม
มองหาเส้นทางที่จะออกไปปฏิบัติงานในชนบทแทนการปฏิบัติงานในเมือง

4. ปี พ.ศ. 2495 ผกค. ได้เริ่มส่งคนเดินทางไปศึกษาอบรมในประเทศจีน เพื่อที่จะนำมา
ปฏิบัติงานขยายมวลชนในชนบท โดยมุ่งเน้นไปที่ชาวเขาที่อาศัยอยู่ตามภูมิประเทศทุรกันดารตามแนว
ชายแดนไทย – สปป.ลาว เพื่อขยายฐานมวลชนและจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ

5. หลังจากที่ ผกค. ได้เปลี่ยนการต่อสู้ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2497- 2500 ผกค. ได้กำหนดตัว
ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในภาคเหนือโดยเฉพาะ และส่งเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งไปทำการสืบสภาพ
ชาวเขาที่เคยอาศัยตามแนวชายแดนในเขต จ.น่าน เพื่อหาข้อมูลที่จะทำการโฆษณาชวนเชื่อและปลุก
ระดม

6. ปี พ.ศ. 2507 ผกค. ได้คัดเลือกและส่งชาวเขาจำนวนหนึ่งไปรับการศึกษาวิชาการเมือง
และการทหาร ซึ่งเป็นรุ่นแรกที่เมืองฮัวบิ่นห์ ประเทศเวียดนามเหนือ เพื่อเป็นฐานในการขยายการ
จัดตั้งฐานที่มั่นและเขตปลดปล่อย

7. ปี พ.ศ. 2512 ผกค. ได้จัดตั้งหน่วยงาน “สาขาคณะกรรมการภาคเหนือ” (สกน.) จนปี
พ.ศ. 2518 - 2519 การดำเนินงานของ สกน. เข้มแข็งขึ้นและได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจาก

ภายนอกประเทศมากขึ้น จากการปฏิบัติงานปราบปรามทำให้ ผกค. ถูกจับกุมและได้มีการมอบตัว
หลายคน ทำให้แผนงานต่างๆได้ถูกเปิดเผย

8. วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 ภาคเหนือเริ่มการต่อสู้ด้วยอาวุธขึ้นที่ จ.น่าน และ
จ.เชียงราย โดย ผกค. ได้ส่งผู้ชักนำซึ่งเป็นคนอีสานเข้ามาดำเนินการใน จ.น่าน และ จ.เชียงราย โดย
ใช้พวกม้งและลัวะเป็นมวลชนในการดำเนินการปฏิวัติ

9. วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2510 เจ้าหน้าที่ตำรวจ อ.ทุ่งช้าง ได้ทราบข่าวว่ามีการ
เคลื่อนไหวของ ผกค. ที่บ้านน้ำปาน ก็ได้นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปปิดล้อมที่พักของ ผกค. ที่บ้านน้ำ
ปาน ต.นาไร่หลวง อ.ทุ่งช้าง จึงเกิดการปะทะต่อสู้กันด้วยอาวุธ เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่มีการ
ปะทะกับกองกำลังของ ผกค. ใน จ.น่าน เป็นครั้งแรกและถือเป็นวันเสียงปืนแตกที่ จ.น่าน

10. เหตุการณ์ที่ดอยป่าซางเหลือง เป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดฉากการสู้รบอย่างรุนแรง และ
เป็นการเปิดฉากการต่อสู้ด้วยอาวุธขึ้นที่ จ.น่าน สำหรับบริเวณพื้นที่ผาแดงและบริเวณป่าซางเหลือง
กำลังทหารไม่สามารถเข้าไปมีอิทธิพล จึงได้แต่ส่งกำลังเข้าไปปฏิบัติการเป็นครั้งคราว

11. วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 ได้มีการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและ ผกค. ที่
ดอยป่าซางเหลือง

12. วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2510 ผกค. ได้เข้ายึดบ้านห้วยโก้น ซึ่งการปฏิบัติการครั้งนี้ไม่มี
การปะทะ เพราะ ผกค. ได้เข้าโจมตีเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วก็หนีไป

13. หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างทหารกับ ผกค. ที่ดอยผาจิ ฝ่ายทหารก็สามารถ
ยึดยอดดอยผาจิได้ แต่เป็นการยึดได้แค่เพียงพื้นที่เท่านั้น เพราะฝ่ายทหารไม่ได้สังหารหรือจับฝ่าย
ผกค. มาเป็นเชลยได้เลย จึงทำให้ฝ่าย ผกค. ได้หลบไปตั้งหลักใหม่ในบริเวณผาซางน้อย

14. วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เหตุเกิดมาจาก บรรดานิสิต-นักศึกษา ได้ตื่นตัวกับ
ประชาธิปไตยมากขึ้น และเห็นว่ารัฐบาลโดยการปกครองของทหารให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนน้อย
เกินไป ทางเจ้าหน้าที่รัฐบาลได้เริ่มจับตัวนิสิต-นักศึกษา หวั่นแรงไปทำการสอบสวนและกักขัง จึง
เป็นเหตุให้มีการรวมตัวและเดินขบวนเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลปล่อยตัวและรวมไปถึงการเรียกร้องให้
รัฐบาลลาออก

15. วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2518 ผกค. ประมาณ 200 นาย ได้ทำการบุกขึ้นมายังฐานบ้าน
ห้วยโก้น ฝ่าย ผกค. ได้ทำการสู้รบกับฝ่ายทหารจนถึงสว่าง แต่ทางฝ่าย ผกค. ก็ไม่สามารถเข้าตีฐาน
บ้านห้วยโก้นได้ จนถึงวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2518 เหตุการณ์จึงสงบลง ผลการปฏิบัติ ฝ่าย ผกค.
เสียชีวิต 52 นาย บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ฝ่ายทหารเสียชีวิต 17 นาย บาดเจ็บ 25 นาย การสู้รบครั้ง
นี้ถือว่าการสู้รบครั้งสำคัญของ ผกค.

16. วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2514 กองร้อยลาดตระเวนของกองพลทหารม้าส่วนหน้า ออก
คุ้มกันการสร้างทางสายศิลาเพชร-น้ำยาว ถูก ผกค. ชุมโจมตี เสียชีวิต 9 นาย บาดเจ็บ 7 นาย และ
เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2514 กองทหารราบถูกชุมโจมตีในพื้นที่ อ.ทุ่งช้าง เสียชีวิต 4 นาย
บาดเจ็บ 8 นาย

17. พ.ศ. 2514 กองพันทหารม้าที่ 3 รักษาพระองค์ ได้ลาดตระเวนและจัดกำลังคุ้มกันการ
สร้างทางสายน้ำยาว-บ้านกล้วย แต่ในที่กำลังปฏิบัติการกิจบริเวณห้วยมันหมู ได้ถูก ผกค. ชุมโจมตี

ด้วยอาวุธ อาร์พีจี อาร์ก้า และระเบิดขีปนาวุธ จึงมีการสู้รบกัน ทำให้หมวดลาดตระเวนได้รับความเสียหาย

18. พ.ศ. 2519 กองพันทหารม้าที่ 1112 ถูก ผกค. ชุมนุมตีระหว่างทางที่นำกำลังไปช่วยฐานบ้านตอง ในเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้กองพันทหารม้าที่ 1112 มีผู้เสียชีวิต 21 นาย บาดเจ็บ 5 นาย

19. ยุทธการสุริยพงษ์ 1 ในยุทธการนี้รวมระยะเวลาในการปฏิบัติ 16 วัน ทำให้ฝ่ายทหารสลายเขตงานผาจีได้ทั้งหมด มวลชน ทหารหลักและทหารบ้าน ได้เข้ามอบตัว 526 คน สามารถยึดอาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร เครื่องมือแพทย์ และอื่นๆได้ นอกจากนั้นยังมีกำลังฝ่ายตรงข้ามเข้ามอบตัวอีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการสลายเขตงาน 7 ของ พคท. ลงอย่างสิ้นเชิง และเป็นประตูสู่ชัยชนะ เป็นจุดหมุนไปสู่ความพ่ายแพ้ของ พคท. ในพื้นที่ จ.น่าน ในโอกาสต่อมา

20. ยุทธการธารีฉัตร ในปี พ.ศ. 2525 การปฏิบัติครั้งนี้สามารถยึดและทำลายเขตงาน 9 ของ พคท. ได้ทำลายแหล่งซ่อนอาวุธได้เกือบทั้งหมด ทำให้กำลังของ พคท. ได้หลบหนีเข้าไปในเขตลาว มวลชนเข้ามอบตัวต่อฝ่ายทหาร 55 คน โดยฝ่ายทหารบาดเจ็บเพียง 1 นาย

21. ยุทธการสุริยพงษ์ 2 หรือยุทธการผาแดง ในปี พ.ศ. 2526 การปฏิบัติครั้งนี้ใช้เวลาในการปฏิบัติ 15 วัน แต่กำลังของฝ่ายทหารได้วางกำลังยึดพื้นที่ไว้โดยใช้กำลังของตำรวจชายแดนและหน่วยทหารพรานของ พคท. 32 โดยตั้งฐานปฏิบัติการ 3 แห่ง ทำให้มวลชนของ พคท. ตลอดจนทหารหลัก ทหารบ้าน ออกมามอบตัวที่ฐานบ้านบางกอกประมาณ 400 คน

22. ยุทธการสุริยพงษ์ 3 เป็นยุทธการย่อย เป็นการขยายผลการปฏิบัติของยุทธการสุริยพงษ์ 2 เข้ามาในเขตงานที่ 2 (ขุนน้ำปัว)

23. ยุทธการสุริยพงษ์ 4 เมื่อวันที่ 20 - 30 มีนาคม พ.ศ. 2526 ได้มีการกวาดล้างและทำลายแหล่งเสบียงอาหารของ พคท. ที่ใช้ในการสู้รบ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2526 ได้เคลื่อนย้ายกำลังพลกับหลังจากจบภารกิจ สำหรับ ผกค. นั้นได้หลบหนีออกไปในเขตลาว ทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก ผลการปฏิบัติ หลังจากทำการสู้รบกันเป็นระยะเวลา 1 เดือนเต็ม มีกำลังพลเสียชีวิต 28 นาย บาดเจ็บ 187 นาย ซึ่งยุทธการสุริยพงษ์ 4 เป็นการรบที่รุนแรงที่สุดเท่าที่มีมาใน จ.น่าน

24. หลังจากที่ยกยุทธการสุริยพงษ์ 5 กองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ 32 ได้สลายเขตงานฐานที่มั่นของ ผกค. ทั้ง 8 เขตงาน ม พ.ศ. 2526 เป็นปีที่มีการยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธของ พคท. ในพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด

25. วันที่ 10-25 มิถุนายน พ.ศ. 2530 ยุทธการ “พิทักษ์ภูคา” เป็นการปิดล้อมและทำลายกำลังของ ผกค. ที่ยังไม่มอบตัว ที่บริเวณดอยภูคา-ผาแง่ม ดอยถ้ำผาเก๊าหวัง

สถานที่

1. อนุสาวรีย์วีรชน พลเรือน ตำรวจ ทหาร อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน เป็นอนุสาวรีย์วีรกรรมทุ่งช้าง เป็นอนุสรณ์สถานที่สร้างขึ้นเพื่อสดุดีวีรกรรมของพลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ได้สละชีวิตร่วมกันต่อสู้เพื่อป้องกันรักษาราชอาณาจักรไทยในเขตอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน จากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ไว้ได้

2. ดอยภูพยัคฆ์ ในยุทธการสุริยพงษ์ 4 : จากการปฏิบัติที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่ากำลังของ ผกค. ในเขตงาน 4 เป็นเขตงานที่ใหญ่ที่สุดและเข้มแข็งที่สุด ซึ่งอยู่บริเวณลุ่มน้ำช้าง และลุ่มน้ำฮีบบริเวณดอยภูพยัคฆ์ อ.ปัว จ.น่าน เป็นภูมิประเทศทุรกันดาร สภาพเป็นป่าเขาสลับซับซ้อน มีพื้นที่

เป็นยื่นเข้าไปใน สปป.ลาว มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาวถึง 3 ด้าน ไม่มีเส้นทางเข้าถึง ผกค. ได้ใช้ประโยชน์จากความทุรกันดาร และการยากต่อการเข้าถึงนี้ เป็นแหล่งซ่อนสมุทกำลั้งเพื่อก่อการร้าย โดยมีมวลชนเผ่าละว้า เป็นกำลังสำคัญ มทท. 3 ได้สั่งการให้ พตท. 32 เร่งดำเนินการกวาดล้างทำลายฐานที่มั่นของ ผกค. ในเขตงานน่านเหนือให้ได้ภายใน 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ 2526 เพื่อเป็นการจู่โจมต่อฝ่ายตรงข้าม มทท. 3 ได้สั่งให้ พตท. 32 ใช้การยุทธ์เคลื่อนที่ทางอากาศ ตั้งแต่ 1 – 31 มี.ค. 2526 ผลการปฏิบัติ ฝ่ายเราได้กวาดล้างและทำลายแหล่งเสบียงอาหารของ ผกค. เป็นจำนวนมาก ยึดได้อาวุธยุทโธปกรณ์จำนวนมาก ผกค. เข้ามอบตัว จำนวน 1,422 คน ฝ่ายเราเสียชีวิต 27 นาย บาดเจ็บ 183 นาย ผกค. เสียชีวิต 18 คน และบาดเจ็บจำนวนมาก

3. ศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ (ศปศ. 32) ได้จัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 ที่ อ.ปัว จ.น่าน แต่ ผกค. ก็สามารถขยายอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่ชายแดนจังหวัดน่านไว้ได้เกือบทั้งหมดในเวลาหลังจากนั้นเพียงไม่กี่ปี ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะภูมิประเทศ เพราะจังหวัดน่านอยู่ติดชายแดนประเทศลาวตรงช่วงที่มีความยาวที่สุด อีกทั้งพื้นที่ยังเป็นป่าเขาสูงชัน รกทึบ เส้นทางที่จะติดต่อกับจังหวัดอื่นมีเพียงเส้นทางเดียว คือ เส้นทางหลวงจังหวัด หมายเลข 2 อำเภอสา – อำเภอเมือง จังหวัดน่าน - อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ จึงเป็นการเกื้อกูลให้ ผกค. เข้ามาจัดตั้งเขตฐานที่มั่นอำนาจอรัฐ และกองทัพปลดปล่อยประชาชนได้อย่างเสรี จนในที่สุด กองทัพบก ต้องจัดตั้ง กองพลทหารม้าส่วนหน้า ขึ้นเมื่อ เดือน ตุลาคม 2514 เพื่อเป็นกำลังหลักในพื้นที่ซึ่งเดิมมีเพียงตำรวจตระเวนชายแดน

4. อำเภอสันติสุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เมืองพงษ์ หรือ ตำบลดู่พงษ์ มีภัยคุกคาม พวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามาแทรกซึม โดยใช้นโยบายแผนการยุยง ปุ่กปั่น ประชาชนด้วยวิธีต่างๆ นาๆ ตามหมู่บ้านต่างๆ และในป่าเป็นระยะเวลานานจนถึงเข้าช่วงปี พ.ศ. 2514 ถึง 2522 สถานการณ์ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในป่า เนื่องจากราษฎรใน เมืองพงษ์ บางรายเข้าไปในป่า นอนในป่า เพื่อหาลูกต้วมาขาย บางรายก็เหยียบกับระเบิดซาขาด ถึงแก่ชีวิต บางรายไม่ถึงตายแต่หายแล้วเป็นคนพิการ เกิดขึ้นทุกปีในป่าทุกพื้นที่ของเมืองพงษ์

คืนวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2522 สถานีตำรวจภูธรตำบลดู่พงษ์ ถูกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เผา และยิงเจ้าหน้าที่ตำรวจและพลเรือน ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต 3 นาย ประชาชน 1 ราย ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ชาวอำเภอสันติสุขยากที่จะลืมเลือน

ปี พ.ศ. 2522 พื้นที่ตำบลดู่พงษ์ เป็นเขตการปกครองของอำเภอเมืองน่าน ส่วนตำบลพงษ์ นั้นเป็นเขตการปกครองของอำเภอแม่จริม ซึ่งพื้นที่ทั้ง 3 ตำบล เป็นเขตปฏิบัติการของพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ทางราชการจึงได้ประกาศเป็นพื้นที่สี่สมพู่ หมายถึงเป็นท้องถิ่นที่มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้เข้ามาแทรกซึม ทำให้เกิดการต่อสู้กันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของทางราชการหลังจากทางราชการได้สูญเสียกำลังคนดังกล่าวไปแล้ว เหตุการณ์ต่างๆ ในพื้นที่ อำเภอสันติสุข ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น มีเหตุการณ์เกิดขึ้นอีกหลายครั้ง หลายหน ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้ประชาชนในเมืองพงษ์ ต่างเสียชีวิตไปตามๆ กัน

5. ดอยภูแว ปี 2510 งานเขตม้งและละว้าบนภูขยายตัวไปได้มาก จนนำไปสู่การปะทะเสียเปรียบครั้งแรกที่ภูแว ของเขตงานจังหวัดน่าน จากนั้น ผกค. ได้จัดตั้งกองทหารบ้าน เป็นกองกำลัง

ติดอาวุธของชนชาติม้ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการที่ได้การล้อมปราบได้เป็นผลสำเร็จ
หลังเสร็จยุทธการ ทางภูแวงได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยเขตแรกของประเทศที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้า
ไม่ได้ โดยเขตปลดปล่อยนี้ครอบคลุมถึงบ้านผาแดง นาสา ห้วยงัก จงซั่ว จงโหว จงไผ่ และป่าหนอง
ส่วนหมู่บ้านกั้งฮ่อถูกทางการกวาดล้างต้อนผู้คนลงไปหมดเมื่อคราวยุทธการและยังเผาหมู่บ้านทิ้งจน
เป็นเขตว่างเปล่าอยู่ช่วงหนึ่ง ภายหลังได้มีการขยับขยายมวลชนไปตั้งบ้านกั้งฮ่อขึ้นอีกครั้ง เป็น
หมู่บ้านใต้สุดของเขตภูแวง และเปลี่ยนชื่อเป็นฐานที่มั่นเขต 1 ในภายหลัง

6. ดอยผาจิ การเคลื่อนไหวที่สำคัญของ ผกค. ได้แก่ การขัดขวางการส่งกำลังของเจ้าหน้าที่
เข้าไปโจมตีฐานที่มั่นดอยผาจิ ผาซ้างน้อย การขยายงานมวลชนลงสู่พื้นที่ราบของ ผกค. จาก ดอยผา
จิ ลงสู่ อ.เชียงม่วน อ.ปง อ.พะเยา จ.เชียงราย อ.สอง จ.แพร่ และการส่งสมาชิกชั้นนำไป
เผยแพร่และชี้แนะในเขตงานใหม่ จ.แม่ฮ่องสอน จ.เชียงใหม่ จ.ลำพูน และ จ.ลำปาง
ดอยผาจิเคยเป็นพื้นที่ตั้งฐาน กำลังของฝ่าย ผกค. ปัจจุบันยังมีอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องกำเนิดไฟฟ้า
ท่อประปาอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้บริเวณใกล้เคียงยังมีหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้งและเผ่าเย้าตั้งอยู่
ยุทธการสุริยพงษ์ 1 : ผบ.ทบ. ได้สั่งการให้ พล.ม. 1 เพื่อยุทธการต่อเขตงาน 7 ดอยผาจิ บริเวณ
รอยต่อ อ.ปง อ.เชียงม่วน จ.พะเยา และ อ.ท่าวังผา จ.น่าน เพื่อกวาดล้างและทำลายกำลังติดอาวุธ
และฐานที่มั่นของ ผกค.เขตงาน 7, ที่ตั้งสถานีวิทยุกระจ่ายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) ,
โรงพยาบาล, หน่วยสื่อสาร, หน่วยกองผลิต, หน่วยทหารหญิงแดง, หน่วยงานมวลชน และหน่วยงาน
มวลชนภายในหน่วยหนังสือพิมพ์

การปฏิบัติตามแผนยุทธการสุริยพงษ์ 1 ดำเนินการ ตั้งแต่ 19 มี.ค. – 4 เม.ย. 2525 ผลการ
ปฏิบัติ ประสบผลสำเร็จตามภารกิจ สามารถกวาดล้างผลักดันกองกำลังติดอาวุธในเขตฐานที่มั่นของ
ผกค. เขตงาน 7 ยึดสถานีวิทยุ ยึดอาวุธยุทโธปกรณ์ได้เป็นจำนวนมาก นับได้ว่าเป็นการทำลายฐานที่
มั่นใหญ่ที่สุดของ ผกค.ในภาคเหนือ รวมทั้งทำลายสถานีวิทยุ สปท. ซึ่งสามารถดักฟังและถอดรหัส
ของฝ่ายเราได้ นอกจากนี้ยังมี ผกค. ที่เป็นทหารหลักเข้ามามอบตัว พร้อมมวลชน 526 คน สามารถ
ทำลายโครงสร้างทางทหาร และทางการเมืองของ ผกค. ได้ในขั้นต้น ซึ่งหลังจากนั้นฝ่ายเราได้ดำเนิน
นโยบายทางการเมือง และทำลายอิทธิพลของ ผกค. ลงได้มากที่สุด การปฏิบัติครั้งนี้ ฝ่ายเราเสียชีวิต 6
นาย บาดเจ็บ 22 นาย คาดว่า ผกค. เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

7. กรมทหารพรานที่ 32 นับตั้งแต่จัดตั้งหน่วยทหารพรานในพื้นที่ จ.น่าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการ
ปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง หน่วยทหารพรานได้ร่วมปฏิบัติการหลัก คือ
การปราบปราม ผกค. กับหน่วยทหารประจำการอย่างใกล้ชิด มีผลงานทางด้านยุทธการครั้งสำคัญๆ
ร่วมกับทหารหลักหลายครั้ง ทั้งนี้รวมถึงในห้วงระยะเวลาก่อนที่จะแปรสภาพมาเป็นหน่วย ทพ. 32
ด้วยแล้ว ไม่สามารถจะนำมากล่าวได้หมดสิ้น สรุปได้ว่า “ทหารพราน” เป็นกำลังหลักส่วนหนึ่งในการ
ปราบปราม ผกค. ในพื้นที่ จ.น่าน จนสถานการณ์ที่รุนแรงเบาบางลง มี ผกค. และมวลชนออกมามอบ
ตัวเพื่อร่วมพัฒนาชาติไทยเป็นจำนวนมาก เรียกได้ว่า ผกค.ในพื้นที่ ว.น่าน เกือบหมด โดยเฉพาะการ
ใช้คำสั่ง นโยบายที่ 66/23 ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติแต่ด้วยพื้นที่ ว.น่าน มีชัยภูมิเกือกลดต่อ ผกค.
เป็นอย่างมาก จึงยังมีกำลัง ผกค. เหลือเคลื่อนไหวอยู่อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่ง ทพ. 32 พยายามทุกวิถีทางที่
จะดำเนินการตามแผนงานการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้ประสบผลโดยเร็ว โดยถือว่าเป็นภารกิจ

หลักที่ได้รับมอบ ซึ่งครั้งหลังสุดที่ ทพ. 32 ปฏิบัติภารกิจในการปราบปราม ผกค. นี้ นับว่าเป็นครั้งสำคัญล่าสุดในการกวาดล้าง ผกค. ให้หมดจากพื้นที่ จ.น่าน คือ

เมื่อ 22 - 28 ก.ค. 2533 ได้นำกำลังเข้ากวาดล้างทำลายฐานที่มั่น ผกค. สำนัก บ.ก้อง ซึ่งเป็นสำนักบัญชาการ ผกค.จังหวัดน่าน ที่เหลืออยู่ในพื้นที่ ต.บ่อเกลือใต้ กิ่ง อ.บ่อเกลือ (ในขณะนั้น) จว. น่าน สามารถเข้ายึดและทำลายที่ตั้งได้สำเร็จ โดยมีการปะทะกับ ผกค.ที่ฝ้าสำนักประมาณ 7 คน ฝ่ายเราถูกยิงด้วยปืนเล็กได้รับบาดเจ็บ 1 นาย ผกค. หลบหนีไปได้แต่บาดเจ็บหลายคน ยึดยุทธโธปกรณ์ และสิ่งของได้หลายรายการ และในครั้งนี้ได้ทำลายฐานที่มั่น ผกค. สำนักที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง อีก 2 แห่ง

หลังจากการปฏิบัติครั้งนี้แล้ว ทำให้ ผกค. และมวลชนเข้ามาอบตัวกับฝ่ายเรา จำนวน 200 คน นอกจากการปฏิบัติภารกิจหลักคือการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์แล้ว ทพ. 32 ยังปฏิบัติงานอื่น ๆ ควบคู่ไปพร้อมกับการกิจหลักอีกหลายอย่าง ที่สำคัญได้แก่ ภารกิจป้องกันชายแดน เนื่องด้วย จว. น่าน มีพื้นที่ติดกับแนวชายแดน สปป.ลาว เป็นแนวยาวถึง 277 กม. หน่วยระดับ ร้อย ทพ. ของ ทพ. 32 ที่วางกำลังอยู่ในพื้นที่ตามแนวชายแดนจึงต้องปฏิบัติภารกิจป้องกันชายแดนเป็นภารกิจสำคัญด้วย และในระยะหลังโดยเริ่มตั้งแต่ปี 34 ทพ. 32 เพิ่มภารกิจพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบด้วยการใช้กำลังเข้าพิสูจน์ทราบ ลว.ป้อมปรามในพื้นที่ที่มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

ในการปฏิบัติงานของ ทพ. 32 ที่ผ่านมาประสบผลเป็นที่น่าพอใจทำให้ฝ่ายตรงข้ามเกรงกลัวกำลังทหารพราน ประชาชนทั่วไปมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยทหารพรานเป็นอย่างมาก

8. บ้านสบมาง ได้มีการเข้ามาเผยแพร่รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นให้กับชาวชุมชน บ้านสบมาง ในเขตจังหวัดน่าน และได้เยาวชนต้นตอและยกระดับรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นขึ้นจนสมัครใจเข้าร่วมงานบุกเบิกจังหวัดน่านด้วยจำนวนหนึ่ง

9. ฐานห้วยโก้น วันที่ 9 เม.ย. 2518 กำลังฝ่ายคอมมิวนิสต์ราว 69 นาย ทำการเข้าโจมตีฐานทหาร บ้านห้วยโก้น แต่ทางทหารประจำฐานได้ทำการต่อสู้อย่างสุดกำลังและขอการยิงสนับสนุนด้วยปืนใหญ่ทำให้ฝ่ายตรงข้าม ต้องล่าถอย ผลจากการสู้รบครั้งนี้ทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 17 นาย บาดเจ็บ 31 นาย ฝ่ายคอมมิวนิสต์เสียชีวิต 52 คน บาดเจ็บไม่ทราบจำนวน

10. บ้านน้ำป่าน เมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2510 นับว่าเป็นวัน “เสียงปืนแตก” เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในภาคเหนือ เมื่อ ผกค. ได้เข้าต่อสู้กับ เจ้าหน้าที่ที่ใช้กำลังเข้าปิดล้อมเพื่อทำการจับกุม สมาชิก พคท. หน่วยย่อยที่ 25 ที่บ้านน้ำป่าน ต.นาไร่หลวง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน หลังจากนั้นการต่อสู้ได้ขยาย ไปในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ในพื้นที่ จ.เชียงราย และ จ.พะเยา ได้มีประชาชน พลเรือน ตำรวจ ทหาร ผู้กล้าหาญทั้งหลายต้องพลีชีวิต ร่างกายทับถมกันนับจำนวนร้อย เพื่อปกป้อง ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ให้รอดพ้นจากการถูก ผกค. คุกคาม

11. บ้านผาแดง พ.ศ. 2515 รัฐบาลต้องการเอาชนะ พคท. อย่างสมบูรณ์แบบ ในเขตรอยต่ออำเภอบัว อำเภอยางตลาด และเขตทุ่งหัวช้างมีฐานที่มั่นที่สำคัญของ พคท. คือฐานที่มั่นบ้านผาแดง ตอนนั้นรัฐบาลต้องการทำลายฐานที่มั่นบ้านผาแดง รัฐบาลจึงเข้าไปจัดตั้งชาวเขา และฝึกชุดชาวเขาอาสาสมัคร (ซชส.) โดยใช้วิธีการเกลี้ยจิ้มเกลี้ย ฝึกให้ชาวเขาทำการรบแบบกองโจร และก็มีข้อแลกเปลี่ยนบางอย่างกับกลุ่มชาวเขา เช่น ชาวเขาที่ยังไม่มีสัญชาติรัฐบาลก็จะให้สัญชาติ ชาวเขาที่ไม่มี

ที่ทำกินก็จะให้ที่ทำกิน กลุ่มม้งบ้านปากกลางก็ร่วมเป็นชาวเขาอาสาสมัคร (ขชส.) เพื่อกวาดล้างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แบบเกลือจิ้มเกลือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหวกับชาวเขารัฐบาลก็เอาชาวเขาเข้าสู่กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยการนำของ ร.อ.บุญยัง บุษบา เป็นผู้บังคับบัญชาการในค่าย ชาวเขาอาสาสมัคร (ขชส.) เพื่อแลกกับสิทธิพิเศษพร้อมกับการมีความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทยที่ตนอาศัยอยู่ ม้งจึงร่วมรบกับทหารแบบเคียงบ่าเคียงไหล่จนฐานที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแตก

ยุทธการสุริยพงษ์ 2 (ยุทธการผาแดง) : บ้านผาแดง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง ปารกทึบสลัดกับป่าโปร่ง มีแม่น้ำน่าน ห้วยสะนาว น้ำลาดไหลผ่าน จึงมีความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้น ผกค. เขตงาน 1 จึงสามารถปลูกข้าว ปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ได้เป็นอย่างดี พตท. 32 จึงได้สั่งการให้ ฉก.ม.1 และ ฉก.ม.2 จัดกำลังเคลื่อนย้ายเข้าปฏิบัติการจู่โจม เพื่อทำการกวาดล้าง และทำลายกองกำลังติดอาวุธ และฐานที่มั่นของ ผกค. เขตงาน 1 ตั้งแต่ 21 ธ.ค. 2525 – 4 ม.ค. 2526 ผลการปฏิบัติ สามารถทำลายเขตงาน 1 ได้สำเร็จ ยึดอาวุธยุทโธปกรณ์ได้เป็นจำนวนมาก ผกค. และมวลชนเข้ามอบตัว 565 คน ฝ่ายเราเสียชีวิต 6 นาย บาดเจ็บ 35 นาย ผกค. เสียชีวิต 6 คน และบาดเจ็บจำนวนมาก

12. สะพานข้ามแม่น้ำน่าน บ้านปอน พระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จทอดพระเนตรสะพานบ้านปอนถึง 3 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2513 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2513 ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2514 และมีพระราชดำรัสกับอธิบดีกรมทางหลวงว่า สะพานแห่งนี้เปรียบเสมือนพระสหายของพระองค์ เมื่อเสด็จฯ ไปที่จังหวัดน่านครั้งใด ก็อดที่จะมาแวะเยี่ยมไม่ได้

ภาคผนวก ฉ.

แบบฟอร์มการจดบันทึกเรื่องราว และแบบฟอร์มสัมภาษณ์

แบบฟอร์มการจดบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ความขัดแย้ง และการลงพื้นที่สำรวจ “การสืบค้นและ
วิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการคลี่คลายความ ขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิ
การเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน”

วันที่

เวลา.....

สถานที่.....

เรื่องราวที่เกิดขึ้น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป.....

.....

.....

.....

ผู้สำรวจ.....

แบบฟอร์มสัมภาษณ์ “การสืบค้นและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดและการ
คลี่คลายความ ขัดแย้งแนวความคิดของลัทธิการเมือง เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และวางแผนการ
ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน”

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง (ถ้ามี).....

เรื่องราวที่เกิดขึ้น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป.....

.....

.....

.....

ผู้สำรวจ.....

ภาคผนวก ข.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติหัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล นายนิคม ธรรมปัญญา

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

โทร. 053-723-979 ต่อ 4151

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี คอ.บ. (วิศวกรรมไฟฟ้า) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเชียงราย

ปริญญาโท ค.อ.ม. (วิศวกรรมไฟฟ้า) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2546 – ปัจจุบัน อาจารย์สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา เชียงราย

ประสบการณ์และผลงานวิชาการด้านการวิจัย

ชื่องานวิจัย : การสืบค้นและจัดการมรดกทางประวัติศาสตร์เพื่อการพัฒนา และอนุรักษ์
แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเวียงหนองล่อง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ชื่องานวิจัย : การศึกษาสำรวจต้นทุนศักยภาพและทิศทางการพัฒนาของจังหวัดเชียงราย

ชื่องานวิจัย : การหาค่าประกอบที่เหมาะสมในการใช้หลอด LED ทดแทนหลอดคอมแพค
ฟลูออเรสเซนต์ เพื่อลดต้นทุนค่าไฟฟ้าในการปลูกดอกเบญจมาศ (นาร่อง ณ
โครงการหลวงสะโง๊ะ จ.เชียงราย)

ชื่องานวิจัย : การเพิ่มประสิทธิภาพของดอกเบญจมาศโดยใช้แสงประดิษฐ์

ชื่องานวิจัย : เครื่องล้างจานล้างมือ

ชื่องานวิจัย : การออกแบบและพัฒนาเครื่องอบข้าวพลังงานแสงอาทิตย์ต้นแบบเพื่ออบ
เมล็ดพันธุ์ข้าวไร่สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไร่รายย่อย

ชื่องานวิจัย : เครื่องพิมพ์แบบข้าวแต๋น

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาชุดควบคุมการปลูกพืชในสารละลายไฮโดรโปลิกส์

ประวัติผู้ร่วมโครงการ

ชื่อ-สกุล นางอารียา พนมไพร

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

โทรศัพท์ 053-723979

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี บธ.บ.การตลาด ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ัญญบุรี
จังหวัดปทุมธานี

ปริญญาโท บธ.ม.การตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์และผลงานวิชาการด้านการวิจัย

1. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

- 1.1 ทักษะคตินักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการต้อนรับของชาวเชียงราย
- 1.2 ทักษะคตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการต้อนรับของชาวเชียงราย
- 1.3 การจัดการปัญหาภาวะโลกร้อนที่ชุมชนมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- 2.1 การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP ด้วยลอจิสติกส์ใน
จังหวัดเชียงราย
- 2.2 การสืบค้นและการถ่ายทอดตำนานเรื่องราวของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติ
พันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย
- 2.3 การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการนำเข้าและการส่งออกของ
นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
เชียงราย
- 2.4 การจัดการปัญหาภาวะโลกร้อนโดยชุมชนมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
- 2.5 ทักษะคติน และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดเชียงราย
- 2.6 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงชุมชน ชาวไทยภูเขา : กรณีศึกษาหมู่บ้านรวมมิตร
จังหวัดเชียงราย
- 2.7 แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการตลาดผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้าน จังหวัดเชียงราย
- 2.8 แนวทางด้านการตลาดเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายกลุ่ม
อาชีพผู้ผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยในจังหวัดเชียงราย
- 2.9 สำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลในเขต
จังหวัดเชียงราย
- 2.10 พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรแปรรูปจังหวัดเชียงราย

ชื่อ-สกุล นายสุพจน์ ตีอินคำ

ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าสำนักงานฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการและหัวหน้าแผนกโครงการพิเศษ

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

โทร. 054- 771-529 ต่อ 7249

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วท.บ.

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตน่าน

ประสบการณ์และผลงานวิชาการด้านการวิจัย

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า
อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : วิสาหกิจชุมชนสร้างสุข กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน
อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : การจัดการมลภาวะทางอากาศ โดยชุมชนเพื่อชุมชนเป็นสุข พื้นที่บ้านใหม่
สันติสุข หมู่ที่ 5 ต.น้ำเกี๋ยน อ.ภูเพียง จ.น่าน

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า
อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : นวัตกรรมสร้างสุข Happy Workplace องค์กรสร้างสุขฉบับ “น่านนะสิ”

ชื่องานวิจัย : “รักษ์ป่า รักน้ำ” บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : การพัฒนารูปแบบระบบเกษตรเชิงธุรกิจบนพื้นที่สูง เพื่อการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
น่าน ภูมิศึกษา บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาศูนย์ข้าวไร่ชุมชนบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัด
น่าน

ชื่อ-สกุล นายบรรจง อุปแก้ว

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

โทร. 054- 771-529

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ทช.บ.เทคโนโลยีภูมิทัศน์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประสบการณ์และผลงานวิชาการด้านการวิจัย

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดสภารศ อำเภอเมือง
จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : การสืบค้นความเป็นมาทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการ
ท่องเที่ยวโดยเขตชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองน่าน

ชื่องานวิจัย : การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
และศึกษาเรียนรู้สวนรุกขชาติห้วยน้ำอุ่น ตำบลอายนาโหล อำเภอเวียงสา
จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดสภารศ อำเภอเมืองจังหวัดน่าน
แบบบูรณาการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ชื่องานวิจัย : การศึกษาจินตภาพเมืองย่านถนนสุนทรวราช อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ชื่องานวิจัย : การจำแนกพันธุ์ข้าวเก่า (Oryza sativa L.) พันธุ์บ้านด้วยลักษณะสัณฐานวิทยา
ลักษณะเนื้อสัมผัส และฤทธิ์ต้านออกซิเดชัน เพื่อใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

ชื่องานวิจัย : แนวทางการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์และการจัดการทรัพยากรด้านกายภาพ
เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาเรียนรู้สวนรุกขชาติห้วย
น้ำอุ่น ตำบลอายนาโหล อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ชื่อ-สกุล พันโท สมชาย รอดบ้านเกาะ

ตำแหน่งปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ

หน่วยงาน กองบัญชาการกองทัพบก

ประวัติการศึกษา

อนุปริญา บริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ

ชั้นนายพัน โรงเรียนทหารม้าค่ายอดิสร

ประสบการณ์และผลงานวิชาการด้านการวิจัย

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดสภารศ อำเภอมือง
จังหวัดน่าน